

Møte torsdag den 13. juni 2013 kl. 9

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 97):

1. Innstilling fra justiskomiteen om terrorberedskap. Oppfølging av NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen (Innst. 425 S (2012–2013), jf. Meld. St. 21 (2012–2013))
2. Innstilling fra justiskomiteen om samfunnssikkerhet (Innst. 426 S (2012–2013), jf. Meld. St. 29 (2011–2012))
3. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Justis- og beredskapsdepartementet (Tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og politiberedskapen), jf. Meld. St. 21 (2012–2013) (Innst. 448 S (2012–2013), jf. Prop. 77 S (2012–2013), kap. 440, 442, 451 og 455)
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Justis- og beredskapsdepartementet (Tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og politiberedskapen), jf. Meld. St. 21 (2012–2013) (Innst. 333 S (2012–2013), jf. Prop. 77 S (2012–2013), kap. 1733)
5. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp og Erna Solberg om IKT i politiet, ikrafttredelse av ny straffelov mv. (Innst. 443 S (2012–2013), jf. Dokument 8:40 S (2012–2013))
6. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om umiddelbar iverksettelse av straffeloven (Innst. 444 S (2012–2013), jf. Dokument 8:98 S (2012–2013))
7. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Michael Tetzschner og Gunnar Gundersen om en forsikringsordning ved oppføring av bolig (Innst. 447 S (2012–2013), jf. Dokument 8:118 S (2012–2013))
8. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Hans Frode Kielland Asmyhr om utnevning av dommere ved Høyesterett (Innst. 440 S (2012–2013), jf. Dokument 8:121 S (2012–2013))
9. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.) (Innst. 442 L (2012–2013), jf. Prop. 131 L (2012–2013))
10. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeprosessloven mv. (behandling av beskyttelse av informasjon) (Innst. 445 L (2012–2013), jf. Prop. 147 L (2012–2013))
11. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i passloven (politiets adgang til å benytte passregisteret) (Innst. 452 L (2012–2013), jf. Prop. 153 L (2012–2013))
12. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i rettsgebyrloven og lov om notarius publicus (gebyr for notarialforretninger og testamentoppbevaring) (Innst. 453 L (2012–2013), jf. Prop. 148 L (2012–2013))
13. Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeprosessloven (bording av skip ved terrorhandlinger m.m.) (Innst. 411 L (2012–2013), jf. Prop. 132 L (2012–2013))
14. Innstilling fra justiskomiteen om samtykke til ratifikasjon av protokoll av 14. oktober 2005 til konvensjon av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart og protokoll av 14. oktober 2005 til protokoll av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved faste plattformer plassert på kontinentalsokkelen (Innst. 405 S (2012–2013), jf. Prop. 133 S (2012–2013))
15. Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om at det etableres en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter (Innst. 404 S (2012–2013), jf. Dokument 8:68 S (2012–2013))
16. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Kjell Arvid Svendsen, Hans Olav Syversen og Ingunn E. Ulfsten om høyere prioritering av utdanning for alle i norsk utviklingspolitikk (Innst. 419 S (2012–2013), jf. Dokument 8:105 S (2012–2013))
17. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i inndelingslova (Innst. 393 L (2012–2013), jf. Prop. 109 L (2012–2013))
18. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) (Innst. 456 L (2012–2013), jf. Prop. 115 L (2012–2013))
19. Innstilling fra næringskomiteen om Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte (Innst. 367 S (2012–2013), jf. Meld. St. 32 (2012–2013))
20. Innstilling fra næringskomiteen om unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar (Innst. 381 S (2012–2013), jf. Meld. St. 28 (2012–2013))
21. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å styrke norsk industri

- (Innst. 366 S (2012–2013), jf. Dokument 8:71 S (2012–2013))
22. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Bård Hoksrud om rammevilkår for norsk skogbruk og treforedlingsindustri (Innst. 368 S (2012–2013), jf. Dokument 8:93 S (2012–2013))
  23. Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2012 (Innst. 424 S (2012–2013), jf. Meld. St. 27 (2012–2013))
  24. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Kjell Arvid Svendsen og Kjell Ingolf Ropstad om å styrke etikkarbeidet i Statens pensjonsfond utland (oljefondet) (Innst. 431 S (2012–2013), jf. Dokument 8:62 S (2012–2013))
  25. Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarknadsmeldinga 2012 (Innst. 423 S (2012–2013), jf. Meld. St. 30 (2012–2013))
  26. Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2012 (Innst. 439 S (2012–2013), jf. Dokument 9 (2012–2013))
  27. Innstilling fra finanskomiteen om statsrekneskapen 2012 (Innst. 435 S (2012–2013), jf. Meld. St. 3 (2012–2013))
  28. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i vegtrafikkloven (miljøfartsgrenser) (Innst. 350 L (2012–2013), jf. Prop. 126 L (2012–2013))
  29. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven (politiattest m.m.) (Lovvedtak 91 (2012–2013), jf. Innst. 437 L (2012–2013) og Prop. 120 L (2012–2013))
  30. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevern-loven (Lovvedtak 92 (2012–2013), jf. Innst. 395 L (2012–2013) og Prop. 106 L (2012–2013))
  31. Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (diskrimineringsloven om seksuell orientering) (Lovvedtak 93 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))
  32. Stortingets vedtak til lov om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven) (Lovvedtak 94 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))
  33. Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn (diskrimineringsloven om etnisitet) (Lovvedtak 95 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))
  34. Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) (Lovvedtak 96 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))
  35. Stortingets vedtak til lov om fastsetjing og endring av eidegods- og rettshøve på fast eiendom m.m. (jordskiftelova) (Lovvedtak 97 (2012–2013), jf. Innst. 403 L (2012–2013) og Prop. 101 L (2012–2013))
  36. Stortingets vedtak til lov om endring i politiloven (Lovvedtak 98 (2012–2013), jf. Innst. 427 L (2012–2013) og Prop. 152 L (2012–2013))
  37. Stortingets vedtak til lov om endring i straffeprosess-loven (Lovvedtak 99 (2012–2013), jf. Innst. 438 L (2012–2013) og Prop. 169 L (2012–2013))
  38. Stortingets vedtak til lov om endringer i akvakultur-loven (Lovvedtak 100 (2012–2013), jf. Innst. 406 L (2012–2013) og Prop. 103 L (2012–2013))
  39. Stortingets vedtak til lov om førstehandsomsetning av viltlevande marine ressurser (fiskesalslagslova) (Lovvedtak 101 (2012–2013), jf. Innst. 417 L (2012–2013) og Prop. 93 L (2012–2013))
  40. Stortingets vedtak til lov om endring i lov 3. februar 1995 nr. 7 om kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalgets innsynsrett) (Lovvedtak 102 (2012–2013), jf. Innst. 371 L (2012–2013) og Dokument 8:130 L (2012–2013))
  41. Referat

Minnetale over tidligere stortingspresident Jo Benkow

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant og stortingspresident Jo Benkow er død, 88 år gammel.

Med hans bortgang har en viktig stemme i samfunnsdebatten stilnet.

Benkow var en romslig og tydelig politiker, som ikke minst vil bli husket for sitt engasjement for toleranse, og mot diskriminering og fordommer.

Benkow ble født i Trondheim og vokste opp i Bærum.

I 1942 flyktet de mannlige medlemmene av familien til Sverige, hvor Benkow i 1943 avla studenteksamen.

Deretter fulgte offisersutdanning og tjeneste i Luftforsvaret i Canada og Storbritannia.

Etter krigen fullførte Benkow sin fotografutdanning og etablerte egen forretning.

Han engasjerte seg raskt i lokalpolitisk virksomhet – først som formann i Østfold Unge Høyre og senere som medlem av kommunestyret og formannskapet i Bærum.

I 1965 ble han innvalgt som fast representant på Stortinget fra Akershus.

Det ble starten på en 28 år lang stortingskarriere, avsluttet med åtte år som stortingspresident fra 1985 til 1993.

Med sin bakgrunn bidro han til å utvide Stortingets kunnskap og styrke Stortingets representativitet.

På Stortinget markerte Benkow seg først og fremst som sosialpolitiker.

Han var en varm forsvarer for velferdsstaten. En talsmann for toleranse, forståelse og respekt for forskjeller.

I rollen som stortingspresident bidro Benkow til å styrke Stortingets rolle og anseelse.

Han representerte Stortinget på en verdig og god måte.

Stortingets tradisjoner, skikk og bruk og det å bedre arbeidsforholdene for representanter og ansatte var viktig for Benkow.

I tiden på Stortinget hadde han også sentrale verv som formann i Høyre, parlamentarisk leder og formann i justiskomiteen.

Transatlantisk, europeisk og nordisk samarbeid sto sentralt for Benkow. Han markerte seg som nordist, og var i en periode president i Nordisk råd.

Med boken «Fra synagogen til Løvebakken» ble Jo Benkows dramatiske livshistorie allemannseie. Den ga styrke og autoritet til hans kamp mot intoleranse og fordommer.

Han var – som det har blitt sagt – et «moralsk kompass for og i det norske samfunnet».

Vi minnes Jo Benkow for hans virke i Stortinget og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Geir-Ketil Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Geir-Ketil Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1–6 behandles under ett. – De anses vedtatt.

Sak nr. 1 [09:05:11]

Innstilling fra justiskomiteen om terrorberedskap. Oppfølging av NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen (Innst. 425 S (2012–2013), jf. Meld. St. 21 (2012–2013))

Sak nr. 2 [09:05:23]

Innstilling fra justiskomiteen om samfunnssikkerhet (Innst. 426 S (2012–2013), jf. Meld. St. 29 (2011–2012))

Sak nr. 3 [09:05:35]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Justis- og beredskapsdepartementet (Tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og politiberedskapen), jf. Meld. St. 21 (2012–2013) (Innst. 448 S (2012–2013), jf. Prop. 77 S (2012–2013), kap. 440, 442, 451 og 455)

Sak nr. 4 [09:05:57]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Justis- og beredskapsdepartementet (Tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og politiberedskapen), jf. Meld. St. 21 (2012–2013) (Innst. 333 S (2012–2013), jf. Prop. 77 S (2012–2013), kap. 1733)

Sak nr. 5 [09:06:17]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp og Erna Solberg om IKT i politiet, ikrafttredelse av ny straffelov mv. (Innst. 443 S (2012–2013), jf. Dokument 8:40 S (2012–2013))

Sak nr. 6 [09:06:32]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om umiddelbar iverksettelse av straffeloven (Innst. 444 S (2012–2013), jf. Dokument 8:98 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppen:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Presidenten vil informere om at når det her fortjenestefullt behandles flere saker under ett, vil det være flere enn én saksordfører, og det må understrekes at saksordførers anledning til å få ordet mer enn de reglementsmessige to ganger, selvfølgelig er knyttet til den saken man er saksordfører for.

Tore Hagebakken (A) [09:07:55] (ordfører for sakene nr. 1–3, 5 og 6): Som saksordfører for samfunnssikkerhetsmeldingen, terrorberedskapsmeldingen og de tre andre sakene vi nå behandler samtidig, vil jeg få takke komiteen for et meget godt og effektivt samarbeid. Der muligheten for enighet har vært innen rekkevidde, har vi klart å samle komiteen.

Det har også vært god dialog med de to partiene som ikke sitter i komiteen, Kristelig Folkeparti og Venstre. Særlig er innstillingen om samfunnssikkerhet preget av bred enighet om det meste. Det er bra. Ingen har lagt opp til politisk spill, men bidratt til et mest mulig omforent nasjonalt grunnlag for samfunnssikkerhetsarbeidet. Vår oppgave, som storting og regjering, er å legge grunnlag for et enda tryggere Norge, med alt det innebærer, og det mener jeg at vi sammen gjør.

Samtidig vedtar vi i dag å bevilge nærmere 90 mill. kr ekstra til politiets terrorberedskapsarbeid.

I innstillingen om terrorberedskap slutter en samlet komité seg til målene i regjeringas strategi for å forebygge og håndtere terror, en strategi som også vil bidra til å styrke innsatsen i kampen mot beslektet, alvorlig kriminalitet. Målene er

- å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme
- å samarbeide internasjonalt om forebygging og bekjempelse av terrorisme
- å avverge og avdekke terrorhandlinger før de finner sted
- å beskytte samfunnet og gjøre det godt rustet mot terrorangrep
- å håndtere terrorangrep på best mulig måte – om det igjen skulle ramme oss på et eller annet vis

Komiteen understreker at implementeringen av disse målene – og de tilhørende tiltakene – må ivareta våre demokratiske verdier, rettsstatens prinsipper, personvern samt innbyggernes – og nasjonens – trygghet på en balansert måte.

Komiteen viser til at 22. juli-kommisjonen var klar i sin rapport, der en av hovedkonklusjonene er: For mye gikk galt – og viktige deler av myndighetenes beredskap og evne til krisehåndtering var ikke god nok. Komiteen anerkjenner kommisjonens rapport som et godt beslutningsgrunnlag for tiltak for å bedre samfunnssikkerheten.

Med noen svært få unntak slutter en samlet komité seg til regjeringas ulike tiltak for

- å forebygge tidligere og bedre
- økt internasjonalt samarbeid
- å avdekke og avverge terror
- å styrke beskyttelsen, særlig av kritisk infrastruktur og samfunnskritiske funksjoner, slik at sårbarheten reduseres til et akseptabelt nivå

Komiteen slutter seg videre til de mange tiltak som er beskrevet i meldingen, for å styrke evnen til å håndtere terrorangrep, bl.a. ved å styrke den militære helikopterberedskapen, som på anmodning kan yte bistand til politiet. Vi vil også at bistandsinstruksjonen skal forankres i lov, slik regjeringa jobber med. Jeg vil også nevne betydningen av nytt nødnett – også i lys av god terrorberedskap.

En samlet komité slutter opp om oppfølging og til-

tak av 22. juli-kommisjonens hovedfunn knyttet til ledelse, holdninger og kultur.

Vi er sterkt opptatt av at ny, nyttig og effektiv teknologi skal tas i bruk, ikke minst for at vi skal ha et mest mulig slagkraftig politi. Komiteen synes Teknologirådet bidro med flere interessante innspill og ideer under komitéhøringen. Rådet har et pågående prosjekt, Sikkerhet og åpenhet etter 22. juli, som gir kunnskap som bør være nyttig i Politidirektoratets arbeid med en helhetlig IKT-strategi.

Det er ca. 700 000 hørselshemmede i Norge. Komiteen understreker viktigheten av at hørselshemmede og døve kan kommunisere i direkte kontakt med nødetatene, ved hjelp av SMS, så snart dette lar seg gjøre, slik statsråden tydelig har signalisert at hun vil sørge for kommer i orden – senest innen utgangen av 2015.

Jeg vil videre nevne at komiteens flertall støtter regjeringas tilnærming til ny våpenlov. Fremskrittspartiet står alene med sitt forslag om at regjeringa skal avstå fra å innskrenke dagens våpenlovgivning.

Vi er alle sterkt opptatt av at det må ha høyeste prioritet å få på plass et beredskapssenter i Oslo for de nasjonale politiberedskapsressursene. Dette krever at reguleringsplanen må være klar i løpet av 2014, slik at senteret kan etableres innen 1. januar 2018. Samtidig er det også viktig at grunnberedskapen for politiet i hele landet økes, slik regjeringa legger opp til, gjennom oppbemanning av politiets utrykningsenheter i distriktene, økt trening for politiet til å kunne håndtere «skyting pågår»-episoder, og etablering av minimumsbemanning for alle politiets operasjonssentraler.

Som et viktig bidrag for å avdekke, avverge og sikre god forebygging og beredskap i hele Norge er det videre viktig at politidistriktene har en PST-bemanning som er tilfredsstillende for å kunne gjøre et godt arbeid. Dette finner en samlet komité grunn til å peke på. Også dette må ha fokus når politiets samlede ressursbruk settes under lupen.

I tilknytning til begge stortingsmeldingene retter også komiteen oppmerksomheten rundt de store og krevende utfordringene vi står overfor når det gjelder informasjonssikkerhet. Når det aller meste i samfunnet vårt er så avhengig av IKT, blir vi naturlig nok også mer sårbare – for angrep og for kriminalitet. Den sårbarheten kan og må reduseres. Komiteen understreker viktigheten av utdanning og forskning på dette feltet. Alle gode krefter må gå sammen, og gjør det, gjennom etableringen av et nasjonalt senter ved Høgskolen i Gjøvik, også trukket fram av den særskilte komiteen her på Stortinget. Senteret skal drive forskning og kompetanseutvikling innen informasjonssikkerhet, med nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere. Komiteen mener dette er en viktig etablering.

Norge er blitt rammet av en rekke alvorlige hendelser de siste årene, og samfunnssikkerhetsarbeidet utgjør et svært bredt felt. Det bærer også innstillingen preg av – en innstilling der vi for øvrig har fanget opp mange gode innspill fra komitéhøringen. Gode råd og synspunkter har vi – gjennom innstillingen – gjort til nasjonal politikk.

Det er bred enighet om det meste av det som trengs for å forebygge og håndtere naturhendelser, store ulykker og tilskuede hendelser – som terror.

I samfunnssikkerhetsmeldingen lanseres samvirkeprinsippet som det nye og fjerde prinsipp i samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet, i tillegg til likhet, ansvar og nærhet. Komiteen støtter dette. Samtidig er komiteen opptatt av at godt samvirke også krever tydelig ledelse for at de ulike aktører skal fungere best mulig hver for seg og sammen.

Den sentrale krisehåndteringen er styrket, og Justis- og beredskapsdepartementets samordnings- og lederrolle er styrket og tydeliggjort.

Samfunnssikkerhetsmeldingen beskriver mange tiltak som er iverksatt, særlig med bakgrunn i erfaringene fra 22. juli 2011 – og tiden tillater ikke at jeg går nærmere inn på det her og nå. Jeg vil derfor i kortform beskrive noe av det som komiteen samlet har løftet fram og påpekt, som vi mener bidrar til nye skritt i riktig retning.

Samlet sett finnes det store ressurser i det norske samfunnet i form av personell og utstyr, og vi blir bedre når disse ressursene ses i sammenheng. Samvirket mellom nødetatene, politi, helse, brann og redning skal videreutvikles – og det sjølsagt i god samhandling med de frivillige rednings- og beredskapsorganisasjonene.

Redningstjenesten i Norge er unik, og de frivillige utgjør en bærebjelke. De representerer en imponerende dugnadsånd, kapasitet og kompetanse som komiteen mener det er svært viktig å opprettholde og bidra til å videreutvikle – ja, gi fornyet energi. Derfor løfter komiteen fram disse frivillige organisasjonenes posisjon og kapasitet. Det er et tydelig signal til kommunene og nødetatene om viktigheten av godt samvirke, gjennom avtaler, felles prosedyrer og samtrening med denne viktige delen av Frivillighets-Norge. Da blir resultatene også best når det gjelder. La de også få en rolle når det skal lages lokale analyser og planer – de har nyttig kunnskap og erfaring.

Disse organisasjonene har 20 000 aktive medlemmer. Jeg synes det er flott at KS nå signaliserer økt oppmerksomhet rundt samfunnssikkerhet og beredskap. La det også inkludere enda bedre partnerskap med de frivillige på dette feltet. Det er min oppfordring. Jeg håper at det at KS engasjerer seg, vil bidra til at flere kommuner begynner å gi ansatte fri med lønn for å delta i redningsaksjoner og beredskapsinnsats. Vi skjønner at det tidvis kan by på praktiske problemer på arbeidsplassen, og at det ikke alltid er lett – likevel: Det har stor verdi å ha ansatte med slik kompetanse og innsatsvilje. Den oppfordringen går også til private arbeidsgivere, sjølsagt.

Disse aktuelle organisasjonene, Røde Kors, Norsk Folkehjelp, den frivillige delen av Redningsselskapet og Norske Redningshunder – de fire som vil få dekket alle sine utgifter knyttet til at de kommer på nødnett – er helt avhengige av stabile og forutsigbare rammevilkår for å kunne gjøre jobben sin og være beredt døgnet rundt alle dager. Da må vi sørge for at de har slike rammevilkår, og det er komiteen tydelig på.

Ellers støtter vi opp om de etableringene som er gjort av større interkommunale brann- og redningsselskaper, for å styrke evnen til å takle stadig mer krevende oppdrag, styrke forebygging, tilsynsfunksjonen, kompetansen og slagkraften. I dag dekker disse selskapene om lag 1,5 millio-

ner av landets innbyggere. Vi sier vel egentlig – litt tolket herfra – at vi ønsker flere slike selskaper.

Vi er videre opptatt av at kompetanse innen brann og redning får økt fokus, og vi peker særlig på dette når det gjelder de over 8 000 deltidsmannskapene. Brann- og redningstjenesten må være god i alle deler av landet – i by og land. Komiteen peker på at deltidsreformens intensjoner må følges opp.

Komiteen støtter også enstemmig at Sivilforsvaret skal bestå, samtidig som vi understreker at det må bety at styrken tilføres nødvendige ressurser.

Fortsatt er vannstanden høy mange steder. I innstillingen om samfunnssikkerhet omtales årets flom. Våre hovedbudskap er at beredskapshensynet må løftes – ja, få det jeg vil kalle økt autoritet i alt relevant planverk. Gjeldende planer må gjennomgås på nytt der det er nødvendig, og det bør være lav terskel for å se kritisk på planverket i så måte.

Videre sier vi – og det er det viktig å merke seg – at dersom større flomskade først har skjedd, vil komiteen framheve at det er en nasjonal målsetting å inkludere forebygging og begrenning av flom ved gjenoppbygging av skaden.

For mange kommuner har ikke risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Det er faktisk lovbrudd. Samtidig, så det også er sagt: Mange kommuner er gode på dette. Så her – som ellers – kan det lønne seg med litt godt naboarbeid. Og igjen: Det er fint at KS nå fokuserer mer på beredskapen.

Jeg ser at tiden ikke tillater nærmere kommentarer rundt representantforslagene. Så med respekt for tidsbruken – jeg har vel fått litt ekstra tid også – får jeg heller komme tilbake til det litt senere i debatten.

Per Sandberg (FrP) [09:19:58] (komiteens leder): Sikkerhets- og beredskapssektoren har vært et viktig fokusområde de siste årene. Det mener Fremskrittspartiet har vært nødvendig, og det er derfor bra at vi nå har fått en beredskapsmelding og en samfunnssikkerhetsmelding som ikke minst redegjør i stor grad for dagens forhold. Komiteen og saksordføreren har gjort et betydelig og grundig arbeid med disse problemstillingene denne våren. Selv om partiene i stor grad er enige om situasjonsbeskrivelsen, kommer det fram noen skillelinjer i innstillingen når det gjelder konkrete løsninger og viljen til å løse disse utfordringene.

Gjærv-kommisjonen ga norsk beredskap hard medfart. Hovedkonklusjonen var at for mye gikk galt, og at viktige deler av myndighetenes beredskap og evne til krisehåndtering ikke var god nok. Kommisjonen setter fokus på viktige utfordringer som må løses. Meldingene justiskomiteen nå har til behandling, er en start på dette arbeidet, men det burde kanskje ikke overraske noen at i hvert fall Fremskrittspartiet mener at vi på langt nær er i mål ennå. Vi er langt unna bl.a. det tverrpolitiske målet om to politifolk per 1 000 innbyggere – førstelinjen i beredskapen vår. Halvparten av norske polititjenestemenn er ennå ikke klarert for skarpe oppdrag. Vi har ingen beredskapssenter på plass, og helikoptertjenesten er mangelfull, for å nevne noe.

I denne debatten vil vi behandle flere saker sånn at vi

bl.a. kan se strafferetten og beredskapen i sammenheng. Dette er positivt og et godt bilde på viktigheten av at vi ser helheten på justisfeltet. Derfor er jeg fornøyd med at også samordning trekkes fram som et nytt beredskapsprinsipp, og at hele komiteen er enig om viktigheten av dette, selv om forskjellene også kommer fram mellom de forskjellige partiene når det gjelder hvordan man skal løse det. Der de ikke-sosialistiske partiene ønsker å trekke SMK tettere inn i beredskaps samarbeidet, ønsker regjeringspartiene å forankre samordningen i dagens departementsstruktur. Jeg er allikevel fornøyd med at alle partiene som er representert, er enige om at samarbeid mellom sektorene er en absolutt nødvendighet for en bedre beredskap. Jeg må understreke viktigheten av at alle partiene ser nødvendigheten av å følge opp denne kunnskapen med handling. Man må før eller siden ta en avgjørelse. Vi må ikke komme i, eller videreføre, en situasjon hvor utredningen hindrer utviklingen.

Når man snakker om samhandling, er det derfor sterkt beklagelig at ikke Stortinget i dag også får tatt debatten om organisering, struktur og system innenfor politiet, men må vente noen dager til før politianalysen legges fram av et utvalg – en analyse som kanskje gir en innstilling som skal behandles stykkevis og delt i framtidige statsbudsjetter. Jeg mener at denne analysen absolutt skulle ha vært på plass i denne behandlingen, for førstelinjeberedskapen og strukturen der er avgjørende for hvordan resten av beredskapen og samhandlingen blir.

Hvis jeg skal øve noe kritikk mot regjeringskonstellasjonen, er det at selv om samtlige partier er enige om problembeskrivelsen, er det dessverre ikke alle som viser vilje til handling. Fremskrittspartiet er overrasket over at beredskapsmeldingen er så lite konkret. Det er en gjennomgang av mange problemstillinger som det ikke er tatt stilling til, lovforslag som ikke er ferdig utformet, og temaer som fortsatt er til vurdering i regjeringen. Dette går etter mitt syn ut over tempo og evne til å ta beslutning. Fremskrittspartiet savner tydelige signaler både om hvordan ansvar skal tydeliggjøres, og hvordan tiltakene gjennomføres i praksis. Jeg hadde ikke forventet at det 22 måneder etter 22. juli 2011 ikke ville foreligge flere konkrete tiltak fra regjeringen.

Jeg vil også minne om at Norge ikke eksisterer i et vakuum. De siste 40 årene har vi sett en utvikling der mennesker blir stadig mer mobile, og verden blir stadig mindre. Dette har beredskapsmessige perspektiver og stiller sikkerhetstjenestene på prøve. Vi har også utfordringer med norske borgere som drar til utlandet for å krige, eller radikaliseres, eksempelvis i Syria eller Afghanistan. Dette er nye trusler for Norges sikkerhet som det er viktig ikke å ta for lett på. Både PST og meldingen understreker at de største terrortruslene kommer fra mennesker med et Al Qaida-basert verdensbilde. Denne utfordringen må tas på alvor.

Vi må se helheten. Fremskrittspartiet er derfor kritisk til at bl.a. grensekontroll ikke er viet større plass i meldingen. Muligheten for potensielle terrorister til å krysse grensene er urovekkende. Fremskrittspartiet mener derfor at grensekontrollen burde forsterkes, og at grensekontrollen spiller en helt essensiell rolle i å stoppe bombemateriell og andre

farlige gjenstander før de kommer inn i riket. Det at toll-etaten ikke knyttes tettere opp mot beredskapsplanene, er bekymringsverdig.

Fremskrittspartiet har lenge vært bekymret for PSTs rammevilkår. Jeg uttalte selv til Nettavisen den 9. juli i 2010:

«Stortinget får i dag ikke mer informasjon om terrortrusselen enn det Politiets sikkerhetstjeneste skriver i sin åpne trusselvurdering. Dermed er det umulig å sikre at regjeringen tar utfordringene på alvor, og det er umulig å vite om PST har nok ressurser i forhold til det reelle trusselbilde.»

Den situasjonen eksisterer akkurat likedan i dag, og hvis jeg får lov til å si det også: Som trøndere flest har jeg som regel rett, men i dette tilfellet skulle jeg virkelig ønske at jeg tok feil. Stortinget burde så absolutt ha blitt informert om PSTs økonomiske prioriteringer på et langt tidligere tidspunkt. Det er noe Fremskrittspartiet har krevd siden 2010, og det er ikke uten grunn at vi har vært bekymret. Hovedtillitsvalgt i PST, Lasse Roen, uttalte følgende til TV 2 i fjor sommer:

«Jeg ser det sånn at vi har for mange oppgaver i forhold til ressurser. Vi synes det er et gap mellom forventningene rundt oss og det vi kan levere.»

Jeg er helt på linje med fagforeningen. Da PSTs budsjettprioritering ble offentliggjort på vårparten i år, var neppe jeg den eneste som fikk en aha-opplevelse: 91 mill. kr er det PST benytter årlig på terrorbekjempelse. Dette utgjør bare 17 pst. av PSTs budsjett, og en tredjedel av det Sverige bruker på samme formål. Fremskrittspartiet har derfor rettet sterk kritikk mot regjeringens budsjettstyring for PST i meldingen, og vi er undrende til at det ikke umiddelbart omprioriteres mer til terrorbekjempelse.

Selv om vi må få et løft når det gjelder terrorberedskapen, er det viktig at vi ikke retter baker for smed. Jeg mener at vi bør slå hardt ned på kriminelle miljøer, men ha to tanker i hodet samtidig. Det å begrense uskyldige og lovlige borgeres rettigheter er etter mitt syn ikke rett vei å gå. Når det gjelder ett av dagens forslag, står dessverre Fremskrittspartiet alene. Norge har en høy våpentetthet, med ca. 1,2 millioner registrerte våpen. Men jeg vil også minne om at Norge allikevel ligger meget lavt på den internasjonale drapsstatistikken. Det er ikke mulig å sette likhetstegn mellom graden av lovlig våpentilgang og terrorbekjempelse. Jeg vil bare sitere NJFF, Norges Jeger- og Fiskerforbund, som i høringsrunden uttalte:

«Påstanden fra 22. juli-kommisjonen om at halv-automatiske våpen har lite med norsk jakttradisjon å gjøre, kjenner vi oss ikke igjen i.»

Dette forslaget vil bare ramme folk som har en god og fin omgang med våpen i forbindelse med jakt og andre sportsaktiviteter.

Politiets evne til å reagere raskt er avgjørende i en krisesituasjon. Sekunder kan ofte være avgjørende, og innsatspersonells muligheter for rask transport uavhengig av trafikk og andre hindringer kan være forskjellen mellom liv og død. Jeg snakker selvsagt om politiets helikoptersituasjon. Komiteen og jeg mener at det er bra at regjeringen gjør noe, bl.a. ved å stille et militærhelikopter på Bardu-

foss til disposisjon for politiet. Dette er ikke på langt nær nok. For det første vil det fortsatt ikke være noen politihelikopterkapasitet på Sørlandet, på Vestlandet, i Trøndelag, i innlandet eller i Finnmark. For det andre er heller ikke helikopterene på Bardufoss et fullverdig politihelikopter. Konsekvensene av dette er sagt rett ut på side 87 i meldingen:

«Det må imidlertid påregnes perioder der helikopterene tas av beredskap for å kunne gjennomføre høyere prioriterte militære oppdrag, samt nødvendig øving og trening.»

For Fremskrittspartiet er det viktig at beredskapen er fullverdig over hele landet. Vi har derfor fremmet et forslag om å utrede beredskapssentre i alle landsdeler, med fullverdig helikopterberedskap.

Rapporten fra Politianalyseutvalget får vi om seks dager. Jeg må si at jeg foreløpig stiller meg positivt til de lekkasjene som signaliserer en kraftig reduksjon i antall politidistrikter. Framover vil det bli stadig viktigere å se på organisering og nye løsninger i beredskapssammenheng. Det er derfor positivt at en samlet komité stiller seg bak ønsket om et bedre nordisk samarbeid om terrorbekjempelse og kriseberedskap. Fremskrittspartiet vil allikevel understreke viktigheten av at vi forankrer den såkalte håndhevelsesinstruksen – internasjonal instruks – slik at nordisk beredskapsbistand blir enklere å få på plass i en krisesituasjon.

IKT-sikkerhet blir stadig viktigere i dagens samfunn. Selv om komiteen står samlet når det gjelder problemforståelsen, har Fremskrittspartiet og Høyre ønsket å rette kritikk mot at temaet informasjonssikkerhet ikke har fått nok plass i beredskapsmeldingen. Regjeringens strategi har heller ikke en overordnet visjon for informasjonssikkerhet eller et uttalt sluttresultat. Vi ser at flere land trolig allerede har benyttet hacking som virkemiddel i storskalaangrep mot andre stater. Dette må vi anta bare vil øke som problem i framtiden. I terrorsammenheng utgjør både stater, privatpersoner og terrorgrupper utfordringer – med et enormt potensial for å skade kritisk infrastruktur ved hjelp av cyberangrep. Opposisjonen hadde derfor ønsket seg mer fokusering på denne problemstillingen fra regjeringens side.

Strafferetten er en integrert del av statens maktapparat. Det er viktig å sørge for å implementere tiltak også her. Vi har sett i tidligere valgkamper, særlig i 2009, at denne regjeringen i media stadig har gitt inntrykk av at nye straffebud var på plass. I dag er dette fortsatt mangelfullt. Hele prosessen vitner nærmest om kaos og liten gjennomføringsvilje fra regjeringens side. Dette er satt på spissen, om man ser på Gjørsvik-kommisjonens rapport i 2012, der det slås fast at politiet ikke har noen IKT-strategi. Åtte år etter vedtakelsen av den nye straffeloven er situasjonen at lovendringen ikke er klar før tidligst i 2017. Det nyeste overslaget forespeiler en kostnad på utrolige 2,4 mrd. kr. Regjeringen vil ikke engang starte arbeidet med det nye IKT-systemet før i 2015, da de venter på KS2-godkjenning fra Finansdepartementet.

Det har vært hevdet at nye datasystemer må komme på plass hos politiet før den nye loven kan tre i kraft. Dette er ikke holdbart. Regjeringen har hatt åtte år på seg til å

følge opp et stortingsvedtak – den viktigste justispolitiske reformen på over 100 år. Etter det jeg kjenner til, har ikke regjeringen engang begynt arbeidet med de nye data-systemene, som hevdes er nødvendige for gjennomføringen. Dagens situasjon er uforsvarlig. Det er behov for tiltak umiddelbart. Derfor har Fremskrittspartiet og Høyre fremmet forslag i den retning.

Vi ser stadig vekk store utfordringer med naturkatastrofer og flom rundt omkring i Kommune-Norge. Saksordføreren var inne på dette. Her er det viktig at vi fokuserer bredere, slik at beredskapsplaner er forankret i samtlige kommuner, og at man har en samordning som er holdbar når det gjelder å møte de framtidige utfordringene på dette området.

Til slutt tar jeg opp de forslag som Fremskrittspartiet er medforlagsstiller til, og de forslag som vi fremmer på eget initiativ.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anders B. Werp (H) [09:35:11]: Hva kan vi gjøre for at Norge skal bli et enda tryggere land? Dette spørsmålet er bakteppet når vi nå skal debattere dagens og framtidens trusselbilde – og konsekvensene av det.

Både 22. juli-kommisjonen og kontrollhøringene påviste at det var omfattende svikt i beredskapen og i ivaretagelsen av befolkningens sikkerhet den 22. juli 2011. Høyre mener det er sterkt kritikkverdig at regjeringen ikke i tilstrekkelig grad hadde iverksatt tiltak som gjorde at samfunnet og staten evnet å beskytte landets borgere.

Av den grunn hadde Høyre klare forventninger til at særlig stortingsmeldingen om terrorberedskap ville være en krystallklar strategi og et godt verktøy for bedre sikkerhet. Høyre er derfor overrasket og skuffet over at stortingsmeldingen er så lite konkret. Det er gjennomgang av mange problemstillinger som det ikke er tatt stilling til, lovforslag som ikke er ferdig utformet, og temaer som fortsatt er til vurdering.

For Høyre har det likevel vært viktig å legge til rette for en politikk som kan samle Stortinget om en hovedretning som gir økt samfunnssikkerhet og bedre terrorberedskap. For Høyre har hovedprofilen i særlig grad dreiet seg om å synliggjøre og tydeliggjøre ansvar – også helt på toppen. Vi har lagt vekt på samarbeidet mellom politi og forsvar. Og vi har spesielt løftet fram behovet for økt sikkerhet i cyberdomenet – etter Høyres mening trolig det området hvor trusselbildet i størst grad utvikler seg i en truende retning.

Jeg vil takke saksordføreren, som har lagt til rette for en inkluderende prosess i komiteens behandling av disse sakene.

Etter Høyres mening er det på høy tid å gjennomgå det tradisjonelle skillet mellom sivil og militær sektor. Den historiske begrunnelsen for dette skillet er viktig å huske, men dagens trusselbilde må møtes med en større grad av samordnet innsats fra landets sikkerhetsorganer. I dagens trusselvurderinger er det ikke lenger et krystallklart skille mellom nasjonale og internasjonale trusler.

Høyre har derfor flere ganger foreslått at det skal utar-

beides en egen lov som på en forutsigbar og effektiv måte kan legge til rette for et godt samspill mellom politi og forsvar – innenfor Grunnlovens rammer. Disse forslagene har blitt nedstemt, men vi konstaterer med tilfredshet at regjeringen har varslet at den likevel vil utarbeide en slik lov.

En stor og stadig økende del av samfunnsstrukturen er bygget på digitale data og datasystemer. Det gjør samfunnet mer effektivt, og det legger til rette for næringsutvikling og gode tjenester. Men det gjør oss samtidig mer sårbare. Derfor er det viktig å styrke informasjonssikkerheten. Høyre er overrasket over at dette ikke er viet større plass i de sakene vi diskuterer her i dag.

Cyberdomenet er et område hvor det tradisjonelle skillet mellom sivilt og militært – mellom nasjonalt og internasjonalt – nesten er meningsløst. Cyberdomenet er grenseløst. Høyre mener derfor at ansvaret for informasjonssikkerheten bør samles i ett departement. Vi hadde på dette feltet forventet offensive tiltak og en framtidsrettet drøfting, men det fikk vi altså ikke.

Høyre støtter etableringen av et beredskapssenter hvor en del av politiets spesielle kompetansemiljøer blir samlokalisert. Men vi er bekymret over regjeringens tilnærming. Det er skapt et inntrykk av at man først har bestemt seg for lokalisering, og deretter tilpasser beredskapssenterets funksjon ut fra tomtens egnethet. Når vi i tillegg kan lese om usikkerhet med hensyn til framdrift og kostnader, er vi altså med på et forslag om å få på bordet her i Stortinget en gjennomgang.

Høyre konstaterer for øvrig at det flere steder i landet er et stort engasjement for å samle beredskapsressurser, etablere øvingsområder og styrke kompetansemiljøer. Jeg nevner Rygge, Bodø, Stavanger, Buskerud og Akershus. Dette er positivt, og Høyre regner med at alle innspill blir grundig vurdert av Justisdepartementet.

Avslutningsvis vil jeg understreke at vi med denne behandlingen har lagt til rette for et tryggere samfunn. Samtidig må vi huske at vi aldri får et risikofritt samfunn, men vi kan hele tiden arbeide for en risikoreduksjon.

Høyre kommer i voteringen til å støtte forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, i innstillingen til terrormeldingen.

Akhtar Chaudhry (SV) [09:40:41]: 22. juli 2011 var en dag vi gjerne kan si var en før-og-etter-dag. Samfunnsikkerheten ble satt på dagsordenen med en tyngde vi kanskje ikke hadde ønsket, men det viste seg at vi er nødt til å ta samfunnsikkerheten på alvor. Vårt ansvar nå er å forebygge terror i vårt samfunn, og her må alvorret først synke inn hos oss. Min påstand vil være at det er i ferd med å gjøre det grundig.

Vårt ansvar nå er å lede landet og sørge for at beredskapen blir bedre fra topp til bunn. Her må regjeringen, Stortinget, Politidirektoratet, særorganene, den enkelte polititjenestemann og -kvinne og ikke minst interesseorganisasjonen Politiforbundet være med og ta ansvar sammen. Det er sammen vi kan gjøre dette samfunnet trygt. Vi må gjøre hverandre bedre. Det er slik vi kan forebygge og etterforske terror og gi landet den tryggheten vi trenger.

Det er dessverre avdekket store svakheter i systemet,

helt fra topp til bunn. Det må vi erkjenne, det er slik vi kan komme videre. Jeg må si at regjeringen har tatt sin del av ansvaret og gjør sin del av jobben. Stortinget gjør – bl.a. i dag, med denne debatten – sin del av jobben. Vi har oppdatert lovverket. Regjeringen og Stortinget har sammen bevilget ekstramidler til politiet. Fokuset på ledelse i politietaten og beredskapsetaten er økt. De konkrete tiltakene, som f.eks. å opprette et beredskapssenter og å ha helikopterberedskap, er i gang, og fokuset på beredskap er mye høyere i dag enn tidligere.

I dag er tiden for å se framover. Vi må se hvordan vi kan forebygge, det er der hovedtyngden bør ligge, tror jeg. Jeg vil komme tilbake til det i løpet av noen få sekunder. Vi må forebygge kriminalitet som terror, vi må gjøre politiet bedre, både ressursmessig og treningsmessig, gi dem gode rammevilkår i lovverket, styrke særorganene, særlig PST, innenfor de demokratiske rammene, slik et demokratisk samfunn som vårt skal fungere, og ikke minst – som saksordføreren var innom – involvere det frivillige Norge i det.

Som jeg nevnte, er det to ting jeg tenker er viktige, som jeg vil framheve her. Når det kommer til stykket, er det mennesker som står bak og har stått bak terrorhandlinger både i vårt land og i andre land. Stort sett kan vi forebygge dette helt fra barndommen av. Da gjelder det å gi gode rammevilkår til barn og unge, dra dem inn i positive aktiviteter og ta kontakt med f.eks. den enkelte ungdom eller også gjerne foreldre dersom politiet skulle finne at det er tendenser til at ungdom kan komme på skråplanet.

Det andre jeg vil påpeke, er det å ha et godt, tett og tillitsfullt forhold og samarbeid med de land hvor vi vet at noen av våre ungdommer drar for å få inspirasjon og trening i både terror og vold. Vi trenger å forebygge dette. Det er et internasjonalt problem, og da må det forebygges på internasjonalt nivå. Jeg har tatt det opp flere ganger tidligere, og jeg er helt sikker på at det er behov for å styrke dette samarbeidet med relevante land.

Jenny Klinge (Sp) [09:46:11]: Noreg kan ofte fortone seg som ein fredeleg liten plett i ei elles brutal verd. Medan krigar rasar i andre land, og tornadoar tek med seg alt på sin veg, tenkjer vi gjerne at vi er heldige som bur her. Det er aldeles rett. Vi er heldige, for vi har jo oftast god grunn til å kjenne oss trygge. For at innbyggjarane våre reelt sett skal vere trygge, må vi som politikarar likevel tenkje på alt som i verste fall kan skje.

Vi må bruke både tid og krefter på å diskutere og arbeide med beredskap og sikkerheit. Det har vi gjort mykje av dei siste par åra. Eg har ikkje statistisk grunnlag som bekreftar dette, men eg trur omgrepet beredskap må ha vore brukt meir i politikken og media si verd i dei siste par åra enn i dei føregåande ti.

Terrorattentata den 22. juli 2011 og orkanen Dagmar i romjula same år gjorde oss på ulikt vis meir bevisste på behovet for at samfunnet vårt må vere betre førebudd på at ulike typar kriser kan oppstå.

Dei to stortingsmeldingane om samfunnsikkerheit og om terrorberedskap som vi behandlar i dag, dannar eit solid grunnlag for at vi skal kunne vere betre førebudde

både på det tenkjelege og det utenkjelege framover. Det handlar om å sørge for at dei som har ansvar for sikkerheit og beredskap i ulike etatar og på ulike nivå, har kunnskap og evne til å gjere jobben best mogleg, og til å samhandle på tvers av sektorar.

Frivillige rednings- og beredskapsaktørar utgjør ein stor ressurs, og vi må leggje til rette for at desse kan bidra i godt samspel med dei andre aktørane. Eg vil i denne samanhengen vise til at dei frivillige redningsorganisasjonane skal bli innlemma i nødnettet. Det er viktig og rett at vi no løyver pengar for at dei skal få dekt kostnadane ved å ta i bruk nødnettet.

Det er enkeltmenneske sin innsats i sum som avgjer kor god beredskapen er i samfunnet vårt. Med dette vil eg seie at strategiar og planverk berre får sin verdi viss dei passar til verkelegheita og fortonar seg som relevante for dei som skal følgje dei. Planane må fungere både under arbeidet med å førebyggje og når krisa er eit faktum, og aktørane og enkeltmenneska må ha evne og vilje til å følgje dei. Samtidig må aktørane ha evne til å vere fleksible og handle utanfor retningslinene viss det oppstår situasjonar som krev det.

Eg meiner dei to stortingsmeldingane vi behandlar i dag, svarar på dette. Eg kan ta nokre døme frå terrormeldinga, der dette er nemnt: Politiets uttrykkingsveiningar i distrikta skal styrkast, og bemanninga skal aukast. Politiet skal ha meir trening i å handtere «skyting pågåar»-situasjonar. Alle operasjonssentralane skal få ei minimumsbemanning. Det skal etablerast eit system for masseinnkalling av personell i politiet. Politiets patruljebilar får nye nettbrett med direkte tilgang til politiets IKT-system, og som sagt skal frivillige redningsorganisasjonar bli innlemma som brukarar av nødnettet.

Fylkesmannen og kommunane er viktige aktørar i arbeidet med samfunnssikkerheit og beredskap. I tillegg til planverk hos sentrale myndigheiter, er planverket i kommunane openbert også avgjerande for ein god beredskap. Dette er vektlagt av både regjeringa og komiteen.

Både regjeringa og komiteen peiker klart på behovet for god leiing. Uansett kor mykje pengar vi løyver, må både dei økonomiske og menneskelege ressursane brukast på best mogleg måte. Dei moglegheitene som ligg i moderne IKT-løysingar, må utnyttast godt og framtidsretta. Moglegheitene til å overføre digital informasjon frå publikum til nødetatane i kritiske situasjonar vil – om dei blir tekne i bruk – bety eit reelt framsteg. Gode informasjonssystem kan ikkje undervurderast.

Eg skal ikkje ramse opp fleire gode mål og tiltak no, men viser til merknadene frå komiteen og innlegget til saksordførar Hagebakken, der han fekk med mange vesentlege moment.

Men eg vil understreke fordelene ved at vi i eit langstrekt og mangfaldig land – med store avstandar – ikkje har for stor avstand mellom innbyggjarane og beredskaps- og redningsetatane. Arbeidet med å førebyggje føreset nærleik og kjennskap. Strukturen i politiet og i Heimevernet er eksempel på dette, og vi i Senterpartiet kjem til å stå på for nærpolitiet og Heimevernet også framover.

Til slutt vil eg – som fleire har gjort og også kommer til

å gjere – skryte av arbeidet til saksordførar Hagebakken. Han har sørgt for ein god og resultatorientert prosess i komiteen. Det er viktig i ei slik sak, og det har òg alle andre parti bidratt godt til.

Målet er – som eg var inne på i starten – at innbyggjarane skal vere trygge.

Framover blir det opp til skiftande stortingsfleirtal og regjeringar å sørge for at stortingsmeldingane sine konkrete tiltak blir følgde opp, og at det som enno ikkje er konkretisert, blir det. Arbeidet med beredskap er ein evig prosess.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [09:51:17]: Jeg vil begynne der representanten Klinge sluttet, nemlig takke saksordføreren for et godt arbeid. For meg som ikke sitter i komiteen, har vi blitt inkludert og fått lov til å komme med innspill og blitt lyttet til. Det har blitt satt pris på, og det viser også litt av den gode behandlingen som Stortinget har hatt i denne typen saker. Dette er heller ikke et punktum i beredskapsarbeidet, det er en oppfølging av viktige saker som har vært behandlet tidligere i Stortinget, og saker som kommer til å måtte bli jobbet med videre også i neste periode.

Kristelig Folkeparti har fått lov til å jobbe tett med de andre to store sakene selv om ikke vi har siddet i komiteen. Vi har hatt både Bekkevold og Hareide som saksordførere ved to ulike behandlinger av lignende saker, og vi har lagt mye av føringene der. Når jeg ikke kan vise til merknader i denne saken, kan jeg i alle fall vise de til føringene vi har lagt i de andre to sakene. Det jeg legger merke til, er at det brede flertallet Stortinget har hatt i de sakene, også finnes igjen i denne saken.

Kristelig Folkeparti har hatt flere tema som vi har vært spesielt opptatt av i arbeidet med styrkingen av beredskapen: forebygging av kriminalitet og voldelig radikaliserings og ekstremisme, at vi er godt nok rustet til at vi klarer å avverge terrorangrep, at politiets evne til å løse skarpe oppdrag blir styrket og også en styrking av politiet generelt. Vi må ha bedre samhandling mellom politiet og Forsvaret, god kommunikasjon i nødetatene, sikre at beredskapen er så god at hvis en nødssituasjon oppstår, håndteres den godt. Så må vi sikre kompetanse i kommunene – tross alt finner jo alle hendelser sted i en kommune.

Jeg vil sitere vår partileder, som også var lederen av den særskilte komiteen. Han sa i debatten i Stortinget den gang:

«Skotsalvene som blei fyrte av på Utøya, fortalde oss at ondskapens akse ikkje er ein plass langt borte, men inne i menneskesinnet. Det som skjedde, har skjedd før. Det kan dessverre òg skje igjen, men det er vårt oppdrag å hindre at det skjer. Beredskap er viktig, men det førebyggjande og haldningsskapande arbeidet må aldri undervurderast.»

Jeg skal ikke fortsette innlegget mitt med familiepoltikk, men det kunne være fristende i alle fall å påpeke at det holdningsskapende og forebyggende arbeidet må starte tidlig. Det er viktig med verdiformidlingen i skolen, at skolen skal være en plass som ikke bare utdanner, men også danner mennesket.

Dagens trusler mot samfunnet er mange og komplekse. Etter 22. juli har det vært massiv kritikk mot manglende lederskap og også samhandling rundt sikkerheten. Derfor har vi foreslått at det skal opprettes et nasjonalt sikkerhetsråd som legges direkte under statsministeren. Terrorangrep, større ulykker og katastrofer eller dataangrep mot vitale samfunnsinteresser, er noen eksempler på hendelser som vi som samfunn står overfor, og som har potensial til å ramme mange med brutalitet. Derfor har vi ønsket en bedre koordinering av ulike myndighetsaktører – i sektorer som utenriks, forsvar, justis, helse, olje og energi, telekommunikasjon og transport – slik at de kan sitte sammen og finne helhetlige og samlende løsninger.

Vi har også vært opptatt av og er glad for at det har blitt tatt en avgjørelse om at det skal etableres et beredskapssenter, selv om det råder litt usikkerhet om tomtas egnethet og finansiering, og også når det skal komme på plass. Derfor støtter vi forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre i sak nr. 1. Jeg ser på tiden at jeg like godt kan gå inn på hvilke forslag vi støtter: I tillegg støtter vi også forslag nr. 6, om våpen, i sak nr. 1. Vi vil gjerne løfte opp den frivillige beredskapen og redningstjenesten som er en viktig del av beredskapen. Uten de frivillige ville vi på mange felt vært uten beredskap, men der er komiteen god i sine merknader. Jeg vil bare bemerke at de frivillige utfører oppgaver som det offentlige sånn sett skulle løse, og derfor er det veldig viktig for Kristelig Folkeparti at det er gode støtteordninger for dem.

Jeg skulle også gjerne ha snakket om beredskap i forbindelse med politi, men der er vi spent på politianalysen og det arbeidet som vil komme fram i år. Vi får gode muligheter til å diskutere det senere.

I sak nr. 2 vil vi støtte forslag nr. 1 og nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Nå behandler vi også forslag knyttet til IKT og ikrafttredelsen av straffeloven av 2005. Det er kritikkverdige, som vi ser det, at det ikke har skjedd. Derfor støtter vi også forslag nr. 1 og nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre i sak nr. 5.

Trine Skei Grande (V) [09:56:48]: Jeg vil også begynne med å takke saksordføreren for en inkluderende prosess, også for oss som er utenfor komiteen. Det minner nesten om de gode gamle dager med mindretallsregjering, der man var opptatt av å få til brede forlik. Vi har satt stor pris på at vi har blitt tatt med på råd hele veien.

Jeg vil gjerne bemerke noen ting når det gjelder innstillinga. Lærdommen av den gode evalueringa etter den grusomme dagen den 22. juli lærte oss at det ikke handlet så mye om ressurser, ikke så my om lover, men det handler om å takle den nye sikkerhetstrusselen gjennom å koordinere oss bedre og være dyktigere til å bruke de ressursene og lovene vi har. Det er alltid sånn i historien at de truslene man tror man står overfor, har vist seg å være helt annerledes. Selv om terror har funnes som middel for å utøve makt eller få igjennom ting i tusenvis av år, har likevel den nye sikkerhetstrusselen for Norge blitt helt annerledes enn det vi lærte på skolen på 1980-tallet.

På samme måte som første verdenskrig ble en annen krig enn det man trodde den skulle bli, og den andre ver-

denskrigen ble avsluttet på en annen måte enn man trodde, ser vi at sikkerhetstrusselen mot nordmenn i dag ikke er det som store hærer på store flater kan samles for å utøve, men det handler om en snikende sikkerhetstrussel som plutselig rammer sivilbefolkninga, og som rammer på steder der vi nesten ikke har fantasi til å tenke oss at den skulle kunne ramme.

Ledelse ble understreket som et av de hovedgrepene som burde tas for å få samordnet de ressursene og de handlingsrommene som vi har. Da vil jeg understreke at kultur må settes ovenfra hvis man skal utøve god ledelse. Jeg har to ganger – en gang i høringa etter 22. juli-rapporten og en gang i spørretimen her – spurt om statsministeren kunne definere det å bestemme kontra det å lede. Det har han begge gangene avvist som en problemstilling. Jeg syns at det er selve kjernen. Det er veldig mange politikere som er opptatt av å bestemme, men det er ikke alltid man er opptatt av den litt tyngre jobben, som handler om å lede.

Jeg vil bruke et lite eksempel på et spørsmål jeg stilte til justisministeren denne uka, som egentlig er en liten fillesak, men som sier noe om å sette en kultur.

Jeg tar forbehold om at presentasjonen er riktig, men i VG ble vi presentert for instruksjonene fra politisjefen om hvordan politiet skulle uttale seg i media. Jeg oppfatter instruksjonene som lite preget av forståelse for de lærdommene 22. juli-kommisjonen ga oss, om åpenhet og det å sette en kultur som gir mulighet til å si fra i hele systemet. Da fikk jeg svar om at det var det politidirektøren som bestemte. Det er nok sikkert riktig, men som leder skal man sette kultur – hvilken kultur man ønsker å lede innenfor – og da må man ha en forståelse for det systemet man er en del av. Da må man også sette kultur for åpenhet, for det å kunne si fra, og alle de grepene som vi etter 22. juli lærte var viktige.

Da er det viktig, som komiteen bemerker, at det ikke bare er viktig å trene og øve, men også at ledelsen helt opp på toppnivå deltar når man trener og øver – at forsvarsminister, justisminister og statsminister er med for å ta lærdom, men også for å sette en kultur for at dette er viktige tiltak.

Jeg tror et av de kanskje viktigste grepene vi har for å forebygge radikalisme innenfor alle miljøer, nettopp er åpenhet. Det handler om et PST som fungerer godt, og som når akkurat dem de skal ta. Jeg vil heller ha en stat som bruker harpun når den skal ta de store fiskene, enn en som bruker snurpenot. Vi har veldig mange tiltak nå som handler om å bruke snurpenot, der man skal samle inn all mulig informasjon for å se om man kanskje kan ta de store fiskene.

Til slutt vil jeg bemerke at jeg mener vi skal ha en våpenlov som undergraver verken norsk jaktkultur eller andre som bruker våpenloven aktivt.

Jeg kommer tilbake til hva vi vil stemme for.

Statsråd Grete Faremo [10:02:13]: I meldingen om terrorberedskap redegjør regjeringen for både nye tiltak og arbeidet som allerede er satt i gang for å bedre beredskapen, og vi plasserer tiltakene inn i en overordnet strategi mot terror.

Det gleder meg at det er bred politisk enighet, både om

hvordan strategien er lagt opp og om tiltakene. Jeg har hele veien opplevd samarbeidet med Stortinget om å bedre beredskapen som svært konstruktiv, både med Den særskilte komité, kontroll- og konstitusjonskomiteen og nå med justiskomiteen.

I samfunnssikkerhetsmeldingen introduserte regjeringen samvirkeprinsippet som et fjerde, bærende prinsipp for beredskapen i Norge. Det er også samvirkeprinsippet strategien er tuftet på: Vi skal ha mest mulig ut av samfunnets samlede beredskapsressurser, slik at helheten blir større enn summen av delene. Dette er god samfunnsøkonomi.

Hva vil samvirkeprinsippet så si i praksis?

Det lokale politiet vil som oftest komme først til stedet for en hendelse og utgjør vår grunnberedskap. Derfor øker vi antallet politifolk som deltar i lokale utrykningsenheter, fra dagens 800 til 1 200 i løpet av inneværende år og neste år. Og vi øker treningsmengden for, la oss kalle det, vanlige politifolk – den største gruppen i politiet med våpengodkjenning – med åtte timer per år, øremerket til å håndtere «skyting pågår»-situasjoner. Men når en krise eller et terrorangrep skal håndteres, må vi ha strukturer på plass som sikrer at personell med tilstrekkelige ressurser kan forsterke den lokale innsatsen og nå de fleste innbyggerne i Norge innen rimelig tid. Regjeringen har klargjort retningslinjene for at redningshelikoptrene som står på seks baser rundt i landet, skal kunne transportere politi i tidskritiske operasjoner. Og vi har lagt til rette for at politiet kan trekke veksler på Forsvarets ressurser når en krise rammer. Både på Rygge og Bardufoss står militærhelikoptre klare til å transportere politistyrker. På Rygge kan militære styrker også bistå politiet med å løse kontraterroroppgaver – såkalt håndhevelsesbistand. Regjeringen ønsker å trekke samarbeidet mellom politi og forsvar lenger. Derfor vil også Marinejegerkommandoen fra 1. august være beredt til å bistå politiet med kontraterroropdrag. Fra før av står Forsvarets spesialkommando klare til å bistå politiet. For at samarbeidet skal kunne fungere godt når en krise inntreffer, må man altså ha gode rutiner. Derfor har politiet og Forsvaret trent på samhandling under tre store øvelser etter 22. juli. Erfaringene med det operative samarbeidet under disse øvelsene er positive. Under øvelse Gemini i forrige måned uttalte politidirektør Odd Reidar Humlegård til NRK at samtrening og samhandling mellom politi og forsvar er bedre enn noen gang. Norsk kontraterrorberedskap har ikke vært bedre enn det den er nå.

Samvirkeprinsippet vil bare fungere godt i praksis dersom noen har overblikket og ser helheten i beredskapsarbeidet. Derfor har regjeringen gitt Justis- og beredskapsdepartementet et tydeligere ansvar for å samordne arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i departementene og underliggende etater. Jeg vil minne om at 22. juli-kommisjonen anbefalte at det må være klart hvor ansvar for beredskapen ligger. Siden det er «tette koblinger mellom politioppgavene og samfunnets generelle sikkerhet og beredskap», bør det ansvaret ligge i Justis- og beredskapsdepartementet.

Snart to år er gått siden 22. juli. Meldingen oppsummerer alle tiltak som er satt i verk, og alle nye ressurser som går til beredskapsarbeidet. I sum er det svært mye.

Hvis noen med beredskapsansvar i politiet eller andre etater går ut i media og sier at ingenting er blitt bedre, må vi som politikere stille noen kritiske spørsmål: Tas for eksempel arbeidet med å håndtere de kulturutfordringene som 22. juli-kommisjonen påpekte, på tilstrekkelig alvor? Tiden begynner å nærme seg til at vi kan snu problemstillingen: Vi må forvente en bedre beredskap. Vi må forvente at personer med beredskapsansvar er oppgaven voksen. Vi må forvente at vi får valuta for de pengene som bevilges.

Om kort tid mottar jeg en politianalyse. Den vil gi oss svar på en rekke spørsmål: Brukes ressursene riktig? Er politiet organisert på en måte som stemmer overens med kriminalitetsbildet? Har vi fagmiljøer som er sterke nok? Politianalysen vil gi oss politikere et solid faglig grunnlag for å fatte de langsiktige beslutningene om veivalg for politiet. Den vil også inneholde en samlet oversikt over politiets ressursbruk når det gjelder IKT. Som også 22. juli-kommisjonen påpeker, har ikke «potensialet i informasjons- og kommunikasjonsteknologi (...) vært godt nok utnyttet» i politiet. Regjeringen har gått inn for en fornyelse av politiets IKT-systemer på straffesaksområdet. Fornyelsen gjennomføres i det såkalte Mervediprogrammet. Det er delt opp i flere prosjekter som kvalitetssikres hver for seg. Det gir oss politikere god kontroll med prosessen. Samtidig får Politidirektoratet rom til å bygge den nødvendige kompetansen i hele etaten, slik at alle ansatte er beredt til å ta i bruk de nye løsningene når de kommer på plass. Mervediprogrammet må likevel ikke bli en sovepute. Det vil ikke løse alle IKT-utfordringene i politiet. For eksempel har vi et politi der hvert eneste politidistrikt og særorgan har sitt eget lønns- og personalsystem. Dette er bildet på en større utfordring: Politiet har manglet en overordnet plan; tilnærmingen til IKT har vært stykkevis og delt. Man har ikke evnet å løfte fram den beste praksisen og gjøre det til standard for hele politiet. Politidirektøren har gjort gode grep med å etablere en egen avdeling for IKT i direktoratet. Men vi trenger mer gjennomgripende endringer på IKT-siden i politiet.

For å avverge terrorhandlinger før de får sjanse til å finne sted, trenger vi en Politiets sikkerhetstjeneste som står godt rustet til å gjennomføre sitt samfunnsoppdrag. PST fikk økt sin økonomiske ramme fra 434 mill. kr i 2011 til nesten 525 mill. kr i 2012, og store deler av økningen gikk til kontraterrorarbeid. Budsjettet er økt med ytterligere 41,6 mill. kr i år. PST har fått stort gjennomslag for sine innspill i budsjettprosessene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet hevder at «det bare benyttes 91 mill. kroner på bekjempelse av terror» i PST. Dette er selvsagt ikke riktig. Utgifter fra flere andre poster på budsjettet – f.eks. til spaning, etterforskning og analysearbeid – går også til terrorbekjempelse. I realiteten bruker PST langt mer på nettopp terrorbekjempelse enn de 91 mill. kr det er referert til.

Også når det gjelder PST, må vi sikre at pengene brukes rett. Derfor nedsatte regjeringen Traavik-utvalget som i fjor foretok en ekstern vurdering av PST. Vi jobber nå med å følge opp utvalgets anbefalinger, særlig med henblikk på hvordan PST kan utnytte sine ressurser bedre,

foreta gode prioriteringer og planlegge for å tilegne seg den rette kompetansen for fremtiden.

Med meldingen om terrorberedskap har vi tatt et stort skritt. Men vi kan aldri lene oss tilbake og si at vi er i mål. Vi må alltid strekke oss etter en best mulig beredskap i landet vårt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (FrP) [10:11:38]: Jeg takker statsråden for et godt innlegg, men det er fortsatt noen utfordringer som står igjen. Statsråden var selv inne på at politianalysen forhåpentligvis kommer om seks dager. Den har vi ventet på i spenning i et par–tre år, kanskje. Så er det ulike årsaker til at den ikke har kommet før nå, det må vi akseptere.

Jeg vil likevel utfordre statsråden. Når vi behandler beredskapsmeldingen, samfunnssikkerhetsmelding og andre saker knyttet til beredskap i dag, er mitt spørsmål: Greier vi i dag å få et overordnet mål på beredskap og sikkerhet i Norge når vi ikke får innblikk i politianalysen, og hvordan eventuelt strukturen for førstelinjen skal se ut? Hvordan skal strukturen for politiet i fremtiden se ut? Jeg mener dette er det viktigste av alt innenfor en god og framtidsrettet beredskap. Hvordan skal man da behandle politianalysen i ettertid?

Statsråd Grete Faremo [10:12:43]: I dag legger vi en helhetlig strategi for hvordan vi skal forsterke innsatsen mot terror. Jeg er svært glad for og fornøyd med samarbeidet med Stortinget om denne strategien. Den støtte og tilslutning til strategien som Stortinget gir, tror jeg er viktig også for videre bedring av beredskapen.

Stortinget vil også få god anledning til å diskutere strukturen for politiet. Jeg er sikker på at politianalyseutvalget vil gi oss et meget godt faglig grunnlag å ta den diskusjonen om struktur på. Utvalget ble nedsatt i fjor høst og har jobbet meget raskt, men solid. Når analysen nå kommer, vil den bli sendt ut på høring og danner derfor grunnlag for en melding til Stortinget senere.

Per Sandberg (FrP) [10:13:48]: Jeg er ikke i tvil om at utvalget vil levere en innstilling som inneholder utfordringer, og som inneholder stor grad av kompetanse med tanke på hvordan framtidig beredskap og struktur skal se ut. Det stiller jeg ikke spørsmål om i det hele tatt. Ut fra de lekkasjene som har kommet, hvis det går an å si det, ser det ut til at Fremskrittspartiet kan bli tilfredsstillt på strukturdelen, noe som vi har jobbet for i tre år.

Men for å ta det litt videre: Når det gjelder politianalysen og utvalget, er det et stort spørsmål, for organiseringen av Politidirektoratet er mangelfull i meldingen som vi behandler nå. POD fikk knusende kritikk i den nylige evalueringsrapporten fra Difi. Jeg vet ikke om jeg trekker det for langt når jeg ber statsråden eventuelt signalisere hvorvidt politianalyseutvalget også omfatter et innblikk i PODs rolle og struktur.

Statsråd Grete Faremo [10:14:51]: Jeg tror analysen vil gi oss et meget godt grunnlag for hvordan ressursene i

politiet brukes i dag. De har også blitt utfordret på å tenke hvordan man bør organisere politiet i fremtiden, men da innenfor dagens budsjetttrammer. Det ligger til oss politikerne å vurdere om politiet trenger flere ressurser, og selvsagt om det påvirker de strukturforslagene som utvalget kommer med. Vi vil, etter det jeg hører, også få et innblikk i Politidirektoratets rolle – som representanten kaller det – og synspunkter på hvordan norsk politi skal ledes i fremtiden, dermed også hvordan Politidirektoratets rolle skal være, og hvordan ledelsen av politiet skal kunne både forsterkes og forenkles.

André Oktay Dahl (H) [10:15:58]: Det viktigste med politianalysen er at vi får flere politifolk som gjør færre oppgaver bedre. Vi prater mye mer om beredskap nå enn før 22. juli, men samtidig prater de færreste om hva god beredskap er, og ikke minst hva det egentlig koster. Det er grunnen til at det nå råder ganske stor bekymring knyttet til f.eks. fremdriften av det nye beredskapsenteret, og hvor operativt politihelikopteret kommer til å være fremover. Jeg har tenkt å stille to konkrete spørsmål om noen av de konkrete tiltakene som man sier er på plass.

Kan statsråden garantere at et nytt beredskapsenter er på plass i 2018, i tråd med de operative anbefalingene som statsråden har fått, at det ikke krympes? Spørsmål 2: Kan statsråden også garantere for at vi i sommer har et politihelikopter som er fullt ut operativt på lik linje med resten av landet, og si litt om leasingavtalen med England, og om hvordan hun ser for seg at den skal kunne forlenges etter 2015?

Statsråd Grete Faremo [10:16:58]: Jeg kan garantere at jeg jobber hver dag for å sikre at beredskapsenteret realiseres innen målsatt dato. Det jobbes nå både med sikte på å avklare innholdet i beredskapsenteret og legge det gode grunnlaget for en statlig regulering som sikrer en rask gjennomføring.

Når det gjelder spørsmål to, rapporteres det hver uke om nedetid for politihelikopteret. Jeg kan glede representanten med å si at nå er politihelikopteret nesten operativt hver eneste time, hvert eneste minutt hele døgnet. Vi får rapporter om nedetid, som sagt, løpende og vurderer også framtidig bruk av politihelikopteret i lys av det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:18:17]: Mitt spørsmål var egentlig knyttet til beredskapsenteret. Jeg synes kanskje statsråden kunne vært litt mer konkret, for jeg synes at svaret viser hvorfor forslaget fra opposisjonen i dag om beredskapsenter faktisk er et godt og viktig forslag.

Men jeg skal heller utfordre statsråden på IKT, mer moderne teknologi og de nye mulighetene som ligger der. Teknologirådet hadde mange innspill til behandlingen i komiteen om alt fra droner til hvordan man kan bruke smarttelefoner og andre mulige teknologiske hjelpemidler til å få bedre kunnskap tidlig om det som skjer på åstedet – kunne knytte det bedre sammen, slik at en kan bruke den informasjon til å få gjennomført enda bedre operasjoner. Jeg vil gjerne utfordre statsråden litt på hva hun tenker om nye teknologi og nye metoder som kan brukes, og

hvilke planer og ambisjoner hun har for å integrere dette i beredskaps- og politiarbeidet.

Statsråd Grete Faremo [10:19:22]: Vi skal bli langt bedre på å bruke IKT og moderne teknologi enn hva vi har vært hittil. 22. juli-kommisjonen gikk grundig inn i dette og så dessverre at det er investert mye i teknologi, men man har ikke evnet å bruke potensialet i dette på en god nok måte. Vi må sikre at teknologien hjelper tjenestemenn i det daglige arbeidet. Der har vi gjort en liten, men meget effektiv investering i disse såkalte nettbrettene. Men vi skal videre. Vi fornyer IKT-infrastrukturen i disse dager, og vi skal selvsagt ha på plass et nytt straffesakssystem.

Parallelt skal vi bygge kompetanse i etaten for å sikre at vi får igjen for de investeringene vi gjør. På dette området skal vi også bli bedre til å bekjempe datakriminalitet og ha fokus på IKT-sikkerhet. Det er sagt mye om dette i de framlagte meldingene.

Trine Skei Grande (V) [10:20:44]: Statsråden er jo en høflig dame, og jeg så at hun hørte ordentlig på da jeg snakket.

Så jeg har lyst til å spørre: Har hun noen tanker om det jeg sa om ledelse, åpenhet og det å sette kultur ovenfra?

Statsråd Grete Faremo [10:21:02]: Dette opptar meg mye, for det handler om lederskap i politiet. Vi må innse at når vi har utstyrt politidirektøren med 35 direkte rapporterende, i tillegg til hans egen ledergruppe, blir tanker rundt lederskap viktig å kommunisere, og det blir også svært krevende.

Jeg honorerer politidirektøren for å ha tanker rundt hvordan politiets lederskap skal kunne kommunisere mest mulig sammenhengende, forståelig og likevel åpent. Jeg ser de rammene som politidirektøren la i dette perspektivet, og jeg er helt sikker på at hvordan vi skal sikre bedre lederskap i politiet, evne og mulighet til å lede, blir en viktig oppgave for oss å diskutere her i denne sal.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Helga Pedersen (A) [10:22:30]: Dagens debatt og innstillinger har et dystert bakteppe. Den 22. juli 2011 ble Norge rammet av de verste terrorhandlingene siden krigen. 77 mennesker mistet livet, mange flere ble skadet, og de materielle skadene var enorme. Selv om det snart er to år siden det forferdelige skjedde, er savnet etter de omkomne fremdeles stort. Mange av dem som ble rammet, sliter fortsatt med fysiske og psykiske skader. Vi føler med de overlevende, de etterlatte og de pårørende.

22. juli-kommisjonen beskrev i detalj hva som sviktet: manglende iverksettelse av allerede vedtatte sikringstiltak, manglende iverksettelse av terror- og beredskapsplanverk, dårlig kommunikasjon og ledelse, treg polititrykning til Utøya. Kommisjonen skrev at problemene ikke først og fremst var mangel på ressurser, lovverk eller organisering, men kulturer, holdninger til beredskap og evnen til samhandling.

Det er samtidig nødvendig å minne om at mye av red-

ningsinnsatsen den 22. juli har fått rettmessig anerkjennelse. Brann- og redningsetatene, ambulansetjenestene, sykehusene og helsepersonell gjorde en formidabel, livreddende innsats i regjeringskvartalet og på Utøya. Mange frivillige bidro med livredning og redning i regjeringskvartalet og ved Utøya.

Etter en så dramatisk og traumatisk terroraksjon er det veldig viktig at kritikk, erfaringer, evalueringer og forslag til tiltak som er kommet, blir nøye gjennomgått og vurdert. Endringer må iverksettes. Det som sviktet, skal forbedres. Det som fungerte, skal styrkes ytterligere. Vi vet at dette vil ta tid – det å endre kultur, holdninger og strukturer i store organisasjoner er ikke gjort over natten.

Regjeringen har det siste året gått offensivt til verks og gjort mye for å styrke terrorberedskapen og samfunnsikkerheten i Norge. Beredskapssenteret på Alnabru er det gjort beslutning om. Styrking av politihelikoptertjenesten, PST, innsatspersonell i politiet og marinejegerne på nasjonal beredskap er andre eksempler. Senest i mars la regjeringen fram en proposisjon om å styrke samfunnsikkerheten generelt og politiberedskapen spesielt.

Det utvalget som skal analysere utfordringene i norsk politi, skal legge fram sin innstilling om få uker, noe som allerede har vært et tema i debatten her. Sammen med dagens innstillinger vil politianalysen være med på å danne grunnlaget for organiseringen av framtidens politistruktur, beredskap og bemanning. Målet er et mest mulig effektivt nærpoliti. Folk skal føle at politiet er til stede i deres nærmiljø. Strukturer, organisering, bemanning og utstyr må legge til rette for det. Ved alvorlige hendelser er det som regel lokalt politi som først kommer fram, og derfor må organiseringen av politiet være robust, sånn at f.eks. operasjonssentralene er bemannet på en måte som gjør dem i stand til å håndtere store kriser.

Gode beredskapssystemer fordrer klare kommandolinjer og god kommunikasjon. Det må være krystallklar ansvarsfordeling mellom SMK, departementer og direktorater. Forsvarets bistand til politiet i krisesituasjoner må videreutvikles. Det er positivt at vi nå får på plass en nasjonal politioperativ sentral og et system for masseinnkalling av personell i politiet.

Jeg har merket meg at de frivillige redningsorganisasjonene blir løftet fram i innstillingen. Organisasjoner som Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redningsselskapet og Norske Redningshunder gjør en svært viktig samfunnsinnsats. Til sammen er det om lag 20 000 aktive frivillige, og vi ser daglig eksempler på hva disse betyr, f.eks. under flommen nå nylig. Vi verdsetter dem, ved siden av det kommunale beredskapsapparatet og nødetatene. De frivillige redningsorganisasjonene skal nå innlemmes i nødnettet.

Det er dessverre umulig å skape et risikofritt samfunn. Vi ønsker ikke en politistat hvor alt og alle overvåkes. Vi ønsker et åpent, demokratisk samfunn med kort avstand mellom de styrende og de styrte. Målet vårt er å redusere risikoen for terror og voldsanslag mest mulig gjennom forebygging, overvåking, avverging og håndtering.

Erna Solberg (H) [10:27:54]: Innbyggernes sikkerhet er en av statens desidert viktigste oppgaver. Det å forvalte

sikkerheten til folk er vel egentlig hovedgrunnen til at vi en gang begynte å organisere verden i stater.

Derfor er det viktig at både den ytre og den indre sikkerheten fungerer godt. 22. juli-kommisjonen avdekket mangler – uklar ledelse og stor avstand mellom den beredskapen vi trodde vi hadde, og den vi faktisk har. Derfor er det nødvendig å gjøre mange tiltak for å bidra til bedre beredskap i årene fremover.

Det viktigste er ledelseskulturen. Det er også det vanskeligste. Den kan vi ikke bevilge oss til, og den kan vi ikke vedta her i stortingssalen. Den dreier seg om hvordan vi holder beredskapsfokuset – kontinuerlig, ovenfra og ned og gjennomsyrende i alle ledd av dem som skal jobbe med beredskap. Derfor er det etter vår mening også viktig at man styrker det på toppen. Det betyr at vi ønsker en egen koordinator ved Statsministerens kontor som skal sikre fremdrift og tyngde i arbeidet med sikkerhet og beredskap i Norge.

Vi skal bygge på de fire beredskapsprinsippene: ansvarsprinsippet, nærhetsprinsippet, likhetsprinsippet og samvirkeprinsippet. Men når vi skal ivareta de viktigste oppgavene, nemlig borgernes sikkerhet, er det et behov for at kunnskap deles mellom ulike departementer og beredskapsetater. Derfor er det også viktig at det ligger et ansvar som er tydelig og klart, for å følge opp utviklingen på området ved Statsministerens kontor. Da mener vi at sjansen for å lykkes ved en stor krise vil bli mye større enn det den var den 22. juli 2011.

I tillegg til det å styrke toppledelsen i Norge knyttet til dette er det viktig å styrke vår evne til å forebygge og forhindre. Derfor er det også viktig at Politiets sikkerhetstjeneste har de midler de trenger for å følge opp, undersøke og forebygge – for å forhindre.

Etter 11. september 2001 er det mange terroranslag som er stoppet, nettopp fordi sikkerhetsarbeidet har vært bedre, og fordi det har vært bedre utveksling mellom land. Det har bidratt til større trygghet, færre anslag og bedre kunnskap om hvordan ulike terrormiljøer organiseres. Det er derfor bra at vi til slutt fikk et utvalg som har gått igjennom PSTs arbeids- og ressursituasjon, og som har kommet med sine anbefalinger. Jeg har lyst til å si at det også er viktig at man fremover fortsatt har en åpenhet om ressursituasjonen, ikke minst overfor Stortinget, slik at vi vet hvor mye vi faktisk bevilger til det arbeidet som skjer, og at de fullmaktene man trenger, er til stede.

I tillegg til ledelseskultur er det viktig å innføre en læringskultur. Noe av det 22. juli-kommisjonen avdekket, var jo at problemene 22. juli ikke var ukjente. De hadde alle tidligere oppstått i ulike øvelser, men læringen fra det var ikke god nok. Det er også en av grunnene til at vi er nødt til å sørge for å ha et kontinuerlig toppfokus på spørsmål om sikkerhet i Norge.

Så er vi nødt til å bedre politiets evne til å håndtere terrorisme og annen kriminalitet. Det er viktig at vi opprettholder en modell der politiet er til stede i lokalmiljøet, der folk bor. Politiet må få færre oppgaver, slik at de har mulighet til å være tilgjengelig når publikum trenger det. Det er litt forstemmende at rapportene som kommer – i alle fall til media og til dels til oss – viser at det ikke er blitt en for-

enklet målstruktur i politiet etter 22. juli, men at det har blitt enda vanskeligere, enda mer komplisert, og mer byråkratisert. For å rendyrke politirollen vil beredskapen bli vesentlig bedret. Der hvor politistasjoner og lensmannskontorer er plassert nærme hverandre, kan det på sikt være fornuftig å slå disse sammen til større og mer robuste enheter. Og som andre talere tidligere har sagt, ser vi frem til anbefalingene som kommer i neste uke.

Men det er også nødvendig at vi har et godt, spesialtrent politi, og siden det kan ta tid før politiet kan forventes bistand fra de spesialtrente delene, er vi nødt til å ha operative politifolk som har tilstrekkelig med trening til å håndtere alvorlige hendelser rundt om i hele landet.

For Forsvaret er det nødvendig å få avklart at det gjøres raskt, at vi senker tersklene og fjerner flaskehalsene, slik at politiet kan yte bistand så raskt som mulig.

Behandlingen i dag er ett steg videre med hensyn til å gjøre Norge til et sikrere sted og til å bedre beredskapen, men det langsiktige beredskapsfokuset dreier seg ikke bare om vedtak her; det dreier seg om en kontinuerlig utvikling av ledelseskulturen og om å ha beredskap fremst i pannebrasken når beslutninger tas i dag.

Geir-Ketil Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tom Staahle (FrP) [10:33:31]: Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé har behandlet endringer i statsbudsjettet kapittel 1733 post 1 om å avsette midler til å etablere en militær helikopterberedskap i Nord-Norge. Denne beredskapen er i form av etter anmodning å bistå politiet med transportkapasitet i henhold til bistandsinstruksen. Det legges opp til samme reaksjonstid som man har med dagens beredskap på Rygge, og lokalisering for dette beredskapstiltaket vil være Bardufoss.

Komiteen er opptatt av at beredskapen i Nord-Norge styrkes, og er derfor samstemt i å stille seg positiv til dette tiltaket. I krisesituasjoner er det avgjørende at ulike etater evner å samhandle, slik at man kan handle effektivt for å redusere trusler og kriser. Derfor må også bistandsanmodninger foretas, og det må handles når situasjonen tilsier det.

Komiteen vil samtidig påpeke at det er en utfordring at denne helikopterberedskapen kan bli redusert i perioder som følge av andre prioriterte oppdrag eller aktivisering i NATOs reaksjonsstyrker. I en slik situasjon mener komiteen at det må vurderes om avhjelpende tiltak må gjennomføres for å opprettholde den beredskap denne bevilgningen er ment å gi.

Når vi tenker beredskap, må vi tenke beredskap over hele landet.

Bente Thorsen (FrP) [10:35:06]: Sikkerhet og beredskap har fått en ny aktualitet og betydning etter 22. juli 2011.

Når det gjelder å forebygge radikaliserings og voldelig

ekstremisme, er det viktig at alle bidrar til å opprettholde felles holdninger og verdier, og avviser vold som politisk våpen.

Skolen har gjennom formålsparagrafen og Læringsplakatens elleve punkter ansvar for å gi elevene både dannelses og utdannelse. I ett av punktene i Læringsplakaten står det følgende:

«Opplæringen i skolen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som også kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn, og som er forankret i menneskerettighetene.»

For Fremskrittspartiet er det viktig at dette tydelig blir praktisert som en integrert del av skolehverdagen for å motarbeide radikalisering og ekstremisme.

Vi trenger mer kunnskap om hvilke idémessige, psykologiske og historiske forutsetninger som ligger til grunn for terrorisme, og om hvordan terrorisme kan forhindres. Dette fordrer at man har god utdanning på området, og i saken påpekes nødvendigheten av at personell med beredskapsansvar i størst mulig grad har relevant utdanning innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Dette fordrer at vi har en god utdanning på områdene, og er effektive når det gjelder kompetanseutvikling.

Fremskrittspartiet mener det er viktig at det etableres et nasjonalt kompetansesenter for samfunnssikkerhet og beredskap. Et slikt senter skal styrke samspillet og koordineringen mellom de ulike utdanningsinstitusjonene som har eller er i ferd med å utvikle fagmiljøer og utdanningstilbud på området.

Med hensyn til etablering av et slikt beredskapssenter vil jeg spesielt trekke fram Universitetet i Stavanger, som har et internasjonalt fagmiljø med mer enn 50 forskere. De samarbeider med et stort miljø internasjonalt og har allerede et sterkt faglig miljø innenfor beredskap og samfunnssikkerhet i olje- og gassindustrien. Universitetet i Stavanger har et godt etablert samarbeid med flere institusjoner i Norge som driver med utdanning og opplæring.

Med dette nettverket og samarbeidet som allerede er etablert, er det mulig hurtig å opprette et nasjonalt kompetansesenter for samfunnssikkerhet og beredskap.

Ingjerd Schou (H) [10:38:03]: Jeg tenkte jeg skulle snakke litt om evnen til å lære. Jeg har sett, lest og hørt utredningene, og jeg har lyttet med interesse til debatten. Det oppsummerte inntrykk og stempel fra så vel utredningene som debatten er at det fortsatt er behov for økt innsats, både i forbindelse med kulturbygging, styrking av ledelse – tydelig ledelse – og behov for økt innsats når det gjelder data-systemer, helikoptre og annet. Det viktigste er allikevel at de ressursene som Norge råder over, skal finne hverandre, og at de skal samvirke.

Jeg er vel noe undrende til at regjeringen ikke evner å besvare fullt ut nettopp det at ressursene ikke fant hverandre. Da trengs det arenaer for å samvirke, og ikke bare på Rygge, som er det som jeg skal snakke om – som sikkert noen allerede har skjönt. Også andre steder i landet

trenger man arenaer for å trene på nettopp det å samvirke – og ikke i konkurranse med det politiets beredskapssenter som er planlagt på Alnabru. Et slikt treningssenter er planlagt nettopp på bakgrunn av det behovet som nødetatene har – det være seg helse, ambulanse, brann, politi og forsvar samt samvirke med frivillige – og det er nettopp et sted hvor man kan sikre at ansvarslinjene og kapasiteten virker godt sammen når krisen er der.

Erfaringene de siste årene har lært oss at det er behov for å styrke samvirket mellom nødetatene og de beredskapsressursene som Norge har for å kunne håndtere kriser, at dette bedres og blir langt tydeligere når det gjelder både ansvar og kapasitet.

Rygge er et egnet område. Rygge militære flystasjon kan være et beredskapssenter som samler alle nødetatene på ett sted, noe som også vil gi en unik mulighet til nettopp å trene, samvirke og bedre beredskapen i østlandsområdet. Men dette trengs flere steder, ikke bare i østlandsområdet. Nødetatene bør trene sammen med Forsvaret for å finne en bedre samvirkeform enn den vi har sett ut fra våre erfaringer de siste årene.

Et felles beredskapssenter må også ligge sentralt i østlandsområdet og ha en kapasitet som gjør at alle nødetatene kan trene sammen på ett sted og på flere ulike øvings-scenarier og -momenter. Rygge er nær Oslo, og ressursene som skal øves, er godt egnet. På Rygge står allerede både redningshelikoptrene og beredskapshelikoptrene til beredskapstroppen og Forsvarets spesialkommando. Det er samfunnsøkonomisk fornuftig å benytte allerede eksisterende infrastruktur og dele på driftsutgiftene. Regnestykkene viser allerede at dette er en god investering, også med mulighet til å spare penger.

Svein Roald Hansen (A) [10:41:23]: Ansvarsdelingen for terrorbekjempelse og samfunnsberedskap mellom politiet og Forsvaret er avklart. Terrorbekjempelse på norsk jord er politiets ansvar og oppgave. Men Forsvaret har ressurser politiet kan trekke på ved behov, regulert i bistandsinstruksen.

Også ved naturkatastrofer som flommen nylig, har Forsvaret mye å bidra med av mannskap og utstyr.

Vi må utnytte ressursene best mulig, på tvers av etatene, uten å utfordre ansvarsdelingen. Skal dette skje effektivt og smidig når behovet dukker opp, krever det samordning, samarbeid og ikke minst at man øver og trener sammen. En av erfaringene etter 22. juli var at lærdommen fra øvelser ikke ble godt nok utnyttet.

Skal vi styrke de ulike nødetatenes evne til samhandling og samarbeid, er det også viktig at det øves og trenes sammen, og det gjelder Forsvaret, politiet, Sivilforsvaret, brannvesenet og helsetjenesten. Det vil utvikle en kultur for samarbeid.

Rygge flystasjon legges nå ned som flystasjon. Men det vil fortsatt være militær aktivitet der, med Heimevernet og helikopterdetasjement, i tillegg til redningshelikopteret. Dette innebærer at de fleste av de militære installasjonene på Rygge fortsatt vil være til disposisjon og kan utnyttes.

Her ligger med andre ord alt til rette for at vi for en billig penge kan skape et beredskapssenter hvor Forsvaret,

politiet, brann- og redningsetatene og Sivilforsvaret kan trene hver for seg og ikke minst sammen.

Forsvarets helikoptre er blant de ressurser politi og sivil- etater kanskje oftest vil ha behov for bistand fra. Samt- ning vil være med på å senke tersklene for å trekke veksler på hverandres ressurser.

«To know me is to love me», het det i en gammel slager. Det gjelder også her. Skal man sikre seg mot at praktiske eller mentale hindringer står i veien for å be hverandre om assistanse når man trenger det, er det å trene sammen en god forebyggende medisin.

Slike sentre trengs sikkert flere steder i landet, men Rygge ligger der og kan tas i bruk uten nye investeringer, utredninger eller planlegging. Derfor bør man starte her og vinne viktig erfaring.

Men la meg også – som foregående taler gjorde – understreke at et beredskaps- og treningssenter på Rygge ikke skal eller kan erstatte det vedtatte nasjonale bered- skapscenteret for politiet som skal bygges på Alnabru. Det skal bygges. Det vil styrke politiets beredskap, og det er det nødvendig og viktig å få på plass.

Lars Myraune (H) [10:44:18]: Jeg er glad for at vi har fått den debatten vi har hatt her i dag. Er det noe som er viktig for vårt samfunn, er det det at vi har evne til å ta vare på våre innbyggere i enhver sammenheng.

Det er forskjellige typer – skal vi kalle det – angrep som vårt land kan være utsatt for. Trine Skei Grande snakket om at første verdenskrig ble ikke som vi hadde regnet med, og det ble ikke annen verdenskrig heller. Det er nok riktig. Jeg holdt på å si: De som har vært generaler, er bestandig be- skyldt for å planlegge neste krig lik den forrige. Det er det en fare for også i den type debatt som vi har her i dag. Det har vært mye snakk om 22. juli, og kanskje vi ser for oss at vi kan få noe tilsvarende igjen. Ja, det kan godt være, men det kan godt være at det blir noe helt annet også. Derfor er det så viktig at det er et bredt spekter i den analysen som vi foretar når vi skal forberede oss for å ha et sikkert og godt samfunn.

Erna Solberg sa at å forebygge og forhindre er kanskje det viktigste. Ja, det er det, men det er også viktig å ha evne til å håndtere ting når krisen er der, og det skal vi foku- sere på. Nå er det sånn at det å forberede seg for å kunne håndtere kriser, er omtrent som med demokratiet og frihe- ten i et land. Det må jobbes med det hver eneste dag. Det er ikke nok å ha det som tema på de store festdagene – det må faktisk fokuseres på det hele tiden.

Det har blitt sagt her i dag at vi har et åpent og tolerant samfunn. Det har vi, og det skal vi være veldig glad for. Men samtidig gjør det oss sårbare for en masse ting. Representanten Klinge sa at vi skal være glad for å bo her. Ja, vi skal være glad for å bo her, men det er en viss fare for at vi sier til oss selv at vi har det så godt i Norge, og at det som skjer i andre land rundt omkring i verden, ikke kommer hit, det blir ikke noe av det her.

Jeg var på landsmøte i Forsvarsforeningen på Hamar sist helg. Der var det mye fokus nettopp på at vi har det så bra, og det kommer ikke hit, og at det lett blir en sovepute. Jo, det kan komme hit, og nå er det så veldig mye mer som

kan komme hit enn det vi trodde før. Derfor må vi være forberedt. Vi har cyberspace, som det har vært fokusert på før i dag. Det er den ene delen av tingene. Det har vært lite fokus på f.eks. en kjemisk trussel. Det er en rekke ting som vårt samfunn kan bli utsatt for i framtiden. Derfor er det så viktig ikke å tenke i båser militært/sivilt, men å fokusere på samarbeid mellom politiet og Forsvaret. Det er kanskje den viktigste oppgaven i den sammenheng.

André Oktay Dahl (H) [10:47:35]: Statsråden er midt inne i krevende prosesser knyttet til etablering av bered- skapscenter, å sikre politihelikoptre og IKT-utfordringer. Når det gjelder det siste, IKT, har jeg lyst til å berømme stortingsflertallet og statsråden for på overtid å erkjenne hvor ille det egentlig har stått til. Det er kraftig på etter- skudd, og det er store ubetalte regninger til en ny regjering, uansett hvilken farge den måtte få. Men inntil videre får vi håpe og tro at nye POD, i den grad vi kan kalle det det, evner å lære seg alt det Difi påpekte at de ikke kunne for kort tid siden. For å si det sånn: Seks års erfaring i denne stortingssalen, og den rapporten er et ganske godt eksempel på hvordan man ikke bygger beredskap i politiet, og ikke minst på hvordan man ikke bør underinformere Stortinget.

I min replikk i sted stilte jeg egentlig to og et halvt ganske konkrete spørsmål. Det ene gjaldt beredskaps- senter. Spørsmålet var om det vil bli etablert innen 2018, med de operative behovene som er meldt inn. Det er et ganske konkret spørsmål som jeg ikke fikk svar på. Det andre gjel- der politihelikopterberedskapen i sommer. Vil den være like god som den er ellers i året?

Så er det en debatt som jeg følte sistnevnte taler var i ferd med å ta opp her, som vi bør diskutere fremover, og det er at Norge er unntaket i verden på mange plan. Vi har ikke de store økonomiske utfordringene ennå som verden rundt oss har. Når vi begynner å titte litt på hva som skjer i en del land som er ganske nær oss, når det gjelder ekstre- me holdninger eller når det gjelder respekt eller mangel på respekt for minoriteter, enten det er det ene eller det andre, er det ganske ille. Det er utrolig viktig at vi har en verdi- debatt parallelt med debatten om alle virkemidlene, heli- koptrene og alt det andre som vi kan vedta her i Stortinget, for den verdidebatten som vi alle er nødt til å stå sammen om for å vinne mot ekstreme holdninger, mot mangel på respekt for at folk er annerledes, er en utrolig vanskelig og krevende debatt. Det er antageligvis en debatt som det ikke kommer til å være så mye fokus på i valgkampen som kampen mellom regjeringsalternativene. Men den kampen vi sammen må føre for å bekjempe alt av ondskap som står bak en terrorhandling, er det vi er nødt til å samarbei- de om, parallelt med at vi skal kjempe mot hverandre som regjeringsalternativer.

En debatt jeg ønsker meg fremover også, er debatt om bruk av droneteknologi. Jeg ser for meg at andre enn Do- minos Pizza i USA bør kunne bruke den type teknologi, slik som de er i ferd med å gjøre, og bruke det som ob- servasjonsplattform, alternativ til store politihelikoptre. Vi trenger det, og vi trenger lovregulering for personvern, slik at vi er i forkant av den utviklingen som vi vet vil komme, før privatpersoner begynner å bruke droner på naboen. Det

ville vært litt trist om man gjorde det før man fikk brukt det til observasjonsplattform for å bekjempe kriminalitet eller for å sørge for bedre kontroll ved grenseovergangene våre.

Tore Hagebakken (A) [10:51:03]: I rollen som saksordfører skal jeg bare veldig kort kommentere representantforslagene. Når det gjelder umiddelbar iverksettelse av straffeloven, forslaget fra fremskrittspartirepresentantene, peker flertallet på at det må foregå en løpende vurdering i departementet av hvorvidt det er behov for at enkeltbestemmelser i ny straffelov bør iverksettes gjennom gammel straffelov i påvente av at den nye straffeloven i sin helhet kan tre i kraft. Det syns jeg er et viktig signal.

Når det gjelder Høyre-representantenes forslag, om IKT i politiet, ikrafttredelse av ny straffelov, er det slik at statsråden varsler en bred orientering om IKT i politiet i statsbudsjettet for 2014. Det er bra, og – jeg legger til – nødvendig.

Politianalysen vil også gi oss råd om hvordan vi kan bruke politiressursene smartere enn i dag, og om hvordan vi best mulig tar i bruk ny teknologi, noe som henger sterkt sammen med politiets organisering for øvrig.

I bunnen for det hele må det ligge at vi skal ha et kostnadseffektivt politi preget av god kvalitet, med mer fokus på kjerneoppgaver. Vi skal ha høye ambisjoner for framtidens politi, der IKT sjølsagt står sentralt for at etaten skal fungere optimalt. Det er viktig for landets beredskap og innbyggernes trygghet.

Apropos dette med kjerneoppgaver: I replikkordskiftet med statsråden var representanten Oktay Dahl opptatt av at politiet skulle få færre oppgaver. Det er en debatt som det er veldig viktig å ta – jeg støtter det. Men da går det heller ikke an rundt hver sving å peke på nye oppgaver til politiet, som f.eks. hva det ville innebære dersom en hadde gjort som Høyre ønsker, og hatt et generelt forbud mot tiggings. Det ville vært en ganske tung oppgave, for å si det sånn, for politiet.

Så må jeg innrømme at jeg forstår ikke helt modellen med Statsministerens kontor opp mot nasjonal krisehåndtering og beredskap. Jeg forstår ikke helt hvordan dette skal fungere med tanke på Justis- og beredskapsdepartementets rolle. Jeg mener at dette like godt kan føre til ansvarspulverisering som til tydelighet. Så jeg vil gjerne høre litt mer om hva dette egentlig handler om. Jeg har respekt for at det går an å ha andre synspunkter enn jeg og andre har, men jeg vil gjerne forstå hva som ligger i det, om dette virkelig er ryddig. For hva med de enkelte statsråders ansvar overfor Stortinget hvis det er en sånn superbyråkrat som skal sitte på Statsministerens kontor og ha en rolle der også opp mot departementet? For meg er det litt rotete, så jeg vil gjerne høre litt mer. Det er en velment anmodning.

Statsråd Grete Faremo [10:54:10]: Det har så langt vært en veldig interessant debatt. Jeg er glad for at det har vært stort fokus på lederskap, og selvsagt må lederskapet utøves fra toppen. Det er noe av bakgrunnen for at det også er redegjort for hvordan det nå gjennomføres beredskapsmøter i regjeringen, hvordan det øves, og hvordan selvsagt

også regjeringens sikkerhetsutvalg står sentralt i å sikre at vi er godt beredt.

Det har selvsagt vært fokus på både roller, oppgaver og ansvar. Dette må være klart. Vi har også introdusert samvirkeprinsippet for å sikre at de som er best til å håndtere kriser i hverdagen, også gjør det i krisesituasjoner, og ikke minst øver godt på å virke sammen med andre som har viktige roller i kriser.

Den 16. mai i fjor dro jeg til London for å lære mer om hvordan engelskmennene koordinerer seg. Jeg har også sett at representanten Erna Solberg etterpå har dratt samme sted. Jeg har innhentet informasjon fra mange hold og også sett nøye på hvordan 22. juli-kommisjonen vurderte at vi best burde organisere oss for å sikre godt lederskap. Hva virker best på norsk? Det er derfor jeg synes det er rart at det fortsatt diskuteres om en embetsmann er bedre til å koordinere beredskapen enn det systemet vi har rigget oss til med. Spørsmålet er om dette mer ville bli en fremmed fugl istedenfor en god koordinator.

Jeg er enig i at det er viktig å ha åpenhet rundt PSTs innsats og budsjetter så langt vi kan det. Det er noe av bakgrunnen for at jeg allerede har iverksatt et arbeid med å vurdere et eget budsjettkapittel for den tjenesten. Læringskultur er sentralt, og det som gikk galt 22. juli, er meget godt redegjort for i 22. juli-kommisjonens rapport. Dette er bakgrunnen for at vi faktisk har lagt inn penger både til IKT, modningstiltak, mer øvelser og også til endringsledelsesprogrammene både i departementet og direktoratet. Så sent som i 2004–2005 la Bondevik-regjeringen fram en melding om oppgaveporteføljen til politiet, hvor man påpekte at den brede oppgaveporteføljen var det viktig å videreføre.

Jeg merker meg at representanten Oktay Dahl allerede har konkludert på spørsmålet om hvordan politiets oppgaver skal være i framtiden. Den debatten tror jeg vi må ta her i salen.

André Oktay Dahl (H) [10:57:27]: Representanten Oktay Dahl har ikke konkludert på hvilke oppgaver det er. Vi trenger en politianalyse. Utfordringen er at Høyre i flere år ba om en politistudie. Så kom det i form av en politianalyse, som politidirektøren kaller politistudie, som da var Høyres forslag, som dessverre burde kommet for tre–fire år siden. Da hadde vi sittet her i dag og kunnet fatte skikkelig gode vedtak som kunne skapt et bedre politi.

Representanten Hagebakken var inne på at både den ene og den andre har noen svin på skogen når det gjelder å gi politiet flere oppgaver. Da kan jeg bare replisere tilbake at sexkjøpsloven var vel ikke akkurat dette parlamentets beste øyeblikk når det gjaldt å gi politiet flere oppgaver. Når det er sagt, er det jo faktisk slik at Høyre var pådriver for en politistudie som ville gitt oss et klart bilde på et langt tidligere tidspunkt enn det blir, dvs. etter valget, det er jo da man skal ta politiske beslutninger. Da ville man hatt en helt annen situasjon i norsk politi i dag.

Høyre har gjentatte ganger foreslått at sivile skal få gjøre flere oppgaver, flere sekundæroppgaver, og trekke tilgjengelig kompetanse inn i politiet for å frigjøre politikraft. Hver gang har man fått beskjed om at dette er i gang.

Hver gang vi møter folk ute i politidistriktet, forteller de at det er ganske store forskjeller mellom politidistriktene, og det er store muligheter som ikke har blitt brukt. Det var også veldig paradoksalt det som kom i statsrådens tale i fjor til Politiets Fellesforbunds landsmøte. Det første signalet som kom, var at politiet kanskje skulle få en ny oppgave som hadde noe med vigsler å gjøre. Løsningen måtte være at politiet fikk færre forvaltningsoppgaver, fikk færre oppgaver som de gjorde bedre, som handlet om kjerneoppgaver. Det er i hvert fall Høyres politiske mål. Så får vi – nå når vi har fått denne politianalysen, som vi er glad for, på overtid – diskutere konkret hvilke oppgaver som skal vekk. For at det er noen oppgaver som må vekk fra politiet, slik at de kan konsentrere seg om det som er viktigst, tror jeg er hevet over enhver tvil.

Når det gjelder spørsmålet om IKT, har vel vi skrevet ganske sure merknader, som jeg ikke behøver å lese opp her. Men jeg må jo si at hvis denne regjeringen har tenkt å bli sittende etter neste valg – noe jeg for ... skyld, jeg skal ikke bruke et visst ord – men for å si det slik, den evnen til å informere Stortinget tror jeg man kan ta en liten runde til på. For i den grad man kaller en del av det som Stortinget er blitt presentert gjennom syv-åtte år, for informasjon, vil jeg virkelig si at det er en interessant måte å definere innholdet i det begrepet på. Det var media og pressemeldinger som Stortinget var hensatt til å få informasjon fra, om til dels fantasifulle forklaringer på hva situasjonen var i politiet. Men nå skal jeg ikke dra hele den runden, det har vi gjort i altfor mange år.

Det er en dag hvor vi står sammen om veldig mye. Dessverre står vi her i dag og får ikke fattet vedtak om politistruktur, om politioppgaveportefølje, som er resten av alfabetet som denne meldingen ikke gir noe svar på. Men utover det har det vært en god debatt. Jeg synes det er godt å se at vi er såpass enige om en del grunnleggende ting.

Anders B. Werp (H) [11:00:48]: Saksordføreren, representanten Hagebakken, stilte et spørsmål til Høyre og hadde en kommentar knyttet til politiets oppgaver. Jeg tar det først.

Representanten Hagebakken brukte Høyre og Fremskrittspartiets forslag om å forby tigging som et eksempel på at vi tillegger politiet flere oppgaver. Da vil jeg bare be representanten om å lese innstillingen i den saken som gjaldt tigging, hvor det står svart på hvitt fra Politidirektoratet og fra flere politidistrikter at den meldeplikten regjeringen har pålagt politiet, er et betydelig merarbeid, som gjør at de skal registrere *lovlig* virksomhet i stedet for å bekjempe *ulovlig* virksomhet. Det sender jeg rett tilbake til regjeringspartiene med motsatt fortegn av det representanten antakelig la i sin kommentar.

Så gjelder det statsrådets spørsmål om Høyres innspill om å ha en sikkerhetskoordinator ved Statsministerens kontor. Vi hørte regjeringsråden i høringene etter 22. juli si at Statsministerens kontors viktigste funksjon i en krise var å videreføre funksjonen for regjeringen. Det var altså ikke et forebyggende tiltak de skulle ha fokus på. Det var rett og slett å videreføre sin virksomhet når krisen var et faktum. Vi ser for oss at statsministeren skal få et mye mer

aktivt ansvar for landets sikkerhet. Vi synes det er helt naturlig, og vi synes det er påfallende at det ikke er på plass for lenge siden.

La meg ta to eksempler, først Grubbegata. Vi ser for oss at en koordinator ved Statsministerens kontor nettopp får ansvaret for å koordinere på tvers av departementene, slik at eksemplet Grubbegata ikke oppstår på nytt. Vi har sett eksempel på at Olje- og energidepartementet, Helsedepartementet og Næringsdepartementet ikke klarte innen fristen som de hadde fått fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet, å melde inn terrormål på sin sektor. Det er et uttrykk, mener Høyre, for sviktende sikkerhetskultur på departementsnivå. En koordinator må også følge opp slike ting og være mer aktiv fra toppnivå. Evalueringen av Øvelse Tyr i november 2012 understreker akkurat det samme poenget.

Så vil jeg også si at håndteringsansvaret for kriser, iverksettelsesansvaret, skal selvfølgelig ligge der det ligger i dag, på departementsnivå. Men vi trenger styrke fra toppen og ansvar på toppen. Det er det som er Høyres poeng.

Statsråd Grete Faremo [11:03:53]: Det aktive ansvaret som representanten Werp refererer til, betinger selvsagt både ressurser og også en avklaring av konstitusjonelle ansvarsrammer. For øvrig beskrev representanten veldig mye av innholdet i den pådriverrollen som justis- og beredskapsministeren har fått. Jeg viser til det jeg sa om dette i mitt forrige innlegg.

Når det gjelder politiets oppgaver, er det helt sikkert at det vil komme til diskusjon i denne sal. Den siste gangen Stortinget hadde en bred diskusjon om dette, kom det som følge av en proposisjon fra Bondevik II-regjeringen, hvor man hadde en gjennomgang av dette og da konkluderte med at de sivile gjøremålene var en viktig del av politiets oppgaver.

Politianalysen vil gå grundig inn i hva det har gitt oss av ressursbruk nå. Det var da jeg registrerte med interesse at representanten Oktay Dahl allerede nå brukte kjerneoppgaver som noe politiet opplagt skulle konsentrere seg om. Ja, dette er det viktig at vi tar en grundig diskusjon om, og at vi ikke konkluderer før vi ser utredningen fra analyseutvalget.

Jeg registrerer at det har vært snakket om en politistudie i årevis. Jeg må innrømme at jeg var også en av dem som luftet det forslaget da Bondevik-regjeringen satt ved roret. Jeg konstaterer at det ikke ble iverksatt den gangen. Da vi valgte å sette dette utvalget i arbeid i fjor høst, var det ikke minst på bakgrunn av den rapporten som kom fra 22. julkommisjonen, som var så tydelig på politiets manglende satsing på IKT, og at vi måtte gå grundigere ned i ressursbruken enn hva vi hadde jobbet med så langt, med tanke på melding til Stortinget om politiet.

Jeg er helt sikker på at den også vil gi et godt grunnlag for den viktige strukturdiskusjonen som vi også må ha for politiet. Jeg tror det er maktpåliggende at det blir en moderne organisering som gir mulighet for å utøve lederskap. Når jeg hører at det er 35 direkte rapporterende til politidirektøren, i tillegg til egen ledergruppe, er jeg sikker på at det er et forenklingspotensial i den strukturen. Men når

det gjelder antall distrikter og øvrig struktur, bør utvalgsinnstillingen på høring først. Så har vi et godt grunnlag for diskusjon.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–6.

Sak nr. 7 [11:07:08]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Michael Tetzschner og Gunnar Gundersen om en forsikringsordning ved oppføring av bolig (Innst. 447 S (2012–2013), jf. Dokument 8:118 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ulf Leirstein (FrP) [11:07:57] (ordfører for saken): Vi behandler nå et representantforslag framsatt av representanter fra Høyre. Forslaget er å be regjeringen

«snarest fremme lovforslag om å erstatte bustadoppføringslovas garantiordning med en forsikringsordning som sørger for et sterkere forbrukervern, samtidig som de negative konsekvenser i form av egenkapital- og lånevanskeligheter for byggenæringen reduseres.»

Dette er altså ordlyden i forslaget.

Komiteens flertall, som er partiene Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, støtter ikke forslaget. Jeg regner med at flertallet selv vil argumentere for sin konklusjon.

Slik jeg ser det, er det viktig at regelverket vi har, ikke forhindrer aktører i byggenæringen å bygge boliger, eller at regelverket gjør boligbyggingen unødig kostbar. Ved kjøp og salg av ny bolig gjelder det krav om at entreprenøren skal stille garanti for oppfylling av avtalen. Bestemmelsen om garanti ble endret i 2010 ved lov om endringer i bostedoppføringsloven og avhendingsloven. Endringen skjedde på bakgrunn av forslag fra regjeringen Stoltenberg II om å skjerpe kravene til garantiene. I korte trekk ble garanti-tiden utvidet fra to til fem år etter overtakelsen av boligen, og størrelsen på garantiene ble økt fra 5 til 10 pst. av vederlaget.

Virkningen av endringen er i ferd med å vise seg, og dette gjelder i første rekke mindre bedrifter. Flere frykter nå at mindre byggefirmaer ikke vil klare å stille garantier framover. Dette er noe som deles av komiteens mindretall. Derfor ønsker komiteens mindretall, Fremskrittspartiet og Høyre, å slutte seg til representantforslaget.

Disse virkningene kan bety at firmaer må legges ned, og at det særlig vil gjelde i distriktene, men det kan også få indirekte konsekvenser i form av dyrere og tregere bo-

ligbygging. Kostnadene ved garantiordningen skyves til forbruker i form av dyrere boliger.

Garantiordningen gir ikke boligbygger tilstrekkelig sikkerhet, slik undertegnede ser det. Dette gjelder i første rekke de forbrukerne som har størst behov for vern, nemlig de som har store boligfeil. Derfor haster det med å få på plass en forsikringsordning som kan sørge for raske og billigere boligbygging, som kan forhindre at mindre byggefirmaer må legges ned, eller ikke kan bygge i det omfanget de har potensial til, og som gir forbrukerne bedre rettigheter ved feil på bolig.

Jeg tar herved opp mindretallets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ulf Leirstein har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [11:11:04]: Forslagsstillarane skal ha ros for å ha fremma ei sak med ønske om å styrke forbrukarrettane ved oppføring av bustader. Når Arbeidarpartiet og dei raud-grøne partia likevel ikkje sluttar seg til forslaget, har det ein samanheng med at me er usikre på om dette er rette vegen å gå.

Me er også opptatt av desse forbrukarspørsmåla, men viser til at ei skjerping av garantireglane allereie er gjennomført, og det er òg føretatt regulering av vidaresal. Denne endringa trådte i kraft 1. juli 2011, og før det er føretatt ei evaluering eller ei vurdering av verknaden av denne skjerpinga, er det fleire moment som må vurderast før ein kan gå inn på ei forsikringsordning. Eg viser også til at Stortinget har sagt at ei ny vurdering av garantireglane må vere gjennomført innan fem år etter at lova trådte i kraft.

Dei endringane som hittil er gjort, med m.a. skjerping av garantikrava frå to til fem år og regulering av vidaresal, vil kanskje slå ut i høgare bustadprisar. Konkurs og nedlegging av små og mellomstore bedrifter kan derfor bli ein konsekvens på kort sikt. I neste omgang kan dette føre til at firma som allereie i dag er store, blir enda større. Ei slik utvikling kan òg føre til monopolliknande tilstander i bustadmarknaden. Dette vil ingen vere tent med.

Me meiner at forbrukarane er godt ivaretatt med dagens gjeldande regelverk, men konsekvensen kan altså bli at marknadsprisen kan bli høgare. I enkelte delar av landet er bustadprisane allereie høge nok.

Dersom man skulle innføre ei ny forsikringsordning, ville dette òg ha ei kostnadsside, som ville blitt velta over på forbrukarane.

På denne bakgrunn vil eg tilrå at saka leggjast ved protokollen, og at ein først gjennomfører den vurderinga som skal gjerast etter at Stortinget vedtok å skjerpe garantireglane og regulerte for vidaresal av bustader.

Frank Bakke-Jensen (H) [11:13:58]: Fire av fem innbyggere eier sin egen bolig i Norge, noe som er den høyeste eierandelen i Norden og blant de høyeste i verden. Kjøp av egen bolig er den største enkeltinvesteringen vanlige folk gjør, og boligkjøp utgjør en langsiktig og kostbar investering for forbrukeren. Dette betyr at det er viktig med gode forbrukerrettigheter ved oppføring av nye boliger. Samtidig må vi passe på at vi ikke har et regel-

verk som er innrettet slik at det går ut over boligbyggingen.

Ifølge SSB, Statistisk sentralbyrå, ble det i 2012 registrert igangsatt bygging av 30 189 boliger – et betydelig antall. Likevel bygges det for tiden ca. 10 000 boliger for lite i Norge per år. Etter vårt syn er ikke dagens garantiordning ved byggefeil verken god nok for forbrukerne eller den mest hensiktsmessige i et utbyggings- og næringsperspektiv.

Bestemmelsene i bustadoppføringsloven om garanti for oppfylling av avtalen ble endret i 2010. I korte trekk ble garantitiden utvidet fra to til fem år etter overtakelse av boligen, og størrelsen på garantiene ble økt fra 5 til 10 pst. av vederlaget.

Både byggenæringen og Høyre advarte den gangen mot at endringen kunne virke uheldig for næringsaktørene i byggebransjen, fordi det kan skape egenkapital- og lånevanskeligheter. Som en følge av den nye ordningen, er egenkapitalkravet til bedriftene i realiteten firedoblet, fordi garantikravene legges på hverandre med nye boligprosjekter i femårsperioden. Virkningen av dette er nå i ferd med å vise seg – i første rekke for de mindre bedriftene. Det er grunn til å frykte at mange mindre byggefirmaer ikke vil klare å stille garantier framover. Dette kan bety at firmaer må legges ned, og dette kan særlig gjelde i distriktene. Indirekte kan vi også få se konsekvenser i form av dyrere og tregere boligbygging. Kostnadene ved garantiordningen skyves altså til forbruker i form av dyrere boliger.

Dersom garantiordningen hadde gitt forbruker tilstrekkelig sikkerhet, kunne vi forstå at regjeringen mener det er så viktig å opprettholde endringen i garantibestemmelsen. Men slik vi ser det, gir ikke garantiordningen – heller ikke etter at den ble skjerpet – tilstrekkelig beskyttelse. De som i første rekke sviktes, er de forbrukere som har størst behov for vern, nemlig de som opplever at boligfeilene er store. Selv om det ikke skjer ofte, hender det at vi ser feil i millionklassen.

Slik forslagsstillerne ser det, bør derfor garantiordningen erstattes med en forsikringsordning. At forbruker sikres gjennom forsikringsordninger, vil ikke bli noe særnorsk, slike ordninger er kjent fra bl.a. Danmark. En forsikringsordning kan sørge for raskere og billigere boligbygging, samtidig som den kan forhindre at mindre byggefirmaer må legge ned eller ikke kan bygge i det omfang de har potensial til, og som gir forbrukerne bedre rettigheter ved feil på bolig.

Fremskrittspartiet og Høyre foreslår at det snarest fremmes et lovforslag om å erstatte bostedoppføringslovens garantiordning med en forsikringsordning som sørger for et sterkere forbrukervern, samtidig som de negative konsekvensene i form av egenkapital- og lånevanskeligheter for byggenæringen, reduseres.

Statsråd Grete Faremo [11:16:57]: Kjøp av ny bolig er en stor og viktig investering for de fleste forbrukere, og derfor er det viktig med gode forbrukerrettigheter på dette området. Som denne saken viser, fordrer imidlertid vurderingen av hvor omfattende sikringsordninger som bør etableres, krevende avveininger mellom hensynet til å verne

forbrukere ved manglende oppfyllelse fra entreprenøren og hensynet til å unngå en for stor økning i byggekostnadene.

Skjerpingen av garantireglene ved lov 10. desember 2010 nr. 74 om endringer i bostedoppføringsloven og avhendingsloven utgjorde et kompromiss mellom disse hensynene. At lovendringene ville medføre en viss økning i entreprenørenes kostnader ved garantistillelse, ble i proposisjonen framhevet som en uunngåelig konsekvens av å styrke forbrukervernet ved skjerpede garantikrav.

Når komiteens mindretall tar til orde for å erstatte bostedoppføringslovens garantiordning med en forsikringsordning, finner jeg derfor grunn til å understreke at også en forsikringsordning vil ha en kostnadsside som reiser avveinings spørsmål av denne typen.

Spørsmålet om en forsikringsordning for byggefeil ble vurdert i NOU 2005: 12 Mer effektiv bygningslovgivning II. Utvalget konkluderte her med at det ikke ville anbefale en forsikringsordning som alternativ til bostedoppføringsloven. Utvalget mente bostedoppføringsloven ivaretok behovet for å lovregulere garanti- og forsikringsordninger for byggefeil, men at lovens garantibestemmelser burde gjennomgås med tanke på utvidelse av garantiens størrelse og varighet. Dette er nå fulgt opp ved skjerpingen av garantireglene, som trådte i kraft 1. juli 2011.

Jeg er på denne bakgrunn enig med komiteens flertall i at det nå synes lite aktuelt å vurdere spørsmålet om en eventuell forsikringsordning, og at man bør avvete en vurdering av garantireglene i tråd med forutsetningene i Innst. 74 L for 2010–2011. Det ble her lagt til grunn at det på grunnlag av erfaringer fra ulike aktører på feltet, skulle foreligge en ny vurdering innen fem år fra ikrafttredelsen av de skjerpede garantikravene.

Michael Tetzschner (H) [11:19:23]: Jeg har lyst å understreke at det vi ikke diskuterer i denne saken, er forbrukernes muligheter til å få rett oppgjør. Hvis garantiordningen blir effektiv, er den stilt av bank, og da kommer pengene som skal dekke eventuelle byggefeil, fra banken. Hvis vi har en forsikringsordning, kommer pengene som skal dekke byggefeil, og som skal til forbrukerne, fra et forsikringsselskap. Så forbrukerne er like godt stilt, uansett om pengene kommer fra forsikring eller fra bank.

Det som fikk meg til å ta ordet, var at representanten Oppebøen Hansen faktisk medga at dagens ordning, hvor man er rigid bundet til garantiordningen, har det ved seg at den kan utløse konkurs i mindre entreprenørbedrifter. Det skulle være helt unødvendig. En forsikringsordning ville på en annen måte kunne avlaste risikoen mellom entreprenører, uten at man behøver å reservere deler av sin egenkapital.

Den måten vi innretter oss på nå, betyr at entreprenører som har solid egenkapital, i kraft av sin størrelse har en konkurransefordel som ikke fremmer konkurranse, og heller ikke effektiv utnyttelse av ressursene, og dermed heller ikke bidrar til å holde prisene nede gjennom konkurranse – til skade for forbrukeren, selvfølgelig.

Jeg synes også at justisministerens svar var veldig formalistisk. Man føler seg bundet av en femårsgrense for å

vurdere dette. Nå var det maksimaltiden for å vurdere, og det er jo ikke noe i veien for at Stortinget kan gå igjennom sin egen lovgivning hvis bransjen melder tilbake at dette har utilsiktede virkninger – virkninger som riktignok bransjen advarte mot på forhånd, men som nå viser seg i terrenget når ordningen iverksettes. Da må det være sånn i politikken at man kan rette feil raskere enn å holde seg til teoretiske grenser på fem år.

Det er for øvrig et av mine kjære postulater at forskjellen mellom offentlig drift og privat drift ikke er at det offentlige alltid gjør feil og det private aldri begår feil, men at det private i hvert fall er i stand til å rette feil mye raskere. Det synes jeg også Stortinget som lovgiver skulle være. Derfor hadde det vært en fordel for forbrukerne, for bransjen og for lavere boligpriser om mindretallets forslag hadde blitt vedtatt her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [11:22:17]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Hans Frode Kielland Asmyhr om utnevning av dommere ved Høyesterett (Innst. 440 S (2012–2013), jf. Dokument 8:121 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

André Oktay Dahl (H) [11:23:08] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet et forslag fra Fremskrittspartiet om en ny måte å utnevne høyesterettsdommere på. Ifølge forslagsstillerne vil det bidra til bedre maktfordeling. Ifølge forslagsstillerne er det også nødvendig, selv om de påpeker at man som et resultat av Domstolkommisjonens arbeid tidligere har valgt å opprette en selvstendig, uavhengig domstolsadministrasjon, et uavhengig innstillingsråd for dommere og et uavhengig disiplinærorgan for dommere. Mye makt ble overført fra Justisdepartementet, men mye makt er ifølge forslagsstillerne igjen i departementet.

Komiteens flertall, dvs. alle partier minus Fremskrittspartiet, slutter seg til vurderingen som er blitt gjort i svaret fra statsråden. Faren for at dommerutnevnelser blir partipolitisk motivert eller gir et inntrykk av at de er partipolitisk motivert, er ikke fra flertallets side ønskelig. I tillegg mener flertallet at den etablerte parlamentariske kontrollen med regjeringen, herunder embetsutnevnelser, innebærer at man har tilstrekkelig med både kontrollmuligheter og reaksjonsmuligheter fra Stortingets side.

Flertallet foreslår derfor at forslagene ikke bifalles, og overlater selvfølgelig til Fremskrittspartiet å begrunne sine egne forslag.

På vegne av mindretallet, Høyre og Fremskrittspartiet, tar jeg imidlertid opp et felles mindretallsforslag, hvor vi ber regjeringen utrede modeller som på sikt kan gjøre at Høyesterett selv skal kunne velge sin egen høyesterettsjustitiarius. Det mener vi er et fornuftig forslag, uten at det derved er sagt at Fremskrittspartiets mindretallsforslag, som de står alene om, er totalt ufornuftig. Det kan godt tenkes at det kan bli vurdert på et senere tidspunkt, men det tidspunktet er altså ikke i dag – og flertallet anbefaler at forslaget vedlegges protokollen.

Presidenten: Representanten André Oktay Dahl har tatt opp det forslaget han refererte til.

Anna Ljunggren (A) [11:25:09]: I dag foreslår Fremskrittspartiet å politisere Høyesterett – et forslag vi ikke kommer til å støtte fordi vi mener at vi også i fremtiden vil være best tjent med at Høyesterett er uavhengig på alle mulige måter, også politisk.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet begrunner forslaget bl.a. ved å antyde at Høyesterett i dag ikke er uavhengig – dette til tross for at utpekingen av høyesterettsdommere etter dagens ordning ikke foregår ved at regjeringen plukker vilkårlig i haugen etter en kandidat med den rette partifargen. Jeg vil minne forslagsstillerne om at det er det uavhengige innstillingsrådet for dommere, bestående av tre dommere, to andre jurister og to allmenne representanter, som innstiller kandidater. Regjeringen har til nå alltid utnevnt til høyesterettsdommer den rådet har satt øverst.

Fremskrittspartiet foreslår en modell som vil kunne føre til at det går partipolitikk i utvelgesprosessen. Dommere vil kunne bli gitt politiske stempler, noe som igjen vil skape forventninger om hvordan de vil utføre sin gjerning som dommere. Dette vil ta oppmerksomheten bort fra det viktigste, at dommere skal framstå som mest mulig uavhengige og nøytrale.

Jeg mener det er grunn til å stille spørsmål ved om vi, hvis forslaget fra Fremskrittspartiet gjennomføres, kan få en situasjon der kandidatene til stillingen som høyesterettsdommer driver valgkamp mot stortingsrepresentanter og stortingskandidater og tydelig signaliserer hvilket parti de støtter. Da vil høyesterettsdommere ved utøvelse av dommergjerningen kunne føle seg presset til å være lojal mot et politisk parti, og om ikke det skjer, kan innbyggerne oppfatte det sånn. Det vil ikke bare kunne svekke folks tillit til dommerne, men til hele rettssystemet.

Anders Anundsen (FrP) [11:27:12]: Jeg er redd foregående taler har misforstått hele fundamentet i Fremskrittspartiets forslag, og jeg skal komme tilbake til det.

En av rettsstatens viktigste forutsetninger er en uavhengig domstol. Utgangspunktet for maktfordelingsprinsippet er at de tre statsmaktene, uavhengig av hverandre, utøver den myndighet de er tillagt etter Grunnloven. Etter parlamentarismens inntog i 1884 skjedde imidlertid en sterk maktoverføring reelt sett fra utøvende til folkevalgt makt.

Den utviklingen har på mange måter forsterket seg etter hvert.

Stortinget er det øverste folkevalgte nivå, og en utvikling hvor den folkevalgte statsmakt har en noe annen stilling enn de to ikke folkevalgte statsmakter, fremstår i dag som ganske rimelig. Forslaget om å involvere Stortinget ved utnevningen av høyesterettsdommere er ment å ivareta borgernes rettigheter bedre. Det er Stortinget som er borgernes representanter, mens den utøvende makt har en helt annen og mer begrenset funksjon.

En regjering er avhengig av ikke å møte mistillit i Stortinget, og er således avhengig av Stortinget for å kunne gjøre sin konstitusjonelle plikt etter Grunnloven. Det samme er imidlertid ikke tilfellet for domstolene, på tross av at Høyesterett, ofte i større grad enn regjeringen, påvirker den faktiske rettstilstanden gjennom sin dømmende og rettskapende kraft.

I dagens system er en jurist med ambisjoner om sete i Høyesterett avhengig av å stille seg i et favoriserende lys overfor den utøvende makt, som har utnevnesrett alene etter innstilling fra Innstillingsrådet – altså motsatt av det som representanten Ljunggren her forsøkte å gi inntrykk av. Borgernes statsmakt, det folkevalgte storting, holdes helt utenfor denne prosessen. Stortinget har heller ikke, på tross av insinuasjoner om det motsatte, både i innlegget fra Ljunggren, og fra statsråden i forbindelse med behandlingen av denne saken, noen reell kontrollfunksjon overfor regjeringens utnevning av høyesterettsdommere. Det er utenkelig at Stortinget gjennom sin etterfølgende kontroll vil kunne påvirke utnevningen av dommere til Høyesterett. I beste fall vil Stortinget kunne kaste en statsråd for å ha gjort formelle feil ved en utnevning eller dersom Stortinget ikke har tillit til statsrådets virke. Med det vil ikke påvirke sammensetningen av den tredje statsmakt.

Det er åpenbart riktig når departementet mener at demokratihensyn kan tale for å involvere Stortinget i utnevnesprosessen. Vi lever da i et demokrati. Jeg er derfor overrasket over konklusjonen når departementet i neste vending mener at faren for partipolitiske utnevninger gjør at man skal se bort fra demokratihensynet.

Det må jo bero på en misforståelse når flertallet mener at dagens utnevnesprosess er mindre politisk enn en prosess hvor landets borgere høres gjennom sine representanter på Stortinget i forkant av utnevningen.

I dag står regjeringen i prinsippet fritt til å utnevne dommere, gjerne ut fra den til enhver tid sittende regjeringens politiske ståsted. Det er måter å gjøre det på, til tross for at Innstillingsrådet er uavhengig. Det er dagens system som gir grunnlag for mistanke om eventuelle partipolitiske utnevninger. Ved å involvere Stortinget, som en forhåndsgodkjenning av flere kandidater, fjernes hele det partipolitiske aspektet ved utnevningene, og begge de to øvrige statsmaktene, både den folkevalgte og den utøvende, er involvert i prosessen frem mot uavhengige dommere i den tredje statsmakt.

Det er – uavhengig av hva vi måtte mene – nylig gjennomført studier som viser at dommeres bakgrunn i stor grad påvirker deres domsutøvelse. Domstolene vil i fremtiden bli utsatt for et enda mer kritisk søkelys enn det de

allerede utsettes for i dag. Det vil kunne føre til at enkelte kan hevde at regjeringer utnytter utnevning av dommere til den høyeste domstol i dette land for å sikre politisk grunnsyns gjennomslag ved fremtidige dommere i Høyesterett når de selv må forlate regjeringsembetene.

Det fremstår som lite innsiktsfullt når departementets svar baserer seg på en tidligere diskusjon om å legge dommerutnevninger til Stortinget. Dette forslaget handler absolutt ikke om det, så jeg er litt usikker på om statsråden har tatt seg bryet med å lese forslaget før hun sendte svar til komiteen.

Så er det dessverre slik – vi opplever det nå også – at mange viktige konstitusjonelle debatter i denne sal reduseres til spørsmål om hva som er politikk, og hva som ikke er politikk. Demokrati handler om politikk, alt er egentlig politikk. Det blir ikke mer eller mindre politisk av at regjeringen har mer makt over den såkalt tredje og uavhengige statsmakt enn den folkevalgte forsamling. Jeg håper vi i fremtiden kan ta slike diskusjoner med et noe mer åpent sinn enn det jeg mener har skjedd under behandlingen av dette forslaget, ikke minst etter det som ble bekreftet i representanten Ljunggrens innlegg, for utgangspunktet her er å skape en upolitisk prosess frem til utnevning av en enda mer uavhengig og kompetent Høyesterett.

Jeg vil dermed ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:32:30]: Med utgangspunkt i hvordan debatten har utviklet seg, har jeg behov for en liten stemmeforklaring.

Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for forslag nr. 1 i denne saken. Det er helt avgjørende – grunnleggende – for forfatningen i Norge at domstolene er uavhengige, at de er helt suverene i hver enkelt sak. Kristelig Folkeparti setter ingen spørsmålstegn ved uavhengigheten til dagens domstoler.

Bakgrunnen for at vi støtter dette forslaget, er at det er en utredning, og vi synes det vil være spennende å få en sånn sak. Det bunner ikke i noe mer enn det.

Statsråd Grete Faremo [11:33:27]: Jeg kan for så vidt anbefale forslagsstillerne å lese høyesterettsjustitiarius Tore Scheis kronikk fra 6. oktober 2009. Jeg synes det er verdt å merke seg hvordan han oppsummerer de grundige vurderinger som gjøres, også hvordan han diskuterer spørsmålet om partipolitiske synspunkter i kollegiet og manglende kunnskap innad i dommerkollegiet om partipolitiske preferanser, før han oppsummerer med at han faktisk ser dagens ordning som god, og bedre enn den som nå blir foreslått.

Når jeg tidligere har kommentert dette som et forslag med ønske om å innføre amerikanske tilstander i norsk rettsvesen, er det i tillegg slik at dette ville være et system som kunne gi inntrykk av at det kunne tas partipolitiske hensyn ved utnevninger, noe jeg mener er viktig å unngå.

Jeg mener vi er tjent med å ha en høyesterett som er

uavhengig på alle mulige måter, også politisk. Dyktige, innsiktsfulle og uavhengige dommere er en forutsetning for et velfungerende domstolssystem.

Etter Grunnloven utnevnes dommere til Høyesterett som embetsmenn av Kongen i statsråd. Kongen innhenter innstilling fra Innstillingsrådet – som tidligere omtalt – før en dommer blir utnevnt. Høyesterettsjustitiarius gir muntlig eller skriftlig uttalelse direkte til Justisdepartementet etter at Innstillingsrådet har gitt sin innstilling.

Vi skal ha en demokratisk prosess når dommere utnevnes. Men dette må ikke gå på bekostning av domstolens uavhengighet.

Det har tidligere vært vurdert å bringe Stortinget inn i utnevningssprosessen – også da med negativ konklusjon.

Stillingen som justitiarius i Høyesterett står i en særstilling. Denne stillingen behandles ikke av Innstillingsrådet for dommere. Ved utnevning av høyesterettsjustitiarius er det vanlig at regjeringen konsulterer Stortinget før utnevningen finner sted. Det er opp til Høyesterett selv hvorvidt virksomheten skal uttale seg om spørsmålet om utnevning av justitiarius.

Til stillingen som høyesterettsjustitiarius står også kravet om lederkvalifikasjoner sentralt. Høyesterettsjustitiarius stilles overfor spesielle og utfordrende oppgaver som domstolsleder i en virksomhet der dommerne har sin fulle faglige uavhengighet. Det er derfor ikke selvsagt at det blant høyesterettsdommere vil være egnede kandidater til stillingen som justitiarius.

Jeg mener det ikke er grunn til å vurdere systemet med utnevning av verken høyesterettsdommere eller justitiarius på nytt nå. Vi har gode, demokratiske systemer som fungerer etter hensikten.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Knut Storberget (A) [11:37:13]: Jeg vil starte med å gi honnør til forslagsstillerne. Jeg mener det er usedvanlig viktig at dette spørsmålet løftes inn i Stortinget, for det er ualmennelig viktige spørsmål man har reist.

Jeg er helt enig i konklusjonen til flertallet i saken, nemlig at den foreslåtte løsningen ikke er egnet. Jeg vil likevel understreke at med den rolle som Høyesterett har, har fått og vil få i framtiden, ikke bare som lovtolker, og ikke bare for å fylle ut et rettsomt rom, men for å være en mer aktiv medspiller i utforming av hvordan dette landet styres, og særlig fordi vi har rettsliggjort mange av befolkningens velferdsgoder, er det min oppfatning at rekrutteringen til Høyesterett blir viktigere enn den har vært. Høyesterett vil inneha en viktigere og viktigere rolle.

Jeg kjenner meg ikke igjen i beskrivelsen av at det er politiske – og partipolitiske – grunner til at folk blir utnevnt til Høyesterett. Jeg har en viss erfaring i å være med i ansettelsesprosedyrer og innstillinger. Vi har vel nærmest byttet ut halve Høyesterett i løpet av de siste årene. Man har fulgt Innstillingsrådets innstilling, og for meg har det vært helt ukjent hva slags partipreferanser vedkommende har. Så jeg mener at det ikke er der problemet ligger. Men grunnen til at jeg synes det er bra at man løfter

inn denne typen konstitusjonelle spørsmål i Stortinget, er at vi trenger en diskusjon rundt hvordan man rekrutterer til Høyesterett, og hva slags rekruttering vi kan sikre oss for framtida.

Det er bekymringsfullt at man har så pass få søkere til Høyesterett. Vi skulle etter mine begreper hatt langt flere søkere. Debatten om rekruttering til Høyesterett bør først og fremst handle om hva slags bredde vi skal ha i rekrutteringen til en så viktig statsinstitusjon. Da tenker jeg på både det å sikre at man får jevn fordeling med hensyn til kjønn, og at det også blir rekruttert godt nok ut fra erfaring utover de juridiske kunnskaper som man trenger i en så viktig posisjon. Hvilke kriterier som legges til grunn for at man blir akseptert eller innstilt som søker, synes jeg nok fortjener en bredere debatt enn det vi tradisjonelt har hatt.

På denne bakgrunn har jeg i dette innlegget lyst til å gi honnør for at denne typen spørsmål løftes inn, for jeg mener det er av vital betydning. Vi er helt avhengig av å kunne rekruttere bredere, få et høyere antall søkere, til Høyesterett, hvis Høyesterett skal fylle sin viktige rettspolitiske rolle i framtida.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [11:40:17]: La meg først slå fast at flertallet her har misforstått totalt at Fremskrittspartiet ønsker ytterligere å politisere denne prosessen. Det som er viktig, er jo at det ved maktfordelingen i dette landet er svært uheldig at den utøvende makt sitter med all innflytelse når det gjelder utnevning av den tredje statsmakt.

Men det jeg synes er den mest interessante dreiningen i denne debatten, er nettopp det siste innlegget som ble holdt av tidligere justisminister Storberget, altså nåværende stortingsrepresentant Storberget. Han trekker opp en debatt som flere av oss i løpet av de årene da Storberget var justisminister, prøvde å trekke opp i offentligheten – uten at Storberget tok noe initiativ i de vel seks–syv årene han satt som justisminister.

Men Storberget og undertegnede kan være enige om en ting, og det er at søknadsmengden til Høyesterett er sterkt bekymringsfull. Man får ikke nok søkere totalt sett, men man får heller ikke nok søkere i den bredden som man skulle ønske å ha. Derfor kunne jeg tenke meg å utfordre statsråd Faremo på om dette er en tematikk som regjeringen nå vil ta tak i. Det er vel kjent at det i den siste utlysingsrunden, som var nå i mai, ikke kom noen søkere til det ledige embetet som dommer i Høyesterett. Når vi vet hvilket nasjonalt viktig verv dette er, er det noe som er galt, og det er sterkt bekymringsfullt. Vi er nødt til å ta tak i dette, ellers får vi ikke en slik høyesterett som vi alle ønsker oss.

Sammensetningen har nok blitt noe bedre de senere årene enn det den i utgangspunktet var, men den kan bli enda bedre. Spesielt med tanke på den internasjonale rolle som Høyesterett nå har fått, hvor mer og mer internasjonale forhold, internasjonal rett osv. påvirker norsk rett og norske dommer, er det helt avgjørende at vi får flere folk som har betydelig internasjonal erfaring inn i Høyesterett. Vi har også et svært internasjonalt næringsliv, en tung olje- og gassnæring og tunge, vanskelige saker i Høyeste-

rett. Vi er helt avhengig av at vi får inn jurister i Høyesterett som også har tung internasjonal næringslivsbakgrunn, og ikke bare bakgrunn fra offentlig forvaltning eller fra advokatfirmaer her i byen.

Anders Anundsen (FrP) [11:43:26]: Denne sal er jo best egnet til store politiske og konstitusjonelle debatter. Derfor har jeg lyst til å si at det er et samlet storting som ikke ønsker å politisere utnevnelserprosessen av høyesterettsdommere, i motsetning til det enkelte har gitt inntrykk av fra denne talerstol. Alle er enige om at det ikke er partipolitiske prosesser. Men det handler altså om hvordan maktfordeling i praksis skal skje.

Så har jeg lyst til kort å kommentere Knut Storbergets innlegg, for det synes jeg var godt og reflektert og viser litt av poenget med forslaget, nemlig å få opp den typen diskusjoner om hvordan maktfordelingsprinsippet i fremtiden skal være, hvordan vi skal sikre en uavhengig og kompetent høyesterett. Det er en utfordring at det ikke var søkere ved forrige utlysning av høyesterettsdommere. Uten at det nødvendigvis kan løses ved å endre utnevnelserprosessen, er dette et fokus som jeg mener dette hus må ta på alvor.

Så var det ikke min intensjon, hvis det ble oppfattet slik, å si at en i dag har utnevnt høyesterettsdommere basert på partipolitiske preferanser. Det jeg sier, er at man har muligheten til det. I dagens system kan man gjøre det. Man kan også gå utenom Innstillingsrådets innstilling forutsatt at man rådfører seg med Innstillingsrådet før utnevnelsen. Så det er muligheter for å utnytte den ordningen vi har i dag, til partipolitisk gevinst. Det er det som er utfordringen.

Så er det et poeng, f.eks. når vi ser på rederibeskatningsdommen, at bakgrunnen til dommere i Høyesterett har en sammenheng med hvordan høyesterettsdommerne til slutt avgir stemme. Det er også noe som vi må tillate oss å diskutere i denne sal.

Vi befinner oss nå i – la meg kalle det – en konstitusjonelt sett rolig periode, altså det er ikke noen store krangler eller uenigheter mellom statsmaktene. Det er ikke en situasjon som vi vet vil være vedvarende. Når vi snakker om noe så viktig som den uavhengige domstol og Høyesterett, med den rollen som jeg tror Storberget har helt rett i at Høyesterett vil få fremover, er det enda viktigere at begge de to andre statsmaktene er involvert i denne prosessen. Derfor lar jeg meg bekymre når justis- og beredskapsministeren sammenligner dette forslaget med «amerikanske tilstander». Det er et forsøk på å undergrave en diskusjon om hvordan vi skal sikre en uavhengig høyesterett og utnevnelse til Høyesterett gjennom å bruke en argumentasjon som ikke er verdig en justisminister. Det er vanskelig å se hvordan justisminister Grete Faremo mener at det skal være en partipolitisk prosess når forslagsstillerne foreslår at to tredjedeler av Stortinget skal bidra i anbefalingen frem til endelig utnevnelse i regjering. Jeg synes det er en simplifisering som ikke er verdig.

Statsråd Grete Faremo [11:46:41]: Jeg har lyst til å komme tilbake til de rekrutteringsutfordringene som er kommet fram i debatten så langt, for jeg tror vi alle deler ønsket om at de aller beste skal søke seg til Høyesterett,

og at vi faktisk gjerne hadde sett en aktiv konkurranse om embetene i Høyesterett. Jeg kan bare understreke at jeg deler bekymringen når vi ser få og til dels ingen søkere til embeter.

Jeg vil likevel ikke ha noen formening om rekrutteringen til det konkrete embetet som nå er ledig, men å sikre at vi hele tiden har en høyesterett sammensatt av bred kompetanse, er jo noe som jeg tror også mange synes er maktpåliggende. Da er det naturlig at justis- og beredskapsministeren har en diskusjon med både Domstolsadministrasjonen og Høyesterett selv, om disse temaene og utfordringene, med utgangspunkt i og respekt for domstolens uavhengighet, og at vi kommer tilbake til disse utfordringene og eventuelle tiltak, og om det er aktuelt også for statsråden å ta forslag tilbake til Stortinget. Men, som sagt, disse rekrutteringsutfordringene har vi stor oppmerksomhet rundt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [11:48:34]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.) (Innst. 442 L (2012–2013), jf. Prop. 131 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra jusiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Böhler (A) [11:49:28] (ordfører for saken): De forslagene vi behandler i dag, er i hovedsak en oppfølging av 22. juli-komiteen på Stortinget og innstillingen der vi ba om at de lovforslagene PST hadde sendt et brev om til departementet, skulle sendes ut på høring.

Disse forskjellige lovforslagene ble allsidig kommentert i høringen.

Det kom mange viktige innspill, og regjeringen jobbet videre med dem fram til lovforslagene ble fremmet. Vi har også her i dag – på samme måte som vi hadde i innstillingen fra 22. juli-komiteen – en enstemmig innstilling fra justiskomiteen. Det er gledelig og positivt at vi har en felles tilnærming til disse viktige spørsmålene. Selv om det er enstemmig innstilling, ser jeg grunn til å kommentere noe av innholdet i forslagene og noen av de prosessene som ligger til grunn for det endelige resultatet.

Det første punktet jeg vil kommentere, gjelder forberedelser til terrorhandlinger som gjøres av det som er kalt soloterrorister – andre har kalt dem ensomme ulver, selv-

radikalisererte personer, osv. – som ikke har bånd til store terrornettverk, eller som har bevisst skjult disse båndene, slik at man bare ser enkeltpersonene når man forsøker å oppdage hva de forbereder – altså forberedelser som ikke gjøres i forbund.

Vi har hatt bestemmelser fra 2002 som rammer forberedelser i forbund, men ikke soloterrorister eller enkeltpersoner. Det vi nå gjør, er å innføre en lovbestemmelse som også rammer disse. Det forutsetter noen viktige faktorer som er nærmere definert i lovforslaget, nemlig at det må være et mønster av materielle forberedelser og forberedende elementer før man kan snakke om at det er en forberedelse til en soloterrorhandling. Det andre momentet er at det også må være et forsett, at dette mønsteret og andre ting gjør at man kan påvise at det er et forsett om å begå en terrorhandling. Det innebærer at disse – en slags – parodier som er tegnet av lovforslaget i offentlige debatter tidligere, om at det var nok å ha gummihansker osv. for å bli rammet av denne bestemmelsen, ikke er noe som helst i tråd med det som er selve forslaget, som forutsetter disse to viktige elementene som jeg har nevnt nå.

Det var nyttig for justiskomiteen under høringen vi hadde i arbeidet med dette viktige lovforslaget, å merke seg at riksadvokaten kommenterte at det hadde skjedd viktige forbedringer i lovforslaget slik det nå fremmes, og at han var overrasket over at hans kommentarer eller innspill til lovforslaget var plassert som negativt. Han kommenterte også at man ikke i tilstrekkelig grad hadde gjort jobben sin med hensyn til å formidle erfaringer med soloterrorisme tidligere.

Vi synes vi har et betryggende forslag fra komiteens side på dette punktet, og det er en enstemmig innstilling her.

Jeg vil også kommentere et par andre punkter i lovforslagene, hvor det er gjort en viktig innsats i å få det treffsikkert og riktig. Det gjelder mottakelse av terrortrening i treningsleirer. Det skal også kunne kriminaliseres, men det forutsetter at man vet at det er terrortrening det dreier seg om – altså at det ikke er som enhver annen trening i å bruke skytevåpen osv., men at man forstår at formålet med treningen er å trene opp terrorister.

Det som vi ikke har tatt med i de elementer som var ute på høring, var at man kunne dømmes for å motta terrortrening hvis man oppholdt seg i områder hvor det foregikk slik terrortrening. Så generelt er det ikke formulert her, det forutsetter at man mottar terrortrening selv, og at man vet at formålet med den treningen er å trene opp terrorister.

Jeg ser at det lyser rødt allerede – vi har også kommet med riktige lovforslag når det gjelder å utvide straffeansvaret for befatning med våpen og sprengstoff, og legger en bestemmelse som ligger i loven av 2005, inn i 1902-loven, og som også utvider noe de elementene som man her kan dømmes for å ha befatning med.

Det samme gjelder kriminalisering av kvalifisert deltakelse i terrororganisasjoner, som også er definert nærmere i lovforslaget. Vi utvider strafferammen for grove terrorhandlinger til 30 år. Det ligger en bestemmelse allerede i 2005-loven, og vi gjennomfører en utvidelse av rekkevidden når det gjelder § 60 om organisert kriminalitet.

Presidenten: Da er taletiden ute.

Per Sandberg (FrP) [11:55:04] (komiteens leder): Saksordføreren har redegjort for innstillingen på en god måte, selv om han kanskje fikk litt for kort tid.

Det er helt riktig at dette er en oppfølging av 22. juli-komiteen eller Den særskilte komité i Stortinget. Som det også framgår av innstillingen, er ikke dette enkelt. Det som foreslås, er at det er enkelt og greit å kriminalisere planlegging og forberedelse av terrorhandlinger «som vises ved ytre tegn som peker mot gjennomføringen».

Når man går til det skritt å fremme slike lover, er det med bakgrunn i at trusselnivået og trusselvurderingene er økende. Det viser PSTs og norsk etterrettings vurderinger. Men det er ingen tvil om at det er vanskelig. Noen vil kanskje oppfatte det som litt naivt at man foreslår den typen lover. Det som er viktig her, er at man ser at dette i stor grad handler om forebygging og troen på det å forebygge med hensyn til terror. Derfor er dette viktig, særlig i disse tider når man vurderer hvem som overvåker hvem. Det er en stor debatt rundt det. Derfor peker komiteen særlig på at

«EMK artikkel 7 og legalitetsprinsippet i Grunnloven § 96 inneholder et krav om at straffebestemmelser må beskrive det straffbare forholdet med en presisjon som i rimelig grad gjør det mulig å forutse hvilken atferd som er straffbar.»

Det er en balansegang. Noen har antydning at vi lager en lov som skal straffe hva folk tenker på. Men det er opp til domstolene og politiet å vise den presisjon som også komiteen peker på.

Jeg vil vie resten av tiden min til forslag nr. 1, som er omdelt i salen, og som gjelder foreldelsesfrister. Jeg registrerer i dagens VG at justisministeren er helt enig i forslaget. Justisministeren uttrykker også glede over at undertegnede nå slutter seg til hennes ønske om å forlenge foreldelsesfristene. Til det må jeg få lov til å si at Fremskrittspartiet fremmet dette forslaget i 2004, og jeg tror vi gjentok det også ved ny straffelov i 2005. Om det er noen som slutter seg til noen her, så la oss ikke gjøre det til en stor diskusjon. Det er saken som er viktig, og den er viktig i den forstand at det er mange meget alvorlige kriminalsaker som står i fare for å forsvinne, selv om man i dag har metoder og muligheter, hvis man gir ressurser til politiet, til å ta opp, etterforske og kanskje finne personer som har begått alvorlig kriminalitet.

Forslag nr.1 handler om forlengelse av foreldelsesfristene. Bakgrunnen for foreldelsesreglene er todelt. For det første vil bevis være vanskelig å framskaffe etter som tiden går, og det er vanskelig å se at dette vil være noe godt selvstendig argument i mer alvorlige straffbare saker, mener Fremskrittspartiet i dag – i 2013.

Uskyldspresumsjon medfører allerede at man har en bevisterskel for når påtalemyndighetene kan ta ut tiltale. Er bevisbildet ikke godt nok, vil det uansett ikke bli tatt ut tiltale. Det taler for å fjerne og øke foreldelsesfristene.

Foreldelse er derimot et definitivt og sterkt virkemiddel for avskjæring av en straffesak. Dersom saken er foreldet, er den endelig avsluttet uten at det er mulighet for skjønnsavveining. Slike avveiningsmuligheter i den konkrete sak

vil man derimot ha om en eldre sak vurderes tatt opp i domstolen. Det er fullt mulig å vektlegge bevisenes alder i vurderingen av dem. En foreldelse er på den annen side endelig uten at man har muligheter for rimelighetsvurderinger i den konkrete sak.

For det andre bør samfunnet og lovbyrteren se seg ferdig med en sak etter som tiden går. Dette er vektige argumenter i pengekravsretten, men det er forslagsstillernes klare oppfatning at deres syn bør stå vesentlig svakere og kanskje fjernes ved alvorlig kriminalitet. Det er vanskelig å se verdien i muligheten for at en drapsmann skal kunne legge drapene bak seg uten å straffes. Samfunnet bør også ha en sterk interesse i at loven håndheves, spesielt i de mer alvorlige tilfeller.

Hvis Stortinget slutter seg til dette forslaget i dag, tror jeg vi vil gi mange mennesker, pårørende og offer, en håndsrekning med hensyn til deres fortvilelse over at saken kan foreldes.

Jeg fremmer hermed dette forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Anders B. Werp (H) [12:00:33]: Stortinget har meste parten av denne dagen brukt tiden til å debattere det trusselbildet vi som nasjon, som samfunn, står overfor. Det er et trusselbilde som utfordrer oss på mange områder, på nye områder og på en veldig alvorlig måte. Den saken vi skal debattere nå, går rett inn i den situasjonsbeskrivelsen, og vi skal se på viktige lovformuleringer som skal gjøre samfunnet bedre i stand til å møte disse utfordringene på en balansert måte.

Det er særlig tre forhold som Høyre vil peke på når det gjelder den prinsipielle delen av denne saken. Det er for det første at vi med dette foreslår å kriminalisere nye handlinger. Vi flytter det straffbare forholdet, når det oppstår, tidligere i handlingsrekkefølgen. Vi flytter det altså fra selve handlingen til et tidligere stadium i handlingsrekken. Det tredje vi gjør, er at vi legger stor vekt på intensjon og forsett i selve vurderingen av det straffbare forholdet. Dette er viktige prinsipielle sider som naturligvis også må ses opp mot viktige forhold som rettssikkerhet og personvern.

For Høyre har det vært særdeles viktig at vi i vår vurdering har lagt vekt på forholdet som er beskrevet både i Grunnloven og i Den europeiske menneskerettskonvensjonen, som sier at straffebestemmelser skal beskrive straffbare forhold med en presisjon som i rimelig grad gjør det mulig å forutse hva som er straffbart. Etter Høyres mening ivaretar disse forslagene den beskrivelsen. Det har vært helt avgjørende for oss. Derfor støtter Høyre forslagene. Vi mener at dette bidrar både til å kunne forhindre og ikke minst forebygge alvorlige anslag mot det norske samfunnet.

Det vil framgå av merknadene at Høyre ønsker en evaluering av disse bestemmelsene, og det gjelder særlig forholdet til deltakelse i terrororganisasjoner. Høyre vil peke på at en evaluering av disse bestemmelsene uansett er viktig. Vi registrerer at Venstre har fremmet et generelt forslag

om det med en tidsfrist. Fra Høyres side mener vi at forslagsstillers intensjon er ivaretatt ved merknadene og ønsker således ikke å stemme for forslaget, men vi peker på at forslagsstiller har et viktig poeng.

Avslutningsvis vil jeg ta for meg representanten Sandbergs forslag om opphevelse av foreldelsesfristen, bl.a. i drapssaker. Høyre deler absolutt det samme synspunktet: Det er viktig å fjerne foreldelsesfrister. Samtidig er Høyre også opptatt av at vi skal ha en forsvarlig lovbehandling i alle de lovsaker vi behandler i denne salen.

Etter statsrådens tydelige uttalelser også om hennes støtte til samme sak er Høyre forundret over at vi ikke har fått et beslutningsgrunnlag før vi går fra hverandre før sommeren. Det synes Høyre er underlig. Vi synes også det grenser til det kritikkverdige at man i et så viktig spørsmål, med en så bred støtte i Stortinget, ikke har fått dette fram før vi går fra hverandre før sommeren og før valget. Mitt spørsmål til statsråden er: Er det mulig for henne å kommentere og besvare om Grunnloven § 17 om såkalt provisorisk anordning – som, når Stortinget ikke er samlet, gir regjeringen fullmakt til å iverksette lover – er anvendelig i denne saken? Er denne paragrafen anvendelig med hensyn til å ivareta Stortingets klare intensjon i en viktig sak, samtidig som vi ivaretar ryddighet i saksbehandlingen og beslutningsgrunnlaget for den folkevalgte forsamlingen?

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Akhtar Chaudhry (SV) [12:05:52]: La meg først slutte meg til komitélederens meget klare, sterke og tydelige understreking av presisjonsnivået i anvendelsen av de lovene som vi i dag skal vedta. Det er en viktig presisering sagt fra Stortingets talerstol.

Dette er en viktig sak som angår vårt samfunns trygghet og forebygging av terror. Her skal vi ha et lovverk som fanger opp den utvikling som skjer ikke bare i vårt land, men også i det globale samfunnet. I dag er verden mye mindre. Konfliktene verden rundt er flerdimensjonale og av en global art.

Ta f.eks. Afghanistan. Det er et fjerntliggende land i en annen verdensdel enn vår. For noen få tiår siden hadde vi et annet fokus på dette landet enn det vi har i dag. I dag har vi våre soldater og våre sivile i Afghanistan. Dermed har de konfliktene som herjer i Afghanistan og i nabolandene, direkte implikasjoner for oss og vår sikkerhet. Syria er et annet land som ligger langt unna oss, men konflikten der har nå fått en slik karakter at det kan få konsekvenser for vår egen sikkerhet her hjemme. Konfliktene i begge disse landene og i andre land som er implisert i disse konfliktene, har dessverre tiltrukket vår ungdom. De har fått inspirasjon til voldsutøvelse, trening i våpenbruk og annen uønsket trening som i verste fall kan brukes til å forstyrre vår samfunnsorden, vår trygghet og våre verdier. Dette må vi ta på alvor.

Samtidig har vi dessverre også opplevd en terrorhandling på vår jord begått av en «homegrown» mann som i det stille forberedte terror, og dessverre ikke ble avslørt før han lyktes i å gjennomføre sin onde plan. Noen mener

at han kunne ha gått fri selv om han ble oppdaget før han gjennomførte terrorhandlingen, som viste seg å være fatal. Dette skal selvsagt være usagt.

Dette krever at vi styrker politiet og PST med økte ressurser og bedre ledelse, men samtidig har lovgivningen på plass som gir politiet de nødvendige verktøy for å forebygge, avdekke, etterforske og fremme tiltale der det er nødvendig. Det er viktig at vi, når vi utstyker politiet – og særlig PST – med utvidede rammevilkår, passer nøye på at det ikke kolliderer med de frihetene de nettopp skal forsvare. Friheten til å tenke fritt er her avgjørende viktig.

Vi foreslår i dag å kriminalisere planlegging av terrorhandlinger, å ta imot trening i terrorhandlinger, rekruttere andre til terrororganisasjoner og støtte terrororganisasjoner ved å samle inn penger til dem. I tillegg kriminaliserer vi å skaffe seg våpendeler som samlet kan brukes i en terrorhandling.

Vi er i dag i ferd med å legge nye rammer og opprette nye skranker for kriminalitetsbekjempelse i vårt demokrati. Målet er å beskytte våre grunnverdier: ytringsfriheten og retten til å organisere seg fritt. Derfor er det i denne sammenheng viktig for SV å si at intensjoner og tanker om å gjennomføre en terrorhandling må understøttes av de ytre bevis, som utover enhver tvil må bevise at noen hadde til hensikt å gjennomføre en terrorhandling. Ellers kan man fort komme i en situasjon der tanken blir forbudt og straffbare. Det ville være et forbud som kolliderer med selve grunnlaget for vårt demokrati og grunnlaget for lovene vi i dag vil vedta. Det er grunn til å minne om kloke ord fra Benjamin Franklin. Han sa i sin tid:

«De som vil gi opp essensiell frihet for å kjøpe seg en liten midlertidig sikkerhet, fortjener hverken frihet eller sikkerhet.»

Hans Olav Syversen (KrF) [12:10:30]: Den saken som vi behandler i dag, er en direkte oppfølging av Den særskilte komité her i Stortinget, som Kristelig Folkeparti var svært involvert i. Og vi er jo glad for den proposisjonen som regjeringen fremmer, som nå bidrar til at forberedelser til terrorhandlinger – særlig soloterrorisme – blir rammet. Dette er jo ikke bare enkelt. Etter vår mening er innrammingen god, noe både proposisjonen og komiteen også understøtter, slik at her er det ikke fritt fram, som kanskje noen i den offentlige debatt har fremstilt det som.

Dette med soloterrorisme er jo ikke bare knyttet til den tragiske hendelsen vi hadde for et par år siden. Det er også et faktum at vi hadde anslag mot den jødiske synagogen i Oslo før det, der vedkommende ikke kunne straffes etter slike bestemmelser fordi det da ikke var rettslig grunnlag for det. I dag – med disse vedtak – kunne også det antagelig ha kommet til anvendelse.

Det er viktig for oss å understreke at grunnlaget gir en ganske høy terskel for å ta den som forbereder terror. Den handlende må først ha bestemt seg for å fullbyrde en terrorhandling. Dernest må forsettet komme til uttrykk gjennom ytre handlinger som viser hvilke planer vedkommende gjerningsperson har. Dette er etter Kristelig Folkepartis mening en god innramming av forslagene, og jeg kan også slutte meg til det som saksordføreren ellers redegjorde for.

Så til det forslaget som representanten Sandberg har fremmet: Jeg er på mange måter enig – som også representanten Werp var inne på – i at når lovvedtak skal fattes, trenger vi et godt, saklig grunnlag. Når det gjelder å endre foreldelsesfristen på de områdene vi her snakker om – drap m.m. – så er jo ikke dette en ny diskusjon. Dette har vært fremmet og diskutert i ulike sammenhenger, og Stortinget har, som det har vært nevnt, i to omganger faktisk bedt om endringer. For Kristelig Folkeparti kommer dette derfor i en litt annen kategori. Vi har for så vidt hatt det saklige grunnlaget ganske lenge. Dessuten er det i tråd med Kristelig Folkepartis vedtatte program, og alle forstår vel at det betyr noe når vi skal votere. Det har også skjedd noe teknologisk sett som gjør at tiden er kommet for å vurdere dette på nytt.

Så vi er beredt til å stemme for forslaget, men jeg slutter meg til Werps anmodning til justisministeren om hvorvidt regjeringen ser for seg en mulighet for raskt å komme med en provisorisk anordning. Hvis vi tenker litt tilbake, så har regjeringen handlet raskt i denne type saker tidligere når den har ment at det var behov for det. Jeg minner om det som skjedde i 1997. Etter et MC-oppgjør i Drammen kom det en meget rask provisorisk anordning fra regjeringen – jeg tror vi snakker om noen få dager. Vi er spent på hva justisministeren har å melde Stortinget.

Trine Skei Grande (V) [12:15:06]: Etter hvert som trusselbildet rundt et samfunn endrer seg, og etter hvert som kriminalitet utvikler seg og ikke minst «innvikler seg», så setter det krav til nye lover og til at vi skal henge med i lovgivninga i forhold til de truslene vi står overfor. Men det er også viktig å ta seg god tid og sørge for å gjøre en ordentlig jobb med dette. Hvis ikke kan vi ende i den situasjonen som både USA og England har vært i, der de har opplevd terrorhandlinger og så raskt endret lovverket, for så å angre seg fordi det bryter fundamentalt med prinsipper som vi bygger rettsstaten vår på. Dette har også Norge brent seg på.

Vi var også enig i at de forslagene som var kommet, måtte sendes på høring, men da vi skrev den merkningen, hadde vi nok ikke trodd at alle forslagene skulle sendes ut – røtt og råte – uten forarbeid bare fordi noen i PST kom på at det var en god idé. Vi hadde nok trodd at det skulle være et ordentlig lovarbeid rundt dette, og at de ikke skulle sendes ut slik som de var foreslått.

Vi er enige i noen av de forslagene som nå ligger foran oss. Vi syns f.eks. at det forslaget som ble sendt ut på høring som gjelder deltakelse på treningsleir, var utrolig dårlig; det kunne rammet en journalist som ville dekke det, det kunne rammet en lege som skulle inn og redde liv. Det var et utrolig dårlig arbeid. Nå syns vi formuleringa er bedre, men vi syns det er en klar svakhet at den formuleringa som Justisdepartementet nå har kommet med, ikke har vært på høring, den har ingen fått uttale seg om. Men vi er likevel beredt til å støtte det i dag.

Det vi er skeptiske til, er spesielt det med intensjon og forsett til soloterrorisme. Jeg er veldig åpen for å lage en lovparagraf som også skal ramme soloterrorisme, men jeg syns ikke at den jobben som er gjort her, er bra nok. Det å

bevise intensjon og forsett er en krevende juridisk øvelse. Jeg tror mange av oss har tenkt tanker som kanskje kunne vært rammet av straffelovgivninga, men det betyr ikke at vi har gjort det. Det betyr at vi kan ha gått hjem en sen kveld og tenkt at dette skulle jeg virkelig ha gjort, men da du våknet morgenen etterpå, tenkte du at det skulle du ikke gjøre likevel. Spørsmålet er da om du skal straffes på kvelden og ikke skal straffes morgenen etter.

Det å bevise dette er veldig krevende. Noen er det gjort en bedre jobb på enn denne, men vi kan ikke stemme for den formuleringa som nå ligger her. Det gjelder også den formuleringa som går på deltakelse i terrororganisasjon. Den er så vidt formulert at den i en tenkt situasjon kan ramme en organisasjon som Natur og Ungdom, som er villig til å bruke sivil ulydighet. Hvis man vil stoppe oljeboring i Lofoten, som er et lovlig fattet vedtak her, og gjør det ved å bruke sivil ulydighet eller ved andre lovbrudd, så kan de da dømmes etter denne paragrafen.

Jeg har stor tiltro til at det norske rettsvesen fatter kloke avgjørelser. Jeg tror at norsk høyesterett er i stand til å ramme inn dette bedre, men problemet med en sånn formulering er at det åpner for bruk av en del overvåkningsmetoder som er ekstremt integritetskrenkende. Jeg tror at med disse to formuleringene – både det som gjelder deltakelse i terrororganisasjon og det som gjelder personlige intensjoner – så åpner du for bruk av romovervåkning, bruk av telefonovervåkning, bruk av hemmelige razziaer i folks hjem fordi de har deltatt i organisasjoner som kanskje bryter loven.

Dette er vår hovedinnvending mot å stemme for disse formuleringene. Vi sender dem gjerne tilbake. Hadde vi sittet i justiskomiteen, hadde vi kommet til å foreslå å sende dem tilbake – prøv igjen – og som vi har sagt her, at dette er kloke og gode innramninger. Jeg betviler ikke justiskomiteens oppriktige engasjement for denne saken, men alle juridiske fagmiljøer i Norge sier at dette er feil vei å gå, dette er en for dårlig jobb, dette er for dårlig innrammet. Og når Advokatforeningen, Kripos, Amnesty og Riksadvokaten sier at dette er for dårlige formuleringer, ja, da velger jeg å tro på norske fagmiljøer og ikke Det norske stortings justiskomité.

Så må jeg ta opp forslaget om evaluering.

Presidenten: Da har representanten Trine Skei Grande tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Grete Faremo [12:20:32]: Vi står overfor en terrortrussel som er krevende å håndtere. Potensielle terrorister kan utnytte de svakhetene som finnes i vår beredskap og vårt lovverk, og derfor er det viktig ikke å være naiv. Vi trenger verktøy som gjør politiet i stand til å avverge terrorhandlinger før de skjer.

I dag er det straffbart å forberede terror i fellesskap med andre. 22. juli 2011 så vi hvor enorm skade én person kan forårsake alene. Vi vil derfor gjøre det straffbart å planlegge og forberede terror alene, såkalt soloterrorisme.

Dagens trusselbilde viser at terror kan utøves på mange ulike måter. Vi har f.eks. sett at Al Qaida oppfordrer nordmenn til bl.a. å starte skogbranner, sabotere landbruk o.l.

Derfor foreslår vi et forbud som rammer alle typer forberedelseshandlinger. Det avgjørende for straff er hvor langt gjerningspersonen har kommet i å forberede terror, ikke hvilke gjenstander vedkommende har brukt. Dersom det kan bevises at en person i fullt alvor forbereder terror, må vi kunne stoppe vedkommende før det er for sent.

Når vi ser bilder av norske borgere posere med våpen i grenseområdet mellom Afghanistan og Pakistan, blir vi alle provosert. I Danmark har et dansk-somalisk brødrepar blitt dømt for å delta på terrortrening. Det ville ikke skjedd i Norge med dagens lovverk.

Det er dette vi gjør noe med. Vi foreslår å gjøre det straffbart å motta opplæring i metoder og teknikker for å utføre terror. Forslaget omfatter også lovlig opplæring, som f.eks. jegerpr vekurs, dersom det kan bevises at vedkommende har bestemt seg for å bruke ferdighetene til terror.

Vi foreslår videre å kriminalisere aktiv støtte til og deltakelse i en terrororganisasjon. I dag er straffansvaret begrenset til organisasjoner som truer norske interesser. Det blir for snevert. Terrorisme er en global trussel mot demokrati og fredelig sameksistens. Norsk lovverk må gjenspeile dette.

Jeg mener forslaget ligger godt innenfor de skranker som gjelder for inngrep i religionsfriheten, ytringsfriheten og organisasjonsfriheten. Jeg ser derfor ingen grunn til at det skal foretas noen særskilt evaluering av denne bestemmelsen etter noen tid. Men jeg kan likevel gjøre representanten Tetzschners ord fra en tidligere sak i dag, til mine: Det er uansett intet til hinder for å etterse og eventuelt endre bestemmelsen, dersom erfaring skulle tilsi det.

Høringsnotatet om skjerpede straffebestemmelser mot terror skapte debatt. En slik debatt er nødvendig og sunt i et demokratisk samfunn. Jeg erkjenner fullt ut at dette er spørsmål som er krevende å håndtere for en regjering og en lovgiver som er opptatt av å finne den riktige balansen mellom samfunnets behov for sikkerhet og den enkeltes behov for handlefrihet. De forslagene som skal behandles her i dag, ivaretar etter både mitt og komiteens syn denne balansegangen. Jeg er sikker på at den debatten som har vært, har medvirket til dette.

Trusselen om alvorlig terror er noe av det mest alvorlige vi står overfor. Det må møtes med streng straff. Derfor foreslår vi å heve strafferammen for grove terrorhandlinger til fengsel inntil 30 år. Også når det gjelder utmåling av straffer, må vi sørge for at Norge ikke blir en frihavn for terrorister og deres støttespillere. Vi gjør også endringer i den såkalte mafiaparagrafen.

La meg komme tilbake til forslaget som er framsatt av Fremskrittspartiet. For det første vil jeg ikke si at det forslaget nødvendigvis vil være likt et framtidig forslag fra regjeringen. Men det er viktig for meg å si at jeg ikke har noen vanskeligheter med å forstå den fortvilede situasjonen som ligger bak det framsatte forslaget.

Når det gjelder spørsmålet om provisorisk anordning, er min kommentar at i så fall ville dette være en anordning som er i strid med gjeldende norsk straffelov. Det er tidligere brukt slike provisoriske anordninger når det har vært spørsmål om opptøyer og konkrete arbeidskonflikter. Der-

for er utgangspunktet mitt at provisorisk anordning i den saken vi har på bordet nå, er vanskelig å se for seg. En nødlov om det som etter vår ordning neppe kan kalles et nødstilfelle, slik vårt system er, vil være et tiltak som i denne saken neppe er riktig. Det trenger grundigere utredning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:26:05]: Det var veldig greit å få statsrådets vurdering av dette med provisorisk anordning, for det gir for så vidt den lovgivende forsamling en grei beskjed om at man eventuelt må vedta dette selv dersom det skal få virkning raskt.

Så til det statsråden brukte mesteparten av innlegget sitt på. Hun understreket at det for regjeringen var viktig å sørge for at Norge ikke blir en frihavn for terrorister. Da er mitt spørsmål: Dersom Stortinget mot formodning ikke skulle vedta de forslag som regjeringen har fremmet, mener statsråden da at Norge ville bli en frihavn for terrorister?

Statsråd Grete Faremo [12:26:57]: Den beskrivelsen brukte jeg ikke bare på spørsmålet om de lovforslagene som vi vedtar i dag, men også knyttet til f.eks. hvordan vi nå etablerer nye regler for omsetning og innehav av farlige stoffer. Vi vet at bruker man farlige stoffer i rett kombinasjon, kan man faktisk bygge eksplosiver. Det er ett av de områdene vi har sett veldig nøye på, ikke minst det europeiske regelverket, og vi ønsker å etablere iallfall minst samme regelverk her, og faktisk kanskje også på noen punkter være enda strengere for å sikre at vi har gode forebyggende regler på det området.

Men også når det gjelder reglene vi diskuterer i dag, er det viktig at vi hele tiden skjeler til at vi ikke gjør ting som er annerledes enn landene rundt oss, uten å gjøre det med åpne øyne.

Anders B. Werp (H) [12:28:14]: Jeg takker først statsråden for et veldig tydelig svar rundt provisorisk anordning. Det var ikke det vi hadde håpet på, men vi skjønner begrunnelsen.

Mitt spørsmål går på Venstres forslag om evaluering av lovforslagene. Statsråden var jo inne på det i innlegget sitt også, men kan statsråden utdype sin vurdering av evalueringsbehovet i disse spesielle paragrafene, som åpenbart er prinsipielle og av stor betydning i det store og hele?

Statsråd Grete Faremo [12:28:59]: Jeg tror det er viktig når vi flytter slike stolper som vi faktisk gjør, ved å gjøre forberedende handlinger straffbare i tilfeller av alvorlig kriminalitet, at vi følger nøye med. Jeg synes faktisk representanten Werp selv beskrev dette på en svært god måte, og at vi derfor følger med og også om nødvendig gjør tiltak for å endre de reglene vi vedtar i dag, holder jeg ikke for usannsynlig.

Spørsmålet om likevel allerede nå å beslutte en evaluering støtter jeg ikke, for jeg ser at dette er noe man løpende hele tiden står fritt til å gjøre. Ser vi en praksis utvikle seg i en retning vi ikke synes er heldig, er det en beslutning vi

kan gjøre der og da. Ser vi behov for en evaluering, bør vi gjøre det.

Trine Skei Grande (V) [12:30:16]: Jeg tror statsråden er enig med meg i at dette er veldig inngripende paragrafer, fordi de åpner for en del politimetoder som vi i denne salen tidligere har regnet som veldig integritetskrekkende. Det betyr at dette er alvorlige og viktige saker som vi må behandle ordentlig.

Man sender PSTs ønskeliste på høring. Så opplever man at den blir fullstendig slaktet, spesielt det som går på deltakelse i terrortrening. Deretter formulerer Justisdepartementet et helt nytt forslag, som ikke blir sendt ut på høring. Syns statsråden at dette er en forsvarlig og god behandling av så store og viktige saker når det kan føre til bruk av såpass skarpe politimetoder mot borgere i Norge?

Statsråd Grete Faremo [12:31:14]: Dette er viktige forslag. De dreier seg om hvordan vi skal bekjempe svært alvorlig kriminalitet. Nettopp fordi det er inngripende forslag, har jeg ønsket den demokratiske debatten velkommen, og arbeidet her i Stortinget rundt disse spørsmålene er tillagt stor vekt.

Vi sendte ut forslagene fra PST med helt klar angivelse av at det var deres forslag, uten at vi tok stilling.

Det er ikke riktig at disse spørsmålene ikke har vært utredet i ulike sammenhenger. Vi har hatt Metodekontrollutvalget i arbeid og følger opp også den utvalgsinnstillingen. Når vi etter en grundig vurdering også av høringsinstansenes uttalelser har valgt å legge fram et noe endret forslag i forhold til høringsforslagene som gikk ut, speiler det at dette har vært underlagt en svært grundig saksbehandling.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Sandberg (FrP) [12:32:31]: Jeg vil først få lov til å gi honnør til representanten Skei Grande og Venstre, for i denne saken skal man ha et voldsomt presisjonsnivå – som jeg også sa i mitt hovedinnlegg. De kritiske bemerkningene som kommer fra Venstre i denne saken, tror jeg det er grunn til å merke seg, for på et eller annet tidspunkt må også dette lovverket evalueres så vi kan se hva som fungerer rett eller galt.

Til forslag nr. 1: Jeg registrerte at statsråden sa at dette forslaget fra Fremskrittspartiet ikke var helt likt det som måtte komme fra regjeringen. Da vil jeg gjerne utfordre statsråden på hva det er som måtte komme fra regjeringen, som eventuelt kan være likt det som ligger i dette forslaget fra Fremskrittspartiet? Hva er det regjeringen eventuelt ikke ville ha sluttet seg til? Jeg håper fortsatt på at regjeringens partiene vil slutte seg til forslaget i denne salen.

Dette er komplisert. Systemet er differensiert ved at du har fem frister: to år foreldelsesfrist når den høyeste lovbestemte straff er bøter eller fengsel i ett år, fem år når den høyeste lovbestemte straff er inntil fire år, ti år når den høyeste lovbestemte straff er fengsel i inntil ti år, femten år

når den lovbestemte straff inntil femten år pådømmes og så videre. Det er vanskelig. Men det viktigste av alt nå, er at man fjerner foreldelsesfristen for drap og alvorlig kriminalitet overfor barn, og det som går på overgrep. Det er det som haster. Da skulle det ikke være så vanskelig å få vedtatt det. Jeg registrerer at statsråden sier i avisen i dag at dette må utredes i mye større grad – at vi må behandle det seriøst. Derfor setter jeg utrolig pris på innlegget fra representanten Syversen, der han peker på at nettopp dette spørsmålet er utredet i flere sammenhenger. Straffelovskommisjonen, som har utredet straffeloven, har foreslått å oppheve foreldelsesfristen. Derfor er det dekning for det. Da handler det etter min mening bare om politisk vilje.

Jeg er glad for initiativet fra Høyre om § 17. Men statsråden er klar og tydelig på at man ikke kan bruke § 17 – som tross alt bare regulerer regjeringens mulighet til å innføre midlertidig unntak eller lov om provisoriske anordninger – fordi det kan stride mot vanlig lov. Da er i hvert fall bildet mye tydeligere.

Jeg vil igjen oppfordre statsråden til å svare på hva det er regjeringen eventuelt er enig i i forslaget som ligger fra Fremskrittspartiet. Det kan jo gjøre saken interessant uansett utfallet under voteringen i kveld, eller kanskje vi måtte votere umiddelbart for å få avklart hvordan Stortinget står i denne saken, for at vi raskest mulig kan fremme alternative forslag på senere tidspunkt i denne stortingssesjonen.

André Oktay Dahl (H) [12:35:53]: Jeg har lyst til å gi honnør til Fremskrittspartiet for å presse frem en avklaring. Det er en tverrpolitisk enighet i Stortinget, slik jeg oppfatter det, om å fjerne foreldelsesfristen også i sedelighetssaker. Det er det gode grunner til. Jeg skal ikke dra et langt innlegg om de gode grunnene, men de er mange. Ikke minst skal det ikke være en automatisk henleggelse av saker, ikke minst kan man få en større grad av respekt for ofrene og de pårørende, og man skal i større grad kunne forebygge fremtidige overgrep av personer som fortsatt er ute, og som man kunne ha tatt hvis man ikke hadde hatt denne foreldelsesfristen.

Jeg imøteser også statsrådets svar på hva som vil være forskjellen mellom regjeringens forslag og det fremlagte forslag. Vi skal gjøre dette på en saklig, forsvarlig måte, men det er – som det er blitt påpekt – ikke første gang man har diskutert dette. Det er ikke slik at det er tomrom av analyser og vurderinger av spørsmålet. Det ligger grundige, prinsipielle avveininger når det gjelder andre typer saker. Her handler det om hvorvidt man skal inkludere eller ikke en ny kriminalitetstype, som man har inkludert i enkelte andre land som det ikke er helt unaturlig å sammenligne seg med. Jeg håper at statsråden kan klargjøre disse forskjellene kanskje litt bedre enn det som ble gjort da vi diskuterte tiggerlovgivningen her om dagen, hvor man vedtok en ganske tom rammelov. Her ligger det et forslag på bordet som så vidt jeg kan se, er vesentlig mer stringent og klart, så de forskjellene gleder vi oss å høre statsråden redegjøre for.

Statsråd Grete Faremo [12:37:52]: Man kan stille spørsmål om det er mulig å bruke formuleringen «sak-

lig, forsvarlig vurdering» om et forslag som fremmes over bordet slik det er gjort i dag, men la nå det ligge.

Jeg merker meg med glede den tilliten til regjeringen som uttrykkes i at opposisjonen ber oss vurdere å innføre en provisorisk anordning som vil være i strid med gjeldende straffelov på dette området. Det er først og fremst spørsmålet om medvirkning, spørsmålet om forsøk, og også spørsmålet knyttet til unge lovbrytere som må vurderes grundig.

Jeg har tidligere uttalt meg positivt til det gledelig store engasjementet som har vært rundt ambisjonen regjeringen har om å oppheve foreldelsesfristen knyttet til seksuelle overgrep mot barn. Men det er likevel ingen tvil om at sider ved dette forslaget også oppfattes kontroversielt hos flere av høringsinstansene. Da skylder vi høringsinstansene å gjøre grundig rede for både deres syn og våre vurderinger av disse. Det er bakgrunnen for at jeg dessverre må tilrå at vi gjør en grundig vurdering av dette spørsmålet og kommer tilbake til Stortinget så fort vi kan.

Jeg registrerer også med glede den positive reaksjonen som har kommet fra mange som har stått i en situasjon hvor foreldelsesfristen har avskåret dem fra å få sitt forhold belyst i domstolene.

Anders B. Werp (H) [12:40:15]: Jeg registrerer at debatten dreier seg fra å handle om det store terrorbekjempende bildet til å fokusere på foreldelse.

På en måte er det kanskje en viss sammenheng og tråd i debatten, fordi det dreier seg om å skape trygghet i samfunnet som har forankring og forståelse. Nå dreier det seg om foreldelse av drapssaker og i forbindelse med andre alvorlige forbrytelser. Vi registrerer at det antakelig er en bred – og kanskje tverrpolitisk – enighet i salen om at man nå er kommet til det punkt at man, i ulik grad, er beredt til å trekke en konklusjon om foreldesspørsmålet.

Høyre legger vekt på god saksbehandling og godt beslutningsgrunnlag. Vi hadde håpet at det likevel fantes en mulighet til å gi et signal til regjeringen om å forberede en sak, slik at vedtaket kunne tre i kraft i sommer. Det viste seg dessverre ikke å være mulig. Etter en grundig gjennomgang av saken – i løpet av den korte tiden vi har hatt til disposisjon, tross alt – har vi kommet til at vi støtter Fremskrittspartiets forslag slik det foreligger. Det er ut fra at saken er belyst før. Dette er foreslått før, og det er diskutert før. Saken har vært gjennom faglige diskusjoner og til vurdering tidligere. Så vi støtter forslaget. Vi synes det er trist og – jeg vil si – kritikkverdig at vi ikke har fått denne saken på plass til votering på en normal måte før Stortinget går fra hverandre. Det hadde vært sterkt ønskelig. Som sagt tror jeg nær sagt et samlet storting ville gitt sin tilslutning til det. Det er det grunnlaget vi bygger på når vi nå konkluderer med å ville støtte forslaget.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:42:32]: Som jeg varslet i mitt første innlegg, er vi beredt til å støtte Fremskrittspartiets forslag. Det var intet i det statsråden sa, som gjør at vi ser noen grunn til å endre vår holdning, snarere tvert imot.

Det er altså ikke slik at dette skjer i et tomrom. Dette

har vært utredet i flere omganger, også av den fremste juridiske ekspertise vi har på feltet. Så forsøkte statsråden å problematisere noen av forholdene. Jeg synes ikke det var overbevisende. Vi står overfor spørsmålet om hva Stortingets vilje er. Da synes jeg det er på sin plass, også ut fra den debatten vi har hatt, at vi får en votering i kveld som uttrykker Stortingets vilje. Så vi er beredt til å støtte forslaget.

Når det gjelder provisoriske anordninger, respekterer jeg fullt ut det statsråden sier om grunnlaget for det. Samtidig må jeg minne om at i andre tilfeller – hvor provisoriske anordninger har blitt brukt, også av en arbeiderpartiregjering – var det ikke akkurat krystallklart om man hadde anledning til det eller ikke etter den sedvaneretten vi har på det området. Så dette er også et skjønsspørsmål. Det synes jeg skal være sagt. Men vi fikk et svar. Jeg synes det er grunn til å legge vekt på at statsråden overhodet ikke kan anbefale forslaget i denne situasjonen – og da stemmer vi for.

Jan Bøhler (A) [12:44:32]: Jeg er glad for den tilslutningen alle partier, utenom Venstre, har gitt til lovforslagene som komiteen har hatt til behandling. Det kom en god begrunnelse fra Kristelig Folkeparti.

Representanta Sandberg nevnte at han var glad for at Skei Grande fra Venstre gikk inn på presisjonsnivået for lovbestemmelsene. Jeg vil gjerne kommentere noe av det Skei Grande sa, med tanke på det samme presisjonsnivået. Jeg mener også det er viktig at vi er nøye her. Når man omtaler Natur og Ungdom som en organisasjon som muligvis skal komme innunder de terrorbestemmelsene vi innfører i dag, når de bedriver sivil ulydighet, vil jeg etterlyse et presisjonsnivå – med motsatt fortegn. Når man vil forby medlemskap i terrororganisasjoner, handler det om terrororganisasjoner som har som hovedmål å begå terrorhandlinger. Vi har allerede bestemmelser som gjelder deltakelse i voldelige organisasjoner som vil true norske interesser – det vi innfører nå, gjelder terror mot alle interesser. Så når man trekker Natur og Ungdom inn i bildet av organisasjoner som har som hovedmål å begå terror, mener jeg at man har presisjonsnivå med negativt fortegn, og heller skaper bilder som mer er egnet til å skremme og skape misforståelser.

Videre om presisjonsnivået: Når Skei Grande mener at dette åpner for bred bruk av alle slags metoder – hemmelige razziaer, kommunikasjonsovervåking osv. – vil jeg påpeke at i proposisjonen sies det det motsatte, at dette i liten grad berører utvidelse av tvangsmidler, fordi PST og andre etter gjeldende rett har en viktig mulighet til å gå til retten og be om tvangsmidler når det er rimelig grunn til å tro at noen har kommet langt i å forberede en terrorhandlinger. Ellers har man etter politiloven mulighet til å gå til retten, som ledd i PSTs forebyggende virksomhet, og be om tvangsmidler. Så dette ligger under andre lovparagrafer. Det ligger ikke i dette noen omfattende utvidelse av muligheten til kommunikasjonsovervåking, romavlytting, razziaer osv. – her er det presise lovendringer. Og igjen: All bruk av disse metodene skal kontrolleres av EOS-utvalget og først godkjennes av retten osv. Så jeg ber om at man ikke skaper de bildene som bare er egnet til å skape misforståelser. Det samme gjelder når man snakker om Riksadvokaten.

Som jeg refererte til i stad, sa han at han ikke forsto at han var ført på den negative siden i høringsinstansene. Han sa under høringen at han så viktige forbedringer som var gjort i lovforslaget, og at de selv hadde lagt for liten vekt på soloterrorister tidligere. (Presidenten klubber) Så det gjelder å være presis på alle måter når vi skal lage nye lover.

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletiden skal overholdes.

Trine Skei Grande (V) [12:48:18]: Jeg skulle gjerne ha stemt for en lovparagraf som forbyr soloterrorisme, om den hadde vært så presis at det ikke var noen fare for at vi ville ramme inn noen andre. Men et slikt lovforslag synes jeg ikke vi har framfor oss i dag. Ja, de forslagene vi behandler i dag, er bedre enn ønskelisten til PST. At Riksadvokaten skulle mene noe annet, ville vært forunderlig, for det som var sendt ut, var ikke noe jeg tror ville gått gjennom i denne salen, selv om det ikke er lenge siden 22. juli.

Lovparagrafene er såpass uklare og krever mye tolking fra vårt rettsvesen. Jeg mener at det er vår jobb å gjøre paragrafer klare. Det er klart at «organisasjon» er her så løselig definert at det bare kan være snakk om to-tre personer som har bestemt seg for å endre noe politisk.

I Norge har vi en tradisjon for toleranse for bruk av ulovlige midler, f.eks. ved demonstrasjoner. Det er en tradisjon for sivil ulydighet knyttet til å få fram sine politiske meninger. Det er en tradisjon jeg oppfatter at vi er ganske stolt av, og som jeg ikke tror vi vil miste. En så upresis lovformulering som det her er snakk om, setter store krav til rettsvesenet vårt til å forta den innrammingen. Jeg synes det er politikerne som skal foreta den innrammingen.

Så har jeg lyst til å bruke det siste minuttet til en stemmeforklaring, det gjelder det forslaget som Fremskrittspartiet har lagt fram om foreldelse.

Jeg synes at våre høringsinstitutt er noe av det fineste med vårt demokrati. Jeg synes det er viktig å ha ordentlige prosesser på viktige, store ting. Men denne saken synes jeg regjeringa har trenert. Jeg synes at regjeringa har trenert hele straffelovdelen. Den hindrer Stortinget i å få gjennomført de tingene som Stortinget ønsker. Med sin flertalls-makt – nok et argument for at flertallsregjeringer ikke alltid er det mest demokratiske – har den nå trenert dette så mye at vi i dag kommer til å stemme for forslaget til endringer fra Fremskrittspartiet. Vi synes ikke det er forsvarlig at en folkevalgt forsamling ikke får mulighet til å uttrykke sin mening om endringer i straffeloven fordi man har ei regjering som ikke vil få det gjennomført.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [12:51:19]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeprosessloven mv. (behandling av beskyttelse av informasjon) (Innst. 445 L (2012–2013), jf. Prop. 147 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Böhler (A) [12:52:33] (ordfører for saken): Denne saken om disse lovendringene er også en oppfølging av et arbeid vi har hatt over tid i justiskomiteen. I stortingsmeldingen om organisert kriminalitet som vi behandlet våren 2011, som førte til en enstemmig innstilling fra justiskomiteen, ba vi om at man kom tilbake med lovendringer på flere av punktene, og som vi nå har fått forslag om.

Jeg vil først si at det også her er enstemmighet i justiskomiteen. Jeg vil takke for et godt samarbeid om veldig viktige spørsmål som vi har jobbet med i lang tid – siden behandlingen av den stortingsmeldingen – og som vi har fått mange tilbakemeldinger om under arbeidet i komiteen.

Selv om det er enighet, vil jeg kommentere et par-tre av de viktige forslagene som ligger her, for de er sentrale i arbeidet mot kriminalitet framover.

Det første gjelder innsyn i opplysninger som f.eks. har ført til at det er tatt opp en sak – inngangen til en sak, som det heter – i politiets arbeid. Det kan være ulike kilder, ulike informanter, som politiet har fått opplysninger fra, som ikke skal brukes som bevis på noen måte i saken, men som har vært starten og gitt impulsen til at politiet f.eks. har satt i gang en etterforskning. Det har i lang tid vært et problem at politiet ikke har kunnet gi disse kildene forutsigbarhet – unngå at de blir utsatt for trusler og for represalier – med tanke på hvordan disse opplysningene vil bli behandlet under en eventuell rettsprosess. Nå klargjør vi det lovverket, slik som det er foreslått her i dag av en enstemmig justiskomite, at det ikke skal gis innsyn i denne typen opplysninger som ikke skal føres som bevis, hvis dette kan føre til at identiteten til en person som har gitt opplysninger til politiet, blir avslørt. Altså: Det skal ikke opplyses om noe som kan lede til det, under en rettsak.

Det er også sånn at denne bestemmelsen skal følges opp av den særskilte dommeren som tar stilling til dette – tidligere var det en annen formulering. Det er også sånn at strafferammekravet rundt dette med å kunne nekte innsyn i denne type opplysninger, oppheves, slik at det også kan brukes i andre saker enn der det er høye strafferammer, for disse truslene og den harde volden mot dem som gir informasjon, gjelder også i saker hvor det ikke er så høye strafferammer.

Vi har kommet fram til et forslag her som jeg tror imøtekommer arbeidet med å sikre politiets tilgang på informasjon med tanke på å bekjempe kriminalitet bedre, samtidig som vi har rammet det inn innenfor bestemmelsene,

der bl.a. alt som skal påberopes som bevis, selvsagt skal legges opp på samme måte som i dag. Det er ikke noen endringer der.

Et annet punkt som er viktig i de nye forslagene, gjelder bruk av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonsovervåkning, romavlytting osv. Det har tidligere bare vært mulig hvis det man har fått informasjon om – andre forhold enn dem man f.eks. fikk rett til kommunikasjonsovervåkning for – også har kunnet gi rett til kommunikasjonsovervåkning. Nå åpner vi for at man kan bruke opplysninger om alvorlig kriminalitet, når politiet blir kjent med disse, i tråd med politiets plikt til å oppklare straffbare handlinger. Men det stilles strenge krav til dette. Det skal være forholdsmessig. Det skal ikke gjelde enhver sak. Det har i den offentlige debatten vært nevnt f.eks. fartsovertredelser – hvis man sier noe i telefonen til en som er kommunikasjonsovervåket, f.eks. om fartsovertredelser, og at man da kan bli dømt. Det gjelder slett ikke den type eksempler, det må være kriminalitet av en alvorlig karakter. Statsadvokaten skal godkjenne dette, før man kan bruke kommunikasjonsovervåkning, og det skal legges fram egne bevisoppgaver, osv., så det er lagt strenge rammer rundt det å kunne bruke denne type opplysninger til å oppklare alvorlig kriminalitet.

Vi har forskjellige forslag som vi eventuelt får komme tilbake til, om f.eks. anonym vitneførsel, hvor menneskehandel skal inngå.

Jeg vil også fremme forslag – ett er rent teknisk, om at straffeprosessloven § 160 a oppheves. Vi har ivaretatt dette gjennom endringer som nylig ble gjort i politiregisterloven. Forslagene er levert innen fristen.

Presidenten: Representanten Jan Böhler har tatt opp de forslag han refererte til.

André Oktay Dahl (H) [12:58:10]: Saksordføreren har redegjort godt for saken.

Innledningsvis vil jeg likevel understreke at denne saken kom på overtid. Høyre har vært pådriver for bedre vern av vitner, for å bidra til større trygghet for dem, og samtidig økt oppklaring av kriminalitet. Det må være lov å si at det er ikke helt optimalt at denne type lovsak kommer til Stortinget rett før Stortinget går fra hverandre, da den tross alt berører helt grunnleggende spørsmål knyttet til personvern, og avveiningen mellom det og kriminalitetsbekjempelse.

Komiteen rakk å avholde høring med en god del aktører som var klare i anbefalingene sine hva angikk denne loven, og den andre saken om terror vi nettopp har behandlet, men det hadde likevel vært fornuftig om komiteen og Stortinget hadde fått muligheten til å behandle lovsaken noe bredere.

Høyre støtter imidlertid forslagene og begrunnelsen gitt for disse, men forutsetter at det gjennomføres en grundig evaluering av loven innen rimelig tid for å vurdere effekten av den, og om det også er behov for justeringer basert på de erfaringene man gjør seg.

Det er bra at komiteen har gått et skritt videre enn re-

gjeringen i sitt opprinnelige forslag hva angår anonym vitneførsel også i menneskehandelsaker. Det har mye å si for mulighetene til å oppklare denne type saker, hvor det er veldig vanskelig å stå frem og fortelle om det man vet.

Samarbeidet med politiet i andre land, som f.eks. Litauen, ble trukket frem av Kripos under høringen i komiteen.

Høyre tror at lovforslagene derfor er en helt nødvendig oppdatering med tanke på det internasjonale kriminalitetsbildet vi ser.

Jeg har lyst til å legge til: Jeg håper også at regjeringspartiene når vi behandler revidert budsjett, for første gang kan åpne for at vi får en egen nasjonal rapportør for menneskehandel. Høyre foreslår 5 mill. kr til å etablere det. Det er ikke hovedpoenget, men hovedpoenget bør være at et enstemmig storting bør støtte et forslag om en egen nasjonal rapportør for å sørge for enda bedre bekjempelse av menneskehandel.

Spørsmålet om bruk av overskuddsinformasjon har vært, og er til dels fortsatt, kontroversielt. I proposisjonen foreslås det en utvidet adgang til å bruke som bevis opplysninger fra kommunikasjonskontroll og romavlytting om andre straffbare forhold enn dem etterforskningskriteriet var ment å avdekke. Høyre har behandlet dette grundig i sin gruppe og kommet frem til at vi mener at gjeldende lovverk ikke er logisk. Skillet mellom f.eks. hemmelig ransaking på den ene siden og telefonavlytting på den andre hva angår hva man kan bruke som bevis eller ikke, er ikke nødvendigvis lett å forklare logisk. Politiet har en generell plikt til å forebygge og oppklare straffbare handlinger. Høyre mener imidlertid at de skrankene vi setter i lovs form, ved at overskuddsinformasjon skal kunne brukes som bevis såfremt det «etter sakens art og forholdene ellers ikke vil være et uforholdsmessig inngrep» og «oppklaring av saken uten bruk av overskuddsinformasjonen i vesentlig grad vil bli vanskeliggjort», skal tolkes restriktivt. Sannsynligvis vil ressursutfordringer naturlig begrense det hele, men det er også viktig at de formelle skrankene er reelle formelle skranker. Endringene i domstolloven for å beskytte tredjeperson må også forutsettes klart fra Stortinget og ha en reell begrensende effekt.

Som jeg innledningsvis sa, forventer vi en rask evaluering av effekten av lovendringene – en grundig vurdering. Det gjelder selvfølgelig også dette punktet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [13:02:14]: Først må jeg bare rose foregående taler for et godt innlegg. Det er også knyttet til menneskehandel, et tema som representanten Oktay Dahl er opptatt av, og vi i Kristelig Folkeparti gleder oss over og deler det engasjementet.

Jeg tenker å knytte noen kommentarer til bruk av overskuddsinformasjon. Saken vi diskuterer, reiser utfordrende spørsmål om hvordan hensynet til samfunnets viktige interesse i at kriminalitet blir oppklart, og at nye lovbrudd dermed blir forebygget, eventuelt skal veies opp mot personvernet og hensynet til den personlige integritet.

Som Stortinget er klar over, har politiet generell adgang til å bruke opplysninger som de har fått gjennom etterforskning, også overskuddsinformasjon. Ved kommunikasjonskontroll og romavlytting gjelder imidlertid en snev-

rere adgang til å bruke overskuddsinformasjon, og det at denne adgangen er såpass snever, bør tas med i betraktningen ved vurderingen i denne saken.

Denne saken handler ikke om adgang til utvidet bruk av rom- eller telefonavlytting eller om politiets bruk av overskuddsinformasjon i videre etterforskning eller til avverging av kriminelle handlinger. Det handler kun om hvorvidt bruk av overskuddsinformasjon ved rom- og telefonavlytting, informasjon som allerede er innhentet, skal kunne føres som bevis i retten på lik linje med overskuddsinformasjon fra f.eks. hemmelig ransaking. Et moment som imidlertid gjør forslaget betenkelig, er hensynet til den potensielt uvitende tredjepart som ikke har mulighet til å vite verken at vedkommende blir avlyttet, eller at dette kan bli brukt mot vedkommende senere. Men dermed er ikke vedkommende rettsløs. Straffeprosesslovens regler som sikrer mistenktes og siktedes rettigheter, vil komme til anvendelse på ordinær måte. Det må også bemerkes at for de som påtalemyndighetene ikke finner grunn til å iverksette etterforskning mot, eller ta ut tiltale mot, vil realiteten forbli uendret. Opplysningene vil også med dagens system bli innhentet som følge av adgangen til å avlytte. Dersom det ikke foreligger grunnlag for påtalemyndigheten til å iverksette etterforskning mot vedkommende eller ta ut tiltale, vil heller ikke de opplysningene se dagens lys.

Det må også tas med i betraktningen at forslaget setter forholdsvis strenge rammer for når overskuddsinformasjonen kan brukes som bevis. Opplysningene det i denne sak er tale om, kan bare brukes dersom slik bruk etter sakens art og forholdene ellers ikke vil være et uforholdsmessig inngrep, og oppklaring av forholdet uten bruk av overskuddsinformasjon i vesentlig grad vil bli vanskeliggjort. Videre er det statsadvokaten som må fatte beslutning om å reise tiltale eller begjære pådømmelse etter reglene om tilståelsesdom på bakgrunn av overskuddsinformasjon som ikke i seg selv kunne ha begrunnet den aktuelle metodebruken. Dette vil bidra til kvalitetssikring og til å avverge eventuelt misbruk av metodene.

Jeg ser også på at det i saken pekes på at en sånn lovendring neppe vil føre til en reell endring i antallet tilfeller der kommunikasjonskontroll og telefonavlytting blir brukt, sammenlignet med i dag, ettersom de aktuelle politimetodene i sånne saker er svært ressurskrevende for politiet og underlagt kontroll både i forkant og i etterkant.

På denne bakgrunn ser Kristelig Folkeparti det sånn at hensynet til personlig integritet i denne saken er tilstrekkelig ivarettatt i forslaget, og det ivaretar hensynet til beskyttelse av samfunnet og dets borgere mot kriminalitet. Så Kristelig Folkeparti vil støtte forslaget.

Trine Skei Grande (V) [13:06:22]: Regjeringa har bidratt med mange vanskelige og store prinsipielle saker blant de 200 sakene en tomannsgruppe skal komme gjennom på 20 dager. Denne saken har ikke blitt mottatt med stor glede i den bunken.

Jeg syns komiteens innstilling bærer preg av én stor ting: det at Venstre mangler i komiteen – for de perspektivene er ikke med i det hele tatt i bemerkningene.

Jeg syns det er en helt ærlig sak å diskutere det at man

vil flytte grensa for når man vil bruke romavlytting og telefonavlytting. Det mener jeg er en ærlig og grei debatt å ha i Stortinget. Hvis man vil flytte grenser, sånn at det skal mindre forbrytelser til for å kunne bruke de metodene, får vi ta den debatten. Jeg tror ikke Venstre kommer til å være enig, men vi må gjerne ta debatten. Det er i hvert fall et ærlig standpunkt. Men denne troa på at alt en kan samle i hop når en bruker så store og integritetskrenkende virkemidler, skal kunne brukes ved mye mindre forbrytelser enn det vi har snakket om tidligere, syns jeg er veldig vanskelig prinsipielt sett. Jeg skal prøve å forklare det kort, og også sånn at representanten Oktay Dahl kan skjønne det:

Det er stor forskjell på hemmelig ransaking og telefonavlytting. Den store forskjellen er at det innbefatter en tredjepart. Det innbefatter noen som er uskyldig. Det innbefatter noen som aldri har fått en rettskjennelse mot seg. Det innbefatter noen som aldri har gjort noe som gjør at man skulle få det søkelyset på seg. Gjennomfører man en hemmelig ransakelse, får man ikke gjøre det hos noen som ikke har noe med kriminaliteten å gjøre. Det er mulig at en under en hemmelig ransakelse – vi har prøvd å tenke mye – finner noe ved siden av en seng i et soverom som gjør at en kanskje kan klare å identifisere noe av privatlivet til noen andre, altså en tredjepart. Men det er ingenting imot det å overvåke en hel samtale på telefon eller en samtale i et rom. Det er det som er forskjellen. En hemmelig ransakelse går på den som er mistenkt, den som har fått en rettskjennelse mot seg. En mobiltelefonovervåking av en samtale innbefatter en tredjepart, en tredjepart som ikke har gjort noe for å havne i politiets søkelys, på samme måte som ved romavlyttinger. Det er derfor vi har strengere krav. Det skal mye mer til for å få telefonavlytting og romavlytting enn en hemmelig ransakelse. Det skal mye mer til for at en skal bruke de politimetodene, fordi vi i denne salen har syns at de er mer integritetskrenkende, først og fremst fordi de innbefatter en tredjepart.

Derfor kommer vi i Venstre til å stemme mot forslaget. Jeg syns at det hadde vært mye ærligere å ta grepet med å flytte grenser.

Så syns jeg at representanten Kjell Ingolf Ropstad holdt et godt innlegg. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det innlegget må konkludere med at man må stemme sammen med Venstre.

Statsråd Grete Faremo [13:10:07]: Innledningsvis bare en liten kommentar til spørsmålet om skjult ransaking. Jeg tror vi godt kan se for oss at mange ser det kan være et vel så inngripende tiltak som kommunikasjonskontroll og romavlytting. En skjult ransaking kan også avdekke forhold hos tredjepersoner. Det er ofte flere som bor sammen i et hus. La bare den bemerkningen falle før jeg går videre med følgende:

Jeg er svært fornøyd med at det er en enstemmig justiskomité som har gitt full støtte til regjeringens forslag om endringer i straffeprosessloven. Spesielt noterer jeg meg at komiteen ønsker velkommen endringen av innsynsreglene, noe også Riksadvokaten framhevet som viktig i Stortingets åpne høring.

Vi tar et viktig skritt for å styrke politiets og påtale-

myndighetens mulighet til å beskytte kilder og informanter. For at disse skal være villige til å gi politiet opplysninger, må de kunne føle seg trygge på at deres identitet ikke blir avslørt. I Oslo har det vært tilfeller hvor politiet har hatt informasjon om større narkotikanettverk. Men etterforskning er ikke blitt satt i gang fordi vitner har følt seg utrygge. Slik kan vi ikke ha det. Påtalemyndigheten bør derfor gis en betydelig videre adgang til å nekte innsyn i straffesaksdokumenter.

Det lovfestes et unntak fra innsynsretten der det ellers kan være fare for at identiteten til en person som har gitt opplysninger til politiet, blir avslørt.

Unntaksadgangen skal gjelde materiale fra all skjult tvangsmiddelbruk og ikke bare fra kommunikasjonskontroll, som i dag.

Regelen om anonym vitneførsel må utformes slik at den gir mulige vitner forutsigbarhet og trygghet for at de vil få beskyttelse i form av anonymitet dersom de står fram. Det er svært uheldig dersom påtalemyndigheten velger å frafalle vitner, f.eks. polititjenestemenn som jobber «undercover», fordi risikoen for at vitnets identitet skal bli kjent, oppleves å være for høy. Men det er også mulig å se for seg andre vitner som kan føle dette svært truende.

Adgangen til anonym vitneførsel utvides nå til å gjelde krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord, i tillegg til – jeg merker meg komiteens samlede syn på det – menneskehandel.

Det åpnes også for å skjerme vitners identitet fra flere av rettens aktører, både lagrettemedlemmer, lekdommere, forsvarere og bistandsadvokater, for å hindre at kretsen av personer med slik kjennskap blir for stor, og for å begrense risikoen for lekkasjer.

Av hensyn til effektiv kriminalitetsbekjempelse er det nødvendig med en utvidet adgang til å bruke såkalt overskuddsinformasjon som bevis. Det er opplysninger fra kommunikasjonskontroll og romavlytting om andre straffbare forhold enn dem etterforskningsskrittet var ment å avdekke. Kripos nevner i sin høringsuttalelse et eksempel som illustrerer behovet for en lovendring: Kripos mottok i 2009 opplysninger fra utlandet om et kjent serbisk ransmiljø som oppholdt seg i Norge. Det ble satt i gang en omfattende etterforskning med skjult metodebruk. Formålet var å avverge grovt ran av en gullgrossist. Samtidig planla miljøet grove tyverier eller grove ran mot enkeltpersoner. Politiet måtte gripe inn da de mistenkte var i ferd med å gjennomføre et grovt tyveri fra en bolig hvor beboerne var hjemme. Alle bevisene mot de mistenkte lå i resultatene fra den skjulte etterforskningen og kunne altså ikke benyttes på grunn av forbudet mot bruk av overskuddsinformasjon i saker om lovbrudd som ikke selv berettiger slik tvangsmiddelbruk.

Regjeringen foreslår derfor å fjerne dette forbudet. Samtidig foreslår vi en rekke lovendringer som skal ivareta siktedes rettsikkerhet.

Bruk av skjulte tvangsmidler innebærer at mye materiale, som lyd- og bildeopptak, samles inn. Av hensyn til personvernet foreslår vi derfor klarere regler om sletting av slikt materiale som ikke brukes som bevis.

Vi styrker vernet av pressens anonyme kilder.

Vi lovfester også en generell regel om taushetsplikt for forsvarere og bistandsadvokater.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trine Skei Grande (V) [13:15:33]: Det er mulig dette er spørsmål som blir for private. Det handler jo om hvilke integritetsgrenser vi har, og det kan være forskjellig hos hver enkelt av oss.

Statsråden mener at husransaker er like integritets-krenkende som kommunikasjonskontroll. Da kan vi f.eks. snakke med dem som har opplevd den type overvåking. Vi har jo hatt en del skandaler med norsk overvåking opp gjennom historien, der folk forteller at det har nok vært noen som har ransaket huset for papirer og har «gått over» huset, sjøl om også tredjeperson har bodd der. Men det de har reagert på, er f.eks. å få vite at det er en mikrofon på soverommet som gjør at alt som skjer der, er det faktisk en representant fra overvåkingspolitiet som hører. Skjønner ikke statsråden at det er en forskjell?

Statsråd Grete Faremo [13:16:32]: Jo, jeg skjønner at det kan være ulike syn på dette, og at dette er virkemidler som skal brukes med den aller største forsiktighet og innenfor lovmessige rammer. Man må ikke glemme at dette kun kan brukes i tilfeller hvor det er mistanke om alvorlig kriminalitet.

Når jeg tok dette opp, var det egentlig fordi jeg synes det er viktig å være seg bevisst at folk kan oppfatte dette ulikt, og at telefonkontroll eller skjult ransaking kan oppfattes ulikt når det gjelder grad av integritetskrenkelse. Når vi dag ser at den skjulte ransakingen faktisk ikke har de strenge rammene som kommunikasjonskontrollen har, er det også vel verdt å merke seg.

Trine Skei Grande (V) [13:17:36]: Den har vel nettopp de rammene fordi vi har sett at det ikke er så integritetskrenkende – i hvert fall ikke ut fra meninga i denne salen. I alle historiene vi har fra dem som har opplevd det, har det vel i og for seg blitt sagt det samme.

Statsråden brukte et eksempel her som stadig har gått igjen i alle debattene. Jeg lurer litt på om det fins flere eksempler. I hvert fall lurer jeg på: Når man får overskuddsinformasjon, kan man ikke bruke den i en retts sak, men man kan vel bruke den til etterforskning. Vi kan vel også bruke den til å hindre at kriminalitet oppstår.

Statsråd Grete Faremo [13:18:17]: Det første spørsmålet var egentlig knyttet til hva som rammer uskyldige tredjemenn eller ikke, og at en husransakelse like gjerne kan treffe uskyldige tredjemenn – bokstavelig talt – hjemme i et hus hvor det er mistanke om alvorlig kriminalitet.

Når det gjelder spørsmålet om muligheten for f.eks. PST til å bruke virkemidler i forebyggende øyemed, kan det bare brukes som bevis for terrorhandlinger, slik det i dag er regulert i politiloven § 17f. I proposisjonen skriver vi uttrykkelig at vi ikke går inn for endringer i denne bestemmelsen.

Departementets forslag om overskuddsinformasjon

gjelder altså bare overskuddsinformasjon fra etterforskning etter at det er brukt metoder på grunnlag av mistanke om alvorlig kriminalitet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

André Oktay Dahl (H) [13:19:51]: Jeg vil bare understreke enigheten i representanten Ropstads innlegg og mitt. Vi tok faktisk opp akkurat de samme tingene, selv om det ikke helt ble forstått av enkelte andre her. Det er alle de begrensningene som ligger i lovforslaget, før man eventuelt skal kunne bruke det som bevis i en straffesak etterpå, dette handler om – ikke nye metoder, som man kunne få inntrykk av at det var snakk om. Her er det snakk om eksisterende informasjon man har fått i forbindelse med etterforskning, etter at tiltale er tatt ut og man har en straffesak. Jeg synes absolutt representanten Ropstads innlegg sto veldig godt i stil med mitt, og det er vel også grunnen til at både Høyre og Kristelig Folkeparti stemmer for regjeringens forslag.

Når det gjelder dette med integritetskrenkelse, er det vel ikke sånn at hemmelig ransaking føles veldig godt av en uskyldig tredjeperson som tilfeldigvis også – i kortere eller lengre tid – har tilhørighet på det stedet. Jeg synes det er et sentralt poeng faktisk å påpeke at det ikke er en logikk i regelverket når man har skilt mellom telefonavlytting på den ene siden og hemmelig ransaking på den andre. Det er jo en del av oss som har både den ene og den andre på besøk, bor sammen med mange mennesker, deler leilighet. Naturlig nok kan en tredje-, fjerde-, femteperson bli krenket av den hemmelige ransakingen, akkurat på samme måte som man kan bli det av en telefonavlytting, men da er det jo et sentralt poeng at det også ligger inne en begrensende faktor i lovforslaget med endringer i domstoloven, som nettopp skal sørge for at de hensynene ivaretas bl.a. ved lukkede forhandlinger.

Jeg tror vi noen ganger skal tenke på det som var lovgivers intensjon i 1999–2000. Det er ikke sikkert at den subjektive følelsen som hver enkelt har, som utsettes for en av disse metodene, alltid korresponderer helt med lovgivers intensjon. Det er faktisk ganske personlig, som også statsråden var inne på og var forholdsvis klar på i sitt tilsvar.

Trine Skei Grande (V) [13:22:24]: Vi, som lovgivere i denne sal, har laget en gradering av hvor integritetskrenkende vi synes ulike politimetoder er. Øverst på den skalaen ligger romovervåking og telefonovervåking. Det er det en grunn til. Det er en grunn til at man har hatt det. Som jeg prøvde å si i spørsmålet til statsråden, har alle de som har blitt utsatt for denne type overvåking i norsk historie, alltid beskrevet overvåking av kommunikasjon og overvåking av rom som mye mer integritetskrenkende enn at noen har gått gjennom huset. Jeg tror at det prinsippet som ligger bak, er det prinsippet denne salen fortsatt støtter. Jeg har i hvert fall ikke sett noen foreslå at hemmelig ransaking skal flyttes opp blant de mer integritetskrenkende metodene vi har.

Det kan være at noen har store hemmeligheter gjemt i kasser under senga. Det må de gjerne ha for meg. Jeg tror heller ikke det er det som kan være overskuddsinformasjon som kan brukes. Jeg tror det er en grunn til at man ønsker å bruke romovervåking og telefonovervåking mer aktivt til mindre kriminalitet, det er det man i realiteten velger å gjøre her i dag. Jeg synes det er to metoder vi skal være veldig varsomme med, fordi det gjør noe med folk når man ikke vet om man kan snakke privat, verken på telefon eller i rom, og at det kan brukes mot en, tatt ut av en sammenheng. Da beveger vi oss sakte, men sikkert i feil retning når det gjelder veldig mange av de viktige personvernkampene vi kommer til å stå overfor. De er det ikke få av rundt oss. Jeg er litt forferdet, egentlig, over at justiskomiteen ikke har hatt flere innvendinger i denne prosessen, som flytter virkelig mange stolper videre med tanke på det som handler om vårt personvern og krenkelsen av våre personlige rom.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Bøhler (A) [13:25:05]: Jeg ble stimulert av den formuleringen Skei Grande hadde på slutten, som er egnet til å skape skremmebilder av hva vi faktisk vedtar. Når Skei Grande nå sier fra Stortingets talerstol at man ikke vet om man kan snakke privat over telefon eller i rom, lager man et bilde av hva vi behandler her i dag, som er hinsides den virkeligheten vi snakker om.

Vi snakker om at det er så alvorlig kriminalitet som pågår, at man har fått kommunikasjonskontroll eller romavlytting av en person. Det må man gå til retten for å få. Hvis en annen ringer eller er i rommet med vedkommende person og snakker om en forbrytelse av et visst alvor – altså snakker om en forbrytelse av et visst alvor – skal statsadvokaten – gitt at det er forholdsmessig og ikke handler om fartsgrenser, som Skei Grande har snakket om i den offentlige debatten, gitt at det ikke går an å komme videre med å oppklare den kriminaliteten med en vanlig etterforskning, og at man trenger den opplysningen for å få hele bildet, gitt at det ligger en bevisoppgave i retten, og at man har brukt opplysninger fra overskuddsinformasjon fra en lovlig kommunikasjonskontroll, gitt alle de betingelsene og flere – kunne vurdere om den opplysningen kan brukes til å oppklare kriminalitet som er alvorlig og viktig for oss å oppklare, ved hjelp av den endringen vi gjør i dag. Det betyr ikke at man rundt om i Norge skal sitte og tenke på at nå vet man ikke lenger om man kan snakke privat over telefon eller i rom. Man må være forsiktig med å uttale seg på en så generell måte som man har gjort her og i forrige debatt, da man snakket om Natur og Ungdom som en organisasjon som kunne rammes av terrorlovgivningen.

Jeg vil bare be om at man tilstreber seg en presisitet i diskusjonene. Det er bra at det kommer korrekter også fra partier som ikke sitter i justiskomiteen, men det er viktig at vi fører debatten på et felles grunnlag, slik at vi ikke snakker om generaliseringer som har lite med virkeligheten og de forslagene som fremmes – av en samlet justiskomite, for øvrig. Jeg synes representanten Ropstads belys-

ning av problemstillingen, som vi også har vært igjennom, som André Oktay Dahl var igjennom, og som vi har hatt grundig høring om osv., er en god beskrivelse av de avveiningene som gjøres. Det er ikke flere tilfeller av kommunikasjonsovervåking som skal foretas ut fra dette her, men det er den strenge rammen om å bruke opplysninger derfra vi har lagt i komiteens innstilling. Vi må prøve å vise at vi skal skape trygghet for personer i dette samfunnet uten å true personvernet, og da la være å lage skremmebilder når vi er så presise og nøye som vi er i denne innstillingen.

Presidenten: Trine Skei Grande har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trine Skei Grande (V) [13:28:29]: Noen kaller det skremmebilder, jeg kaller det å fortelle at keiseren ikke har klær på. Vi flytter nå grensa dramatisk langt ned. Vi overlater til dommere å avgjøre hvorvidt det skal være riktig, og hvis en dommer i den norske rettsstat gjør en feil, er informasjonen der ute. En samtale man har hatt med en som da har fått overvåking, er der ute. Man er involvert. Det har blitt åpent fordi det faktisk har vært åpent i en retts sak.

Vi flytter lista og overlater til dommerstanden å rydde opp etter oss, istedenfor at vi faktisk tar en ærlig debatt om hvor den lista skal ligge. Det jeg synes er oppsiktsvekkende, er at man blir så støtt av at noen faktisk påpeker at vi flytter mange viktige stolper i den norske rettsstaten med de prinsippvedtakene vi gjør her i dag, og at det gjøres uten at man nesten skal ha lov til å debattere det. Da driver man med skremselspropaganda, når man egentlig forteller sannheten.

Statsråd Grete Faremo [13:29:50]: Jeg mener representanten Skei Grande skal ha ros for å delta så iherdig i debatten. Det er nettopp disse debattene vi må ha rundt disse krevende spørsmålene. Vi må også ta den på saklig grunnlag, og som representanten Bøhler var inne på, kan kommunikasjonskontroll kun iverksettes i saker med mistanke om alvorlig kriminalitet.

Når vi nå diskuterer bruken av overskuddsinformasjon – og er enige om at det må kunne tas i bruk – gjelder det i tilfeller der statsadvokaten må ta ut tiltale om forhold som skal belyses med overskuddsinformasjon. Det er statsadvokaten som i oversendelsen til retten uttrykkelig må si fra om hvilke bevis som er overskuddsinformasjon, og argumentere med at det er forholdsmessig å bruke dette, og at bevis for det straffbare forholdet ikke enkelt kunne vært tilveiebrakt på annet vis. Forsvarer får kopi av oversendelsen og vil kunne ta til motmæle. Det er retten som endelig beslutter om overskuddsinformasjonen skal kunne brukes.

Jeg har full tillit til at statsadvokatembetene og domstolene til sammen foretar forsvarlige og nøytrale vurderinger av om overskuddsinformasjonen bør føres som bevis.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [13:31:43]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i passloven (politiets adgang til å benytte passregisteret) (Innst. 452 L (2012–2013), jf. Prop. 153 L (2012–2013))

Ulf Leirstein (FrP) [13:32:04] (ordfører for saken): I proposisjonen og innstillingen fremmes forslag til en ny § 8 a i passloven. Denne bestemmelsen åpner for at politiet kan benytte opplysninger fra det sentrale passregisteret til flere oppgaver enn det som ligger i dagens regelverk.

Foruten til de formål som ligger innenfor passloven, skal politiet etter forslaget som er framlagt, kunne hente ut opplysninger fra passregisteret til følgende bruk:

I arbeid med å finne savnet person eller med å identifisere en død person eller en person det hører til politiets oppgaver å hjelpe. Videre: i arbeid med å identifisere en person som kan innbringes eller skal pågripes eller anbringes i politiarrest. Videre: ved forebygging eller etterforskning av en handling som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder. Videre: i arbeid etter utlendingsloven med å avklare identiteten til en person som har plikt til å gi opplysninger om egen identitet, ved kontroll av opplysninger som skal føres inn i det sentrale registeret over strafferettslige reaksjoner og til sist: når den som opplysningene gjelder, har gitt et uttrykkelig samtykke som er basert på frivillighet og informasjon.

Etter forslaget skal uthenting av opplysninger fra passregisteret til de nevnte formål kunne skje ved såkalt direkte tilgang. Videre går bestemmelsen ut på at opplysninger som er hentet ut på dette grunnlaget, ikke skal lagres ut over det som er nødvendig for å oppfylle formålet med behandlingen av opplysningene, eller dokumentere behandlingen av den saken som opplysningen er innhentet for.

For å dekke de behov som i praksis oppstår for å kunne utveksle opplysninger innenfor det internasjonale politisamarbeidet som Norge deltar i, foreslås det dessuten en regel om adgang til å utlevere opplysninger fra passregisteret til utenlandske samarbeidende politimyndigheter og sikkerhetstjenester når dette ikke anses uforholdsmessig.

Justiskomiteen støtter regjeringens forslag til en ny § 8 a i passloven, og øvrige endringer i proposisjonen som er nødvendige for å tilpasse den nye bestemmelsen.

Men dette anbefaler jeg komiteens enstemmige innstilling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [13:34:33]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i rettsgebyrloven og lov om notarius publicus (gebyr for notarialforretninger og testamentoppbevaring) (Innst. 453 L (2012–2013), jf. Prop. 148 L (2012–2013))

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [13:35:08] (Ordfører for saka): Denne saka omhandler forslag om å gebyr-

legge tenestene notarialforretninger, inkludert vigsler, og oppbevaring av testament i domstolane. I dag er dette ei gratisteneste.

Denne saka er ei oppfølging av Stortingets budsjettvedtak, og derfor har komiteen ikkje noko problem med å akseptere innføring av gebyr for testamentoppbevaring og delar av notarialforretningar – unntaket er borgarlege vigsler. Eg skal kome tilbake til dette.

Når det gjeld gebyr for oppbevaring av testament i domstolane, vil komiteen tilrå å setje gebyret til 0,8 rettsgebyr, som svarer til 688 kr. Dette er også i tråd med regjeringa sitt forslag.

Komiteen finn det òg rimeleg at publikum skal betale for statens kostnader ved notarialstadfestingar. Når det gjeld størrelsen på gebyret, gir Stortinget Kongen fullmakt i forskrift til å fastsetje størrelsen.

Når det gjeld gebyr for vigsler i domstolane, vil ein einstemmig komité utsetje dette forslaget til me har fått ei ny og grundig utgreiing om dette spørsmålet.

I dag er det slik at dersom ein vel å gifte seg i kyrkja, er dette i utgangspunktet ei gratisteneste på lik linje med vigsler i domstolane. Dersom ein skulle innføre gebyr for vigsler i domstolane nå, ville det innebere ei uheldig forskjellsbehandling samanlikna med vigsler i kyrkja.

Det er ei kjend sak at det å utføre vigsler inneber ein betydeleg utgift for samfunnet. Særleg gjeld det vigsler utanom arbeidstid. Derfor ville det kanskje ikkje ha vore urimeleg at giftetregande par måtte betale eit lite gebyr for ei slik teneste. Det er ei utfordring å innføre gebyr for slike tenester i domstolane nå, det ville vere vanskeleg utan å sjå det i samanheng med vigsler i kyrkja.

Komiteen er kjend med at det går ein diskusjon i enkelte prosti om ei gebyrlegging av vigsler i kyrkja, sjølv om Kyrkjerådet er kritisk til dette.

Komiteen meiner at likebehandling av vigsler bør vere eit berande prinsipp i trus- og livssynspolitikken når det gjeld gebyrlegging. Derfor ber komiteen om ein breiare vurdering og diskusjon av dette spørsmålet.

På denne bakgrunnen vil ein einstemmig komité tilrå at dette spørsmålet blir utsett nå, og ber regjeringa om å kome tilbake til Stortinget på ein grundig og eigna måte.

Når det gjeld inntektsbortfallet i 2013, vil ein kome tilbake til dette gjennom omdisponeringar i budsjettet ved eit seinare høve.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 13 og 14 behandles under ett.

– Dette anses vedtatt.

Sak nr. 13 [13:38:33]

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeprosessloven (bording av skip ved terrorhandlinger m.m.) (Innst. 411 L (2012–2013), jf. Prop. 132 L (2012–2013))

Sak nr. 14 [13:38:47]

Innstilling fra justiskomiteen om samtykke til ratifikasjon av protokoll av 14. oktober 2005 til konvensjon av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart og protokoll av 14. oktober 2005 til protokoll av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved faste plattformer plassert på kontinentalsokkelen (Innst. 405 S (2012–2013), jf. Prop. 133 S (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 15 [13:39:34]

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borg-hild Tenden om at det etableres en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter (Innst. 404 S (2012–2013), jf. Dokument 8:68 S (2012–2013))

Presidenten: Ønsker sakens ordfører ordet?
André Oktay Dahl – vær så god.

André Oktay Dahl (H) [13:40:04]: Først må jeg få klarhet i om det er justisministeren som skal holde innlegget her. Vi er varslet om at utenriksministeren er den det sorterer under, og da har vi en utfordring ved at utenriksministeren ikke er til stede.

Presidenten: Men én statsråd er til stede, og der kommer det en til, uten at det vil endre saken. Vi har minst én statsråd til stede, og da kan vi fortsette behandlingen.

André Oktay Dahl (H) [13:40:30] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet et forslag fra Venstre som omhandler at FN's generalforsamling siden 1993 har anbefalt statene å ha en nasjonal institusjon for menneskerettigheter i henhold til de såkalte Paris-prinsippene. Disse inneholder anbefalinger om nasjonale institusjoner, bl.a. for å sikre deres uavhengighet.

Norges nasjonale institusjon, Norsk senter for menneskerettigheter, ble i 2006 gitt såkalt A-status og dermed vurdert til fullt ut å være i samsvar med Paris-prinsippene. I en rapport fra mars 2011 – den såkalte Sveas-rapporten – ble det imidlertid konkludert med at tilknytningen til Universitetet i Oslo har begrenset den nasjonale institusjonens mulighet til å ivareta rollen som overvåker og pådriver i menneskerettighetsspørsmål. I november 2012 kom anbefalingen om nedgradering til B-status. Komiteen er opptatt av at Norge fortsatt skal være en pådriver i menneskerettighetsspørsmål – både nasjonalt og internasjonalt – og forutsetter at regjeringen tar dette på alvor.

Komiteen har merket seg at regjeringen i 2012 besluttet å opprette en arbeidsgruppe for å vurdere om dagens ordning bør endres og om det bør etableres en ny nasjonal institusjon. Arbeidsgruppen har avsluttet sitt arbeid, og komiteen har merket seg at rapporten vil bli sendt ut på al-

minnelig høring. Komiteen viser til at finansieringen må avklares som en del oppfølgingen av dette arbeidet. En enstemmig komité forutsetter at regjeringen sikrer den nødvendige fremdrift og at statsråden, eller den som følger seg kallet, i sitt innlegg klargjør når dette kan være på plass. Det er litt av grunnen til at jeg gjerne skulle hatt en statsråd her som hadde mulighet til å gi ...

(Utenriksminister Espen Barth Eide kommer inn i stortingssalen og tar plass.)

Det er veldig bra! Da kan komiteen få klarhet i når dette kan være på plass, for det er bakgrunnen for at komiteen ellers foreslår å vedlegge forslaget protokollen, hvis statsråden eventuelt ikke er offensiv nok i sitt svar.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at en regjering kun har to ministre, resten er statsråder. Den benevnelsen gjelder sånn sett alle som er til stede i salen på første benk.

Trine Skei Grande (V) [13:43:02]: Forslaget vi har fremmet, er fremmet pga. at Norge mistet sin status fordi vårt senter for menneskerettigheter ikke ble sett på som uavhengig nok.

Jeg tror det er viktig at man løfter menneskerettigheter høyt nasjonalt for å kunne løfte menneskerettigheter høyt internasjonalt. Jeg har tatt det opp en rekke ganger og i flere debatter at når Norge begynner å skli når det gjelder menneskerettigheter, mister vi autoriteten vår internasjonalt når vi snakker om det i andre land. Derfor er det viktig å ha på plass institusjonene som kan ivareta de viktige funksjonene som skal ivaretas, for å kunne si at vi ivaretar menneskerettighetene på et høyt nivå.

Vi ser i dag at vi har en stor jobb på gang med å inkorporere menneskerettighetene i vår grunnlov. Jeg antar at det vil bli en av de store jobbene det neste stortinget står overfor. La oss håpe at det blir mange liberalere der som kan hjelpe til med det arbeidet. Men vi trenger også å ha institusjonene på plass. Vi har mange ulike grader av institusjoner, som ikke er direkte underlagt regjeringa, men som likevel blir debattert i Stortinget. Vi har f.eks. Datatilsynets årsmelding som blir underlagt debatt rett i Stortinget. Vi har Sivilombudsmannen, som har en spesiell posisjon i norsk konstitusjon, og som utnevnes av Stortinget. Men det går an å ha en ulik grad av kontakt mellom Stortinget og et sånt organ for å få det til å fungere godt og uavhengig nok – som er litt av poenget her. Da syns vi at modellen med at Stortinget oppnevner leder, eller at man har en debatt knyttet til årsmeldinga til et sånt organ, eller at man bruker noen av de andre modellene som vi har brukt i parlamentet for å ivareta den rollen, er aktuelle.

Derfor har vi lagt fram et forslag, som vi har delt opp i mange biter, i håp om å få støtte for noen av bitene. Det er fullt mulig for representantene å stemme for hele modellen, eller man kan stemme for biter av den for å øke presset på regjeringa for å få dette på plass. For det har tatt ganske lang tid å få denne utredninga på plass, og det svekker Norge internasjonalt at vi ikke har alle deler av overvåkinga av menneskerettighetssituasjonen på plass.

Jeg tar på vegne av Venstre opp de forslagene som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til. Neste taler er statsråd Heikki Eidsvoll Holmås.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås (fra salen): Jeg frafaller ordet, siden utenriksminister Espen Barth Eide nå er her.

Presidenten: Javel, det er godt at regjeringen er fleksibel – i hvert fall internt. Da gir jeg ikke ordet til statsråd Heikki Eidsvoll Holmås, som har tegnet seg, men til utenriksminister Espen Barth Eide.

Utenriksminister Espen Barth Eide (fra salen): Som også har tegnet seg.

Presidenten: Jada, og som får ordet.

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:46:18]: Norge er og skal fortsatt være en pådriver i menneskerettighetsspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. I Norge har menneskerettighetene er meget sterkt rettsvern. Takk være loven av 1999 om menneskerettigheter, gis menneskerettigheter forrang fremfor annen lov, der det skulle være motstrid, og det er en godt utviklet rettspraksis i Norge for at dette gjelder.

Samtidig er det viktig at Norge har en nasjonal institusjon for menneskerettigheter i samsvar med de internasjonale standardene som fremgår av Paris-prinsippene av 1993, slik vi også hadde fram til i fjor. Norge ønsker naturligvis å ha en institusjon som kan oppnå A-status i det internasjonale nettverket av nasjonale institusjoner, og regjeringen prioriterer dette arbeidet høyt.

Som komiteen har merket seg, har en tverrdepartemental arbeidsgruppe nettopp avsluttet sitt arbeid med å vurdere om det bør etableres en ny nasjonal institusjon, hvilke oppgaver institusjonen bør ha, og hvilken organisasjonsform som vil være best egnet. På grunnlag av rapporten utarbeidet Utenriksdepartementet et høringsdokument som vil sendes på alminnelig høring om kort tid. Jeg håper på bred deltakelse i høringsrunden. Endelig konklusjon vil bli trukket når innspillene fra høringsrunden foreligger.

Utenriksdepartementet har innhentet synspunkter fra en rekke menneskerettighetsaktører inkludert ombudene og sivilsamfunnet. Det er tatt hensyn til disse synspunktene i utformingen av de anbefalinger som vil inngå i høringsdokumentet.

I sin gjennomgang av dagens situasjon har utredningen konkludert med at Norge har et godt utbygd, men noe fragmentert system for overvåking av menneskerettighetene. Det er behov for å ha en ny institusjon for å styrke samordning og systematisering av menneskerettighetsarbeidet i Norge. En ny institusjon bør utgjøre et faglig tyngdepunkt som kan bistå både myndigheter og sivilt samfunn i menneskerettighetsspørsmål, samtidig som den inntar en aktiv overvåknings- og pådriverrolle.

Utenriksdepartementet har vurdert ulike organisasjonsformer, og også muligheten for at oppgaven som nasjonal institusjon legges til eksisterende institusjoner. I hørings-

dokumentet anbefales det å opprette et nytt, uavhengig forvaltningsorgan administrativt underlagt UD, og at institusjonens formål, uavhengighet, virkemåte, oppgaver, organisering og ledelse lovfestes i en ny lov. Det foreslås at institusjonen gis et bredt mandat til å fremme og beskytte menneskerettighetene. Det foreslås videre at nasjonal institusjon ledes av et styre og en direktør. Styret forutsettes å gi generelle retningslinjer for arbeidet, mens direktøren skal ha det daglige ansvaret for virksomheten og representere institusjonen utad. Videre anbefales det at en ny institusjon knytter seg til et rådgivende utvalg bestående av representanter fra frivillige organisasjoner, ombudene, andre særlig berørte offentlige institusjoner, det akademiske miljø og særlig berørte profesjonsgrupper.

Myndigheten til å oppnevne styre for institusjonen bør deles mellom Stortinget, Kongen i statsråd, Sametinget og rådgivende utvalg. Forslag til kandidater innhentes fra et bredt utvalg organer og institusjoner.

Jeg mener at denne modellen vil være helt i samsvar med de internasjonale standardene og vil legge til rette for at en uavhengig institusjon, som kan reflektere mangfoldet i samfunnet, blir etablert.

Selv om det i høringsdokumentet foreslås at en nasjonal institusjon opprettes som et nytt, uavhengig forvaltningsorgan, pekes det også på at det ville være mulig å legge oppgaven som nasjonal institusjon til et eksisterende organ. I høringsdokumentet drøftes mulighetene for å legge en ny nasjonal institusjon under Stortinget, enten som et nytt organ eller ved Sivilombudsmannen. Høringsdokumentet belyser fordeler og ulemper knyttet til de ulike alternativene og gir et nyttig bidrag til diskusjonen om hvilken form nasjonal institusjon bør gis videre. Jeg vil understreke at regjeringen ikke har tatt stilling til hvilken organisasjonsform som bør legges til grunn, og heller ikke til finansieringen. Det viktige nå er å legge til rette for en bred og god debatt før vi konkluderer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trine Skei Grande (V) [13:50:38]: Jeg skjønner at statsråden vil ha litt mer tid, og jeg kan ikke akkurat anklage denne statsråden for at det har tatt så lang tid – det kunne jeg ha anklaget noen andre for.

Jeg vil likevel spørre statsråden om et prinsipp, for FNs høykommissær for menneskerettigheter mener at en nasjonal institusjon bør rapportere årlig til nasjonalforsamlingen, og at nasjonalforsamlingen fortrinnsvis bør utnevne leder for institusjonen. Det er i hvert fall to prinsipper som man kan ta stilling til, før man bestemmer hele organiseringen og forslagsprosedyren og hvordan man skal integrere NGO-verdenen i Norge i en slik prosess.

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:51:19]: Gjennom en bred høring har vi et godt grunnlag for den diskusjonen vi nå skal ha. Dette vil selvfølgelig være viktige perspektiver i en slik diskusjon. Jeg vil legge opp til at vi nå legger til grunn den utredningen som er gjort, at den diskuteres, og at vi trekker konklusjonene på fritt grunnlag i tråd med det. Men det det ikke skal være noen tvil om, er

at vi ønsker at dette skal være en institusjon som både fungerer reelt, godt og effektivt, og at den skal oppfylle alle de kriterier som gjør at den vil ha A-status. Det tror jeg er den inngangsverdien vi skal ha, for øvrig avventer vi den debatten som nå vil komme.

André Oktay Dahl (H) [13:52:13]: Spørsmålet er rett og slett: Når mener statsråden at det er realistisk at vi i det hele tatt kan få en institusjon på plass?

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:52:27]: Jeg tror det riktige svaret på det er: Så raskt som overhodet mulig, hensyntatt at vi også skal ha et godt ordskifte i lys av denne høringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [13:52:47]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Kjell Arvid Svendsen, Hans Olav Syversen og Ingunn E. Ulfsten om høyere prioritering av utdanning for alle i norsk utviklingspolitikk (Innst. 419 S (2012–2013), jf. Dokument 8:105 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eva Kristin Hansen (A) [13:53:52] (ordfører for saken): Å gi barn og ungdom utdanning er en viktig investering i ethvert samfunn, og derfor også et viktig mål i utviklingspolitikken. I dag er det 61 millioner barn som ikke får muligheten til å gå på skolen, til tross for at vi har sett en framgang de 10–12 siste årene, bl.a. som en følge av at arbeidet har blitt intensivert gjennom tusenårs-mål nr. 2, som handler om å sikre alle gutter og jenter rett til grunnutdanning innen 2015.

I representantforslaget fremmes det ti forslag om at utdanning skal prioriteres i utviklingsbistanden. Det er en samlet komité som deler forslagsstillernes intensjon om at utdanning må være en del av Norges strategi i utviklingspolitikken, og at det er viktig at vi setter den saken høyt på den internasjonale dagsordenen. Særlig blir det viktig i sammenheng med utarbeidelsen av de nye tusenårsmålene, som skal erstatte dem vi har i dag.

Norsk bistand til utdanning gis gjennom ulike kana-

ler – gjennom multilaterale institusjoner, gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner og gjennom bilateral støtte. Totalt sett bruker Norge ca. 1,6 mrd. kr på utdanningsbistand, men det brukes i tillegg midler over budsjettposter som ikke er like lett å lese, eller å finne i budsjettdokumentene. For eksempel når vi gir penger til yrkesutdanning innenfor landbruk, finner vi tallene på landbruk og ikke på utdanning. Det er ikke helt lett å sammenlikne fra ett år til det neste, bl.a. fordi midler kanaliseres gjennom flerbrukslån eller gjennom budsjettstøtte. Det er derfor en samlet komité som er opptatt av at det er viktig med god informasjon om budsjettet, og vi forventer at budsjettproposisjonen for 2014 inneholder en skikkelig oversikt over hvordan utdanningsmidlene fordeles.

Flertallet i komiteen, altså opposisjonspartiene, fremmer i denne saken forslag om å øke utdanningsbistandens andel av bistandsbudsjettet og sikre tilstrekkelig kapasitet til planlegging, forvaltning og kontroll av utviklingssamarbeidet for å høyne skoledekningen og læringsutbyttet.

Faktorene de tar opp i dette forslaget, er alle partiene på Stortinget opptatt av. Regjeringspartiene mener at intensjonen i forslaget er ivaretatt gjennom den utviklingspolitikken som føres i dag. Så kan det være diskusjon om hvordan ulike deler vektlegges, og da sikter jeg til andelsdiskusjonen, som vi har hatt ganske mange runder på i det siste. Det ligger i forslaget at andelen til utdanning skal økes.

Det synes jeg er et helt greit standpunkt å ha, men jeg mener det er riktig å gjøre oppmerksom på at vi det siste året har hatt mange diskusjoner hvor det har vært krav om å gi mer støtte og øke andelen til helse, til utdanning og til menneskerettigheter, for å nevne noe. Da må det være lov å stille spørsmål om hva totalen av alle disse kravene blir, og kanskje særlig sett i lys av at to av opposisjonspartiene vil kutte i bistandsbudsjettet og heller ikke ønsker 1 pst.-målet – det er litt spesielt, synes jeg. Da er liksom ikke andeler og prosenter fullt så viktig, da er det kvalitet og ikke kvantitet som teller. Når det gjelder grunnutdanning, er Norge det sjette største giverlandet i verden, og da å hevde at Norge ikke bruker penger på dette området, er faktisk feil.

I går behandlet Stortinget stortingsmeldingen Dele for å skape, som handler om mer rettferdig fordeling i verden. I den meldingen understrekes regjeringens syn på utdanning som et av de mest utjevneende verktøyene man har. Utdanning har også enormt stor betydning for å oppnå mer likestilling. Det er derfor en samlet komité som viser til at regjeringens innsats på utdanning har hatt en særlig innretning mot jenter, og dette er en innsats som fortsatt må prioriteres.

Videre er det en samlet komité som har felles merknader, hvor man er opptatt av utdanning for marginaliserte grupper og kanskje særlig for barn med ned-satt funksjonsevne. Det synes jeg også det er viktig å nevne.

Jeg ser fram til en spennende diskusjon her i dag. Jeg frykter at vi får repetisjon av en diskusjon vi har hatt før, men det tåler vi, for vi skal snart inn i valgkamp, og da er vi klare til dyst.

Tom Staahle (FrP) [13:58:10]: Først og fremst vil jeg takke forslagsstillerne som setter en viktig sak på dagsordenen. Utdanning er en menneskerett og det er ingen tvil om at utdanning i sterk grad bidrar til å få mennesker ut av fattigdom.

Fremskrittspartiet setter enkeltmenneskets frihet og selvråderett høyt. Effektive virkemidler i arbeidet for å nå dette målet er reduksjon eller avskaffelse av hindringer for menneskets utfoldelse, virkestrang og realisering av egne mål. For å oppnå dette er utdanning en vesentlig faktor, og derfor er det naturlig at utdanning er et satsingsområde i å utvikle samfunn – både det norske og i land der Norge bidrar med bistand.

Gitt at Norge skal yte bistand, er det naturlig for Fremskrittspartiet at bistanden som gis, må gis til formål som gir best mulig effekt. Derfor er det å oppnå en stabil økonomi, der flere virkemidler tas i bruk for å sikre dette for å utvikle helsevesen og utdanning i mottakerlandene, avgjørende.

Fremskrittspartiets liberalistiske grunnsyn bygger på at alle mennesker har visse universelle friheter og rettigheter uavhengig av hvor i verden de bor. Rettigheter som yttingsfrihet, trosfrihet og beskyttelse av privat eiendomsrett er grunnleggende etter vårt syn. Gjennom utdanning er det å spre kunnskap om disse rettighetene og menneskerettigheter, bekjempelse av vold og undertrykkelse med på å løfte land til nye og bedre nivåer der individets frihet og verdi sikres.

I går behandlet vi stortingsmeldingen Dele for å skape i denne salen. Meldingen burde hete Skape for å dele, da man gjerne må skape noe for å ha noe å dele ut, men politisk semantikk kan gjerne være litt underfundig og ikke alltid så veldig presis heller. Men det er en litt annen debatt.

Grunnen til at jeg nevner denne stortingsmeldingen er at den var blottet for fokus på utdanning og hvor viktig dette er for å utvikle samfunn og for å få dem til å vokse, det på tross av at FN's andre tusenårs mål er å sikre full grunnskoleutdanning for alle gutter og jenter innen 2015. Når vi vet at 61 millioner barn i denne verden fortsatt står uten skolegang, er det ingen tvil om at Norge og verden har en vei å gå.

Det var en enstemmig komité som i denne saken var av den oppfatning at utdanning må stå høyt på den internasjonale dagsordenen, og særlig følges opp i arbeidet med de nye tusenårsmålene. Personlig ville jeg se det som mer naturlig å finansiere utdanningstiltak i fattige land enn å bruke bistandsmidler på regnskogsinvesteringer i Brasil. Jeg tror effekten for verdenssamfunnet hadde blitt størst dersom man ga barn i fattige land utdanning.

I budsjettet for 2013 framgikk det av teksten i innledningskapitlet at regjeringen planlegger å bruke om lag 1,6 mrd. kr på utdanningsbistand. Det er ikke videre imponerende at andelen av norsk bistand som går til utdanning, har blitt redusert over flere år. I 2012 viste regnskapstallene at den var kommet ned i under 6 pst. Både andelen og realverdien av utdanningsbistanden er den laveste på meget lang tid. Det er et tankekors.

I tillegg er det verdt å påpeke at regjeringen har en opplysningsplikt overfor Stortinget om å gi best mulig informasjon om hva som ligger i statsbudsjettene, og i etterkant

gi rapport som gir mulighet til å kontrollere om bruken av midlene har vært i samsvar med bevilgende myndighets vedtak. At denne typen informasjon og tilgjengeligheten av den må og kan bedres, er tindrende klart, og noe flertallet i komiteen, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, bemerker i sine merknader i saken.

Opposisjonen, som utgjør flertallet i komiteen, er av den oppfatning at regjeringen må utvikle en ny strategi for utdanning i den bilaterale bistanden, og sørge for at utenriksstjenestens kompetanse på dette fagområdet utvikles, slik at denne bistanden kan forvaltes på en god måte, og at utdanningsspørsmål blir fulgt opp på en bedre måte.

Fremskrittspartiet er glad for det forslaget til innstilling som fremmes fra de borgerlige partiene i komiteen, og håper Stortinget stiller seg bak dette.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [14:02:00]: Helse og utdanning er to av de aller mest effektive måtene vi kan drive utviklingspolitikk på. Det er kanskje de to områdene som kan nå ut til flest mennesker på kortest tid for å bidra til varig fattigdomsreduksjon og fattigdomsbekjempelse.

Det har over tid vært en bedring i andelen barn som ikke får ta del i utdanning. I dag er nivået på ca. 61 millioner barn, men også det er altfor mye. Vi vet at jenter er mer utsatt enn gutter for å holdes borte fra skolegang. Det har mange årsaker, som vi har diskutert mye i denne sal tidligere.

Er det lenge siden noen tok et internasjonalt lederskap for å sette utdanning høyt på den utviklingspolitiske agendaen, som man gjorde med «Education for All»-målene i 2000. Da nyttet det å få til en framgang. Det var den kanskje aller viktigste driveren for at vi over noen år på begynnelsen av 2000-tallet så en sterk reduksjon i antall barn som holdes borte fra utdanning. Nå har den positive utviklinga stagnert, og det er et trekk jeg håper ikke fortsetter framover.

Norge, og regjeringa, skal ha ros for at vi har tatt et internasjonalt lederskap på helseområdet, særlig er mødre- og barnehelse, vaksinasjonsprogrammer ting som har bidratt til å redde mange liv, men også til varig fattigdomsbekjempelse. Jeg ønsker at regjeringa tar en tilsvarende lederrolle for utdanning, for vi vet at det har enorm effekt når det blir en systematisk satsing fra giverland, og ikke minst fra mottakerland.

Jenters utdanning har en spesiell plass i dette. Ikke bare har jenter som utdannes, muligheten til å skape seg et mer uavhengig liv, men det reduserer barnedødeligheten, de får færre barn når de har utdanning, de gifter bort senere, og det øker og bedrer mødre- og barnehelse – med andre ord mange positive ringvirkninger utover det rent utdanningsmessige og økonomiske.

Saksordføreren nevnte, og jeg er helt sikker på at også utviklingsministeren kommer til å nevne, at man deler intensjonen i forslaget. Det er jeg glad for å høre, men denne diskusjonen har vi hatt veldig mange ganger.

Det har i løpet av de siste åtte årene uomtvistelig vært sånn at andelen som brukes på utdanning i utviklingsbudsjettet, har gått ned. Og ikke bare det – den totale summen vi bruker på grunntdanning, har stått stille siden 2005. I

2005, etter at regjeringa Bondevik-II var veldig opptatt av å doble utdanningsbistanden, noe man lyktes med, brukte vi 1 mrd. kr på grunntdanning. I 2012 bruker vi fortsatt 1 mrd. kr på grunntdanning. I samme periode har utviklingsbudsjettet økt med 9 mrd. kr. Det som har tatt hoveddelen av veksten, er skog- og klimatiltak, som er kjempeviktige, men vekten mellom de to satsingsområdene er etter Høyres oppfatning blitt gal. Derfor er vi også veldig opptatt av det forslaget som ligger foran oss, og støtter det helhjertet.

Det er helt åpenbart at utdanning handler om mer enn skolebygg. Det handler om ansvarliggjøring av regjeringer i mottakerland, det handler om kvalitet på lærere, og ikke minst om tilgang på lærere – det kommer til å være en stor lærermangel i årene framover – og det handler om å nå marginaliserte grupper. Det kan være barn som bor i områder som er vanskelige å nå, og det kan være funksjonshemmede barn. Man er nødt til å gjøre en stor innsats for å nå de mest marginaliserte. Om tusenårsmålene sier man det nå litt ironisk: Til nå har man hatt enkle mål å nå, mens de man nå skal treffe, er det vanskeligere å nå, fordi de er mer marginaliserte.

Det har vært snakk om det å få synliggjort tydeligere i budsjettet hvor mye som går til utdanning, og til hvilke prosjekter. Det er en intensjon hele komiteen stiller seg bak, og som jeg også ber utviklingsministeren notere seg spesielt. Vi har egne budsjettlinjer på veldig mange områder, og det bør vi også ha på utdanning, som er en så viktig – jeg vil si en helt essensiell – faktor i enhver vellykket utviklingspolitikk.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [14:07:09]: I takt med at vi får et mer moderne samfunn, øker betydningen av utdanning, kompetanse og kunnskap. Det er viktig på alle felter – for at demokratiet skal fungere, for at landets ressurser forvaltes klokt, for at næringslivet skal være konkurransedyktig, for at ungdom skal få jobb og inntekt og for å motvirke feilernæring. Som regjeringen understreker i Meld. St. 25 for 2012–2013, som Stortinget behandlet i går, er utdanning et av de mest utjevneende verktøy man har.

Her i Stortinget har det gjennom lang tid vært bred politisk støtte til en høy prioritering av utdanningsbistand. Fram til regjeringsskiftet i 2005 ble utdanningsbistanden styrket vesentlig. Etter den tid har trenden snudd. Når Norads regnskaper i ettertid er lagt fram, har vi år for år kunnet konstatere at norsk innsats for utdanning har falt betydelig.

Andelen var på over 9 pst. ved regjeringsskiftet for snart åtte år siden. De to siste årsregnskapene viser at andelen siden da er falt med en tredjedel, til i underkant av 6 pst. Bevilgningene har ikke engang holdt tritt med prisutviklingen. Realverdien av norsk utdanningsbistand er gått ned med flere hundre millioner kroner på disse årene.

Dette er bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti la fram representantforslaget hvor vi foreslår å styrke norsk innsats for utdanning i utviklingslandene. Vi er glad for at hele komiteen ser betydningen av å styrke utdanningskjeden i verdens fattigste land – fra en god grunnskole, opp gjennom videregående skole og til høyere utdanning og forsk-

ning. Det er allmenn, verbal støtte til dette i komiteens innstilling, men det har det også vært i de to siste stortingsperiodene, mens utdanningsbistandens verdi i praksis er blitt redusert.

I representantforslaget har vi konkretisert forslag om økt innsats i ti punkter. La meg nevne noen av dem. Grunntdanning for alle er fortsatt viktig, bl.a. for å sikre skoletilbud for barn i konfliktrammede land, i slumområder og i enkelte utkantstrøk. Tilbudet må inkludere funksjonshemmede, som ofte blir diskriminert. Vi må ikke bare tenke kvantitet. Utviklingseffekten avhenger jo av kvaliteten på undervisningen, og av elevenes læringsutbytte. Det hjelper lite å stue flere elever inn i trange klasserom med ufaglærte lærere. Elevenes læringsutbytte må sikres ved å styrke lærerutdanning, tilbud om praktisk yrkesutdanning og bedre tilgang på undervisningsmaterieil. Behovene er enorme.

I innstillingen har vi konsentrert oss om det overordnede kjernepunktet. Vi må snu trenden, nedgangen må bli til oppgang. Utdanningsbistanden må reelt styrkes. Prioriteringene må bli reelle. Derfor lyder forslaget til vedtak slik:

«Stortinget ber regjeringen øke utdanningsbistandens andel av bistandsbudsjettet og sikre tilstrekkelig kapasitet til planlegging, forvaltning og kontroll av utviklings samarbeidet for å høyne skoledekningen og læringsutbyttet.»

Vi hadde håpet å få en enstemmig komité med på dette, for vi har ikke engang presisert hvor mye utdanningsbistandens andel skal styrkes.

Selv om det også i regjeringspartienes valgprogrammer står fine ord om bistand til utdanning, savner vi deres støtte til forslaget her i Stortinget. Desto mer gledelig er det at komiteens flertall, medlemmene fra forslagsstillernes parti, Kristelig Folkeparti, sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, støtter forslaget. Det er kanskje slik at det må et regjeringsskifte til for å få praktisk gjennomslag for å øke innsatsen til utdanning.

Et lite hjertesukk fra meg: Det er trist å se at et forslag som jeg faktisk ville trodd at det er flertall for, ikke kan bli vedtatt her i dag.

Jeg vet at mange i bistandsmiljøene i Norge ønsker å øke Norges bistand til utdanning. Jeg vet at mange i denne sal ønsker det samme. Men de som ønsker en bedre utdanning aller mest, er barna i verdens fattigste land.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [14:11:37]: Utdanning er en menneskerett, og det er landene selv som har hovedansvaret for å oppfylle denne menneskeretten. Siden det tas opp av representanten fra Kristelig Folkeparti, vil jeg bare si at de alliansepartnerne som Kristelig Folkeparti har valgt å gå til valg på for å få en ny regjering, er partier som selv sier veldig klart at de ønsker å kutte i bistanden – noen av dem ønsker å kutte dramatisk i bistanden. Men det er altså alliansepartnerne til Kristelig Folkeparti.

Så vil jeg også si til Kristelig Folkeparti at de har fremmet et forslag der man foreslår en rekke tiltak for å øke den

norske innsatsen for utdanning i utviklingssamarbeidet, og i den skriftlige uttalelsen fra Utenriksdepartementet til komiteen har jeg gjort rede for hvorfor vi ikke støtter disse forslagene.

Jeg vil komme inn på et par av premissene for våre standpunkter.

Regjeringen har ikke kraftig redusert norsk bistand til utdanning gjennom de to siste stortingsperiodene. Bevilgningene har ligget stabilt de siste årene. For årene 2006–2012 er gjennomsnittet drøyt 1,6 mrd. kr. per år. Kompetansen på utdanning er ikke blitt bygget ned. Opposisjonen baserer seg på at antallet utplasserte rådgivere når det gjelder utdanningsbistand, er redusert. Jeg vil først presisere at det ikke er utdanningsrådgivere på ambassadene. Noen av dem som har vært der og jobbet med utdanningsprogrammene, har utdanningsbakgrunn – for tiden i halvparten av landene, tre av seks land, der vi jobber med det. Det er Madagaskar, Nepal og Afghanistan. Og det var utdanningsfaglig ansatte i om lag halvparten av stasjonene, fire av ni, også før regjeringsskiftet.

Men det som er mye viktigere, er at den kunnskapsbasen som den samlede utenriktjenesten baserer seg på, ligger her hjemme – hos en veldig kompetent stab i Norad. For tiden har Norad tolv faste medarbeidere som jobber med utdanning og forskning.

Når det er sagt, vil jeg likevel framheve at den viktige konklusjonen vi kan trekke etter de mange debattene vi har hatt om utdanning i denne salen i år, er at det er bred enighet om at arbeidet med å nå tusenårsmålene ikke er over, og at utdanning fortsatt må være en sentral sektor i norsk utviklingssamarbeid. Vi skal arbeide for at utdanning forblir et sentralt tema blant de utviklingsmålene som nå er lagt fram, og som det skal jobbes med de to neste årene. Vi er glad for – jeg har senest vært og debattert dette i dag – at Høynivåpanelets rapport setter utdanning så sentralt som den gjør. Vi mener likevel at den norske innsatsen for å nå nye utviklingsmål skal settes inn på felt der vi har spesielle bidrag å komme med, og da prioriterer vi bl.a. likestilling og energisamarbeidet vårt.

En viktig måte å styrke effekten av vår innsats på er å samarbeide med andre givere i større programmer. Det er fornuftig utviklingspolitikk. En annen måte er å arbeide gjennom de frivillige organisasjonene i land der myndighetene selv ikke har evne eller kapasitet til å satse på utdanning. Det er et arbeid vi styrker i årets budsjett. Da bidrar vi til å nå de aller mest utsatte og marginaliserte, og de landene som har kapasitet, men ikke vilje, bl.a. gjennom at de tar inn for lite i skatteinntekter, må selv ta mer ansvar for sin egen befolkning. Det er budskapet vårt i møte med disse regjeringene. Vi ser en positiv utvikling. Selv blant de fattigste landene tar myndighetene mer ansvar.

Jeg kan gi et eksempel der norsk bistand har bidratt positivt, og der norsk bistand på andre felt enn utdanningsbistanden likevel har utløst betydelig mer kapital enn samlet norsk utviklingsbistand. I Zambia brukte vi 26 mill. kr på å hjelpe myndighetene med å øke inntektene fra gruveindustrien. Antallet mennesker – det er blitt fortalt meg av myndighetene – som jobber med skattlegging bare innenfor gruvesektoren, har økt fra 5 til 25. Inntektene økte med

1,7 mrd. kr, og myndighetenes beløp, som økte etter utdanning i løpet av den perioden, var på om lag 1,7 mrd. kr. Det viser bare hvordan innsats på andre områder enn utdanningsiden likevel kan bidra til å styrke landenes egen evne til å ta et økt utdanningsansvar. Det ser vi at flere land gjør.

Flere land bør bruke større egne skatteinntekter fra grunnleggende offentlige tjenester. Mange av dem skjønner det utmerket godt og gjør det allerede. Men bistanden som vi ga til Zambia, står ikke på statistikken over utdanningsbistand, men den har utløst betydelige midler.

Til slutt: Jeg er helt enig i at bistandsbudsjettet er vanskelig tilgjengelig. Spesielt på felt der vi arbeider etter både tematiske og geografiske prioriteringer, er det vanskelig å lese tallene ut av sammenheng.

Allerede i neste års budsjett tar vi flere grep, ikke bare ved å åpne – slik som vi gjør i dag – alle databasene for bistand for offentligheten, men også ved å gjøre framstillingen i proposisjonen, tall og tekst, mer oversiktlig og lesbar. Og jeg tar gjerne en prat med komiteen om hvordan vi ytterligere kan gjøre det arbeidet bedre framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [14:17:02]: Utviklingsministeren sier hele tiden at det er en utfordring for Kristelig Folkeparti å samarbeide med et parti som Fremskrittspartiet, som vil kutte i bistanden. Og det er helt rett: Vi ønsker en annen innretning på bistanden, vi ønsker å prioritere de viktigste tingene, det som bidrar til å løfte folk ut av fattigdom. Det står i grell kontrast til den politikken som dagens regjering fører.

Nå er det en realitet at tallene viser at andelen bistandsmidler som går til utdanning, har vært synkende i løpet av de årene SV har sittet i regjering.

Ser statsråden at utdanning er en særdeles viktig faktor for å løfte folk ut av fattigdom? Er statsråden i så tilfelle stolt av at det er en negativ trend i utviklingsbistanden over år?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [14:17:49]: Jeg vil bare si at jeg har stått her og hatt mange debatter om utdanningsbistand og bistand med Fremskrittspartiet, og hver gang kommer det nye toner og nye argumenter fra Fremskrittspartiet. Her sies det at Fremskrittspartiet vil ha en helt annen innretning på bistanden. Sannheten er at Fremskrittspartiet vil kutte bistandsbudsjettet med minst en fjerdedel i løpet av det året som vi er inne i nå, og med enda mer i prinsippet.

Fremskrittspartiet står her og sier at de vil prioritere bistand til de fattigste landene, at de vil prioritere utdanning, men sannheten er at Fremskrittspartiet tidligere fra denne talerstolen har sagt tydelig fra om at de egentlig ikke ønsker en stat-til-stat-bistand i det hele tatt, fordi det er feil politikk. Om Fremskrittspartiets utviklingspolitikk vet vi i hvert fall følgende: Den er helt annerledes enn regjeringens, den er etter all sannsynlighet helt annerledes enn Kristelig Folkepartis, og den er betydelig mindre solidarisk enn den det store flertall av Norges befolkning ønsker.

Tom Staahle (FrP) [14:18:50]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på spørsmålet. Jeg registrerer også at statsråden som vanlig går til angrep istedenfor å ta inn over seg det faktum at andelen til utdanningsbistand har sunket i løpet av hans regjeringstid.

Det er helt klart slik at Fremskrittspartiet ønsker en utviklingspolitikk og en bistandspolitikk som bidrar til å løfte folk ut av fattigdom.

Jeg registrerer at dagens regjering er veldig opptatt av likestilling og energi, og vi ser at en av de største bidragsmottakerne er Brasil, mens vi ser at antall barn i de fattigste av de fattige landene ikke får den utdanningen de har krav på.

Hvordan står det i stil med de tusenårsmålene som nasjonen er veldig opptatt av å ivareta?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [14:19:39]: Som jeg gjorde rede for i mitt hovedinnlegg, er det veldig klart at utdanningsbistanden har ligget stabilt på omtrent 1,6 mrd. kr i løpet av de årene som regjeringen har styrt.

Så er det riktig at det generelle budsjettet har økt mer, og prioriteringene har også gått til andre ting. Vi har prioritert utdanningsbistanden i dette, slik som vi sier, og vi har sørget for at landenes inntekter har økt gjennom den øvrige bistandspolitikken og den øvrige utviklingspolitikken, slik at de selv er blitt i stand til å bruke mer penger på bistanden.

Jeg merket meg at Fremskrittspartiets representant i sitt innlegg mente at det ikke var nødvendig – at det var feil å si dele for å skape, vi burde sagt skape for å dele. Poenget vårt er at det nettopp viser forskjellen på vår og Fremskrittspartiets politikk. I mange land finnes rikdommen, men viljen til å dele, slik at en kan få nok penger til utdanning til unger, ikke er tilstede. Derfor er vi nødt til å ha en fordelingspolitikk som er i tråd med våre verdier.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [14:20:53]: Da den rødgrønne regjeringa skulle legge fram sitt første egne budsjett, altså for budsjettåret 2007, benyttet de anledningen til å ta utdanning ut av listen over prioriterte områder i utviklingspolitikken. Det har jo fått noen konsekvenser.

Bidragene til utviklingsbistand har stått stille siden 2005–2006, som var de siste budsjettene den forrige regjeringa leverte. Men områder der regjeringa har engasjert seg og valgt å prioritere, som f.eks. helse, skog og klima, har man opplevd store økninger i budsjettene. Når det gjelder skog og klima, har man gått fra andel av budsjettet på 9 pst. til ca. 16 pst. Bistandsbudsjettet har i perioden økt med 9 mrd. kr, men det har ikke vært mulig å øke bevilgningene til utdanningsbistand innenfor den rammen.

Da UNICEFs generaldirektør Anthony Lake nettopp var her, sa han nettopp at man måtte ta internasjonalt lederskap, og at han håpet at Norge skulle gjøre det. Hvorfor har det ikke vært mulig å få det samme engasjementet for utdanning som for andre områder, fra regjeringa?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [14:21:59]: Vi har et engasjement for utdanning, men jeg mener at det er riktig utviklingspolitikk, og jeg mener det er moderne utvik-

lingspolitikk å sørge for å gjøre land i stand til selv å ta et større ansvar. Derfor har vi satset mer på naturressursforvaltning, som gir økte inntekter til land. Vi ser at det virker på den måten at land selv investerer mer i sin egen utviklingspolitikk og i sin egen utdanningspolitikk.

Jeg mener det er riktig å prioritere det som er de viktigste utfordringene i verden i dag. Klimautfordringen er en gigantisk utfordring. Det er riktig å være med på å støtte opp under land som gjør det de kan for både å tilpasse seg klimaendringene, og for å være med på å hindre den avskogingen som skjer, noe som også rammer mennesker. Det rammer også de mest marginaliserte gruppene av mennesker som bl.a. bor i Amazonas og i andre jungelområder. Så mener vi at vi bør bekjempe fattigdom gjennom en god fordelingspolitikk, som vi behandlet her i går med en god debatt. Det bidrar også til å gjøre landene i stand til å ta vare på sin egen utdanning.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [14:23:17]: Dette går på utdanning spesifikt. Statsråden hadde mange tall og kom inn på mange forskjellige områder, men dette gjaldt utdanning. Han var veldig opptatt av eventuelle samarbeidspartnere og hva de gjorde, men jeg er faktisk opptatt av hvorfor ikke regjeringen og regjeringspartiene kan være med på å si noe om at de faktisk vil øke satsingen på utdanning.

Norads tall sier iallfall klart at vi i 2005 brukte 9 pst., nå bruker vi under 6 pst. Det vil si at realverdien av de midlene vi i dag bruker, er mindre enn i 2005. Er disse tallene fra Norad feil? Er ikke dette riktige tall? Er virkelig statsråden fornøyd med at vi går ned når det gjelder disse bevilgningene?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [14:24:14]: Tallene fra Norad er helt riktige – og så er det mange måter å lese tall på. Det som er et faktum, er at bevilgningene som har gått til utdanning over den siste perioden, fra 2005 og fram til i dag, har ligget omtrent stabilt. Det betyr omtrent slik som jeg sa i sted, på 1,62 mrd. kr i årlige bevilgninger. Så har det gått litt opp og ned i de forskjellige årene, delvis på grunn av at vi ikke alltid har vært i stand til å bruke pengene. Men vi har hatt prioriteringene omtrent på det samme nivået.

Man kan si det er mange dilemmaer knyttet opp til føring, siden representanten spør om fakta og tall rundt dette. Ved å bevilge penger til organisasjoner – gi kjernestøtte til organisasjoner som jobber med utdanning – vil ikke de pengene nødvendigvis bli kategorisert som utdanningsbistand. Det er bred enighet i Stortinget om at vi bør satse på kjernestøtte til organisasjoner istedenfor nødvendigvis å støtte programmer. Det gir mer øremerking, og det er vi negative til. Vi ønsker i stedet å styrke organisasjonene.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:25:30]: Da jeg var 18 år, fikk jeg min første tur til Afrika. Jeg fikk lov til å reise til Uganda – en 18-åring som hadde engasjert seg i

politikk, elevråd og det som var – mest fordi skoleplassen ikke var så fin som den burde være, vi ville ha en ballbenge og en fotballbane.

Så fikk jeg møte barn i slummen i Uganda i Kampala. Det var et møte med en som var like gammel som meg – han var 17–18 år – og han het Elton John. Det er klart jeg husker det navnet, og så var det et eller annet afrikansk. Vi snakket om fremtiden, og Elton sa at han hadde en drøm om å bli lege. Jeg tenkte at det var bra, og jeg håpet at han kunne klare det. Jeg sto selv og tenkte på samme tid på hva jeg skulle bli, for jeg hadde alle muligheter. Da jeg gravde videre, viste det seg at Elton hadde ingen skolegang. Han var 18 år, og hadde sannsynligvis aldri sjansen til å bli lege.

Det tente mitt engasjement. Når en har det menneskesynet at alle mennesker har den samme verdien, gjorde det et sterkt inntrykk på meg som 18-åring, og siden har jeg alltid bestemt meg for å kjempe for at de fattigste i verden iallfall skal bli hørt i et land som Norge. Derfor har jeg alltid vært stolt over norsk utviklingspolitikk. Når vi ser på utviklingen i fattige land og på utviklingen når det er snakk om skolegang, har Norge vært et av de landene som har bidratt til at det har blitt utvikling i verden.

Det representantforslaget som vi har lagt fram i dag, tar utgangspunkt i at det fremdeles er 61 millioner barn som er uten skolegang. Jeg ser at Stortinget er opptatt av det, og jeg hører statsrådets argumentasjon om at han ikke nødvendigvis trenger å bevilge mer penger over budsjettet, men kan gå andre veier for å prioritere bistand. Jeg tviler ikke på det. Men jeg registrerer også i forbindelse med fordelingsmeldingen som vi diskuterte i Stortinget i går, at når en diskuterer nye mål etter tusenårsmålene, er heller ikke utdanning løftet opp som et av de prioriterte målene.

Jeg trenger ikke å bruke det siste minuttet på å snakke om hvor viktig utdanning er, for det vet vi alle. Det er forutsetningen for å skape utvikling. Så i dokumentet i dag er det ti konkrete forslag som ville ha vært gode å få vedtatt, men som representanten Svendsen var inne på, har komiteen valgt å fremme ett forslag som jeg mener at Stortinget kunne ha vedtatt, fordi det nettopp er formulert på en måte som regjeringspartiene kunne stemt for. Som tidligere finansminister kunne presidenten være enig i at det er mange måter å bruke tall på. Det er ingen tvil om at 1,6 mrd. kr – selv om det har holdt seg på det – har det heldigvis vært en betydelig økning i bistandsbudsjettet, men andelen av de pengene som er gått til utdanning, som vi alle sier er noe av forutsetningen, er gått ned fra 9 pst. til 6 pst. Det er ikke en oppgradering av satsingen på utdanningsbistand, det er en nedgradering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [14:28:44]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i inndelingslova (Innst. 393 L (2012–2013), jf. Prop. 109 L (2012–2013))

Eirik Sivertsen (A) [14:29:05] (ordfører for saken): I denne proposisjonen legger Kommunal- og regionaldepartementet et framlegg om endringer i lov av 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetting og endringer av kommune- og fylkesgrenser, eller i kortform inndelingsloven. Det er nå ti år siden denne loven ble vedtatt, og de erfaringene som vi har fått i den perioden, har dannet utgangspunktet for de endringene som er foreslått. Loven har vært på høring, og høringssvarene har vært viktig for de forslagene til endringer som legges fram:

- grensejustering og deling av kommuner med store kraftinntekter
- deling og sammenslåing av kommuner og for så vidt fylkeskommuner
- avgjørelsesmakt ved endring av fylkesgrenser
- noen spørsmål knyttet til økonomiarbeidet før en sammenslåing og før en kommune eller fylke blir delt, og de forskjellige delene blir lagt til andre kommuner eller fylker

Til slutt omhandler forslagene valg av revisor og sekretariatsmodell for kontrollutvalget samt økonomiske og administrative konsekvenser av de foreslåtte endringene.

Det er en enstemmig komité som gir sin tilslutning til regjeringens forslag til endringer i loven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [14:30:27]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) (Innst. 456 L (2012–2013), jf. Prop. 115 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Gullvåg (A) [14:31:39] (ordfører for saken): Jeg registrerer at det i kjølvannet av Stortingets behandling av skipsarbeidsloven har oppstått en debatt om kjønnsnøytrale begreper, ettersom sjømenn i lovens forstand fra nå av må finne seg i å være arbeidstakere til sjøs. Nå tror jeg for øvrig at sjømenn vil fortsette å være sjømenn i de fleste sammenhenger. Med det fokus som vi har hatt på likestilling i løpet av de siste dagene, håper jeg imidlertid at

de «gravide sjømennene» forsvinner for evig og alltid med dagens vedtak i Stortinget.

Når sjømannsloven nå erstattes av skipsarbeidsloven, er det ganske ufortjent at den offentlige oppmerksomheten om loven knytter seg til en kosmetisk fornyelse. Skipsarbeidsloven er sjøfolkenes arbeidsmiljølov – i erkjennelse av at arbeidsforholdene til sjøs er så vidt spesielle at en lov som gjelder til lands, ikke uten videre kan overføres til sjøfarten, selv om hovedhensikten med den lovrevisjonen som har funnet sted, nettopp er å gjøre arbeidsmiljøloven og skipsarbeidsloven så like som mulig.

Skipsarbeidsloven, som nå erstatter sjømannsloven, representerer en betydelig forbedring av sjøfolks rettigheter. Eksempel på dette er et styrket stillingsvern, utvidet rett til permisjon og innføring av vern for varslere.

En av de endringene som nok også vil bli lagt merke til, er at aldersgrensen, eller rettere sagt vernet mot oppsigelse på grunn av alder, flyttes fra 62 til 70 år. Det hindrer naturligvis ikke at partene i arbeidslivet av helse- og sikkerhetsmessige grunner kan avtale tidligere avgangsalder.

Da 62-årsgrensen ble innført, var det for å sikre eldre sjømenn en verdig avslutning på et langt yrkesliv på sjøen. Etter hvert har dette imidlertid blitt en tvangstrøye som også rammer dem som i dag har både lyst og helse til å stå om bord etter fylte 62 år. Nå kan de i likhet med arbeidstakere på land fortsette i arbeid etter den tid. Jeg forutsetter for øvrig at skipsarbeidslovens aldersgrenser i fortsettelsen justeres i takt med arbeidsmiljølovens aldersgrenser, når det blir aktuelt.

Bortsett fra på to områder er det relativt bred enighet om skipsarbeidslovens ulike paragrafer. Men det er ikke uten betydning at Fremskrittspartiet skiller lag med de andre partiene i synet på rederienes arbeidsgiveransvar, og at både Høyre og Fremskrittspartiet avviser innføringen av et administrativt gebyr ved brudd på skipsarbeidslovens bestemmelser. Det bidrar til å så ytterligere tvil om norske sjøfolks arbeidsforhold, rekrutteringen til sjømannsyrket og den maritime næringens arbeidsvilkår dersom velgerne setter Erna Solberg og Siv Jensen til å styre landet etter valget i september.

På den ene siden står Høyre, som vil begrense nettolønnsordningen for sjøfolk etter den såkalte kompetansemodellen og samtidig innføre NIS på kysten. Det vil i sin tur føre til at norske rederier flagger ut, sender norske sjøfolk på land og erstatter dem med lavtlønnede asiatiske mannskaper. På den andre siden står Fremskrittspartiet, som vil utvide og lovfeste nettolønnsordningen, men som motsetter seg solidaransvar, og som vil innføre nasjonal minstelønn om bord i norske skip. Fremskrittspartiet sier rett ut at mange av de tiltakene regjeringen har fremmet, strider mot sentrale overordnede prinsipper som fri konkurranse og organisasjonsfrihet.

Høyre har i likhet med andre partier skjønt at arbeidsgiveransvaret til sjøs nå er helt annerledes enn den gang sjøfolk var ansatt i et rederi som både drev og eide skipet. I dag rekrutteres og ansettes sjøfolk i ulike former for bemanningsselskaper og leies ut til det rederiet som driver skipet, men som ikke nødvendigvis eier skipet. Det er derfor regjeringen, med støtte av et bredt flertall i Stortin-

get, innfører et solidaransvar som gjør rederiet ansvarlig for sjøfolks lønns- og arbeidsforhold, selv om det egentlige arbeidsgiveransvaret ligger et annet sted.

Men poenget er at sjøfolks lønns- og arbeidsvilkår settes på spill med uvisst utfall den dagen – og stadig mot formodning – Høyre og Fremskrittspartiet skal forhandle om et regjeringsgrunnlag. Derimot er det ganske klart at de to partiene vil reversere dagens vedtak om å gi Sjøfartsdirektoratet som håndhevingsmyndighet adgang til å utstede et administrativt gebyr ved brudd på skipsarbeidsloven. Dermed svekkes sjøfartsmyndighetenes mulighet for å sanksjonere ved brudd på loven.

En samlet komité foreslår at arbeidsgiver til enhver tid skal opplyse arbeidstakerne om bord om hvem som til enhver tid er rederiet, og hvilke plikter som etter loven tilhører rederiet. Slike opplysninger skal foreligge skriftlig. Dette har særlig betydning dersom det er aktuelt å gjøre solidaransvar gjeldende. Sammen med rederiets «påseplikt», altså plikten til å påse at bemanningsforetak etterlever lovens forpliktelser, har solidaransvaret en preventiv hensikt. De som etterlever loven, har intet å frykte. De som ikke gjør det, kan gjøres økonomisk ansvarlig for det.

Det er naturligvis ikke enkelt for sjøfolk å hevde sin rett overfor et bemanningsselskap i ett land, innleid av et driftsselskap i et annet og et rederi i tredjeland. Derfor må det føyes til at annet lovverk også kan komme til anvendelse når økonomiske krav skal gjøres gjeldende. Sjøloven har bestemmelser om sjøpanterett, dvs. at arbeidstakere til sjøs kan reise krav om pant i et skip ved manglende utbetaling av lønn, overtid, feriepenger, kostgodtgjørelse og erstatning for uberettiget oppsigelse eller avskjed. Dette er prioriterte krav dersom sjøpanteretten anvendes.

Sjømannsorganisasjonene, LO og Unio har tatt til orde for at skipsarbeidslovens bestemmelser om solidaransvar må utvides til å gjelde stillingsvernet, omtrent på samme måte som i sjøloven. På den annen side er skipsarbeidslovens solidaransvar på enkelte punkt mer omfattende enn i landbasert virksomhet, nettopp fordi arbeidsforholdene til sjøs er så vidt spesielle.

Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti mener internasjonal handel med arbeidskraft, med inn- og utleie i flere ledd, gjør det nødvendig å se nærmere på slik virksomhet i internasjonal sammenheng. Det er helt klart at denne virksomheten øker faren for sosial dumping, og at den bidrar til å undergrave et organisert arbeidsliv. Internasjonal sjøfart er ikke noe unntak i så måte – snarere tvert imot.

Nærings- og handelsdepartementet har derfor varslet at det vil følge utviklingen på dette området meget nøye, og at en skal vurdere nærmere regler for inn- og utleie.

Flertallet ber om at departementet i denne sammenheng også vurderer solidaransvarets omfang, herunder altså stillingsvernet.

Arbeidstakere til sjøs skal som hovedregel sikres fast ansettelse, som på land. Arbeidsgiverne kan imidlertid ha behov for å ansette arbeidstakere på midlertidig basis. Som i arbeidsmiljøloven pålegges arbeidsgiver nå en årlig drøftingsplikt ved bruk av midlertidige ansettelser. Det er grunn til å anta at en drøftingsplikt i seg selv vil redusere bruken av midlertidige ansettelser.

Sluttelig vil jeg anføre at det også innføres drøftingsplikt ved oppsigelse, og at en arbeidstaker som innkalles til drøftingsmøte, vil ha behov for å møte sammen med tillitsvalgt. Da er det også naturlig at det stilles krav om kollektive drøftinger i større nedbemanningsprosesser.

Et kontroversielt punkt i lovarbeidet har vært retten til å stå i stilling mens forhandlinger pågår eller verserer for domstolene. Ikke minst har arbeidstakerorganisasjonene vært opptatt av dette. Og her er det unektelig forskjell på et skip og en hvilken som helst arbeidsplass på land. Komiteens flertall har i likhet med departementet landet på et kompromiss, dvs. at en oppsagt arbeidstaker skal ha en ubetinget rett til å stå i stilling mens forhandlinger pågår, men at arbeidstakeren ikke har samme rett under en rettsprosess, med mindre retten etter krav fra arbeidstaker slår fast at det er klart urimelig at arbeidsforholdet ikke opprettholdes under sakens behandling.

Jeg anbefaler hermed komiteens innstilling.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:42:02]: Sjømannsloven blei vedtatt i 1975. Sidan den gongen har arbeidslivet vore i endring, også til sjøs. Resultatet av denne utviklinga har ført til eit utval som har sett på ei harmonisering av sjømannsloven og arbeidsmiljøloven, som no er blitt til skipsarbeidsloven.

Skipsarbeidsloven tar opp i seg mykje av dei same reglane som arbeidsmiljøloven. Framstegspartiet meiner det er viktig å ha gode og trygge arbeidsvilkår, også for dei som arbeider til sjøs, og har støtta fleire av endringane. Likevel har Framstegspartiet påpeikt at mange av tiltaka som regjeringa har fremma, strir mot sentrale og overordna prinsipp som fri konkurranse og organisasjonsfriheit. Ordningane representerer også eit offentleg inngrep i den frie avtaleretten og partanes ansvar for lønnsdanning. Spesielt gjeld dette tiltaket for allmenngjering.

Det er derfor nødvendig å presisera at Framstegspartiet har fremma eit eige forslag om å utgreia ei nasjonal minstelønn som eit alternativ til allmenngjering og som eit tiltak mot uønskte arbeidsvilkår i den norske arbeidsmarknaden.

Skipsarbeidsloven har også fått ein eigen «varsalarparagraf». Framstegspartiet er fornøgd med at det no blir tatt inn ein varsalarparagraf i den nye loven. Då regjeringa i juni 2006 fremma forslag til endringar i arbeidsmiljøloven for å sikra at personar som varsla om ulovlege forhold i arbeidslivet, skulle varslarar få eit betre vern. Myndigheitenes grunngeving for innføringa av varsalarparagrafen var at ein ønskte meir varsling. Varsling verkar positivt for demokratiet, samfunnet og verksemdene. Likevel ser vi at dagens varsalarparagraf i all hovudsak verkar mot sin hensikt, både som følgje av utforming og som følgje av den manglande etterlevinga av intensjonane bak. Framleis er det varslarar som har dårleg vern, trass i at regjeringa har sagt det motsette.

Framstegspartiet er bekymra for at det er mange forhold som det ikkje blir varsla om, fordi belastninga ved å stå fram faktisk blir altfor stor, og at vernet overfor varslaren ikkje blir noko av.

Framstegspartiet fremma derfor i 2011 eit forslag om å

setja ned eit utval for å evaluera korleis varslarparagrafen verkar. Det har i så måte ikkje skjedd så mykje, og framleis opplever varslarar at det medfører eit stort ubehag å seia frå om kritikkverdige forhold i arbeidslivet. Dagleg har vi kontakt med varslarar som eigentleg ønskjer å varsla, men som ikkje tør.

Framstegspartiet har tatt til orde for å få ei nettolønnsordning også her i landet, og har foreslått dette i samband med revidert nasjonalbudsjett i år.

Vi har også registrert at organisasjonane for sjøfolk meiner at den maritime næringa treng ei nettolønnsordning. I regjeringas forslag til statsbudsjett for 2013 blei det foreslått å setja av 1 600 mill. kr til sysselsetjingstiltak for norske sjøfolk. Dette beløpet blei også foreslått i statsbudsjettet for 2012. Dersom ein tar med den årlege lønns- og prisveksten i samfunnet, inneber dette ein reell nedgang i løyvinga til sysselsetjinga av sjøfolk. Regjeringa sa i budsjettproposisjonen at grunnen til dette er at ein ønskjer å avgrensa veksten innanfor dette området.

Refusjonsordninga er svært viktig for dei reiarlaga dette gjeld, all den tid desse opererer i ein internasjonal marknad der mange av dei landa vi konkurrerer med, har betydeleg betre ordningar enn det vi har i Noreg. Mens ein frå norsk side har valt ei refusjonsordning avgrensa opp til 198 000 kr, har fleire av dei landa vi konkurrerer med, valt ein modell med ei rein nettolønnsordning.

Framstegspartiet meiner no at det må setjast i verk eit arbeid som har som siktemål å lovfesta ei fullverdig nettolønnsordning for sjøfolk, slik at ein er sikra ei betre konkurransevne overfor dei landa vi konkurrerer med, og som samtidig gir næringa større føreseielegheit. Derfor meiner vi at det bør jobbast internasjonalt for å avskaffa denne forma for næringssubsidiar. Fram til det kan oppnåast einigheit på dette området, bør også Noreg ha ordningar som er konkurransedyktige, av omsyn til sysselsetjing av norske sjøfolk.

Skipsarbeidsloven tar også opp bruken av innleidd arbeidskraft og midlertidig tilsetjing. Framstegspartiet har blitt skulda av både regjeringa og LO for å rasera arbeidslivet, fordi vi vil ha fleire arbeidstakarar inn i ordinært arbeid. Framstegspartiet har heile tida påpeikt at hovudregelen for tilsetjing skal vera fast tilsetjing, og at regelen for midlertidig tilsetjing skal vera som den er i dag, fire år. Men vi har også sagt at vi ønskjer at det må vera rom for å bruka midlertidig tilsetjing for at utsette grupper skal ha ei moglegheit til å kunna få komma inn på arbeidsmarknaden, slik at dei òg får arbeidserfaring og får bygd sin eigen CV.

Dersom dette er å rasera arbeidslivet, synest eg dei som påstår det, bør spørja alle dei som står på utsida, som ikkje føler det slik. Det må vera betre å bli lønna av ein arbeidsgivar utanfor enn innanfor Nav.

I sjøfarten er det sjølvsagt ulike behov for midlertidig tilsette. I sjøfarten har arbeidsgivar behov for å kunna tilpassa arbeidsstokken ved svingingar i arbeidskraftbehovet. I bl.a. fiskeri er sjølve verksemda svært sesongprega, og i innanriksflåten er det store sesongvariasjonar i behovet for visse kategoriar arbeidstakarar.

Også sjøfolk blir pensjonistar, og sjømannsloven gir

høve til å seia opp ein arbeidstakar med alder som grunn-giving i den augneblinken vedkommande fyller 62 år. Skipsarbeidsloven opnar opp for at stillingsvernet skal gjelda til inntil fylte 70 år. Framstegspartiet støttar denne endringa og meiner at alder aleine ikkje er grunnlag for å seia opp ein arbeidstakar. Framstegspartiet har derfor tidlegare fremma eit forslag om å gi arbeidstakarar ei moglegheit til å stå i arbeid til fylte 75 år.

Hovudregelen i pensjonstrygda for sjøfolk er slik at sjøfolk som har opparbeidd seg minst 150 månaders farts-tid, har rett til sjømannspensjon frå fylte 60 år, eventuelt 62 år, dersom dei framleis er i arbeid. Når aldersgrensa for sjøfolk blir auka frå 62 år til 70 år, vil dette måtta få konsekvensar for pensjonsordninga.

Ved endringa om å heva aldersgrensa for sjøfolk er det ikkje tatt høgd for at pensjonstrygda for sjøfolk må gjennomgåast, basert på aldershevinga og dei konsekvensane dette vil få for sjøfolks pensjon. Framstegspartiet har derfor foreslått ein slik gjennomgang for å få utgreidd konsekvensane av endringa.

Eg tar til slutt opp Framstegspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Laila Marie Reiertsen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [14:48:41]: Norge er en sjøfartsnasjon med lange og stolte tradisjoner, noe vi ikke minst fikk dokumentert i den fremragende NRK-serien «Vår ære og vår makt».

Jeg kommer også selv fra en sjøfartsby, fra Porsgrunn i Telemark, og har vokst opp med sjøfolk og sjømenn som en viktig yrkesgruppe. For øvrig er det verdt å nevne at det som har skapt mest engasjement i lokalpressen hjemme, er hvorvidt det fortsatt skal være lov å bruke begrepet «sjømann». Selv om det er fornuftig at man har en mer moderne og kjønnsnøytral betegnelse i lovverket, er jeg helt sikker på at Stortinget er enig i at om folk fortsetter å si «sjømann» seg imellom, kan vi helt fint leve med det.

Det er mange gode tiltak i den proposisjonen som legges frem i dag. Derfor støtter Høyre også de aller fleste tiltakene som regjeringen legger frem. Forslagene om aldersgrenser, om samordning med – eller i hvert fall tilnærming til – arbeidsmiljøloven, å gjøre det lettere å varsle, å gjøre velferdsordningene mer tilgjengelige og styrke velferdsordningene m.m., alt dette er det bred enighet om i komiteen, og det er veldig bra.

Et viktig punkt for Høyre har også vært å lytte til partene i arbeidslivet – både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Det er veldig gledelig å kunne konstatere at det også mellom partene er enighet om de tiltakene som er lagt frem – i hvert fall de aller fleste. Begge parter har måttet gi noe, mens de har fått seire på andre områder. Det kan kanskje være en lærdom når vi legger merke til at dette er en proposisjon fra Næringsdepartementet. Det kunne kanskje være en lærdom også for andre departementer Arbeiderpartiet styrer, f.eks. Arbeidsdepartementet, hvor man i veldig mange saker eklatant velger å se bort fra trepartssamarbeidet og ensidig lytter til én part og dermed legger frem tiltak som ofte er polariserende, og som ikke har bred støtte.

Jeg har også lyst til å understreke at en annen grunn til at Høyre er enig – ved siden av den vekten vi legger på at partene har kommet frem til enighet om mange av disse tiltakene – er at det er viktig å ha med seg at situasjonen i skipsfarten er spesiell. Det er rett og slett et litt annet arbeidsliv til sjøs enn på land. Det er også grunnen til at vi f.eks. trenger en egen arbeidsmiljølov for sjøfarten. Men den særskilte situasjonen i skipsfarten, f.eks. ansettelsesforholdene, gjør at det også er naturlig for Høyre i denne sammenhengen å støtte et solidaransvar for rederiene. Og jeg legger med glede merke til at Rederiforbundet er enig i – de har iallfall blitt enige – at det er en fornuftig ordning i denne sammenhengen.

Jeg har lyst å bruke de siste minuttene mine på å klargjøre en del punkter:

Høyre har ikke foreslått å oppheve fartsområdebegrensningene i NIS. Det man har foreslått, er å sette ned et utvalg for å se på begrensningene i NIS. Når man setter ned et utvalg, er ikke det fordi man kjenner konklusjonen på forhånd. Det er fordi man ikke er sikker på hva konklusjonen burde bli. Det er helt åpenbart at det å behandle i NIS alle mulighetene for å ansette utenlandsk personell på utenlandsk lønn og utenlandske arbeidsvilkår som man ikke har i dag, også har store problemer ved seg. Når man setter ned et slikt utvalg – hvordan man enn gjør det – er det naturlig at man lytter til partene, også ansatteorganisasjonene.

Arbeiderpartiet og min gode kollega Steinar Gullvåg gjentar i sak etter sak at Høyre er motstander av administrative gebyrer. Det er vi ikke. Administrative gebyrer har vi i dag. For eksempel kan Datatilsynet og Luftfartstilsynet ilagge slike. Det er også derfor Høyre skriver i merknaden:

«Høyre mener det rimelig å ha samme regler for overtredelsesgebyr i skipsarbeidsloven som i arbeidsmiljøloven.»

Men – og her er Høyres kritikk – ordningen med overtredelsesgebyrer har i de siste årene vokst ukontrollert, uten at Stortinget har fått seg fremlagt en sak hvor man diskuterer det grundig og lager noen felles retningslinjer. I over ti år har vi ventet på Justisdepartementets oppfølging av NOU 2003: 15 Fra bot til bedring.

Senest for et par uker siden var statsråd Anniken Huitfeldt her og bekreftet at Arbeidsdepartementet og regjeringen mente at det fortsatt skulle komme en sak til Stortinget, som en oppfølging av denne NOU-en. Høyre har ikke prinsipielt noen problemer med overtredelsesgebyrer. Derfor er det også naturlig for oss å si at det skal være de samme reglene i skipsarbeidsloven som i arbeidsmiljøloven. Men vi vil ikke ukritisk gå inn for nye gebyrer så lenge Stortinget ikke har fått seg forelagt en grundig og god gjennomgang av saken, slik som regjeringen har lovet i de åtte årene den har sittet. Regjeringen skal slippe å få skylden for de to årene før det.

Til slutt har jeg lyst å adressere punktet om minstelønn, for der er jeg respektfullt uenig med mine gode venner i Fremskrittspartiet. Jeg og Høyre synes at et godt prinsipp i Norge er at lønnsdannelsen skal være fri. Det å ha en politisk bestemt lønn bryter med prinsippet om fri lønnsdannelse, og det bryter med det helt elementære prinsippet

om at lønn er noe som fremforhandles mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, eventuelt mellom de organisasjonene man har delegert dette arbeidet til.

Minstelønn har dessuten en del praktiske problemer ved seg, fordi det er fryktelig vanskelig å sette nivået riktig. Setter man en minstelønn for høyt, kan man risikere at flere arbeidstakere blir konkurrert ut, og at det rett og slett forsvinner arbeidsplasser. Setter man en minstelønn for lavt, risikerer man at man gir en slags offentlig sanksjonert lav lønn, som arbeidsgivere med loven i hånd kan betale ut. Da er det bedre å holde på prinsippet om fri lønnsdannelse som hovedregel i norsk arbeidsliv.

Jeg legger for øvrig merke til at representanten Gullvåg for en tid tilbake var ute i Stavanger Aftenblad og snakket om allmenngjøring til sjøs. Om det skyldtes representanten eller journalisten, våger ikke jeg å si noe om, men reportasjen ga i hvert fall et villedende inntrykk. Det kunne se ut som om representanten Gullvåg lovet norske sjøfolk at det skulle komme allmenngjøring til sjøs. Så viste det seg da regjeringen la frem sin handlingsplan mot sosial dumping, at det slett ikke var tilfellet. Det regjeringen skulle gjøre, var å utrede hvorvidt det var mulig å ha allmenngjøring til sjøs. Å utrede om det er mulig, har Høyre sagt er en god idé. Kunnskap har sjelden skadet noen. Men da er det villedende hvis det fester seg et inntrykk av at dette er noe regjeringspartiene går for, og noe som skal gjennomføres.

Karin Andersen (SV) [14:57:00]: SV er glad for at denne saken kommer, og at vi får på plass et mer likestilt vern for det som fra nå av skal hete skipsarbeidere. I likhet med representanten Røe Isaksen, har også jeg registrert den litt opphetede debatten om navnet. Jeg vil også si at fra vår side er det helt i orden om noen fortsatt har lyst å kalle seg sjømann, men i lovens tekst er det greit at det står som det står.

SV slutter seg fullt og helt til saksordføreren innlegg, og jeg ser ingen grunn til å måtte gjenta det.

Vi ser på det som skjer i dag, ikke bare som ønskelig, men som helt nødvendig. Vi har sett behovet for denne typen økt vern på land, og det er helt åpenbart at det er behov for denne typen tiltak og et styrket stillingsvern og en utvidelse av rettigheter også for sjøfolk.

Det er gledelig at det er bredere enighet i denne saken enn i en del andre saker om disse temaene. Det synes jeg er fint. Jeg synes også det er bra at Fremskrittspartiet og særlig Høyre nå legger sine prinsipielle synspunkter og motstand mot en del av de tiltakene vi har innført mot sosial dumping, i skuffen. Det er viktig, fordi det handler om at man ser nødvendigheten og ønskeligheten av å bruke tiltakene, og at man ikke har en prinsipiell uenighet om det. Det synes jeg er bra.

Men jeg er tilsvarende forundret over den skarpe ordbruken når disse tiltakene har vært anvendt på andre områder i arbeidslivet, der det viser seg å være helt nødvendig å ha det for å sikre arbeidstakerne de rettighetene vi mener at de skal ha, og som er lovfestet i arbeidsmiljøloven eller tariffestet i tariffavtaler. Og der har allmenngjøringsinstituttet vært et svært viktig virkemiddel, fordi det er riktig – som også representanten fra Høyre sier – at vi ønsker

et system der det er partene i arbeidslivet som fastsetter lønnsnivåene. Det ønsker vi å beholde. Derfor ønsker vi at allmenngjøringsinstituttet skal være der for å sikre de sektorene, der man risikerer lønnsdumping og lønnsnedslag, der partene ikke klarer å bli enige, eller der det kan bli et stort innslag av sosial dumping.

Derfor er det viktig at regjeringen i den nye handlingsplan 3 mot sosial dumping peker på at det er viktig å få utredet muligheten for allmenngjøring også i skipsfarten. Men det er partene i arbeidslivet som tar opp en sak om allmenngjøring. Det er ikke noe en regjering ensidig innfører på noe område uansett, det er opp til partene.

Helt konkret er det bruken av administrative gebyrer det er stor diskusjon om. Jeg mener det er helt nødvendig at vi bruker det instrumentet. Og jeg mener det nå er litt opp til opposisjonen, som er veldig imot dette, å påvise at det har hatt noen særlig uheldig virkning. Tvert imot er dette tiltak som settes inn for å motvirke brudd på norsk lov og brudd på tariffavtaler, og at de som driver på uærlig vis, skal få konkurransefortrinn.

I dag er det ekstremt lønnsomt å drive med sosial dumping, derfor må de tilsynene som har myndighet på dette området, ha mulighet til å bruke gebyrer mer enn de gjør i dag, nettopp for å motvirke ulovligheter. Oppfører man seg i henhold til loven, har man ingenting å frykte.

Så sier også Høyre at det virker som om vi ensidig lytter til den ene part i andre saker, men ikke i denne. Jeg er glad for at partene i denne saken har vært mer enige. Kanskje har det også noe å gjøre med at partene i denne saken har sett situasjonens alvor tydeligere, og vært tydeligere på at man ønsker å beholde norske lønns- og arbeidsvilkår – ikke bare på land, men også til sjøs. Det mener jeg er en styrke for saken. Jeg må si at jeg har reagert på at arbeidsgiversiden i Norge har vært så kritisk til en del av tiltakene mot sosial dumping på land – nettopp fordi tiltakene er til for å beskytte de ærlige bedriftene.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:02:20]: Skipsarbeidsloven, sjøfolkas arbeidsmiljølov, er en svært viktig lov for kystpartiet Senterpartiet.

I dette korte innlegget vil jeg fokusere utelukkende på stillingsvernet.

Kystnasjonen Norge har gode rammebetingelser for skipsfarten. Skipsfartens rammebetingelser er knyttet til verft og GIEK-ordninga, sjøfolkas lønnstilskudd og null i selskapsskatt for rederiene. Det gjelder milliarder. Ordninga har vært vellykket, den har skapt optimisme – det er en samfunnskontrakt med rettigheter og plikter.

Det vi nå snakker om, er forholdene for sjøfolka – forhold som går på jambyrdighet mellom mennesker, mellom folk. Hva som skjer i arbeidslivet, er avgjørende viktig for jambyrdigheten generelt. Det er viktig for oss å slåss for Samholds-Norge, derfor er denne loven viktig.

Hva skjer? Jo, funksjoner splittes opp mellom rederi og formelle arbeidsgivere, og faren for å pulverisere arbeidsgiveransvaret er til stede. Dersom arbeidsgiveransvaret er uklart, kan flere aktører vri seg unna vanlige plikter,

enten det gjelder forhold til lovverk, avtaler eller daglige oppgaver.

I utenriksfarten er en splitting av arbeidsgiveroppgavene i praksis fast regel. Det er tre selskaper: skipseiene selskap, kommersielt rederi og bemanningsselskap eller crewing-selskap.

I innenriks sjøfart har man fram til nå vært ansatt i det kommersielle rederiet. Men utviklinga går i retning av splitting. Et nytt eksempel er hurtigruta, med Trygve Hegnar som stor eier, som for øvrig har sikret store statsbevilgninger til selskapet, hvor en går inn for ansettelse i egne selskap utenfor det tradisjonelle driftsrederiet. Problemet er at bemanningsselskapet oftest ikke rår over kommersielle verdier, økonomi eller avgjørelsesmakt når det gjelder de driftsoperative vurderingene, noe som er avgjørende for skipet som arbeidsplass. En formell arbeidsgiver kan i liten grad håndtere vanlig arbeidsgiveransvar, stillingsvern og andre forhold som er viktige for arbeidssituasjonen om bord.

Regjeringa foreslår solidaransvar for rederiene. Det er bra. Men det er et avgrenset solidaransvar, som ikke sikrer sjøfolka godt nok. Etter forslaget skal rederiets solidaransvar stoppe ved lønn, feriepenger og noen andre avgrensede økonomiske krav. Det innebærer at andre krav mot arbeidsgiver som følge av tilsetningskontrakt eller annet rettsgrunnlag ikke kan gjøres gjeldende. Erstatningskrav i samband med eksempelvis oppsigelse, diskriminering og varsling kan dermed ikke kreves av rederiet – dette på tross av særtrekk i skipsfarten, som at arbeidsgiver ikke har instruksjonsrett på arbeidsplassen. Bemanningsselskapene står bare for det formelle arbeidsgiveransvaret. Årsaken til oppsigelse vil dessuten ofte skyldes forhold i det driftsansvarlige rederiet, ikke forhold hos bemanningsselskapet.

Det er gledelig at en samlet komité mener at bruk av bemanningsselskap, formidlingsselskap og crew-selskap av ulik karakter bidrar til å utvanne arbeidsgiveransvaret. Derfor er det et minstekrav at arbeidstaker må vite hvem som til enhver tid er rederiet. Særlig er det viktig for å gjøre gjeldende solidaransvaret, og dermed pliktene for rederiet etter § 2-4. Derfor sier ny lov § 2-2 tredje ledd annet punktum at arbeidsgiver har alminnelig plikt til å opplyse overfor arbeidstaker hvem som til enhver tid er rederiet.

Det er en samlet komité som gjør loven bedre på dette punkt, og det er bra.

Sjømannsorganisasjonene tar til orde for å utvide solidaransvaret utover det som ligger i regjeringas forslag til ny skipsarbeidslov. Sjømannsorganisasjonenes standpunkt er ny § 2-4 tredje ledd:

«Rederiet er solidarisk ansvarlig med arbeidsgiveren for de økonomiske krav arbeidstaker som har sitt arbeid på skipet har etter loven eller etter forskrift gitt med hjemmel i loven eller etter ansettelsesavtalen.»

Senterpartiet er enig i dette, men det har ikke vært mulig å få flertall for denne forbedringa av loven. Vi fikk bare forbedringa i § 2-2 tredje ledd, som en samlet komité var enig om.

Det er imidlertid viktig å påpeke at alle partiene, unnatt Høyre og Fremskrittspartiet, sier at en ber departementet i samband med vurdering av regler for innleie også

vurdere solidaransvarets omfang, herunder stillingsvernet. Det er vesentlig at det skjer. Vi trenger solide rederier som tenker langsiktig. Det er det rederiskatten er bygd på: den samfunnskontrakten overfor ansatte og det norske flagg, med rettigheter og plikter. Derfor er det vesentlig at rederiene viser at de følger opp dette. Det er avgjørende for de gunstige rammebetingelsene som rederiene har med base i Norge.

Steinar Reiten (KrF) [15:07:32]: Det er svært gledelig at arbeidstakere på skip i dag får et styrket vern gjennom den nye skipsarbeidsloven. Arbeidsforhold på skip har sine særegne forhold som medfører at loven ikke bør, eller kan, sammenfalle helt med arbeidsmiljøloven, men loven skal likevel gi et godt og tilstrekkelig vern for arbeidstakere på skip.

Kristelig Folkeparti har i det vesentlige støttet forslaget fra regjeringen. Bakgrunnen for det er at det har blitt tatt hensyn til de særskilte forholdene som er en del av arbeidssituasjonen for arbeidstakere om bord på skip.

Den nye loven bidrar til å fremme stillingsvernet for disse arbeidstakerne, samtidig som en sikrer nødvendig fleksibilitet for skipsfarten og for fiskerinæringen.

For å opprettholde og skape arbeidsplasser i skips- og fiskerinæringen er det avgjørende at regelverket tar hensyn både til fleksibilitet på arbeidsgiversiden og til tilstrekkelig vern for arbeidstakeren for å sikre forutberegnelighet.

Når det gjelder retten til å stå i arbeid ved oppsigelse, må loven ta hensyn til at arbeidsplassen er et 24-timers-samfunn. Det er derfor av avgjørende betydning at denne retten som utgangspunkt ikke strekker seg lenger enn mens forhandlingene pågår, og ikke gjennom hele rettsprosessen, slik arbeidsmiljølovens bestemmelser legger til grunn. Hensynet til alles sikkerhet må stå i høysetet.

Kristelig Folkeparti er svært opptatt av at arbeidslivet skal kunne kombineres med familielivet. Derfor er det svært viktig at det nå blir vedtatt en utvidelse av arbeidstakere på sjøen sin rett til permisjon. En forutsetning for at foreldre skal kunne ha arbeid på sjøen, er at de bl.a. får rett til fri ved barns sykdom og en utvidet rett til fødselspermisjon.

Skal arbeidstakervernet for sjøfolk reelt bli styrket, er det avhengig av at det foreligger avklarte regler rundt ansvars plassering. Det er derfor positivt at rederiets solidaransvar nå blir presisert ved at de får ansvar for å påse at arbeidsgiver overholder sine forpliktelser.

Skipsarbeidere vil ved loven som blir vedtatt i dag, få et vern som medfører at sjøfolk får tilsvarende rettigheter som andre arbeidstakere etter arbeidsmiljøloven. Det er Kristelig Folkeparti veldig glad for. Kombinasjonen mellom verneregler for arbeidstakere og fleksibilitet for arbeidsgivere er sentralt for å få et bærekraftig arbeidsliv på sjøen.

Helt til slutt: Jeg har merket meg at en gammel, overbevist kommunist, Jon Michelet, har fnyst i full offentlighet over at det godt innarbeidede begrepet «sjømann» nå blir forandret til «skipsarbeidstaker». På den ene siden er det helt på sin plass å innføre likestilling i begrepsbruken om arbeidstakere om bord på skip. Det faller seg selvsagt

ikke naturlig for en dyktig kvinnelig skipsoffiser å omtale seg selv som sjømann.

På den andre siden har nok den gode Jon Michelet et poeng. Det blir liksom ikke samme sus over det hvis vi i framtiden skal snakke om «den norske skipsarbeidstakerkirken i New Orleans», eller om «norsk skipsarbeidstakerforbund». Ordet «sjømann» har nå engang en spesiell klang i det norske språket. Men det nye begrepet blir vel en tilvenningssak.

Jeg skal holde meg hard og stemme for lovens overskrift og loven i sin helhet – slik vi vanligvis gjør – også i denne saken. Men i respekt for generasjoner av norske sjømenn vil nok den røde knappen være noe mer fristende enn vanlig når vi skal votere over siste del av lovvedtaket denne gangen.

Statsråd Trond Giske [15:11:24]: Utkastet til skipsarbeidslov skal erstatte den nåværende sjømannsloven av 1975. Selv om sjømannsloven har vært gjenstand for enkelte endringer siden den ble vedtatt, er det siden den gang ikke foretatt noen fullstendig revisjon av sjøfolks arbeidsrettslige vern. Samtidig har det arbeidsrettslige vernet for arbeidstakere på land blitt styrket i denne perioden, særlig ved vedtakelse av ny arbeidsmiljølov i 2005.

Et hovedhensyn ved utformingen av skipsarbeidsloven har derfor vært å se hen til de rettigheter som øvrige arbeidstakere har etter arbeidsmiljøloven, og så langt som mulig bringe sjøfolks rettigheter opp på det samme nivået.

Samtidig er det særskilte forhold som gjør seg gjeldende ved å arbeide til sjøs, noe som både tilsier at arbeidslivet til sjøs fortsatt bør reguleres av en egen lov, og at lovgivningen bør inneholde tilstrekkelig fleksibilitet og tilpasninger til skipsfartens og fiskeflåtens behov.

Ved utforming av loven er det også viktig å ta hensyn til at vesentlige deler av den norske flåten er konkurranseutsatt, i første rekke utenriks skipsfart og offshore. Der som regulering av drift under norsk flagg blir vesentlig forskjellig fra drift under utenlandsk flagg, kan man risikere at norsk flagg velges bort – med dertil tap av norske arbeidsplasser.

Lovutkastet som regjeringen har lagt fram, innebærer både en forbedring av stillingsvernet og en utvidelse av rettigheter som samlet sett gir en vesentlig styrking av sjøfolks stilling. Samtidig medfører lovforslaget at konkurransevnen til norske skip i utenriksfart i det alt vesentlige opprettholdes.

Jeg vil nå kort peke på de viktigste trekkene ved den nye loven.

Utviklingen av stillingsvernet har gått i et langsommere tempo enn for øvrige arbeidstakere. Her gir lovutkastet flere forbedringer. Blant annet foreslås det å styrke fortrinnsretten, herunder fortrinnsrett for deltidsansatte, samt at det foreslås en plikt til å informere om ledige stillinger i virksomheten. I lovutkastet foreslås det å videreføre dagens hovedregel om fast ansettelse. Det foreslås imidlertid innført en drøftingsplikt ved bruk av midlertidige ansettelser samt at arbeidstakere som har vært ansatt i minst fire år, har krav på fast ansettelse.

Sjøfolk har i dag bedre rettigheter enn øvrige arbeids-

takere ved arbeidsuførhet på grunn av sykdom eller skade. Rederier har tilsvarende en større økonomisk byrde i slike situasjoner enn arbeidsgivere på land. Det foreslås å opprettholde denne særrettigheten for sjøfolk, men samtidig begrense arbeidsgivers lønnsplikt til ett år fra uførheten oppsto. Videre foreslås det innført en rett for sjøfolk til å fortsette i stillingen ved tvist om hvorvidt en oppsigelse er ulovlig.

Sjømannsloven inneholder ikke regler om vern av varslere. Selv om jeg kan se at de særlige hensynene som gjør seg gjeldende ved at skipet er et 24-timerssamfunn, er det etter min vurdering riktig å innføre tilsvarende bestemmelser om ekstern varsling som den som finnes i arbeidsmiljøloven.

Lovutkastet innebærer også en modernisering og klargjøring av prosessreglene etter mønster av arbeidsmiljøloven, med egne bestemmelser om rett til å kreve forhandlinger, søksmålsfrister, fristforlengelse og oppfriskning, og om rettens behandling av tvister om arbeidsforhold i Norge.

Målsettingen om at flere skal arbeide lenger, har gjort det nødvendig å vurdere om sjømannslovens 62-årsgrense bør heves. Rettspraksis viser også at lovbestemte aldersgrenser må ligge innenfor adgangen til å gjøre unntak fra forbudet mot aldersgrenser etter EUs rammedirektiv. Etter min oppfatning bør den generelle aldersgrensen heves til 70 år, samtidig som det uttrykkelig åpnes for at lavere grenser kan følge av annet grunnlag innenfor rammen av det EU-rettslige diskrimineringsforbudet.

En annen viktig styrking av rettigheter i loven gjelder permisjonsrettigheter. Rett til permisjon er et viktig gode i et moderne arbeidsliv. Permisjonsrettigheter er særlig viktig for å kunne tilpasse deltakelse i arbeidslivet til familieliv og omsorgsforpliktelser, og de har sånn sett en likestillingsside.

Ansvarsplassering har ved utformingen av loven vært et av de mest sentrale, og samtidig vanskeligste, spørsmålene. Utgangspunktet i lovutkastet – som etter dagens sjømannslov og arbeidsmiljøloven – er at det er arbeidsgiver som primært er ansvarlig for å sørge for at lovens krav oppfylles overfor arbeidstaker. Samtidig er det slik innenfor skipsfarten at arbeidsgiver ikke alltid vil være den samme som den som driver skipet.

Både internasjonale forpliktelser og det forhold at den driftsansvarlige har ansvaret for de vesentlige risikofaktorene på skipet og faktisk sett utøver styring og kontroll med arbeidstakerne om bord, tilsier at ansvar også må plasseres hos det driftsansvarlige rederiet.

For det første foreslås en plikt for rederiet til å påse at arbeidsgiver overholder sine plikter etter loven og arbeidsavtalen.

For det andre foreslås det å gjøre rederiet solidarisk ansvarlig med arbeidsgiveren for økonomiske rettigheter som følger av loven, kapittel 4.

Solidaransvaret må ses i sammenheng med innleie av arbeidskraft. I lovutkastet foreslås det ingen begrensninger i adgangen til innleie, noe et samlet utvalg heller ikke har foreslått. Fra utvalgets side ble det konkludert med at skipsfartens organisering av virksomheten innebærer at

innføring av slike regler ville kunne medføre betydelige konsekvenser. Vi skal følge utviklingen på området og vurdere innføring av slike bestemmelser dersom situasjonen tilsier det.

Vedtakelsen av skipsarbeidsloven vil være en milepæl for tusenvis av sjøfolk. Den innebærer den største reformen av arbeids- og levevilkår til sjøs på nesten 40 år.

Else-May Botten (A) [15:16:58]: Skipsarbeidsloven, som vi i dag skal vedta, erstatter den nåværende sjømannsloven fra 1975. Det har vært gjort enkelte endringer i den tidligere sjømannsloven også, men det er ikke foretatt noen fullstendig revisjon av sjøfolks arbeidsrettslige vern.

Det arbeidsrettslige vernet for arbeidstakere for øvrig har blitt styrket i denne perioden, med ny arbeidsmiljølov i 2005. Et hovedhensyn med utformingen av skipsarbeidsloven har vært å sammenligne de rettigheter som øvrige arbeidstakere har etter arbeidsmiljøloven, og så langt som mulig bringe sjøfolks rettigheter opp på samme nivå.

Samtidig er det særskilte forhold som gjør seg gjeldende ved å arbeide til sjøs. Det tilsier at arbeidslivet til sjøs fortsatt bør reguleres av en egen lov, og at lovgivningen bør inneholde tilstrekkelig fleksibilitet og tilpasninger til skipsfartens og fiskerinæringens behov.

Lovforslaget som i dag vedtas, innebærer både en forbedring av stillingsvernet og en utvidelse av rettigheter, som samlet sett gir en vesentlig styrking av sjøfolks stilling. Samtidig medfører lovforslaget at konkurransevnen til norske skip i utenriksfart opprettholdes. Det innføres nå en heving av pensjonsalderen for sjøfolk fra 62 år til 70 år, slik at de som vil, kan jobbe lenger. I loven utvides og klargjøres også folks permisjonsrettigheter. Vi styrker nå arbeidstakernes rett til drøfting med, og informasjon fra, arbeidsgiver. Rederiet er solidarisk ansvarlig for at alle om bord får den lønnen de har krav på.

Lovutvalget kom med en enstemmig innstilling om at tittelen «sjømann» i lovteksten byttes ut med «arbeidstaker». Det er nok den siden av revideringen som har fått mest oppmerksomhet i media – som det tidligere har vært sagt her. Mange synes at det i det maritime Norge er uhørt at man ikke skal kunne kalle seg sjømann lenger. Nå er det ikke slik at vi kommer med sanksjoner overfor dem som kommer til å kalle seg sjømann framover. Vi får en kjønnsnøytral, ny terminologi som er mer inkluderende for kvinnelige sjøfolk, for det skal ikke lenger hete «gravid sjømann», som det nå gjør i lovteksten, § 13. En juridisk tekst skal være så entydig og nøytral som mulig. Derfor mener jeg denne endringen er en tilpasning til det moderne arbeidslivet vi har, hvor kvinner like gjerne som menn jobber som sjøfolk. Om de ønsker å bruke tittelen «sjømann» om seg selv, er det fortsatt fullt mulig. Ordet «sjømann» har vært en hedersbetegnelse, og den historiske betydningen av det er det ingen som vil ta bort.

Vi regulerer resten av arbeidslivet som arbeidstager og arbeidsgiver. Dermed er det, når vi har en gjennomgang i 2013, helt naturlig å omtale også arbeidslivet til sjøs på samme måten.

Bendiks H. Arnesen (A) [15:20:08]: Skipsfartsnæringen har alltid ligget mitt hjerte nært, og det gleder meg derfor at yrkene knyttet til denne næringen gradvis har blitt mer sidestilt med andre yrker.

På mange måter har regel- og lovverket for denne gruppen arbeidstakere vært på siden av andre yrkesgrupper. Derfor synes jeg det er uheldig at diskusjonen om de kjønnsnøytrale begrepene har overskygget alt det andre viktige for sjøfolkene som ligger i denne saken. I yrkeslivet ellers har de jo klart å finne kjønnsnøytrale yrkesbenevnelser, og jeg er sikker på at både fylkesmann, lensmann og sysselmann vil bli avløst med tiden.

Jeg gleder meg uansett stort over at flere kvinner nå jobber både på dekk og i maskinen, og både som offiserer og i andre typer stillinger om bord. Jeg er ikke i tvil om at det er forbedringen i arbeidstakernes rettigheter generelt og for skipsfarten spesielt som har gitt denne fine effekten.

Samfunnet og likestillingen går framover også i skipsfartsnæringen, og det skal vi være glad for. Tiden med ett og to års fravær fra hjemmet for sjøfolk er heldigvis forbi, og familiefolk til sjøs har fått et mer normalt familieliv.

Hovedgrunnen til at Norge har vært og er en stor skipsfartsnasjon, er i første rekke vår nærhet til havet og de meget dyktige sjøfolkene som Norge har fostret gjennom mange, mange generasjoner. Det er dette fortrinnet vi først og fremst må ta vare på.

For meg virker det som om opposisjonen i dag har mange fine ord om skipsfartens betydning og om viktigheten av å ha norske sjøfolk, men når det kommer til helheten, spriker opposisjonens politikk i alle retninger. Dette er ikke bra for skipsfartsnasjonen, for skipsfartsnæringen og for dem som planlegger en framtid i disse yrkene. Dette synes jeg at saksordføreren beskrev på en god måte i sitt innlegg.

Jeg synes også denne mangelen på helhetlig maritim opposisjonspolitikk beskrives godt i siste nummer av sjøfolkenes medlemsblad – Maritime Logg. Her framgår det da også naturlig nok at sjøfolkenes organisasjoner har størst tillitt til den rød-grønne politiken.

Selv om komiteen har funnet sammen i deler av denne saken, vet vi at dersom det skulle bli et annet stortingsflertall til høsten, vil mye av den maritime politikken kunne settes i spill. Det har ikke skipsfartsnasjonen Norge på noen måte råd til.

Jeg ser i avisene at skipsreder John Fredriksen mener at shipping er døende i Norge av kompetansegrunner, men at han vil komme hjem til Norge igjen dersom høyrepartiene, med partileder Solberg i spissen, får styringen etter høstens valg. Min påstand er at denne skipsrederen snakker mot bedre vitende, men at det nok er hans vegring mot å bidra til fellesskapet her i Norge som er hovedgrunnen til at han sier det han sier.

Jeg synes det er trist at den maritime kompetansen i Norge blir snakket ned på en slik måte. Dette burde vi kunne ha oss frabedt. Dette er noe norske sjøfolk skal merke seg, fordi det i aller høyeste grad angår dem og deres yrkesstolthet.

Steinar Gullvåg (A) [15:24:35]: Jeg har merket meg at flere av de representantene som har tatt del i denne debatten, har sammenlignet sjømenn og fylkesmenn. La meg da få lov til å bemerke at jeg ikke er like sikker på om graviditet er like aktuelt for den sistnevnte yrkesgruppen.

Det var i grunnen representanten Røe Isaksens bemerkning om allmenngjøring som gjorde at jeg tillater meg å bemerke at allmenngjøring er et institutt som vi bruker for å lovfeste tariffen når det er nødvendig. Når regjeringen sier at den ønsker å vurdere allmenngjøring av tariffene på sjøfartsområdet, er det fordi mye taler for at det er nødvendig å få regulert lønnsdannelsen gjennom en allmenngjøringslov.

På samme måte antar jeg det er når Høyre ønsker å utrede NIS på kysten: Jeg antar at man ønsker å utrede det fordi Høyre mener det er aktuelt å innføre NIS i deler av eller i hele norsk innenriks sjøfart. Men jeg forstår godt at Høyre ønsker å utrede konsekvensene av en slik innføring. For oss andre er de ganske åpenbare.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [15:26:47]: Det er jo i og for seg prisverdig at regjeringen ønsker å utrede. Jeg tror at noe av grunnen til at regjeringen ønsker å utrede allmenngjøring til sjøs, og formulerer seg på den måten, er at man møter betydelige juridiske problemer ved å innføre en allmenngjøringsordning – slik som vi har i enkelte bransjer på land – til sjøs, bl.a. fordi Norge der er bundet av en del internasjonale avtaler som vi ikke har i landbasert industri. Det eneste jeg konstaterer, var at i det oppslaget i Stavanger Aftenblad hvor representanten Gullvåg var med – han tok seg godt ut også på bildet, sommerfrisk og fin – var det etterlatt et inntrykk av at dette var noe regjeringen skulle gjøre. Ja, det ble nærmest fremstilt som om dette var regjeringens politikk, og at de ville komme med forslag om det, mens regjeringen da legger frem et forslag om noe helt annet, nemlig om å utrede konsekvensene. Da har enten journalisten overdrevet, eller så har representanten tatt munnen for full.

Så må jeg si at det er litt spesielt å bli anklaget for at det spriker i opposisjonen, når en representant fra regjeringspartiene brukte en dobbeltside i Dagens Næringsliv på å fortelle at han ville stemme imot regjeringens eget forslag. Vi er da fire partier i opposisjonen som er enige om nesten alt i denne meldingen, men ikke om absolutt alt. Det er nå én ting. Vi skal nok helt sikkert klare å bli enige om dette feltet også. Men at regjeringspartiene skal anklage opposisjonen for å sprike når de ikke engang selv klarer å holde seg samlet, synes jeg mildt sagt er spesielt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.

S a k 19 [15:28:42]

Innstilling fra næringskomiteen om Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte (Innst. 367 S (2012–2013), jf. Meld. St. 32 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:29:53] (ordfører for saken): Den nye stortingsmeldingen, Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte, er godt mottatt av næringsaktørene og kunnskapsmiljøene i tilknytning til næringen.

Førrige gang regjeringen ba Stortinget ta stilling til overordnet strategi for norsk romvirksomhet, var i forbindelse med St.meld. nr. 13 for 1986–1987 – for 26 år siden. I løpet av disse årene har romvirksomhetens betydning for samfunnet gjennomgått en rivende utvikling. Tjenester som er basert på bruk av satellitter, har blitt en viktig del av vår hverdag, innenfor alt fra taxibestilling til avanserte offshoreoperasjoner.

Den norske romsatsingen kan vise til mange suksesshistorier, som f.eks. den norske AIS-satellitteknologien. Vår styrke ligger i industrielle nisjer og innen anvendelse av rombaserte tjenester.

I komiteen er det bred enighet om norsk romfartspolitikken på tvers av partigrensene. Jeg vil benytte anledningen til å takke komiteen for et godt samarbeid i arbeidet med meldingen.

Norsk politikk for romvirksomhet har alltid vært nytteorientert. Romvirksomhet har ikke vært et mål i seg selv, men et verktøy for å ivareta norske interesser. Den offentlige innsatsen har på bakgrunn av dette i hovedsak vært rettet mot å fremme høyteknologisk verdiskaping i norsk industri, og mot å dekke konkrete behov knyttet til kommunikasjon, navigasjon og jordobservasjon.

Det er i første rekke tre forhold som kan gjøre det nødvendig å justere norsk politikk. Det første er endringer i teknologi. Den teknologiske utviklingen har gjort at mulighetene for hva man kan gjøre med rombasert teknologi, har blitt langt større i løpet av få år.

Det andre forholdet som vil bidra til å forme norsk rompolitikk i årene framover, er endringer i Norges behov.

Det tredje forholdet som vil avgjøre retning og mulighetsrom i årene framover, er endringer i de internasjonale organisasjonene som utgjør ryggraden i norsk satsing på romvirksomhet.

Romvirksomheten er i økende grad en forutsetning for at vi skal kunne opprettholde vår rolle som en stor maritim nasjon, en nordområdenasjon, en teknologinasjon og en miljønasjon.

Romvirksomheten skal fortsatt være et verktøy for norske interesser, og i meldingen settes følgende fire mål for dette arbeidet: Lønnsomme bedrifter, vekst og satsing, dekning av viktige samfunns- og brukerbehov,

bedre utnyttelse av internasjonalt samarbeid om romvirksomhet og god nasjonal forvaltning av norsk romvirksomhet.

Regjeringen signaliserer i meldingen at det på lik linje med andre næringsområder vil bli vurdert om det er behov for et arenaprojekt for romrelatert forskning og næringsutvikling – på sikt et NCE-program. Regjeringen vil også videreføre romforskningsprogrammet til Norges forskningsråd.

Vår deltakelse i den europeiske romfartsorganisasjonen, ESA, er avgjørende for norsk romfartsvirksomhet. Komiteen er fornøyd med at regjeringen vil føre en proaktiv politikk for å sikre norske interesser i EUs romprogrammer, og jobbe for å sikre at Copernicus og Galileo får god ytelse over norske interesseområder. Komiteen forventer videre at det føres en aktiv politikk for å ivareta norske interesser i Galileo og Copernicus.

Komiteen støtter regjeringen i at Norsk Romsenter fortsatt skal være statens strategiske, samordnende og utøvende organ for å sikre en effektiv utnyttelse av verdensrommet, til beste for det norske samfunn.

Norges geografiske fortrinn på fastlandet og andre steder der norsk romrelatert bakkeinfrastruktur driftes, har i lang tid blitt utnyttet for å bygge opp aktiviteter som i dag har internasjonalt ledende posisjoner i enkelte nisjer av romvirksomheten. Dette gjelder bl.a. Andøya Rakettskytefelt samt nedlesingsstasjoner for satellitter i polare baner fra Svalbard, Jan Mayen og Antarktis.

Gode satellittløsninger for å dekke norske behov er en av de sentrale målsettingene for norsk romvirksomhet. En viktig utfordring i årene framover blir å legge til rette for at norske myndigheter og brukere kan få tilgang til den rombaserte infrastrukturen som er nødvendig for en sikker, bærekraftig og effektiv bruk av bl.a. nordområdene.

Aktiviteten i nordområdene og Arktis er økende, og offshorenæringen beveger seg stadig lenger inn i Arktis. Redusert isutbredelse er i ferd med å gjøre skipsfartsrutene langs Polhavet kommersielt interessante. En sikker, effektiv og bærekraftig naturressursutnyttelse og skipsfart i nordområdene og Arktis er i stor grad avhengig av bruk av satellittbasert infrastruktur.

Kommunikasjon, navigasjon og overvåking basert på satellitter har blitt svært viktig for å ivareta sikkerhetsrelaterte og beredskapsrelaterte myndighetsoppgaver som sjøredning, oljeberedskap og krisehåndtering. Bruk av satellitter innebærer nye og kostnadseffektive muligheter for å håndtere samfunnets sårbarhet. Komiteen viser også til at samspillet mellom satellitter og ubemannede fly har et stort potensial for å bli et viktig redskap for samfunnet i slike situasjoner.

Statsråd Trond Giske [15:35:13]: Forrige gang regjeringen ba Stortinget ta stilling til en overordnet strategi for norsk romvirksomhet var i 1987, ved framleggelsen av St.meld. nr. 13 for 1986–1987, Om norsk romvirksomhet. Svært mye har selvsagt skjedd siden den tid.

Som saksordføreren viste til, har satellittbaserte tjenester blitt en del av nordmenns hverdag

Norge har skutt opp sin første satellitt.

Norge har blitt en betydelig deltaker i ESA. I fjor forpliktet vi oss til å delta med nesten 145 mill. euro i ESAs utviklingsprogrammer. Vi har også sluttet oss til EUs romprogrammer Galileo og Copernicus og samarbeider med Canada om radarsatellitter.

Ikke minst har vi hatt en sterk norsk næringsutvikling hvor norske bedrifter har opparbeidet seg en sterk posisjon innen flere nisjer av romrelatert teknologi.

Samtidig ser vi at rammevilkårene for norsk romvirksomhet er i ferd med å endre seg. Den teknologiske utviklingen har flyttet grensene for hva som kan gjøres med romteknologi. Det blir mer kostnadseffektivt, og det teknologiske handlingsrommet øker. Norge møter også på mange områder nye utfordringer som satellittbaserte systemer kan spille en sentral rolle for å løse: miljø og klima, maritim aktivitet, og offshorevirksomhet i nordområdene – for å nevne noen. Det internasjonale rammeverket for romvirksomhet endrer seg også kraftig.

Derfor mente regjeringen det var på tide at norsk rompolitikk på nytt forankres i Stortinget. Gjennom denne meldingen ønsker vi å legge grunnlaget for en politikk som kan sikre at Norge får størst mulig utbytte av romvirksomhet også i årene framover.

Satsing på romvirksomhet har tjent Norge godt. Hovedtrekkene i norsk politikk på romvirksomheten vil derfor videreføres. Norsk romvirksomhet har alltid vært nytteorientert. Slik skal det fortsette å være. Hovedformålet med norsk romvirksomhet skal være å skaffe verktøy for å ivareta norske interesser.

Regjeringen foreslår i meldingen en rekke tiltak som skal bidra til at Norge drar størst mulig nytte av satsingen på romvirksomhet. Vi vil alltid være avhengig av internasjonalt samarbeid for å få til gode rombaserte løsninger på en effektiv måte. Samarbeid gjennom ESA vil fortsette å være ryggraden i norsk romsatsing, men vi må også samarbeide med EU, og – når det er behov for det – andre land og organisasjoner.

Vi har satt opp fire mål for norsk romvirksomhet:

- lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting
- dekning av viktige samfunns- og brukerbehov
- bedre utnyttelse av internasjonalt samarbeid om romvirksomhet
- god nasjonal forvaltning av romvirksomhet.

Vi vil i tiden framover jobbe videre med å se på konkrete tiltak som kan bidra til at disse målene oppnås.

Romvirksomhet har i løpet av de siste ti årene i stadig større grad blitt en forutsetning for verdiskapning og bærekraft, og for at nordmenn skal kunne leve gode og komfortable liv. Denne meldingen legger grunnlaget for at vi skal kunne ivareta Norges interesser innen romvirksomhet i årene som kommer, både som næringsområde og ikke minst nytten av all den kunnskapen vi får av rombasert satsing.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Steinar Reiten (KrF) [15:38:38]: Som følge av klimændringene ser det ut til at det i stadig større grad vil bli mulighet til å bruke Nordøstpassasjen som ny rute for

skipstrafikk i framtiden. Det er et problem at det er veldig dårlig satellittdekning nord for 75 grader nord – det blir nevnt i meldingen. Dette gjør det vanskelig å få til regularitet i skipstrafikken.

Mener statsråden at det vil være aktuelt med et mer målrettet samarbeid, bl.a. med Russland, for å få til en bedre satellittdekning som vil gjøre skipstrafikken gjennom Nordøstpassasjen lettere?

Statsråd Trond Giske [15:39:13]: Det er veldig klart at for å få en tilstrekkelig dekning av infrastruktur for både navigasjon, kommunikasjon og miljøovervåkning, er det satellitter som er svaret i nord. Da må man ha flere satellitter som går i en nord-sør-bane, i og med at de ekvatorialbaserte satellittene ikke dekker langt nok nord.

Det utformes planer for oppskyting av flere satellitter og en bedre dekning i disse områdene, og vi vil ta aktivt del i det så langt våre budsjetter tilsier det. Dette er et område vi har stor interesse av, og hvor Russland kan være en samarbeidspartner, men jeg tror også andre vil være interessert i den type satsing.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:40:20]: Dette er en sak hvor komiteen heldigvis er enig. Det som det er litt debatt om, er midler til forskning. I NIFUs årlige rapport vises det til at det ikke er noen økning i realbevilgningen til forskning fra 2011 til 2012, mens regjeringspartene sier at det har vært en økning. Det kunne derfor være spennende å høre hva statsråden sier om denne saken.

Har det vært en reell økning – jeg understreker reell økning – eller har det vært «stand by»?

Statsråd Trond Giske [15:40:51]: I hvert fall når det gjelder romsatsingen har det definitivt vært en enorm økning. Så vidt jeg husker, er det så å si en tredobling siden vi overtok i 2005. Så kan det variere litt fra år til år hvordan de pengene fordeler seg, bl.a. ut fra de internasjonale programmene vi deltar i. Men at romsatsing har vært et viktig område for regjeringen, særlig i det internasjonale samarbeidet, kan det ikke herske noen tvil om ut fra de budsjettene som foreligger.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 19.

Sak nr. 20 [15:41:27]

Innstilling frå næringskomiteen om unike idear, store verdiar – om immaterielle verdiar og rettar (Innst. 381 S (2012–2013), jf. Meld. St. 28 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter

innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:42:32] (ordfører for saka): Denne stortingsmeldinga handlar om immaterielle verdiar og rettar i eit næringspolitisk og innovasjonspolitisk perspektiv. Meldinga presenterer ein politikk som skal bidra til ein meir bevisst og strategisk bruk av immaterielle verdiar og rettar i næringslivet og i offentleg sektor.

Over heile verda er det ein kraftig auke i talet på registrerte rettar. Samtidig tyder målingar på at norske bedrifter brukar immaterielle rettar mindre enn bedrifter i andre land. Undersøkingar tyder på at det kan vere behov for meir informasjon om og meir fokus på immaterielle rettar her i landet. Det er likevel ikkje sikkert at alle immaterielle rettar kan eller bør vernast formelt. Ein del innovasjonar oppfyller ikkje krava til registrering. Men heller ikkje der rettsvern er mogeleg, er det alltid den beste måten å vareta kommersielle og samfunnsmessige interesser på. Det vil variere noko frå bransje til bransje og frå ein type innovasjon til ein annan.

Eg rekk ikkje å gå inn på alle dei konkrete forslaga som komiteen omtalar i sine merknader, men innstillinga viser at det er brei semje om dei tiltaka som blir presenterte i stortingsmeldinga.

For næringslivet er det viktig å ha eit funksjonelt regelverk for vern av immaterielle rettar. Regjeringa vil halde fram med å utvikle regelverket på dette området for å sikre næringslivet gode kommersielle vilkår, og komiteen støttar dei forslaga som her ligg føre.

Det er viktig å auke kunnskapen om immaterielle rettar både i næringslivet og i resten av samfunnet. Regjeringa foreslår fleire tiltak for å betre opplæringa på dette området. Det omfattar tiltak på alle nivå, frå Ungt Entreprenørskap i grunnskole og vidaregåande skole til forskarutdanning.

Regjeringa vil vidareutvikle Patentstyret, både som forvaltar og som kompetansesenter. Regjeringa foreslår også å etablere eit rettleiings- og rådgjevingssenter for små og mellomstore bedrifter. Som kjent er det ofte små og mellomstore bedrifter som slit med å vite korleis dei skal handtere immaterielle rettar i eit komplekst rettsystem.

EU har vedtatt ei forordning om legemiddel til barn. Forordninga skal gje insentiv til å auke forskinga på dette området. Regjeringa har som mål at forordninga skal takast inn i EØS-avtalen og bli innført i norsk rett så raskt som råd.

I politikktutvikling er det, som på andre viktige område, viktig å ha god og relevant kunnskap. Vi treng meir kunnskap om samanhengen mellom vern av immaterielle rettar og kva for konsekvensar det har for innovasjon og verdiskaping. Det vil regjeringa jobbe vidare med.

Med dette anbefaler eg innstillinga frå komiteen.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:45:44]: Bak innstillingen som tar for seg Meld. St. 28 står en enstemmig komité, og det er heller ingen andre forslag.

For Fremskrittspartiet er bl.a. Patentstyrets virksomhet svært viktig for å fremme innovasjon. Fremskrittspartiet har i ulike saker også tidligere påpekt dette. Det er svært positivt at komiteen og regjeringen ønsker å utvikle Patentstyret videre, både som forvalter og som kompetansesenter, noe Fremskrittspartiet har ment lenge.

En annen ting Fremskrittspartiet vil peke på i denne saken, er omfanget av piratkopiering og varemerkeforfalskning. Dette er svært økende – dessverre – og fører til at seriøse bedrifter blir rammet og i verste fall kan gå konkurs. Fremskrittspartiet er derfor fornøyd med at det skal etableres et nettsted med informasjon om dette og et tilhørende myndighetssamarbeid. Piratkopiering og varemerkeforfalskning bør og må nedkjempes.

Ellers er Fremskrittspartiet enig i at man må øke kunnskapen om immaterielle retter både i næringslivet og i resten av samfunnet.

Avslutningsvis vil Fremskrittspartiet selvfølgelig støtte at Norge er med på internasjonale avtaler og hele tiden oppdaterer regelverk og ordninger. Dette er en forutsetning for å bli oppfattet som en seriøs partner av våre samarbeidsland.

Frank Bakke-Jensen (H) [15:47:18]: Som saksordføreren redegjorde for, er det snakk om en enstemmig komité, så det er ikke så store avvik. Men Høyre har noen merknader.

Vi viser også til at EU i 2006 vedtok en forordning om legemiddel til barn, og at regjeringen i Meld. St. 28 varsler at den har som mål at forordningen skal innføres i norsk rett så raskt som mulig. I Høyre mener vi det er positivt at regjeringen nå signaliserer en rask implementering av pediatriforordningen, noe vi har engasjert oss for tidligere. Vi finner grunn til å vise til at det på tross av seks år med forhandlinger mellom EU og EØS, ikke synes å være noen snarlig løsning på utfordringene knyttet til hvem som skal ha den økonomiske sanksjonsmyndigheten til denne forordningen.

I påvente av nasjonal juridisk implementering mener vi derfor det bør vurderes å innføre midlertidige tiltak for å vise at norske myndigheter anerkjenner intensjonen i regelverket og viktigheten av markedseksklusivitet som et nødvendig insitament for forskning og utvikling. En løsning kan være at legemidler som har gjennomført studieprogram, ikke oppføres på bytteliste/trinnpris før seks måneder etter patentutløp.

Forøvrig vil jeg vise til at det i forbindelse med Høyres forslag om en langsiktig strategi for biomedisin, Dokument 8:48 S for 2010–2011, ble foreslått at det skulle legges fram en sak for Stortinget om rettstilstanden ved bytte av legemidler – biologiske legemidler spesielt – hvor saksframlegget bl.a. redegjør for hvordan regjeringen mener rettstilstanden er, og bør være, framover.

Statsråd Trond Giske [15:48:56]: Meld. St. 28, Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar, ble lagt fram for Stortinget 12. april 2013.

Her presenterer regjeringen en langsiktig politikk som skal bidra til større strategisk, bevisst og lønnsom bruk av immaterielle verdier og rettigheter i norsk næringsliv og forskning. Ved å legge slike gode rammer for økt innovasjon skal meldingen bidra til næringspolitikkenes mål om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi og arbeid for alle.

Internasjonale økonomiske forhold og rammevilkår endrer seg raskt, og da må også håndteringen av immaterielle verdier og rettigheter endres.

Blant annet ser vi at antallet immaterielle rettigheter som registreres internasjonalt, øker. I framvoksende økonomier sikrer næringslivet seg i stadig større grad slike rettigheter. Internasjonal handel og samarbeid involverer også ofte håndtering av immaterielle rettigheter.

Utviklingen øker behovet for kompetanse og bevissthet om håndtering av immaterielle rettigheter som et strategisk verktøy i utviklingen av norsk næringsliv. Den øker også behovet for et oppdatert regelverk tilpasset den økonomiske virkeligheten som næringslivet opplever.

Norges framtidige konkurransevne er avhengig av omstillingsdyktige virksomheter og arbeidstakere som tar i bruk og bygger mer kunnskap og teknologi inn i produktene. Dette innebærer bl.a. at virksomhetene må ha bevissthet og kompetanse om immaterielle verdier. Når immaterielle verdier får økt betydning økonomisk, får disse også mer å si for næringspolitikken.

Analyser vi har gjort i arbeidet med meldingen, viser at svært mange i Norge ikke beskytter sine innovasjoner, at piratkopiering skjer i stort omfang også i Norge og rammer norske virksomheter, at kompetansen og bevisstheten om fagfeltet trolig er for lav i deler av norsk næringsliv, i academia, i helseforetakene, i virkemiddelapparatet, hos offentlige myndigheter og blant folk flest.

Manglende kompetanse og bevissthet kan ha alvorlige konsekvenser. Dette vil kunne føre til at bedrifter får dårligere konkurransevne og tapt inntjening, at de får sine innovasjoner kopiert av konkurrenter, at de kan gjøres ansvarlig for inngrep i andres rettigheter, eller at de kan oppleves som mindre attraktive samarbeidspartnere. Derfor må kompetanseutfordringen tas på alvor, og derfor er den en helt sentral del av meldingen.

Vi har hatt et bredt arbeid med meldingen for å få innspill fra mange hold. Jeg mener at meldingen har en god blanding av helt konkrete, umiddelbare tiltak og mer langsiktige tiltak innenfor et bredt sett av innsatsområder. Blant viktige virkemidler er bedret utdanningstilbud, videreutvikling av Patentstyret, forbedring av regelverket, bekjempelse av piratkopiering og varemerkeforfalskning og styrket kunnskapsgrunnlag.

Vi er glad for at hovedtrekkene i meldingen har fått god tilslutning i Stortinget, og vi gleder oss til å jobbe med oppfølgingen av et viktig arbeid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 20.

Sak nr. 21 [15:52:04]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å styrke norsk industri (Innst. 366 S (2012–2013), jf. Dokument 8:71 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Dahl (H) [15:53:09] (ordfører for saken): Representantforslaget fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å styrke norsk industri har et urovekkende bakteppe; vi ser en klar todeling av norsk industri.

Mens tradisjonelle næringer sliter tungt, har olje- og offshorerelatert virksomhet opplevd formidabel vekst. Mens den totale produksjonen i norsk verkstedindustri har økt betydelig fra 2005, har det ikke vært vekst i annen norsk industri, og mange næringer sliter.

Timelønnen i norsk industri er i dag om lag 70 pst. høyere enn hos våre handelspartnere, og Norge har en lavere innovasjonsgrad enn våre konkurrenter. Der Norge i årene 2001 – 2005 hadde en årlig produktivitetsvekst som lå høyt, 3 pst. årlig, og høyere enn hos våre handelspartnere, har Norge i årene mellom 2006 og 2011 hatt en lav produktivitetsvekst, 0,5 pst., og lavere enn hos våre handelspartnere. Vår konkurransekraft er altså betydelig svekket, og vi ser en betydelig tilbakegang.

Der regjeringspartiene har beskyldt opposisjonen for svartmaling når vi har pekt på utfordringene for norske bedrifter, registrerer vi nå en bred aksept av utfordringsbildet. Også regjeringen ser ut til å erkjenne at vi ikke kan fortsette som før. Da den såkalte vekstpakken ble lagt fram i forbindelse med revidert budsjett for 2013, uttalte finansminister Sigbjørn Johnsen at vi må «bygge skanser før krigen kommer». Dette er det bred enighet om.

Det som er uheldig, er at regjeringspartiene ved en rekke anledninger har stemt ned forslag om f.eks. å styrke avskrivningsreglene og SkatteFUNN-ordningen. Regjeringen foretok en innstramming i SkatteFUNN-ordningen på 150 mill. kr i statsbudsjettet for 2007, og regjeringspartiene har siden flere ganger stemt imot forslag om å reversere innstrammingen. Når regjeringen nå varsler at den i budsjettet for 2014 vil styrke SkatteFUNN-ordningen med 100 mill. kr, er det altså fortsatt mindre enn innstrammingen i 2007. I lys av regjeringens egen bekymring om behovet for å ruste norsk økonomi bedre er det underlig at regjeringen først i budsjettet for 2014 vil konkretisere tiltakene i vekstpakken.

I representantforslaget blir det bl.a. pekt på at den særnorske formuesskatten fører til at noen bedrifter må ta ut utbytte, selv i dårlige tider. Det blir også understreket at industrien har behov for gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser. Jeg viser til at det i representantforslaget pekes på at skattemyndighetene i de siste fem årene har gjennomført en skjult økning av skatten for produksjonsbedrifter gjennom innstramming av reglene for avskrivning.

Det blir i forslaget framhevet at Norge har lange industrielle tradisjoner, og det kan vi være enige om. Skal vi beholde norsk industri, er det viktig at nødvendige tiltak settes i gang raskt.

Jeg vil vise til forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti og anser det som ... (presidenten klubber).

Ingrid Heggø (A) [15:56:30]: Det er eit viktig tema vi diskuterer her i dag, for som det vart sagt frå saksordførarens side, har industrien lange og stolte tradisjonar i Noreg.

Det er riktig det som står i dette Dokument 8-framlegget, at store delar av industrien konkurrerer i ein internasjonalt marknad. Og då vert det underleg at ikkje Høgre tør å setja ned foten og stå på den når det gjeld at eit regjeringssamarbeid med Framstegspartiet skal byggja på handlingsregelen. Ein føreseieleg økonomisk politikk som ikkje set rente og kronekurs under press gjennom vedtak – og gjennom mangel på forståing for handlingsregelen si betydning – er jo alfa og omega for næringslivet generelt og for den eksportretta industrien spesielt. Det er nettopp ein stabil, trygg og føreseieleg økonomisk politikk bedriftene rundt om i Noreg er spesielt opptekne av for å trygge arbeidsplassane og for at næringslivet skal lukkast, og det kan altså ikkje Høgre vera nokon garantist for.

Industrien skal framleis vera ein viktig del av norsk økonomi. Det meiner vi i den raud-grøne regjeringa, og det har komme ei rekke tiltak for den landbaserte industrien, seinast i RNB med ei vekstpakke for næringslivet og ei tiltakspakke for skogsektoren.

Eg vil òg dra fram ei rekke andre viktige ordningar der regjeringa har levert til industrien: klimateknologifondet, garantiordninga for kraft til industrien, kvotemarknad i tråd med EØS og EU, ei ordning for CO₂-kompensasjon, ordningar innan Enova som kan gje støtte til gjenvinning og energieffektivisering, og konsortieordninga.

Arbeidarpartiet er nøgd med at regjeringa har teke grep for å hjelpa den landbaserte industrien ved bl.a. å senka selskapsskatten og auka førsteårsavskrivninga med 10 pst., til 30 pst. Samtidig har vi tetta skattehol for konsern og endra slik at petroleumsnæringa betalar inn meir til fellesskapet.

Fleirtalet av det norske folket synest ikkje noko særleg om at dei rikaste skal sleppa å betala skatt, og at det skal vera store skilnader mellom folk. Eit fritak for formuesskatten ville ha gjeve 15 mrd. kr mindre til fellesskapet og over 32 000 personar ville ha vorte nullskattytarar. I tillegg må ein ta med at 10 av desse 15 milliardane går rett til kommunane – til å oppretthalda den norske modellen med eit godt velferdssamfunn.

Norsk industri er i fremste rekke når det gjeld teknologiutvikling. Det nye Klima- og energifondet som vert forvalta av Enova, er viktig her, og det er òg Innovasjon Norge si miljøteknologiordning, som medverkar til utvikling av og investering i bedrifter. Ordninga med grøne sertifikat gjer òg at det vert satsa enda meir på fornybar energi. Også der er Noreg i ei særstilling.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:59:39]: Jeg fremmer forslaget på nytt igjen, for jeg er noe usikker på om presidenten fikk det med seg da representanten Torgeir Dahl var framme her i stad.

Det er ingen tvil om at deler av norsk industri sliter, og at resten av norsk industri daglig har en rekke utfordringer for å overleve i et tøft marked i konkurranse med utenlandske firmaer. Det er en såkalt todeling i dette bildet, hvor den delen av industri- og servicerelatert virksomhet som er basert på olje- og gassvirksomhet, tjener gode penger, mens det mer landbaserte næringslivet er det som sliter mest.

Det er heller ingen tvil om at det særnorske skatte- og avgiftsnivået gjør sitt til at norsk industri sliter ekstra kontra sine utenlandske konkurrenter. Dette er Södra Cell ved Tofte et eksempel på, hvor eierne sier helt klart at det norske kostnadsnivået er for høyt.

Det er mange måter man som politiker kan hjelpe norsk industri på, og det å redusere de særnorske skatter og avgifter er selvfølgelig en del av dette. Det andre er å se på regelverket generelt for på den måten å få et mer smidig system hvor det finnes rom for at den enkelte bedrift, den enkelte eier og den enkelte arbeider i fellesskap finner en løsning som gjør at man sikrer arbeidsplassen og bedriften.

Norsk industri har behov for gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser. Det gjør at eierne vet hvordan framtiden kan se ut, og at de kan gjøre sine investeringer ut fra dette. Det bidrar også til at neste generasjon får lyst til å overta og videreutvikle firmaet. Denne forutsigbarheten finnes i mindre grad i dag, og mange av ungdommene finner seg andre, mer spennende jobber. Dette gjelder spesielt innenfor den såkalte landbaserte næringen.

Dokument 8:71 for 2012–2013 gir oss som politiker anledning til å stemme for et forslag om å foreta en gjennomgang av norsk industris rammevilkår, herunder avskrivningsregler, og fremme forslag om tiltak som skal sikre at norske bedrifter opprettholder konkurransekraften. Fremskrittspartiet mener det er svært merkelig og synd at regjeringspartiene ikke vil være med på dette forslaget. Er det noe Norge trenger, er det bl.a. en industri hvor det er vekst og optimisme, og hvor arbeiderne er trygge på at arbeidsplassen også er der i morgen.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at det kan gagne norsk industri å se på andre land som har lyktes med sin industripolitikk. Det å hente inspirasjon fra andre vil alltid gagne dem som tar dette til seg.

Avslutningsvis vil Fremskrittspartiet peke på SkatteFUNN-ordningen som noe svært positivt for norsk industri. Vi mener at økte rammer her vil skape vekst og positive signaler. Det er synd at regjeringspartiene ikke har sett og forstått dette.

Presidenten: Ja, presidenten var noe usikker på om forslaget ble tatt opp av første taler. Forslaget er herved tatt opp, slik representanten Bredvold viste til.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:02:57]: SV har lenge peika på at det oppblåste investeringsnivået i oljesektoren fører til eit press i norsk økonomi, som gjer at det blir krevjande for andre delar av norsk næringsliv å få tak i kompetent arbeidskraft og risikovillig kapital.

No er det riktig nok også sånn at Høgre har snakka om todeling i norsk økonomi, men dei er mest opptekne av den eine delen av todelinga. Høgre er opptekte av å stimulere det landbaserte næringslivet, sånn som også regjeringa har lagt opp til i revidert nasjonalbudsjett, men eg høyrer lite om kva Høgre har tenkt å gjere for å dempe presset i oljeøkonomien, i oljesektoren.

Viss dei er bekymra for den todelte økonomien, forventar eg at dei også har ei meining om kva som skal skje, kva slag tiltak dei meiner vi skal bruke for å dempe presset i oljeøkonomien – om dei vil støtte forslaga frå regjeringa i revidert nasjonalbudsjett, om dei har andre forslag, eller om dei har ein illusjon om at det er tilstrekkeleg å stimulere den landbaserte næringa utan å gjere tiltak for å dempe presset i oljenæringa, som trekkjer med seg offshorenæringa. Det skulle vore litt interessant å høyre om den todelte økonomien er noko ein skal angripe frå begge kantar og ikkje berre frå den eine, som då vil bli mindre vellykka.

Så er det typisk for Høgre at dei snakkar veldig mykje om skatt. Det er vel og bra, men det viktigaste punktet for å bevare og styrkje norsk næringsliv er kompetanse. Eg har vore mykje på seminar blant næringslivsfolk i det siste, vore rundt og besøkt mange bedrifter, og utan samlikning er det eitt punkt som blir peika på som det viktigaste for at vi framleis har ei konkurransekraft i norsk næringsliv, og det er den forma for kompetanse som vi har.

I Noreg har vi satsa på at vi skal ha kompetanse på alle nivå i organisasjonen. Vi har ei arbeidskraft i Noreg som er i stand til å samarbeide vertikalt og horisontalt på tvers av alle faggrenser. Vi har ei arbeidskraft som er van med å ta ansvar, sånn at vi slepp eit hierarkisk nivå, og når vi skal utvikle eit komplisert prosjekt, slepp vi at det blir forsinka på grunn av at dei vertikale strukturane tek for lang tid og aukar kostnadsnivået.

Grunnen til at vi har eit sånt system, er at vi har ein god fellesskule i Noreg. Viss vi skulle få det systemet vi høyrer om, der vi får rasert vidaregåande skule, vil vi også rive grunnlaget vekk under konkurransekrafta til norsk næringsliv.

Irene Lange Nordahl (Sp) [16:06:18]: En god ting kan ikke sies for ofte. Det går godt i norsk økonomi. Siden den rød-grønne regjeringen overtok i 2005, er det skapt 345 000 flere arbeidsplasser – to tredjedeler av dem i privat sektor – og sysselsettingsvekst i nesten alle næringer.

Regjeringen la for kort tid siden fram næringsmeldingen Mangfold av vinnere. Meldingen peker på at ved utforming av framtidens næringspolitikk er det bærebjelkene i norsk økonomi som må framheves spesielt. Slike bærebjelker er bl.a. finans- og pengepolitikken og handlingsrege-

len, systemet vi har for bruk av arbeidskraft og lønnsdannelse, utdanning og kompetanse, evne til innovasjon og vår evne til omstilling.

Det absolutt viktigste for norsk næringsliv generelt og eksportrettet industri spesielt er en stabil, trygg og forutsigbar økonomisk politikk som ikke setter rente og kronkurs under press gjennom politiske vedtak og mangel på forståelse for handlingsregelens betydning. Vi er derfor tilfreds med at regjeringen fører en ansvarlig økonomisk politikk der handlingsregelen blir lagt til grunn for den økonomiske politikken.

Vi konstaterer med uro at ikke alle partiene slutter opp om dette grunnleggende prinsippet for framtidig økonomisk vekst i norsk næringsliv. Trygg og forutsigbar økonomisk styring er også det som flest bedrifter mener er det aller viktigste kriteriet for at næringslivet skal lykkes, og for å trygge arbeidsplassene.

Senterpartiet legger til grunn at industrien fremdeles skal være en viktig del av norsk økonomi, og regjeringen har kommet med en rekke tiltak for den landbaserte industrien, senest i RNB for 2013 med en vekstpakke for næringslivet og en tiltakspakke for skogsektoren.

For å stimulere ytterligere til investering i fastlandsnæringen foreslår regjeringen å innføre startavskrivninger for driftsmiddel i saldogruppe d, maskiner mv., med 10 pst. Det innebærer at avskrivningssatsen det første året i driftsmidlets levetid økes fra 20 pst. til 30 pst. Avskrivningssatsene bør avspeile det virkelige verdifallet på driftsmidlene.

Norsk industri er i fremste rekke når det gjelder teknologiutvikling. Det er bl.a. etablert et nytt klima- og energifond som blir forvaltet av Enova, og Innovasjon Norges miljøteknologiordning bidrar til utvikling av og investering i miljøteknologi i bedrifter. Også ordningen med grønne sertifikater er på plass, og alt dette gjør at det satses mer på fornybar energi.

Senterpartiet har hatt et sterkt engasjement for den kraftkrevende industrien, og vi er svært glad for at regjeringen i høst kunne presentere en kompensasjonsordning for CO₂. Ordningen skal kompensere for CO₂-påslaget i kraftprisen. Senterpartiet er veldig opptatt av å legge til rette for denne typen industri, og denne kompensasjonsordningen er derfor et gjennomslag for vår måte å tenke på. Denne ordningen, sammen med flere ordninger, er særdeles viktig for disse bedriftene, som er hjørnesteiner i sine lokalsamfunn. Disse bedriftene står for et stort antall arbeidsplasser og verdiskaping i distriktene, så dette er også god distriktspolitikk.

Steinar Reiten (KrF) [16:09:41]: En aktiv næringspolitikk er avgjørende for å skape verdier og arbeidsplasser i hele landet. Norge drar stor fordel av å ha en sterk innbringende oljenæring som gir mulighet til å styrke statsbudsjettet hvert år. Samtidig er det slik at store deler av industrien konkurrerer i et internasjonalt marked. Vilkår i Norge som blir utformet helt ulikt de vilkårene utenlandske aktører har, kan svekke bedriftenes konkurransevne, og få som konsekvens at virksomheten blir lagt ned eller fortrent av nyetablert kapasitet i land med bedre rammevilkår.

Det er en rekke områder der norske særordninger og

regler svekker konkurransekraften til norsk industri. Den særnorske formuesskatten er et eksempel på det. Formuesskatten fører til at mange bedrifter tar ut mer utbytte til eierne for å finansiere eiernes formuesskatt. Spesielt gjelder det familieeide selskap med spredt eierskap. I tillegg demper det investeringslyst til produksjonsutstyr og favoriserer investeringer i fast eiendom. Det er en ekstra beskatning av norsk kapital sammenlignet med kapital som er eid fra utlandet. De fleste land Norge vanligvis sammenligner seg med, har avskaffet formuesskatten. Blant OECD-landene er det bare Frankrike, Sveits, Spania, Island og Norge som har formuesskatt. Av disse har Norge de svakest skjermingsordninger for næringsformue, eller såkalt arbeidende kapital. Et fritak for formuesskatt på arbeidende kapital vil ta bort den skattediskrimineringen som norske private eiere har relativt sammenlignet med offentlige eiere og utenlandske eiere i dag. Det vil stimulere til nasjonalt privat eierskap. Det vil dermed ta bort den konkurranseulempen som det norske kapitalmarkedet har for innenlandske investorer.

Industri og øvrig næringsliv trenger stabile rammebetingelser for å sikre videreutvikling. Særlig gjelder det ved nyinvesteringer. Enhver usikkerhet bidrar til risiko som senker avkastningen på nyinvesteringer, produksjon og forskning. I Norge er det en altfor stor tendens til at rammebetingelser blir endret fra år til år. Bedriftene blir utsatt for at forskningsfond fjernes over natten, nytolkning av skatteregler som SkatteFUNN, nye avgifter og endrede planer for miljø og klima. Dette er uheldig og bidrar til lavere investeringer og mindre lønnsomt næringsliv.

I en periode på 1990-tallet var det få endringer av rammebetingelsene for næringslivet i Norge. Det bidro til et kraftig oppsving i investeringer og sysselsetting i industri og annen verdiskaping. De siste 15 årene har det vært en rekke endringer i industriens rammebetingelser fra år til år. Mens f.eks. Sverige innførte grønne elsertifikat for fornybar kraftutbygging i 2003, brukte Norge årene fram til 2012 på en rekke forskjellige ordninger, før Norge i 2012 omsider sluttet seg til det svenske elsertifikatmarkedet. Resultatet har vært en betydelig oppgang i svensk investering i vindkraft fra 2005, mens de norske investeringene har vært svært låge, først og fremst på grunn av usikkerhet om rammebetingelsene fra år til år. Jeg mener dette viser bl.a. behovet for bedre og mer stabile og forutsigbare rammebetingelser.

Jeg fremmer herved Kristelig Folkepartis forslag slik det går frem av innstillingen.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Trond Giske [16:12:48]: Industrien er en viktig del av norsk næringsliv. Den er en del av et svært omstillingsdyktig og produktivt norsk næringsliv som har gjort at vi i løpet av noen få generasjoner har utviklet oss til å bli et av verdens rikeste land.

Regjeringen har som mål at industrien fortsatt skal utgjøre en viktig del av norsk økonomi. Det slår vi senest fast i Meld. St. 39 om næringspolitikken mot 2020. Lønn-

somme, effektive og omstillingsdyktige industribedrifter uansett bransje er viktige bidragsyttere til å opprettholde velferdssamfunnet gjennom effektiv produksjon av lønnsomme produkter. Industrien bidrar også til betydelige indirekte sysselsettingseffekter og gir grunnlag for annen næringsvirksomhet.

Det går godt i norsk økonomi. Vi har Europas laveste arbeidsledighet, og vi har vekst i en situasjon hvor euroområdet har gått tilbake seks kvartal på rad. Det betyr ikke at vi ikke har utfordringer. Det blir stadig tøffere konkurranse globalt, og det er en krevende situasjon i europeisk økonomi. Vi er også sårbare for det som skjer i Europa. Vi er en del av det europeiske kontinentet – 70 pst. av eksporten vår går til EØS-området. Det er ikke et problem at den petroleumsrettede industrien gjør det bra, men regjeringen ønsker å bevare et mangfold av industri. Kostnadsnivået i Norge gjør at vi hele tiden må ligge i front når det gjelder kompetanse, teknologi og produktivitet.

Den nye næringsmeldingen er også en industrimelding. Her understreker regjeringen at den vil føre en aktiv politikk for en mangfoldig industri i Norge. Det er for industrien som for resten av næringslivet summen av rammebetingelser som er avgjørende for å utløse omstilling, vekst og verdiskaping.

I utforming av regjeringens samlede økonomiske politikk er hensynet til konkurranseutsatt industri viktig. I revidert nasjonalbudsjett i mai presenterte regjeringen en vekstpakke med viktige tiltak for å gjøre industri og næringsliv enda mer konkurransedyktig. Målet med tiltakene er å øke næringslivets lønnsomhet og stimulere investeringene i fastlandsbedriftene. Pakken for vekst består av flere elementer, bl.a. nedsettelse av selskappskatten, økte avskrivingssetser og 100 mill. kr til SkatteFUNN, som gjør det mer lønnsomt å investere og å satse på kompetanse og innovasjon i norske bedrifter.

Regjeringen har iverksatt ulike krafttiltak som er viktige for industrien. Vi har en offensiv politikk for å møte klimaendringene med nye virkemiddel. Vi har under etablering en CO₂-kompensasjonsordning for industrien for å sørge for at vi har en konkurransekraftig kraftkrevende industri. Vi har opprettet en ny ordning for klimateknologi under Enova med en ramme på 50 mrd. kr, og vi har et stort virkemiddelapparat som skal ivareta næringslivets behov og bidra til innovasjon og langsiktig konkurranseevne, slik at den enestående gode utviklingen i Norge kan fortsette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:16:05]: I Nationen av 21. februar i år kunne vi lese følgende:

«Norsk kostnadsnivå skremmer Södra Cell vekk fra Tofte.»

Da blir det et enkelt spørsmål til statsråden: Er det norske kostnadsnivået inklusiv skatter og avgifter såpass høyt at vi konkurreres vekk fra det utenlandske markedet?

Statsråd Trond Giske [16:16:28]: En overordnet økonomisk analyse viser det motsatte: Et næringsliv i vekst, en sysselsettingsøkning i privat næringsliv på omlag 250 000

flere arbeidstakere siden 2005, et næringsliv som går med overskudd, og som bidrar til en god handelsbalanse og vekst i BNP. Men at enkeltbransjer sliter, ser vi. Treindustrien har vært en av disse. For det første handler det om strukturendringer hvor vi bl.a. bruker mindre avisblad enn før. Men det handler også om en næring som rammes av konjunkturkrisen i Europa, hvor etterspørselen etter produktene har vært lav en god stund, og overkapasiteten er stor. Derfor har vi sett både i Sverige og i Norge nedleggelse av tradisjonsrike og gode industrivirksomheter.

Torgeir Dahl (H) [16:17:41]: Mitt spørsmål går på SkatteFUNN-ordningen. Jeg tror det er bred erkjennelse av at SkatteFUNN-ordningen har vært en suksess. Den har vært enkel, fleksibel og relativt ubyråkratisk. Så gjorde regjeringen en beslutning i forbindelse med statsbudsjettet for 2007 og reduserte årlig med 150 mill. kr. Jeg registrerer nå at man ser at man må øke, og man øker med 100 mill. kr. Mitt spørsmål til statsråden er: Ser statsråden at det er virksomheter som kunne hatt nytte av å gjennomføre prosjekter delfinansiert av SkatteFUNN-ordningen, og som dermed i dag ville stått betrettet til å møte noe mer utfordrende tider?

Statsråd Trond Giske [16:18:20]: Det er helt sikkert bedrifter som ville hatt nytte av økte bevilgninger på mange områder på et statsbudsjett. Men samtidig ville veldig mange særlig konkurranseutsatte virksomheter ha tatt skade av et statsbudsjett som ikke ivaretok hensynet til de overordnede konkurranseparametrene, som etterspørselen i norsk økonomi, renten og valutakursen, slik at norsk næringsliv kan konkurrere med andre land.

Så ja, for hvert enkelt mikroområde kan man gjerne ønske seg mer penger. Store samferdselsinvesteringer og store forskningsbevilgninger hjelper næringslivet. Men summen må være slik at det grunnleggende konkurranseforholdet er på plass. Dette er hele tiden en balansegang, men jeg er enig i at SkatteFUNN er en god, effektiv og ubyråkratisk ordning. Det er også derfor det i vekstpakken er varslet at vi ønsker å styrke den ordningen.

Steinar Reiten (KrF) [16:19:28]: I gårsdagens utgave av Dagens Næringsliv er det et intervju med avdelingsdirektør Dag Arnes i NHO som tar utgangspunkt i at NHOs markedsindeks har falt fra 18 til 8 pst. fra første til andre kvartal i år. Som en kommentar til det sier Arnes:

«Med en indeks som når er på åtte, er vi veldig nær at det stopper helt opp. En indeks på fire for markedsutsiktene tyder på at dette kan vare ved en stund».

Han kommenterer også det som ser ut til å være en nærmest total investeringstørke i norsk konkurranseutsatt industri, og sier:

«Nå investeres det veldig lite. Industriinvesteringer er på et nivå som trolig tilsier nedbygging av industrien».

Og videre:

«Vi har inntrykk av at det er et forvitringsscenario på gang i den forstand at produksjonskapasiteten er på vei ned».

Hvordan får statsråden dette til å gå i hop med sine gjentatte påstander om at det går så det suser i norsk konkurranseutsatt industri?

Statsråd Trond Giske [16:20:22]: Jeg tror det må gå an å se to bilder samtidig. Det ene bildet, som denne regjeringen har vært svært opptatt av helt siden finanskrisen rammet oss høsten 2008, er at Norge er en del av en internasjonal økonomi som er i dyp krise. I EU er det nå snart 27 millioner arbeidsløse mennesker. BNP har falt i eurosone seks kvartal på rad. Våre viktigste handelspartnere sliter med stor ledighet og manglende vekst. Man skal ikke lenger enn til Sverige for å finne en arbeidsløshet som er på over 8 pst., og der situasjonen er slik at hver fjerde ungdom går uten arbeid. I den situasjonen må det være mulig å si at Norge – med en arbeidsløshet på ned mot 3 pst., med kontinuerlig sterk vekst, med god økonomisk utvikling – har klart seg enestående bra. Samtidig må vi advare mot at vi ikke er usårbare. Vi kommer til å merke virkningene av den europeiske krisen og må forberede oss på det, bl.a. gjennom den vekstpakken som blir presentert i revidert nasjonalbudsjett – en ansvarlig økonomisk politikk med en næringspolitikk som legger opp til innovasjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Dahl (H) [16:21:43]: 3 minutter er kort tid, og det ble litt knapt sist. Jeg oppfatter at det er registrert at alle forslagene tatt opp.

I debatten ser vi at det stilles spørsmål om handlingsregelen og i hvilken grad Høyre vil stå for en ansvarlig økonomisk politikk, som fremmer konkurransekraft, gir gode rammebetingelser og samtidig har et langsiktig perspektiv.

Jeg tror nok at Høyre er kjent for å være ansvarlig i finanspolitikken. Jeg tror også at Høyre er kjent for å være et næringsvennlig parti.

Så er det et poeng, som også har vært nevnt i debatten, som gjelder todelingen i næringslivet, at noen deler av næringslivet går fantastisk godt, mens andre sliter betydelig. Vi ser en negativ produktivitetsutvikling, dvs. at den er lavere enn hos våre handelspartnere. Det at makrobildet er udelt positivt, kan lett gjøre at vi ikke ser de ganske alvorlige utfordringene for tradisjonell industri. Det er det jeg opplever er kjernen i dette representantforslaget: Hvordan kan vi være med og skape bærekraft for den tradisjonelle industrien i Norge?

Vi tror det vil være klokt å få en total gjennomgang, en helhetlig gjennomgang, av hele virkemiddelapparatet overfor tradisjonell norsk industri. Vi tror det er nødvendig.

Så er det viktig at vi er langsiktige i holdningene våre. Nettopp derfor tror vi det er uheldig at man bare tar enkeltvirkemidler uten å tenke helhetlig. Det er bakgrunnen for våre forslag: La oss få en total gjennomgang, og la oss sikre at norsk næringsliv ikke har en konkurranseulempe, som vi ser f.eks. når det gjelder formuesskatt på arbeidende kapital, som Kristelig Folkeparti tar opp i dette representantforslaget.

Vi skulle ønske oss en slik helhetlig gjennomgang. Vi

ser at det opplever ikke regjeringspartiene som nødvendig. Det tar vi til etterretning, men det kan vel komme nye tider etter september. Da får vi se hvordan vi kan tilrettelegge for en mer bærekraftig utvikling for hele det norske næringslivet.

Frank Bakke-Jensen (H) [16:24:26]: Jeg har bare noen korte kommentarer til debatten.

Representanten Heggø som stilte seg tvilende til Høyres evne til å styre ansvarlig økonomisk. Høyre er en garantist for ansvarlig økonomisk politikk. Det var faktisk Høyre med Per-Kristian Foss i Finansdepartementet som la til rette for den økonomiske veksten den rød-grønne regjeringen kunne nyte da de tok over i 2005. Så vellykket var politikken at redaktøren i Dagsavisen, Arne Strand, sa at aldri har en regjering gått til et så godt dekket bord. Når Arne Strand tyr til å skryte av Høyre, da er det verd å lytte til ham.

Til representanten Holmelid: Jeg skal ikke ta finansdebatten nå, den skal vi ta senere. Men jeg må kommentere angrepene hans som gjaldt kompetanse. Representanten Alf Egil Holmelid har sitt politiske virke i den byen i Norge som leverer de beste skolerresultatene. Den byen er Høyrestyrt. Jeg kan ta representanten med på en liten reise. Jeg har som lokalpolitiker i et lite industrisamfunn som heter Båtsfjord, vært med og prøvd ut Høyres modell for videregående opplæring. Vi løftet andelen Båtsfjord-ungdommer som gjennomførte videregående skole – og, president, legg merke til at vi ikke gjør som SV, at vi teller hvor mange som starter på videregående skole, vi teller hvor mange som har gjennomført – fra 50 pst. til 73 pst. Båtsfjord er et gammelt, tradisjonelt industristed, der læringskulturen ikke var god. Det gjorde vi ved å se barna i et perspektiv på 13 år. Vi så elevene. Vi erkjente at lærerne var den viktigste ressursen, vi brukte ressursene på lærerne. Lærerne fikk også en helt annen arbeidsplass, ved at man kunne følge elevene hele veien. Man brukte ressurser på rådgivning. Vi gjorde mange gode ting, og vi lyktes.

Så jeg kan ta med representanten Holmelid land og strand rundt og vise til gode kompetanseprosjekt og skoleresultater. Det er slik at partiet Høyre leverer kompetanse. Partiet SV lar Kunnskapsdepartementet støve ned.

Terje Aasland (A) [16:26:46]: Jeg synes denne debatten blir noe merkelig og bærer preg av at man nærmer seg den intense delen av valgkampen, så det er om å gjøre å fremme flest forslag for senere å kunne vise til at det har man foreslått i Stortinget.

Jeg synes det er merkelig at når man vil diskutere forholdet til norsk industris konkurransekraft, nevner man ikke ett ord om norsk økonomi. Man nevner ikke ett ord om trygg økonomisk styring, ikke ett ord om renter og kronekurs i et slikt forslag. Det er høyst merkelig at man kan gå igjennom et så viktig tema uten å nevne noe av det i sine kommentarer og betraktninger om konkurransekraften i norsk industri.

Det er ingen tvil om at det er en krevende situasjon. Men det er ikke det først og fremst på grunn av det særnorske skatte- og avgiftsnivået. Det er først og fremst fordi

markedene er i en særdeles lav konjunktur at det er ganske krevende.

Når vi kikker på opposisjonen med tanke på trygg økonomisk styring som begrep og setter spørsmålsteget ved det, først og fremst på vegne av norsk industri for å få avklaringer, er det ganske vesentlig. Fremskrittspartiet foreslår i sin alternative NTP 455 mrd. kr mer enn det som ligger inne nå. Er det ansvarlig økonomisk politikk etter Høyres syn? Det hadde vært ganske greit å få avklart slike ting. Hva er opposisjonens forutsetninger for norsk industri i tiden framover? Det er helt uavklart. Det viktigste grunnlaget er altså uavklart for norsk industri fra Høyre og Fremskrittspartiets side. Det er med respekt å melde en prøvestein som norsk industri ikke bør utsettes for.

Så til kunnskapsdelen. Høyre har som mantra at de egentlig vil privatisere fellesskolen, for å ta det som eksempel: Det er litt merkelig. Vi hadde et møte med direktøren i Alcoa. Han sa at de i løpet av halvannet år skal klare å plassere Alcoa i Norge, slik at de kan ta opp all konkurransekraft som Alcoa trenger i årene framover, fordi vi er verdens best organiserte. Hvordan kan vi være verdens best organiserte? Min påstand er at det i stor grad skyldes utdanningsløpet i det norske systemet, at vi har en fellesskole der ulike mennesker løser like oppgaver. Det er ganske vesentlig for norsk næringsliv. Det er ganske vesentlig for norsk næringsliv at man klarer å ha en ganske flat struktur ute i bedriftene, noe som er med på å underbygge konkurransekraft. Den slags elementer er overhodet ikke inne i tankebanene til Høyre og Fremskrittspartiet, når de snakker om tiltak for norsk industri. Da er det formuesskatt og andre enkle løsninger ... (presidenten klubber).

Presidenten: Taletiden er ute.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:30:10]: Eg skal ikkje trekke diskusjonen ut i langdrag, men eg synest det er interessant å få debatten over på det som næringslivsleiarar og folk i næringslivet sjølv – systematisk – seier utan samanlikning er den viktigaste delen av næringspolitikken, nemleg å ta vare på den spesielle kompetansen som vi bygger opp i norsk skole.

Så er Bakke-Jensen litt fornærma for at vi angrip deira skolepolitikk – og det må han få lov til å vere – men problemet er at han tok ikkje hovudpoenget. Problemet er at det er ein del av Høgre og Framstegspartiet sin skolepolitikk som dei ikkje vil snakke om i valkampen, nemleg ønsket om å privatisere. Spesielt innanfor vidaregåande skole har vi sett det. Om ein ser på yrkesfagleg utdanning i vidaregåande skole i Sverige, eksisterer det knapt lenger ein viss kvalitet i skolen fordi at ein har privatisert. Det andre aspektet ved å privatisere skolen er at ein får eit klassedelt samfunn. Det er det stikk motsette av det norsk næringsliv etterlyser.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Frank Bakke-Jensen (H) [16:31:25]: Det er et ganske vanlig triks – når Høyres skolepolitikk skal angripes – at man påstår at Høyre skal privatisere skoleverket. Hvis man

ser på undervisningssektoren i Oslo: Er den privatisert? Hvis man ser på undervisningssektoren i andre kommuner: Er det en privatisert undervisningssektor? Nei.

Privatskoler kan være en del av et verdifullt mangfold, men Høyre har ikke sagt at man skal privatisere skoleverket. Det viktigste i Høyres skolepolitikk er kvalitet i undervisningen i skolen og kunnskap om det som skjer, og at unger skal lære det de skal lære. Og det skal være kvalitet gjennom hele linjen oppover.

Det skremmemantraet som tas fram her, stemmer ikke. Med all respekt, det er kanskje uvanlig, men jeg må få lov til å gi posisjonen et godt råd før vi går ut i valgkampen: Dere må lese dere bedre opp på Høyres skolepolitikk, hvis ikke feier vi dere av banen i denne valgkampen.

Presidenten: Presidenten vil minne om at det er tiltak for å styrke norsk industri som er tema for denne debatten – og at man holder seg innenfor det temaet.

Representanten Alf Egil Holmelid har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:32:52]: Eg har vore veldig mykje i norsk næringsliv, og om ikkje kunnskap er ein del av tiltaka, har eg ikkje forstått norsk næringsliv.

Så vil eg berre seie at ein ting er kva Høgre seier, men eg synest Bakke-Jensen skal lese seg opp på kor mange søknader om privatisering av vidaregåande skolar som låg inne da vi overtok etter Kristin Clemet.

Presidenten: Debatten i sak nr. 21 er dermed ferdig.

Sak nr. 22 [16:33:19]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Bård Hoksrud om rammevilkår for norsk skogbruk og treforedlingsindustri (Innst. 368 S (2012–2013), jf. Dokument 8:93 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Dahl (H) [16:34:12] (ordfører for saken): Representantforslaget fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Bård Hoksrud, om rammevilkår for norsk skogbruk og treforedlingsindustri, dreier seg om et høyaktuelt næringspolitisk tema.

Norsk treindustri er sterkt konkurranseutsatt – og sli-

ter. Det svenske selskapet Södra Cell er nå i ferd med å avvikle sitt eierskap i sin fabrikk i Hurum kommune på grunn av manglende lønnsomhet. En avvikling vil få direkte konsekvenser for 300 ansatte, men ifølge Norsk Skog-eierforbund kan nærmere 6 000 arbeidsplasser bli berørt. Södra Cell-saken er ikke et unikt eksempel, men viser godt utfordringene for norsk treforedlingsindustri. Administrerende direktør i Norske Skog uttaler: «Særnorske regler tapper oss for 200 millioner i året.»

Det er en gjensidig avhengighet i norsk skognæring, og en svekket treforedlingsindustri kan true hele næringen.

Det gir god grunn bekymring at timelønnen i norsk industri i dag er om lag 70 pst. høyere enn hos våre handelspartnere, og at vi har en lavere innovasjonsgrad. Den årlige produktivitetsveksten har under rød-grønt styre hatt en dramatisk nedgang. Vår konkurransekraft er sterkt redusert.

Forslaget peker på at den særnorske formuesskatten fører til at bedrifter tar ut utbytte til eierne for å finansiere eiernes formuesskatt, noe som demper investerings- evnen og soliditeten. Det er gjennomført en skjult økning av skatter gjennom reduksjon av satsene for avskrivning, og regjeringspartiene har stemt ned forslag for å bedre avskrivningsreglene.

Også regjeringen ser nå at det må tas grep for å redde norsk skogindustri. 29. april 2013 ble den såkalte skogpakken presentert. Det er god grunn til å stille seg spørsmålet om hvorfor dette først kom på tampen av regjeringens andre stortingsperiode. Stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen uttalte til NRK 5. april: «Vi har sviktet skognæringa.»

Arven etter Stoltenberg-regjeringen er en skogindustri på vei under kritisk størrelse. Under den rød-grønne regjeringen er antallet arbeidsplasser i skogindustrien redusert med ca. 40 pst. I samme periode har sysselsettingen – innenfor samme bransje – vært stabil i Sverige.

Det er rom for en norsk skogindustri, men det forutsetter gode politiske grep. Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti foreslår at det legges frem en egen skogmelding, og at det innføres en konkret, langsiktig målsetting om at modulvogntog på inntil 25 meter og totalvekt inntil 60 tonn skal kunne brukes på stamveinet hvor det er dimensjonert for slik transport.

Fremskrittspartiet og Høyre foreslår å oppheve boplikten for skogeiendommer, åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i skogbruket, og vi ber regjeringen sørge for at begrepet «inngrepssfrie naturområder» ikke lenger skal tillegges vekt ved behandling av arealsaker i statlige forvaltningsorganer.

Jeg tar opp forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Torgeir Dahl har tatt opp de forslagene han refererte til.

Terje Aasland (A) [16:37:18] (leder for komiteen): Det er ingen tvil om at skogsektoren er inne i en særdeles krevende situasjon, ikke minst på grunn av at man over tid kanskje har satset for ensidig, samtidig som markede-

ne er særdeles usikre og nedadgående i det som har vært hovedproduksjonen i Norge.

Det er en alvorlig situasjon som regjeringen tar på største alvor. Det er ikke sånn at man våknet opp i vår og erkjente at det er utfordringer i norsk skognæring. Nei, regjeringen leverte en tiltakspakke allerede i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2012. Fram til nå har man tatt opp ganske kraftfulle tiltak i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Så håper jeg at de tiltakene som er kommet der, vil bidra til at man kan få opp optimismen, få fram nye prosjekter, finne nye måter å bruke trestokken på, som gjør at man kan få en bedre verdikjede og større muligheter for fortjeneste.

Når det gjelder det konkrete forslaget som er til behandling, er vel det forholdsvis lite ambisiøst. Det peker ikke i noen annen retning enn det som allerede ligger inne i revidert nasjonalbudsjett, og de tiltakene som regjeringen faktisk jobber med, med unntak av at man vil ha en egen, ny skogmelding til Stortinget.

Vi mener at tiden mer er inne for å handle, slik regjeringen gjør gjennom revidert nasjonalbudsjett. Så tror jeg det er viktig at vi kontinuerlig jobber med ytterligere tiltak – eller forsterkning av tiltak – nettopp for å skape optimisme i tilknytning til skogsektoren. Jeg tror på det sporet som ligger i revidert nasjonalbudsjett – satse mer på forskning og utvikling, satse på å stimulere til klynger og samarbeid, og ikke minst de viktigste strakstiltakene: å øke tillatt totalvekt og lengde på tømmertransporten for å få ned kostnadene for trevirke inn mot verdikjedene.

Her er det et forslag som etter min oppfatning langt på vei er overflødig, ut fra den situasjonen som er. Vi må rette blikket mot de forslagene som allerede ligger inne i revidert nasjonalbudsjett, som er fremmet av regjeringen, og som går på områdene kunnskap, utvikling og å stimulere til nye produkter.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:40:04]: Det er med stor interesse norsk skogbruk og treforedlingsindustri følger med på denne saken i dag. Denne næringen har hatt en negativ utvikling i flere år, og derfor er det på høy tid at noen tar fatt i dette. Det at det nettopp er Fremskrittspartiet som gjør det, med denne saken her i dag, er ingen tilfeldighet, da vi har hatt denne næringen som én av de næringene vi har prioritert å arbeide for.

En rekke treforedlingsfabrikker er blitt nedlagt, mens selve skognæringen sliter med dårlig inntjening. I løpet av kort tid har Norske Skog blitt lagt ned i Follum, Peterson Paper i Moss har slått seg konkurs, Hunsfos Fabrikker i Venesla har gått konkurs, Forestia fabrikk i Kvam ble nedlagt i desember 2012, Land Sag i Oppland la ned driften og Glåmdal Tre AS gikk konkurs i mars i år, og flere med dem.

Den største utfordringen på nåværende tidspunkt er framtiden til cellulosefabrikken Södra Cell Tofte, som er nedleggingstruet – en fabrikk som forbruker ca. en fjerdedel av den totale avvirkingen av skog i Norge, og sysselsetter ca. 300 personer, og ca. 6 000 arbeidsplasser er påvirket av dette igjen. I tillegg til denne oppramsingen er det mange små bedrifter og enkeltstående skogeiere som har

gitt opp, eller i hvert fall gitt opp for en periode. Derfor er det på tide at vi får en debatt om denne næringen.

Fremskrittspartiet har gjennom denne saken fremmet en rekke forslag som vi mener vil gagne næringen, og gjøre den lønnsom og konkurransekraftig i forhold til våre utenlandske konkurrenter. Fremskrittspartiet har også gjennom budsjettforslag og andre saker på Stortinget fremmet forslag som vil hjelpe både denne næringen og det norske næringslivet generelt. Disse forslagene har dessverre fått liten, eller kanskje heller ingen, støtte fra regjeringspartiene.

Fremskrittspartiet foreslår som ett av flere tiltak at det fremmes en egen skogmelding – dette for å belyse, diskutere og komme med forslag til tiltak som kan bidra til en vekst for næringen – men dette må komme raskt.

Fremskrittspartiet foreslår at det gjøres noe med modulvogntoglengde og totalvekt, herunder også boggitrykk. Fremskrittspartiet registrerer at det nok en gang blir nedstemt og heller sendt ut på en ny høring. Større vogntog er en stor økonomisk besparelse for næringen, ja ofte nok til at næringen vil gå med overskudd. Det at færre vogntog også har en positiv miljøeffekt, er noe vi får med gratis.

Fremskrittspartiet er også positiv til flere måter å eie og drive en skogeiendom på, og foreslår AS-modellen som ett av flere alternativer. I Norge er det nærmere 27 000 skogeiendommer, men kun ca. 300 av disse er på en størrelse som gir et årsverk.

Jeg tar opp forslaget som Fremskrittspartiet er alene om, og de forslagene vi står sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Per Roar Bredvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:43:23]: Skognæringa er inne i ein krevjande periode, og det er veldig viktig at vi no får diskusjonar rundt det. Eg skal ikkje gjenta alt saksordføraren orienterte om når det gjeld det som ligg i revidert nasjonalbudsjett i forslaget frå regjeringa. Der ligg både kortsiktige og langsiktige tiltak. Eg skal her snakke litt om dei langsiktige tiltaka.

Det er vel sånn at treforedlingsindustrien, eller masseindustrien, kanskje har vore noko seint ute i den industrielle omstillinga som mykje annan prosessindustri i Noreg har vore gjennom for 10–20 år tilbake. Vi har kanskje i for lang tid satsa på volumproduksjon for å ta unna virke, og ikkje hatt tilstrekkeleg fokus på å utvikle produkt som skapar høgare pris i marknaden. Eg synest dei grepa som no er gjorde, med å satse meir gjennom Forskningsrådet, er veldig viktige. Men det er berre ein del av det, for viss ein verkeleg skal få til den omstillinga og den produktutviklinga som er nødvendig, må ein skape veldig tette relasjonar mellom næringa sjølv og forskingsmiljøa. Den suksessen vi har hatt i visse andre næringar med å bygge cluster der små og store bedrifter har konkret samarbeid med forskings- og undervisningsinstitusjonar, trur eg er eit veldig viktig element også her, og det blir det no lagt til rette for med dei finansieringane som ligg inne i revidert nasjonalbudsjett.

La oss ta Borregaard, som har utvikla ganske mange

produkt – eitt av poenga som det kan vere grunn til å nemne, er at blant dei produkta som dei i dag har på beddingen, og også som dei har fått fullført, er det eitt som for ikkje så lenge sidan var eit avfallsprodukt, som gjekk rett i elva, som heiter lignin. Det med å sjå på alle ressursane som ein heilskap, og det at nokre ressursar ofte blir kalla avfall fordi ein ikkje har drive nok forskning på kva dei faktisk kan brukast til, kan vere ein interessant observasjon her, som viser at vi er inne i ei næring som er ei grøn næring, og som har store moglegheiter for produktutvikling.

Eg har også lyst til å seie at innanfor denne næringa er det mange som seier at det er relativt overkommeleg å få midlar til forskning og utvikling, men problemet oppstår når ein skal investere i ei produksjonsline, for då snakkar ein ikkje om millionar lenger, då snakkar ein om titals, kanskje oppimot hundretals millionar kroner. Difor er det så viktig at ein no har fått på plass også kapital – det som er gjort ved å utvide investeringskapitalen i Investinor.

Irene Lange Nordahl (Sp) [16:46:38]: Et lønnsomt og aktivt skogbruk er en avgjørende forutsetning for å beholde og videreutvikle en så omfattende og stor trebasert industri i Norge som mulig. Norsk treforedling og norsk treindustri er for tiden i en vanskelig situasjon. Vi i Senterpartiet er derfor veldig opptatt av at det satses på infrastruktur og tiltak som kan øke aktiviteten hos skogeiere, og vi er særdeles opptatt av framtiden for denne industrien.

Eiendomslovene i skogbruket og landbruket skal legge til rette for næringsutvikling, for aktivitet og framtid i Bygde-Norge. Boplikten er et sentralt virkemiddel i distrikts- og landbrukspolitikken og bidrar til å holde bosettingen i distriktene oppe. En avvikling av boplikten vil føre til at kapitalsterke investorer kjøper opp gårdsbruk og andre eiendommer i distriktene, og bygdesamfunn vil bli lagt øde store deler av året.

Spørsmålet om boplikt og konsesjonsplikt er et eksempel på skillelinjene som er så tydelige i norsk landbruks- og distriktspolitikk. Høyresiden – i likhet med representanter for finanseliten – er mer opptatt av å gi rike mulighet til å eie flere fritidseiendommer i Distrikts-Norge, enn å sikre bosetting og næringsaktivitet i distriktene.

Når det gjelder forslaget om å åpne for aksjeselskap som driftsform i skogbruket, ønsker vi i Senterpartiet at landbrukseiendommer i størst mulig grad skal eies av personer som selv står for driften, og som bor på eiendommen. Men i de tilfeller der fleksible løsninger på eiersiden gir fordeler som tradisjonelle eierformer ikke har, legger loven allerede i dag til rette for dette.

Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett for 2013 fremmet forslag om en tiltakspakke på hele 750 mill. kr, som inneholder tiltak som vil hjelpe skognæringen både på kort og på lang sikt, noe som viser at regjeringen tar utfordringene næringen står overfor, på alvor.

Vi i Senterpartiet er også veldig fornøyde med at næringsmeldingen varsler en egen strategi for skognæringen. SKOG22 skal være bredt sammensatt av personer fra hele verdikjeden. Strategien skal danne grunnlag for en sterk forsknings- og utviklingsinnsats og demonstrasjonsaktivitet – dette for å realisere et betydelig verdiskapingspoten-

sial i trevirket som ressurs i overgangen fra oljebaserte til biobaserte produkter.

Skognæringen er en av de få komplette verdikjedene i Norge. Den omfatter skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk, trelast, trevareindustri og treforedlingsindustri. Næringen betyr mye for verdiskapingen og sysselsettingen i distriktene. Tømmer kan som kjent brukes til en rekke moderne produkter, og derfor er forskning og utvikling stikkordene for regjeringens nysatsing på norsk skogindustri.

Kostnadseffektive transporter er avgjørende for skognæringen. Forslaget til regelendringer for å øke totalvekten på tømmertransporter til 60 tonn er nå sendt på høring. Regjeringen har tidligere åpnet for økt lengde, fra 22 meter til 24 meter, på tømmervogntog. Disse tiltakene vil bidra til reduserte kostnader for næringen og har blitt meget godt mottatt ute.

Steinar Reiten (KrF) [16:49:59]: Skognæringen og skogindustrien har slitt de siste årene, og antall ansatte i skogindustrien er redusert med omtrent 40 pst. under denne regjeringen. Den dagsaktuelle situasjonen for skogindustrien i Norge er utfordrende. Utviklingen innen produksjon av cellulose, tremasse, papir, kartong, plater osv., er så dramatisk negativ at store deler av den industrielle etterspørselen etter skogsvirke kan bli borte i deler av landet.

Det er en rekke tiltak som vil kunne bedre situasjonen betraktelig for skognæringen, både når det gjelder infrastruktur, skatter og avgifter, og bruken av midler innenfor handlingsregelen.

Det er bra at regjeringen nå ser på tyngde- og lengdebegrensningen for vogntog. En endring til 25 meter og 60 tonn vil gjøre stor forskjell for tømmer-, trelast- og flistransport, og gi en årlig innsparing på ca. 50 000 lass. Men dessverre vil ikke endringer på lengde- og tyngdebegrensninger, utbygging av skogsbilveier, eller utbedring av riksveier ha mye for seg uten at man også forbedrer fylkesveiene. I store deler av landet er det et dårlig utbygd og vedlikeholdt fylkesveinett. Det erkjenner til og med regjeringen selv på side 115 i Nasjonal transportplan, der det står: «Det har over tid oppstått et betydelig forfall på fylkesvegnettet.»

Statens vegvesen har dokumentert at det koster opp i mot 75 mrd. kr å fjerne forfallet på fylkesveiene. Regjeringen har i forbindelse med Nasjonal transportplan foreslått en økning på 10 mrd. i rammeoverføringer til fylkene, som i all hovedsak først skal komme om fem år – i siste del av planperioden. Samtidig fjernes ordningen med rentekompensasjon for transporttiltak. Kristelig Folkeparti mener at dette ikke vil være tilstrekkelig til å løse de svært prekære behovene for utbedring av fylkesveinettet. Derfor vil vi videreføre rentekompensasjonsordningen slik at fylkene fremdeles får bistand til utbygging og forbedring av fylkesveinettet for å utbedre flaskehalsen og opprette tilstrekkelig bæreevne på veiene. Dette er avgjørende for tømmertransporten i de delene av landet som jeg kommer fra.

Også skatter og avgifter svekker konkurranseevnen til norsk skognæring. Kristelig Folkeparti ønsker å fjerne for-

mueskatten på arbeidende kapital og igangsette en gjennomgang av avskrivingsssatsene. Vi vil også se om det er behov for en ytterligere reduksjon i selskapsskatten utover den regjeringen la fram i revidert nasjonalbudsjett, og utvikle arveavgiften. I tillegg vil vi beholde gjennomsnittsligning for skogbruket for å styrke langsiktig produksjon.

Til slutt vil jeg nevne handlingsregelen. Det er urovekkende at regjeringen ser vekk fra premisser for innføring av handlingsregelen. Det var en forutsetning at midlene fra oljeformuen vår skulle brukes til forskning, utdanning, infrastruktur eller næringsrettede skattelettelser. Så har ikke skjedd. Midler til næringsrettet forskning går ned, infrastrukturen har betydelig etterslep, og det norske skatteinivået er ikke konkurransedyktig.

Kristelig Folkeparti vil støtte forslagene fra Fremskrittspartiet, både når det gjelder endringer i lengde- og tyngdebegrensninger på vogntog, og forslaget om en egen skogmelding.

Borghild Tenden (V) [16:53:02]: Slik Venstre ser det, ligger det store muligheter i «nye» markeder, innovasjon og nyskaping på produksiden innenfor skognæringen.

Gjennom nye produksjonsprosesser vil trevirke med tiden kunne erstatte fossilt karbon som råstoff for de fleste vanlige oljebaserte produkter. Borregaards produksjon av spesialcellulose, lignin, vanillin, bioetanol og kjemikalier for farmasøytisk industri er et godt eksempel på dette.

Venstre vil være en pådriver for at det etableres NCE innen trebasert materialteknologi. En naturlig lokalisering vil være Hønefoss, mellom de allerede eksisterende NCE-ene for henholdsvis Systems Engineering på Kongsberg, og lettmetall på Raufoss. Slik kan vi skape en av verdens mest komplette miljøteknologiklynger innenfor materialutnyttelse i denne teknologitette innlandsregionen. Det kan bli miljøteknologi ikke bare på sitt beste, men også sitt viktigste.

I tillegg til fremstilling av nye produkter, bør mer skogsvirke utnyttes til direkte energiproduksjon som biovarme eller via biogass. En årlig tilvekst på 25 millioner m³ og et nåværende årlig uttak på 10 millioner m³, vitner om et betydelig potensial for økt energiproduksjon. Venstre gir full støtte til nasjonal strategi for produksjon av biogass, og vil ha en storstilt satsing både på store industrielle anlegg og mindre gårdsbaserte anlegg. Innen 2020 vil Venstre at 30 pst. av husdyrgjødsel og skogsvirke kan gå til biogass.

Venstre vil forby fossil oppvarming i offentlige bygninger fra 2018, og i alle bygg fra 2020. Mulighetene er der. Disse må vi stimulere gjennom skatteomlegginger, investeringsstøtte og forskning.

Venstre vil opprette et statlig investeringssselskap – Klimatek – som skal investere i klimateknologi, klimagründere, og miljøriktig omstilling av næringsliv.

For å styrke det aktive skogbruket og den industrielle kapasiteten, er det viktig å fornye strukturen på skognæringen. Om lag 70 pst. av norske skogeierdommer har i dag under 500 dekar produktivt skogareal. Venstre vil fjerne både odelsretten og delingsforbudet i jordloven for å skape mer bærekraftige enheter og mer aktive

eiere. Vi kan ikke ha et landbruk der nesten halvparten av jorda er leiejord og halvparten av skogen ikke drives.

Transportkapasiteten er viktig for å få tømmeret fram til foredling. Venstres svar på dette er en storstilt satsing på tog i de fylkene hvor skogbruken har størst avvirkning og mest industri. Dobbelspor, kryssingsspor og omlastings-terminaler er viktige tiltak for økt kapasitet.

Jeg vil til slutt ta opp Venstres forslag som er omdelt i salen, og varsler at Venstre kommer til å stemme for mindretallsforslagene nr. 1–4 i innstillingen.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Trond Giske [16:56:19]: Det er bra at rammevilkår for norsk skogbruk- og treforedlingsindustri blir diskutert i Stortinget. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for en livskraftig skognæring i Norge, og det er helt i tråd med vår politikk ikke å tilnærme seg dette på en næringsnøytral måte, men tvert imot ha en spesifikk politikk som legger til rette for en tradisjonsrik næring, som også har en stor framtid.

Skognæringen er samtidig en del av en global industri, den er sterkt påvirket av det som skjer internasjonalt, og har derfor stått overfor store markedsutfordringer ved sviktende etterspørsel og overkapasitet innenfor deler av industrien. Dette gjelder ikke bare Norge, dette er noe også mange andre land er rammet av, blant dem vårt naboland Sverige.

Samtidig må vi ikke svartmale situasjonen. På tirsdag kom den gledelige nyheten om at Mayr Melnhof Karton kjøper samtlige aksjer i Södra Cells tremassefabrikk i Follafoss. Salget betyr at driften ved fabrikkene gjenopprettes, og innenfor flere produktområder har næringen kompetanse og utviklingsmiljø helt i verdensklasse. Borregaard er verdens ledende innenfor sine nisjer. Moelven er et solid selskap innenfor byggmoduler og limtre. Regjeringen følger situasjonen nært, og har løpende dialog med hele næringen om utfordringene.

Allerede i revidert nasjonalbudsjett 2012 la vi fram en tiltakspakke til treforedlingsindustrien på 100 mill. kr, hvor målet var å øke forsknings- og utviklingsaktiviteten i treforedlingsindustrien og bedre industriens råstofftilgang.

Det er blitt fremmet representantforslag med ulike tiltak. I etterkant har regjeringen presentert revidert nasjonalbudsjett med en ny tiltakspakke for skog- og trenæringen. Her fremmer vi tiltak som skal bedre lønnsomheten, bedre infrastrukturen, bedre innovasjonskraften i tillegg til at vi samtidig varsler en egen vekstpakke med tiltak på avskrivningsregler, med tiltak vedrørende SkatteFUNN og tiltak på skatteordninger generelt for hele næringslivet.

Representantforslaget tar opp flere konkrete tiltak, men når man nå ser revidert nasjonalbudsjett, er det lett å se at vi syntes at representantforslaget var altfor beskjedent på tre- og skognæringens vegne. Det er få ganger at opposisjonen blir såpass avkledd som i prosessen rundt denne saken. Man foreslår altså 50 mill. kr til infrastrukturtiltak, så kommer regjeringen med mye, mye mer på infra-

strukturtiltak, og da skriver man i innstillingen at dette var litt veikt fra regjeringens side. Man skriver at man gjerne vil ha 60 tonn på totalvekten, så sender regjeringen et slikt forslag på høring, og så er man fra opposisjonen misfornøyd.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:59:38]: Jeg har stilt mange spørsmål i spørretimen gjennom de 16 år jeg har vært på Stortinget. Mange av spørsmålene har vært skog- og jordbruksrelatert. De er stilt til nåværende mat- og landbruksminister, og de er stilt til tidligere mat- og landbruksministre. Det at skognæringen nå sliter, er ingen nyhet. Den har slitt lenge. Det er merkelig at regjeringen ikke har tatt dette inn over seg tidligere. Man kan jo spørre hvorfor denne skogpakken kommer først nå, og ikke har kommet tidligere.

En annen ting som jeg legger merke til, er – som statsråden sa litt om fra talerstolen – dette med modulvogntog, lengder og 60 tonn totalvekt. Det gjelder forslag som er blitt fremmet tidligere. Det har vært ute på høring. Så vidt jeg vet, har det vært på høring i tre år, og nå skal regjeringen sende på ny høring det som angår 60 tonn. Hvorfor kan man ikke med en gang si ja til 60 tonn? Det vil spare næringen for mange millioner. Det vil også være godt for miljøet å få vekk en del av den vogntogmengden som er på veiene våre.

Statsråd Trond Giske [17:00:41]: Representanten får bare krysse fingrene for at denne regjeringen fortsetter, slik at vi får gjennomført tidenes investeringsprogram i norsk samferdsel – ikke skape en enorm usikkerhet om OPS-prosjekter, som drar pengene fra veisatsing over i private lommer, eller stoppe de 100 mrd. kr fra bompengene som vi trenger for å sikre gjennomføringen av en slik samferdselspakke.

Det er helt utrolig at de to største opposisjonspartiene, som har planer om å gå i regjering sammen, ikke kan si klart fra om hvordan de skal finansiere et sprik på 130 mrd. kr – tror jeg det er – hvis man bare avviker de bomprosjektene som er i dag, i tillegg til de 100 neste. Velgerne er i total uvitenhet om hva slags politikk Høyre og Fremskrittspartiet sammen vil føre på samferdselsområdet. Det har betydning for tre- og skognæringen.

Og når de – når de selv presenterte et representantforslag med 50 mill. kr i satsing – får en pakke på 750 mill. kr og er misfornøyd, er parodien fullkommen.

Per Roar Bredvold (FrP) [17:01:46]: Jeg ville satt veldig stor pris på at statsråden hadde svart på spørsmålene mine.

Jeg spør: Hvorfor kom skogpakken først nå og ikke tidligere? Det er ingen nyhet at næringen har slitt. Og jeg spør på nytt: Hvorfor skal forslaget om 60 tonn ut på ny høring, når det tidligere har vært på høring i i hvert fall tre år? Hvorfor kan man ikke med en gang si ja til vogntog med totalvekt 60 tonn og 25 meters lengde der veinettet tillater det?

Statsråd Trond Giske [17:02:11]: Skogpakken kom ikke nå, den kom bl.a. i revidert nasjonalbudsjett i 2012. Den har kommet i en omfattende samferdselssatsing mens vi har sittet i regjering. Den har kommet i form av en ansvarlig politikk på økonomiområdet, som har bidratt til at norsk industri og konkurranseutsatte næringer har klart seg bedre enn de aller fleste i Europa. Den har kommet gjennom en god fordelingspolitikk som sikrer ansvarlige lønnsoppgjør og ikke er i strid med partene i arbeidslivet. Den har kommet i form av innovasjon og utvikling. Blant annet har et selskap som Borregaard nytt godt av mange titalls millioner kroner i støtte fra offentlige næringsvirkemidler.

Det må være mulig å påpeke at et sprik på 130 mrd. kr mellom Høyre og Fremskrittspartiet i samferdselspolitikken ikke er et godt svar til en tre- og skognæring som mer enn noe er avhengig av forutsigbarhet og faktiske investeringer – ikke bare papirpolitikk.

Torgeir Dahl (H) [17:03:24]: Skognæringen lider under to helt klare konkurranseulemper.

Det ene går på transportkostnader. De er betydelig høyere, og vi vet at vi har et veinett som er lite egnet til å ta de transportmengdene og de transportvolumene som er helt nødvendige.

Det andre er særnorske regler. Jeg viste i mitt innlegg til at administrerende direktør i Norske Skog 25. april sa at særnorske regler koster Norske Skog-konsernet 200 mill. kr årlig. De hevder at uten disse ville de være sterkt konkurransedyktig i forhold til både svenske og finske konkurrenter. Vil næringsministeren ta grep for å se om han kan bidra – ikke ved å gi en næringsdiskriminering, men i hvert fall gi disse næringene minimum nøytralitet? I dag har de klare konkurranseulemper, i hvert fall slik Høyre ser det.

Statsråd Trond Giske [17:04:27]: Det som bransjen sier til oss er den vesentligste forskjellen mellom f.eks. Norge og Sverige, er dette med vogntog lengde og samferdselstiltak. Nettopp derfor har dette sterk oppmerksomhet i den pakken vi presenterte i revidert budsjett, hvor vi satter – mye mer enn det representantforslaget la opp til – på infrastruktur og samferdselstiltak for tre- og skognæringen.

Spørsmålet som gjenstår til Høyre, er: Med et avvik på kanskje 130 mrd. kr mellom Høyre og Fremskrittspartiet, hvor blir det av samferdselssatsingen? Vi snakker lik-som ikke om småpenger, vi snakker om en enorm avstand i samferdselspolitikken.

Vi skal nå øke satsingen på infrastruktur og samferdsel med 50 pst. i den neste tiårsperioden. Da trenger man forutsigbarhet. Man trenger enighet om finansieringen – ikke en enorm krangel om ethvert bompengeprojekt, et OPS-prosjekt eller annet som gjør at hele planen blir satt i spill.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Knut Storberget (A) [17:05:42]: For oss som kommer både fra skogen og lever av skogen – i innlandet – kan det

være to tilnærminger til det representantforslaget som behandles her i dag, og til rammevilkårene for skogbruket som sådant. Den første er om man skal velge å svartmale – si at alt er håpløst, og at toget på en måte er gått. Den andre er å si at alle nye politiske tiltak som kommer fra regjeringa, nærmest er uten nytte.

Jeg har motsatt innfallsvinkel i denne debatten. Først: Det er et enormt potensial i skognæringen, med henblikk både på tradisjonell virksomhet og på det å kunne utnytte tømmermaterialet på nye måter, noe som har økonomisk betydning for oss. Det snakkes om milliardbeløp med tanke på hva dette betyr for Norge – det sysselsetter 25 000 mennesker. Men det har også betydning inn mot den debatten som vi har hatt ved mange anledninger i Stortinget i det siste, nemlig om det å kjempe mot en todeling av norsk økonomi og bidra til en økonomi som er klimavennlig, og som tar vare på muligheter for det fornybare. Slik sett er dette et positivt utgangspunkt, sjøl om mange av utfordringene rundt næringa er tunge, og sjøl om mange sliter.

I så måte må jeg si at det er gledelig å se at regjeringa er så tydelig i sine tiltak. Jeg må også understreke: Dette er ikke et arbeid man startet på i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Man hadde jo – som både statsråden og flere andre har vært inne på tidligere – en tiltakspakke allerede i fjor og følger bra opp dette året, i volum, etter mitt skjønn, veldig kraftig og svært treffsikkert. Det er svært viktige tiltak som kommer, men det er gledelig at regjeringa velger å satse så tydelig på dette, og som jeg ser at skognæringa og aktørene ute har tatt imot med åpne armer og har gitt positivt skussmål. Da skulle det bare mangle at man i en politisk debatt som dette ikke var såpass at man – når man ser at forslagene fra regjeringa overgår det som ligger i representantforslaget – i det minste kunne si at dette har noen positive elementer i seg.

Det er, etter mine begreper, svært viktig at vi nå klarer å få gjort noe med transportkapasiteten til skognæringa. Den kraftige satsinga som nå kommer på vei, den kraftige satsinga på skogsbilveier og på det å få tømmeret ut, gjør at dette kan bli et virkelig tilslag for skognæringa.

I så måte undres jeg litt over partiet Venstre, som i dag fremmer mange forslag om utvikling av bioøkonomi og bioenergi, men som samtidig, for bare et par dager siden her i Stortinget, valgte å fremme forslag om at all subsidiert av skogsbilveier skulle avskaffes. Det er en manglende konsekvens i skogpolitikken som vil bety at man ikke får nyttiggjort seg det store potensialet som ligger der.

Per Roar Bredvold (FrP) [17:09:01]: Først en liten stemmeforklaring. Når det gjelder Venstres forslag, ønsker Fremskrittspartiet å stemme for forslagene nr. 8, 9 og 11. Så er det sagt.

Det har ellers vært mye prat om skogpakken fra regjeringen. Jeg vil vel tro at alle ønsker den velkommen, og at alle vil stemme for den når det blir muligheter til det. Men det vi i opposisjonen mener, er at den burde ha kommet før, at den gjerne kunne vært større, og at den på andre måter også kunne tatt med mange andre ting som vi

i opposisjonen nevner, bl.a. dette med skatter, avgifter og avskrivninger etc.

Det er ingen tvil om at det hogges mye mindre enn det som er tilveksten i Norge. Det hogges faktisk mye mindre enn halvparten. Det resulterer bl.a. i at Norge vokser igjen. Det igjen gjør at bl.a. turisme og reiseliv blir rammet av dette. Dette handler ikke bare om skognæringen, dette handler ikke bare om treindustrien, det er også mange andre næringer som er avhengig av at disse to næringene går bra.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:10:24]: Jeg er glad for all debatt om dette temaet, og takker Fremskrittspartiet for en ny mulighet. Det er korrekt at kostnadsnivået i Norge generelt med tanke på timelønninger er høyere enn våre handelspartners – betydelig høyere – men når det gjelder treforedlingsindustrien, er ikke det sant. En sagmester på et av de største sagbrukene våre tjener 157 kr timen, en annen sagmester tjener 195 kr timen. I forhold til andre er det dårlig betaling. Det er dårlig betaling, og det gjør at interessen for å bli sagmester og fagarbeider innenfor sagbruksindustrien og treforedlingsindustrien er mindre. Det er det som er problemet.

Når det gjelder Høyre og Fremskrittspartiets påpekning av at det er lav innovasjonsgrad, er det derimot korrekt. Det er gjort store strategiske feil, anført av Norske Skog, som satsset på avisepapir over hele verden. Det har medvirket, og det er en generelt lav lønnsomhet, som gir lav innovasjonsevne. Det er derfor nødvendig å øke lønnsomheten i hele verdikjeden: bruken av skogen, hogst av skogen, transporten av tømmeret, foredling av tømmeret. Krise gir muligheter, nye, kraftfulle økonomiske virkemidler diskuteres – det er debatten i revidert.

Det jeg imidlertid vil fokusere på nå, er eiendomsrett. Høyre og Fremskrittspartiet har et forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i skogbruket.»

Senterpartiet er klokkeklare på at vi skal ha et privat, personlig eierskap med eiendomsrett og eiendomsplikter. Det har vist seg overlegent historisk, vist seg overlegent internasjonalt for en biologisk produksjon hvor man må tenke langsiktig, og hvor man må ha plikter til eiendomsretten. Vi vet at eiendomsrett gir makt, så det er vårt syn. Men hva mener egentlig Høyre og Fremskrittspartiet med forslaget sitt? Vil de åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i skogbruket? Er det eiendomsretten til skogen en snakker om, eller er det å drive i skogen? Det er full åpning i dag for å ha maskiner i aksjeselskapsformen – ikke noe problem. Men hva er det de mener? I Høyres programforslag er det også uklarhet på dette punktet. Er det sånn at Høyre ønsker å ha aksjeselskap som må eie skog, eller er det ikke? Det er mitt spørsmål. Det er utrolig sentralt å få avklart det i denne diskusjonen, for det er antagelig den siste som går på dette viktige punktet. Hva er det en mener med forslaget? Er det eiendomsretten til skogarealene eller er det eiendomsretten til hogstmaskinen en snakker om? Det sentrale er eiendomsretten til skogen. Der går Senterpartiet for et personlig, privat eierskap med plikter.

Gunnar Gundersen (H) [17:13:34]: Til foregående taler: Man burde kanskje snu litt på hvem som skal svare. Det helt sentrale er jo at vi sitter med en ressurs som underutnyttes og som har – der er jeg enig med Storberget – et enormt potensial. Det er en nasjonal forsømmelse, egentlig, at vi ikke har et større fokus på hvordan det skal utnyttes. Regjeringspartiene får begynne å svare på hvordan vi skal få større fart på utnyttelsen av ressursen. Det er det vi snakker om.

Det var derfor jeg fikk lyst til å ta ordet da næringsministeren holdt innlegg, for han snakket om forutsigbarhet og næringsnøytralitet. Det eneste forutsigbare for skognæringen så langt har vært at rød-grønn kostnadspolitikkk fører til et særnorsk kostnadsnivå, som gjør at man ikke er konkurransedyktig i det internasjonale markedet. Det er vel den eneste virkelige forutsigbarhet denne regjeringen har stått for.

Vi står med en fantastisk ressurs. Den gjør jobben i klimasammenheng hvis vi forvalter den aktivt. Det er ganske viktig, for uten industriell kapasitet til å ta imot råvaren vil selvfølgelig heller ikke ressursen bli forvaltet, og dermed vil også skogens jobb i klimasammenheng bli svekket. Det går ganske klart fram – jeg ser at finansministeren også er i salen, for vi i finanskomiteen skal ha neste sak – at skogen faktisk ikke vil gjøre jobben lenger i klimasammenheng hvis vi ikke øker fokuset mot uttak og aktiv forvaltning. Dette står ganske sentralt også i dokumentene fra Finansdepartementet.

Vi er også helt enige med Knut Storberget i at alt ikke er håpløst. Det er faktisk ganske mange muligheter, men hvis man ser på resultatet av de åtte årene med rød-grønn politikk, har faktisk industrien gått rett ned. Siden krigens dager og lenge før det har Norge vært en nettoimportør av råvarer. Det betyr at vi har hatt en dyktig industri, som har vært så flink at den faktisk også har måttet importere netto råvarer – tømmer – for å foredle det i Norge. Det har vært et ganske godt eksempel på en god, norsk industri. Den har man nå i løpet av åtte år lykkes med snart å nedlegge. Det er det som står som resultat av politikken.

Så til tiltakspakken. Hva er det som er lovet? 60 tonn er sendt ut på høring, SkatteFUNN vet vi ikke hva innebærer – det skal man komme tilbake til i statsbudsjettet – og Investinor krever faktisk minst like mye private penger for i det hele tatt å bli utløst. Det er jo så langt nesten ingenting i den pakken som er kommet. Det kommer vi sikkert til å få mye diskusjon om også utover sommeren.

Torgeir Dahl (H) [17:16:49]: Jeg registrerer at det er litt energi i debatten rundt hele skogindustrien og skognæringen, og det synes jeg er positivt. Jeg har lyst til å gi ros til Fremskrittspartiet, som har fremmet denne saken.

Jeg merker meg at man først nå reagerer på det faktum at vi har sett en 40 pst. reduksjon av sysselsettingen i skogindustrien under denne regjeringen. 40 pst. – det er ganske dramatisk. Nå ønsker man å sette i verk en del tiltak. Man kan diskutere hvor konkrete de tiltakene er i forhold til det å vurdere transportutgiftene ved å tilrettelegge for tyngre transport. Vel, vi vet at veivedlikeholdet vårt er alt annet enn godt, så vi får se hvor fort vi kan få

på plass en nødvendig infrastruktur for å understøtte den industrien.

Jeg merker meg at statsråden mener det kun er transportkostnadene som er konkurranseulempen til denne industrien. Det tror jeg er feil, og jeg viser nok en gang til uttalelser fra næringen selv, som mener at det er særregler og lover som gjør at denne industrien sliter, og har dårligere rammebetingelser enn de ville hatt i f.eks. Sverige eller Finland. Jeg hadde kanskje trodd at statsråden ville se på de elementene også for å tilrettelegge for en mer bærekraftig utvikling av hele denne næringen.

Til slutt litt positivt: Jeg kjenner til at bl.a. Avinor nå jobber med trevirke som ressurs, og da tenker vi på hel-trehus. De har sine første prøveprosjekter på det, og dette er nettopp tiltak som kan hjelpe næringen, det er innovasjon i praksis. I Møre og Romsdal fylke jobber vi nå med et prosjekt som går på et videregående skolebygg – et stort videregående skolebygg – i heltre. Det blir spennende, og det man ser samtidig på er om man på den måten også kan unngå å måtte bruke tradisjonelle ventilasjonssystemer, men faktisk få disse byggene til på en bærekraftig måte med god, naturlig ventilasjon. Det finnes muligheter, men det er det å ta et systematisk grep når det gjelder å tilrettelegge, for at også denne næringen totalt sett skal være bærekraftig og komme over i en mer positiv utvikling. Det er en spennende næring med store muligheter. Vi registrerer at man så langt har opplevd en betydelig tilbakegang. Man har ikke tatt utviklingstrekkene på alvor. Nå prøver man, og så får vi håpe at tiltakene er tilstrekkelige.

Borghild Tenden (V) [17:19:56]: Jeg skal prøve ikke å forlenge debatten, men representanten Storberget fikk meg til å ta ordet.

Venstre har fremmet noen forslag her i dag som vi mener er fremtidsrettede. Vi mener det ligger store muligheter i nye markeder, innovasjon og nyskaping på produkt-siden innenfor skognæringen.

Jeg beklager at regjeringspartiene ikke ser dette og tenker fremtidsrettet.

Når det gjelder statens subsidiering av skogsbilveier, har dette vært en debatt i Stortinget mellom Venstre og Lundteigen i veldig mange år – nå merker jeg meg at representanten Storberget har overtatt denne rollen.

Jeg vil avslutte med å si at jeg tror det er på tide å bli enige om at dette blir vi faktisk ikke enige om.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:20:59]: Dette temaet krever en grundig diskusjon i mange fora. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett får vi diskusjonen om de økonomiske rammebetingelsene. Jeg vil her fortsette med å ha et fokus på forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre knyttet til eiendomsrett. Det er slik at man har foreslått:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i skogbruken.»

Det har vært flere talere fra Fremskrittspartiet og Høyre etter meg som ikke har svart på spørsmålet om hva som menes med dette. Da får jeg prøve å veilede litt selv. I

Høyres stortingsvalgprogram som gjelder for inneværende periode, heter det:

«myke opp eierformene i landbruket slik at også aksjeselskap kan bli en mulig eierform, og dermed styrke næringens mulighet til å bygge egenkapital til fremtidige satsinger.»

I programmet står det altså at man ønsker å ha aksjeselskapsformen som eierform til skogarealene. Dermed vet vi at alle plikter knyttet til skogarealene blir borte, slik at man får et eierskap hvor man kan skifte aksjer på samme måten som man kan skifte i ethvert annet selskap.

Det er interessant at partiet Høyre ikke ønsker å diskutere eierskapet til skog, ønsker å fronte sitt syn, der de mener det er fordelaktig at man går fra et personlig privat eierskap til et aksjeselskapseierskap på skog.

Jeg kjenner få Høyre-folk som er tilhengere av dette. Høyre har tidligere vært partiet som gikk for et personlig eierskap. Det er det som er virkelig urkapitalismen, urkonservatismen, det personlige eierskapet – med den langsiktighet som ligger i det. Det er ikke en tilfeldighet at personlig eierskap er det som er valgt i skogen, for det trengs en langsiktighet som går langt utover det som du får ved aksjeselskapsformen.

Høyre går altså inn for å åpne opp for aksjeselskapsform som eierform for skog. Det er ikke det som står i dette forslaget, for der står det driftsformer. Jeg får regne med når jeg har gått til kilden – som er Høyres program – at det er eiendomsrett til skogen man mener, og det er klargjørende.

Det blir en interessant diskusjon framover.

Bård Hoksrud (FrP) [17:24:02]: Det var artig å registrere at statsråden var opptatt av Nasjonal transportplan og Fremskrittspartiets forslag til Nasjonal transportplan. Det kan vel hende at næringsministeren tar en tur innom på tirsdag, slik at vi også kan diskutere rammebetingelsene og konsekvensene av dårlig infrastruktur for næringslivet litt bredere enn bare for denne bransjen.

Jeg skal konsentrere meg om skogindustrien og utfordringene for transportnæringen innenfor skogindustrien, for de er ganske enorme.

Det handler også om det statsråden var opptatt av – bompenger og konsekvensene av bompenger. Det rammer Södra Cell Tofte. De har mange biler som fortsatt kjører der hver eneste dag, men man vet ikke hvor lenge det vil vare. De betaler bompenger i ganske dyre dommer og har andre problemer som følge av høye transportkostnader. Bompenger er et av de momentene som også slår inn der.

Et annet område som er viktig for skogindustrien, er f.eks. havneinfrastrukturen. I Kragerø har man problemer med at båtene ikke kan ha full last på grunn av innseilingen og problemer med ting man burde ha fjernet i vannet. Regjeringen vil ikke gjøre noe med det. Når vi skal behandle Nasjonal transportplan på tirsdag, sier regjeringen nei til å gjøre noe med innseilingen, noe som ville ha vært et viktig bidrag til næringslivet, både innenfor treforedlingsindustri og annen industri.

Jeg var egentlig ganske positiv til det samferdselsministeren sa om at man skulle åpne for 60 tonn på vogn-

tog som skal frakte tømmer innenfor trelastindustrien. Det hjelper ikke å sende det på høring. Det er ikke det bransjen trenger – de trenger handling og vilje til å gjennomføre og sørge for at man faktisk får kjøre med 60 tonn og ha en lengde på 24–25 meter. Man må også ha 20 tonn akseltrykk på boggien for trafikksikkerhetens skyld. Jeg registrerer at ikke mange har kommentert dette fra de rød-grønne partienes side, og heller ikke fra statsrådenes side. Trafikksikkerhet trodde jeg var viktig, og da burde man også ta med de innspillene som kommer fra bransjen.

Det er bra med 60 tonn og at man skal prøve å få det til i de forskjellige fylkene. Problemet er at det mange steder ikke er mulig å kjøre med 60 tonn hvis man ikke også ruster opp infrastrukturen, og kanskje spesielt den fylkeskommunale infrastrukturen. Der ser jeg jo at den rød-grønne regjeringen vil at det skal fortsette å forfalle. I næringskomiteens leders hjemfylke, Telemark, er problemet at det er en svært liten prosent av veinettet der som man nå skal vurdere om man skal tillate at det kjøres med 60 tonn.

Presidenten: Representanten Per Roar Bredvold har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [17:27:18]: I forslaget har vi brukt ordet «modulvogntog» – det har vært helt bevisst. Da gjelder det ikke bare for dem som frakter tømmer inn på sagbruket, men også for de transportørene som skal frakte et eller annet ut – dette gjelder altså alle vogntog.

Når det gjelder representanten Lundteigen og hans spørsmål om forslaget vårt, er det eierform det dreier seg om. Det har næringsminister Trond Giske skjønt i sitt svarbrev til komiteen 10. mai i år, hvor han bl.a. skriver:

«Videre foreslår representantene å åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i jordbruket. Eiendoms- og bosettingslovgivningen bygger på at landbrukseiendommer i størst mulig grad bør eies av personer som selv står for driften og bor på eiendommen. Loven åpner i imidlertid for at det kan gis konsekvens til selskaper med begrenset ansvar.»

Det er mulig i dag å eie en skogeiendom som aksjeselskap. Vi ønsker at den muligheten skal være åpen for alle. Store skogeiere ønsker at barna deres skal overta eiendommen – og ikke bare det ene barnet.

Gunnar Gundersen (H) [17:28:31]: Jeg mistenker vel kanskje at representanten Lundteigen ikke kjenner så mange Høyre-folk. Jeg tror ikke dette er et veldig stort tema i Høyre. Vi har vedtatt et program, og det er godt kjent at vi vil deregulere markedet for skog. Det innebærer selvfølgelig også at aksjeselskapsformen kan bli en eierskapsform i skog. Jeg mener at det kan være en aldeles utmerket eierform for en såpass kapitaltung næring, og særlig – som Bredvold sier – med overdragelse til neste generasjon gir det helt andre muligheter til å få en sømløs overgang for en familie som er opptatt av familieeierskap. Ved å si at alle plikter forsvinner med aksjeselskapsformen, kjenner man ikke eierne av aksjeselskap veldig godt.

Det blir omtrent som å si at det er det samme som at Senterpartiet fjerner alle plikter for alt areal som Statskog kjøper opp. Da kan man vel si at et AS er synonymt med et statsforetak.

Denne diskusjonen er uinteressant. Det som imidlertid er interessant, er at Sverige – hvor skogressursene betyr så mye mer – prøvde seg på den samme regulering som i Norge noen år, men de måtte fjerne den ganske fort, for aktiviteten falt kraftig. Det som skjedde da man fjernet aktiviteten, var at omsetningen gikk opp. Det var innenbygdsbonden som kjøpte, og utenbygdsbonden som solgte, og det var to eller tre selgere per kjøper. Altså oppnådde man at innenbygdsbonden fikk eie mer, og man oppnådde den strukturrasjonaliseringen som man ikke får til i Norge gjennom reguleringene. Så det går kanskje an å kikke litt opp av koppen og se at det går an å løse utfordringer på andre måter enn de ganske mislykkede måtene vi har gjort det på i Norge de siste årene.

Men så til det jeg trodde diskusjonen skulle dreie seg om, nemlig skogindustriens konkurransekraft. Vi har de beviselig særnorske kostnadene som kommer i tillegg til det høye kostnadsnivået i Norge. Jeg kom ikke helt igjenom listen. Vi har avgiften på biodiesel som regjeringen effektivt innførte da Norske Skog prøvde å få til noe på Follum. Det resulterte i at Norske Skog nå har det pilotanlegget stående i Australia eller på New Zealand. Jeg er ikke sikker på hvilket land det er. Men der har de allerede det pilotanlegget som kunne ha vært på Follum, hvis ikke de rød-grønne nok en gang hadde innført en avgiftspolitik som stopper ganske mye nytenkning.

Eiendomsskatt er et annet forhold som jeg har hatt oppe med finansministeren flere ganger. Norsk Industri påstår at den medfører 100 mill. kr i særnorske kostnader for treforedlingsindustrien hvert år. Man får i hvert fall begynne med å fjerne de særnorske elementene før man anklager andre for næringsnøytralitet. Man får fjerne sin egen næringsdiskriminering.

Presidenten: Representanten Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:31:47]: Jeg refererte til gjeldende program i Høyre når det gjelder skauarealer og eiendomsrett. I det kommende programmet står det:

«(...) myke opp reglene for å kunne bruke aksjeselskap som selskapsform for deler av virksomheten på en landbrukseiendom – for å redusere risikoen og bedre muligheten for kapitaltilgang.»

Deler av virksomheten på en landbrukseiendom! Begrepene er virksomhet – deler av virksomheten. Det er mye virksomhet som skjer på en landbrukseiendom, som ikke har noe med eierformen å gjøre. Det er fritt fram for å organisere selve driften som et aksjeselskap, men ikke eiendomsretten. Men nå har vi fått klargjort fra representanten Gundersen at det her menes at et AS kan ha eiendomsretten, og det er utrolig avklarende. Det er et skifte i hvordan vi skal organisere eiendomsrett til produksjonsarealer – jord og skau – i Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 22.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 23 og 24 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 23 [17:33:04]

Innstilling fra finanskomiteen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2012 (Innst. 424 S (2012–2013), jf. Meld. St. 27 (2012–2013))

Sak nr. 24 [17:33:18]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Kjell Arvid Svendsen og Kjell Ingolf Ropstad om å styrke etikkarbeidet i Statens pensjonsfond utland (oljefondet) (Innst. 431 S (2012–2013), jf. Dokument 8:62 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil til fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Geir-Ketil Hansen (SV) [17:34:31] (ordfører for saken): Meld. St. 27 er meldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge for 2012.

Pensjonsfondet oppnådde et godt resultat i 2012. Avkastningen på SPU var 13,4 pst. og på SPN var den 12,2 pst. før fradrag for forvaltningskostnader. Ved utgangen av året var den samlede verdien av fondet på 3 961 mrd. kr, det er en økning på 520 mrd. kr sammenlignet med inngangen til året.

Handlingsregelen har vært en garanti mot at petroleumsinntektene er blitt faset inn for raskt i norsk økonomi. Samtidig er handlingsregelen fleksibel og sikrer at vi har mulighet for å føre en aktiv motkonjunkturpolitikk når det kreves. Pensjonsfondet sikrer at også framtidige generasjoner får glede av den midlertidige inntekten vi får fra olje og gass.

I meldingen er det redegjort for investeringsstrategien for SPU og SPN. I stikkordsform er strategien:

- tjene på risikopremier over tid
- spre investeringene

- utnytte fondets lange horisont
- ha en ansvarlig investeringspraksis
- sikre kostnadseffektivitet.

Den langsiktige strategien angir en fast aksjeandel på 60 pst., obligasjoner 35 pst. og eiendomsportefølje på 5 pst. Komiteens flertall gir sin tilslutning til dette.

Statens pensjonsfond Norge har en markedsverdi på 145 mrd. kr. Her understrekes den betydningen fondet har som en stor og langsiktig eier i det norske obligasjons- og aksjemarkedet. Det bidrar til stabilitet i økonomien som helhet.

Størst oppmerksomhet i forbindelse med behandlingen – ikke minst i komitéhøringen – har den ansvarlige investeringspraksisen fått. Åpenhet, etiske retningslinjer og miljøinvesteringer er avgjørende for fondets legitimitet i befolkningen og bidrar til konkrete forbedringer for bl.a. helse, miljø og arbeidstakerrettigheter.

Statens pensjonsfond utland solgte seg i fjor ned i 23 selskaper som blir vurdert til ikke å produsere palmeolje på en bærekraftig måte. Komiteens flertall ser positivt på nedsalget. Samtidig er det viktig at flertallet understreker at bevaring av eksisterende regnskog ikke kan erstattes av nyplanting. Dette er også i tråd med uttalelsene fra Regnskogfondet. Det understrekes også at det må stilles tydelige krav for å redusere avskogingen.

I 2009 ble det besluttet å etablere særskilte mandater for miljørettede investeringer. Det er lagt opp til at investeringene skal være i intervaller på 20–30 mrd. kr. Komiteen påpeker i den forbindelse at det forventes at investeringene i fornybar energi vil fortsette å vokse på verdensbasis i årene som kommer – ikke minst som et resultat av internasjonale klimaavtaler. Verdien av selskaper som investerer i fossil energi, kan komme til å falle framover. Komiteflertallet ber om en gjennomgang av erfaringene med de miljørelaterte investeringer før rammene eventuelt økes.

Komiteens flertall understreker at forvaltningen av Statens pensjonsfond har hatt en positiv utvikling med mer åpenhet og klarere retningslinjer for ansvarlig investeringspraksis. Under høringen kom det fram uttalelser om at det er behov for enda mer åpenhet rundt eierskapsutøvelsen. Dette må følges opp av Norges Bank i tiden framover.

Stortinget vedtok etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond i 2004. SV var pådriveren for disse retningslinjene. Det manglet ikke på motforestillinger, det var av mange sett på som både latterlig og umulig å gjennomføre. De tok feil, vi fikk rett. Nå er det bred enighet om etiske retningslinjer og ansvarlig investeringspraksis. Det norske pensjonsfondet er verdensledende på dette området og setter internasjonal standard. Det er vi svært fornøyd med.

Regjeringen har satt ned et strategiråd som skal gjennomgå strategien for en ansvarlig investeringspraksis, og skal se på hvordan den samlede kompetansen i Finansdepartementet, Etikkrådet og Norges Bank kan utnyttes best mulig. Det er et svært viktig arbeid som skal være ferdig til høsten. Jeg forventer en god offentlig debatt i tilknytning til behandlingen av rådets arbeid, og jeg forutsetter at det vil prege neste års behandling av stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond.

Så helt til slutt: I komitéinnstillingen er det blitt en feil i forslaget til vedtak. Noe av teksten falt ut. Men komitéinnstillingen er at meldingen skal vedlegges protokollen.

Presidenten: Vi noterer oss det.

Gunvor Eldegard (A) [17:39:40]: Pensjonsfondet vert forvalta på vegner av det norske folk. Det er ei grunnleggjande plikt å skapa langsiktig, god avkastning som framtidige generasjonar kan dra nytte av. I 2012 har fondet hatt god avkastning, både i Statens pensjonsfond Norge og Statens pensjonsfond utland. Avkastninga av SPU var 13,4 pst. og av SPN 12,2 pst. før frådrag for forvaltingskostnader. Ved utgangen av året var den samla verdien av Statens pensjonsfond 3 961 mrd. kr, ein auke på 520 mrd. kr viss me samanliknar med inngangen til året.

Det er brei semje om den overordna langsiktige strategien og målsettinga for fondet. Erfaringane frå finanskrisa viser at det er viktig å halda fast ved fondet sin langsiktige investeringsstrategi, særleg i turbulente tider. Det er veldig bra at det òg er stor tilslutnad til handlingsregelen for innfasing av inntekter frå olje og gass i økonomien her i Stortinget, og alle partia utanom Framstegspartiet er for. Det sikrar føreseieleg budsjettpolitikk og ei langsiktig forvaltning av dei finansielle verdiane. Petroleumsinntektene vert investerte i dag, slik at dei kan leggja til rette for framtidig velstand og velferd.

Samstundes nyt alle godt av fondet ved at me kan få 125,3 mrd. kr ekstra inn i budsjettet for 2013. Det aukar handlingsrommet i budsjettet og mogleggjer ei sterkare satsing enn det som elles ville ha vore mogleg på velferd, infrastruktur, forskning, utdanning og helse. Sidan 2005 har t.d. realveksten på samferdsel vore over 60 pst., tre gonger så mykje som veksten i dei samla utgiftene i statsbudsjettet. I tillegg har regjeringa lagt fram ein ny Nasjonal transportplan med ei styrking på ytterlegare 50 pst. På forskingsfeltet er løyvingane auka reelt med over 30 pst. Noreg brukar nest mest offentlege midlar målt per innbyggjar på forskning av OECD-landa.

I årets melding er det ikkje lagt opp til større endringar i investeringsstrategien for SPU og SPN. Utviklinga av investeringsstrategien for Statens pensjonsfond utland er eit langsiktig arbeid. Derfor presenterer årets melding ein analyse av fleire sider ved strategien og følgjer opp dei vedtaka som er teke dei siste åra – aksjedelen er auka frå 40 pst. til 60 pst., ein har gått inn i eigedom, og no i 2013 er mandatet endra til at ein kan gå inn i eigedom globalt.

Ansvarleg investeringspraksis er viktig for oss. Derfor er det sett ned eit strategiråd som skal sjå på fondet sin ansvarlege investeringspraksis. Strategirådet skal levera rapporten i oktober i år. Etikkrådet vart oppretta i 2004 og gjer ein veldig viktig jobb. I meldinga i fjor bad me regjeringa vurdere ressursituasjonen for Etikkrådet. Da ei av oppgåvene til Strategirådet 2013 er å sjå på korleis dei samla ressursane og kompetansen i både Finansdepartementet, Etikkrådet og Noregs Bank best kan nyttast for å styrkja arbeidet med ansvarlege investeringspraksis, vil ein venta med rapporten herifrå og gje ei vurdering deretter.

Det er viktig med openheit om forvaltning av fondet. No-

regs Bank sitt eigarskapsarbeid er basert på internasjonalt anerkjende prinsipp, og dei gjer eit viktig arbeid, t.d. har fondet no selt seg ut av 23 selskap som produserte palmeolje på ein ikkje berekraftig måte. Det sender eit viktig signal til marknaden.

Erfaringane så langt syner at me har evna å leggja til rette for ei langsiktig og god forvaltning av landet sin petroleumsformue, sånn at det kan koma både dagens generasjon og komande generasjonar til gode.

Jørund Rytman (FrP) [17:44:35]: Først av alt vil jeg takke saksordføreren for en god redegjørelse og et godt arbeid.

Det er heldigvis mye mer hyggelig å lese, vurdere og jobbe med en slik sak når man ser at 2012 totalt sett var et godt år for fondet. Like hyggelig var det ikke da vi eksempelvis hadde lagt bak oss kriseåret 2008, da fondet hadde tapt ca. 633 mrd. kr. Men i all hovedsak er det – som det er blitt sagt – tverrpolitisk enighet om at forvaltningen er god.

Imidlertid er det noe som kan bli bedre. Men vi i finanskomiteen, som bare er folkevalgte representanter, er avhengig av nøytrale faglige vurderinger, eksterne rapporter og eksterne innspill – som vi også i ny og ne får – for at vi kan gi et best mulig mandat. Når det kommer til de åpne høringene vi har hatt i finanskomiteen i forbindelse med de årlige stortingsmeldingene om forvaltningen av Statens pensjonsfond, har vi i Fremskrittspartiet registrert at samtlige av de høringsinstansene som var på den åpne høringen, utelukkende har hatt synspunkter om de etiske retningslinjene og om åpenhet, og meninger og innspill om hvordan de etiske retningslinjene kan bli bedre. Ingen av høringsinstansene har hatt noe å si på f.eks.: hvordan investeringene kan bli bedre, hvordan tjene på risikopremier over tid, hvordan få høyere avkastning, hvordan få tryggere avkastning, hvordan utnytte fondets lange tidshorisont enda bedre, hvordan bli bedre på kostnadseffektivitet, hvordan få bedre styringsstruktur, eller hvordan bygge opp et norsk forvaltningsmiljø.

Noe av grunnen er nok at Stortingets finanskomité ikke åpner opp for at enkeltpersoner eller selskaper kan komme med synspunkter på finanskomiteens åpne høringer. Derfor håper jeg at Stortinget og finanskomiteen i neste stortingsperiode kan revurdere reglene og praksis på dette området.

Av den grunn tok Fremskrittspartiet selv initiativ til å arrangere et seminar om forvaltningen av Statens pensjonsfond der vi inviterte enkeltpersoner fra norsk finansmiljø og finansinstitusjoner. Det ble en meget interessant dag. De inviterte foredragsholderne kom med interessante innspill og hadde til dels sterke meninger om hvordan det kan gjøres bedre, om hvordan mandatene kan bli bedre, og ikke minst noe som det var enstemmighet for: hvordan man i større grad kan bygge opp forvaltningen man har her i Norge, på samme måte som Norge bygget opp kompetansen sin på olje og gass. Da var man i begynnelsen avhengig av amerikanere som kom hit til Norge. På samme måte bør man tenke hvordan man kan bygge opp et norsk finansmiljø.

Jeg vil i den anledning takk og rose Arbeiderpartiets medlem i finanskomiteen, Gunvor Eldegard, som også faktisk kom på seminaret og stilte gode spørsmål – bare synd at det kun var Fremskrittspartiets representanter og én fra Arbeiderpartiet som kom på dette seminaret.

Vi inviterte også Norges Bank til å holde innlegg og orientere om status. Jeg må derfor uttrykke skuffelse over at Norges Bank ikke ville komme til dette seminaret på Stortinget. Norges Bank ble ikke bare invitert til å orientere om forvaltningen, men også til å svare på spørsmål – spørsmål som sannsynligvis kun Norges Bank kunne gi gode svar på.

Når det gjelder de ulike forslagene som Fremskrittspartiet fremmer alene eller sammen med andre, vil jeg si noen ord om noen av disse:

Fellesforslaget, forslag nr. 2, går på å investere mer i fattige land og framvoksende markeder. Framvoksende markeder ble inkludert i Statens pensjonsfond utlands referanseindeks for aksjer for første gang i år 2000, og man har de senere år investert mye mer i framvoksende markeder. Investeringer i disse markedene bidrar til å spre risikoen mellom ulike land. Man har i flere år vurdert å opprette et fond eller investeringsprogram for investeringer i framvoksende og mindre utviklede markeder, noe som er i tråd med anbefalinger fra bl.a. Utviklingsutvalget og Norfund. Her ønsker vi en fortgang i prosessen.

For noen år siden trakk departementet opp perspektiver for videreutvikling av strategien for SPU. Det ble bl.a. pekt på at SPU har en vesentlig lavere andel investert i unoterte aksjer og infrastruktur enn andre store fond internasjonalt. Videre ble det vist til at fondets størrelse og lange tidshorison gjør det naturlig å vurdere slike investeringer. Man la da bl.a. vekt på å bygge erfaring fra det største og mest utviklede unoterte markedet, markedet for fast eiendom, først. Det ble samtidig pekt på at SPUs særtrekk gjør det naturlig å komme tilbake til spørsmålet om unoterte aksjer og infrastruktur senere. Som kjent: I årets melding legges det ikke opp til større endringer i fondets investeringsstrategi, men Fremskrittspartiet mener man bør se nærmere på det ved neste stortingsmelding.

Det har i den senere tid vært kritisert at Statens pensjonsfond utland låner penger til land der risikoen er høy og avkastningen lav. Jeg viser bl.a. til et oppslag på DN.no den 16. mai i år der det opplyses at japansk statsgjeld er fondets nest største enkeltinvestering. Investeringen gir høy risiko, men japansk statsgjeld med både fem og ti års løpetid har i dag en rente på mindre enn 1 pst. I årets første kvartal ga de japanske obligasjonslånene som fondet har investert i, en negativ avkastning på 4,1 pst. Fremskrittspartiet mener at man bør endre investeringsuniverset slik at man i større grad unngår ukloke investeringer.

Slik den internasjonale økonomiske situasjonen er nå, og sannsynligvis vil være i mange år framover, med mange land på konkursens rand og land som aktivt løser sine økonomiske problemer ved å bruke seddelpressen, er det fortsatt store muligheter for at både statsobligasjoner og aksjer kan stupe i verdi. Da vil det være fornuftig med nye analyser om hvorvidt fondets aktiva kan spres noe mer

enn i dag – i andre eiendomsformer og med nye strategier, deriblant unoterte aksjer og infrastruktur, som tidligere nevnt – uten at vi i Fremskrittspartiet har konkludert på det.

Men man gjør seg noen refleksjoner. Noe av grunnen til at man ikke har foreslått dette kan være rent politisk, at det politiske flertall mener at det er vanskelig å forsvare at man skal investere flere hundre milliarder kroner i infrastruktur i utlandet – mens man samtidig ser at infrastrukturen i Norge forfaller, og at Norge internasjonalt blir kåret til det landet i den vestlige verden med dårligst infrastruktur når det gjelder veier.

Vi burde se på andre investeringsformer og andre eiendomsformer for å spre risikoen. Jeg synes eksempelvis at det er interessant å se at flere stater i verden investerer i gull. Man gjør seg noen refleksjoner. Var det en tabbe av Stortinget å selge Norges gullbeholdning? I 2004 solgte som kjent Norges Bank, med Stortingets velsignelse, over 33 tonn gullbarrer på det internasjonale gullmarkedet i London. I etterkant kan vi i hvert fall være enige om at det ikke var perfekt timing. Siden den gang har gullprisen visstnok steget med godt over 400 pst.

Da er det interessant å registrere at vårt naboland Russland, etter at president Vladimir Putin kom til makten, i november 2005, altså året etter at Norge solgte sin gullbeholdning, begynte å investere mer i gull. Russlands sentralbank hadde i 2005 387 tonn gull. De har etter det hamstret enda mer. Nå nærmer de seg 1 000 tonn gull.

Hvordan er det i andre land? I land som USA, Tyskland og Frankrike utgjør gullreservene mer enn 70 pst. av de totale reservene. USA har de største gullreservene med over 8 000 tonn gull, fulgt av Tyskland med ca. 3 400 tonn. Det internasjonale pengefondet, IMF, har ca. 2 800 tonn. På de neste plassene finner vi Italia med ca. 2 500 tonn, Frankrike med ca. 2 400 tonn, Kina med litt over 1 000 tonn og Sveits med litt over 1 000 tonn gull. Når jeg først er i gang, kan jeg også nevne at den greske sentralbanken sitter med ca. 112 tonn gull til en verdi av 33 mrd. kr.

Ellers er det andre innspill som kunne vært interessante. Som noen kanskje har fått med seg nå som hele Norge feirer 150-årsjubileet for Edvard Munch, en av de viktigste skikkelsene i moderne kunst, har tidligere partileder og mangeårig stortingsrepresentant Carl I. Hagen og nåværende nærings- og handelsminister, tidligere kulturminister, Trond Giske, foreslått at man kanskje bør vurdere å investere i kunst. Det kan det være mange gode grunner for. Men jeg skal la det ligge.

Jeg vil bare avslutningsvis ta opp forslagene som vi har alene og sammen med andre. Når jeg ser på forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti, er jo dette opprinnelig et gammelt fremskrittspartiforslag, som Fremskrittspartiet har foreslått flere ganger. Vi tenkte ikke å ta en omkamp på det, men når Kristelig Folkeparti faktisk tar det opp, vil vi selvfølgelig støtte det. Det vil jeg anbefale Fremskrittspartiets representanter å gjøre.

Presidenten: Representanten Jørund Rytman har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jan Tore Sanner (H) [17:54:50]: Jeg skal være relativt kort, for saksordføreren redegjorde på en utmerket måte for den brede politiske enigheten som knytter seg til forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, og ga riktig og god anerkjennelse for resultatene som er oppnådd siste år.

Jeg vil gjerne understreke viktigheten av den brede politiske enigheten. Det er vesentlig i forvaltningen av vår store felles formue. Det at det er bred politisk enighet må imidlertid ikke bety at man skal unngå debatt om forvaltningen. Det mener jeg er viktig – politisk debatt, men også en bred faglig debatt. I den sammenheng er det utmerket med seminarer i Stortinget. Jeg skulle gjerne vært til stede på det, men det er brede faglige debatter i andre seminarer, også i skriftlig form.

Jeg vil gjerne gi anerkjennelse for den utviklingen som har vært innenfor NBIM gjennom flere år, hvor det er lagt større vekt på åpenhet, større vekt på forankring og større vekt på etisk forvaltning. Det er tre viktige stikkord for hvordan denne jobben må gjøres. Det må være åpenhet om forvaltningen av så store verdier. Det er helt avgjørende at det er en demokratisk forankring av strategiarbeidet og de vedtak som skal gjøres i Stortinget, og det er viktig at forvaltningen er etisk og forsvarlig, slik at vi kan se våre barn og barnebarn i øynene om hvordan pengene er investert.

Høyre tar, sammen med de andre borgerlige partiene, til orde for en gjennomgang av måten NBIM og SPU er organisert og styrt. Dette er ikke noen kritikk av måten det har vært gjort – tvert imot gir vi anerkjennelse til det. Men det er viktig når vi nå skal se 10–15 år frem i tid å stille spørsmålet: Er det riktig måte vi har organisert fondet på, og styres det på riktig måte?

Høyre har i flere sammenhenger pekt på at det bl.a. er en betydelig utfordring at hovedstyret i Norges Bank har ansvaret for både Statens pensjonsfond utland og for pengepolitikken. Det er fagområder som ligger relativt langt fra hverandre. Hovedstyret har god faglig kompetanse, men vi stiller spørsmålet: Bør man for fremtiden organisere det på en annen måte? Finansdepartementet har tidligere pekt på at det kan organiseres ved at det opprettes en egen rentekomiteé. Vi mener at det bør vurderes på nytt.

Tilsvarende mener vi at man også bør vurdere om vi skal legge alle eggene i én kurv, eller om man bør tenke på flere fond. I den sammenheng vil jeg peke på Statens pensjonsfond Norge, som har opparbeidet betydelig kompetanse, og at man kan vurdere om man kan bygge videre på den, hvis man velger å ha flere istedenfor bare ett fond.

Stortingets finanskomité har i løpet av denne perioden besøkt NBIM i både Oslo, London, New York og Singapore. For egen del må jeg si at jeg er imponert over den grundighet og det faglige nivå som er i organisasjonen. Det er viktig, og det er også beroligende.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [17:59:16]: Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge er betydelege faktorer i norsk økonomi. Statens pensjonsfond utland er òg ein stor global aktør. Stortinget sin årlege debatt om forvaltning av fond og investeringsstrategiar er difor viktig både som grunnlag for å vurdere om verdiane blir forvalta på beste måte, og om investeringane kan

forsvarast ut ifrå dei krava til etiske verdier vi har sett til forvaltninga.

Det er verdt å merka seg at over 1 000 mrd. kr av dei vel 4 000 mrd. kr i Statens pensjonsfond utland er avkastning av fondet sine investeringar. Det fortel oss at investeringsstrategien så langt har vore vellykka. Framleis er aksjar og obligasjonar det langt viktigaste, men dei siste åra er eigedom kome til. Senterpartiet meiner at det er grunn til å vurdere om investeringane i fast eigedom bør aukast ytterlegare over tid, dette både ut frå ynsket om å sikra høge avkastningar av fondet sin kapital, og for å spreia risiko.

Statens pensjonsfond Norge er forvalta av Folketrygdfondet. Fondskapitalen er på 135 mrd. kr. Det er beskjedent i forhold til verdiane i SPU, men representerer likevel ein betydeleg aktør i den norske marknaden, med ca. 10 pst. av marknadsv verdien på Oslo Børs. Folketrygdfondet er gjeve eit mandat kor verdiane i Statens pensjonsfond Norge skal forvaltast ut frå omsynet til avkastning, og der avkastninga blir lagt til i fondet sin kapital.

Ut frå sin langsiktige investeringsstrategi har SPN ei stabiliserande rolle og kan verka motkonjunkturtelt i den norske aksjemarknaden. Vi har òg sett at Folketrygdfondet har brukt sin posisjon som eigar til å fremja krav om ansvarleg leing og moderasjon i leiarlønnsutviklinga ved si deltaking i generalforsamlingane. Det er bra. Så vil det nok etter Senterpartiet si meining vera behov for å vurdere om investeringsstrategien for SPN kan utviklast vidare ved å utvikla Folketrygdfondet sitt mandat. Eg tenkjer både på behovet for å styrkja kapitaltilførsel til fastlandsindustrien og på finansiering av høgt prioritert infrastruktur. Dette vil vi arbeida vidare med i partiet.

Høyringa i finanskomiteen om forvaltninga av Statens pensjonsfond i 2012 fekk god og brei deltaking og gav mange innspel knytte til ansvarleg investeringsstrategi og dei etiske sidene ved forvaltninga. Vi behandla i denne debatten òg Kristeleg Folkeparti sitt forslag om å styrkja etikkarbeidet i SPU.

Regjeringa gav tidlegare i år Strategirådet for SPU i oppdrag å gje ei vurdering av fondet sin overordna strategi for ansvarleg investeringspraksis, medrekna ressursane som er gjevne Etikkrådet for å utøva den sentrale rolla dei har. Dette er viktig arbeid. Det er òg eit arbeid som skal sikra at forvaltninga av fondet er i tråd med leiande praksis internasjonalt. Høyringa viste at det var generell tilfredsheit med Etikkrådet sitt arbeid, men òg at ein etterlyste både meir openheit og ikkje minst ei raskare behandling av dei forslaga som blir fremma av Etikkrådet.

Det er gjort viktige vedtak om uttrekk i SPU sin investeringsportefølje. Tobakksproduksjon, barnarbeid og miljøomsyn har lege til grunn for uttrekk i vedtak som er gjorde. Vi møter nye krav om uttrekk. Det siste gjaldt eit gamblingsselskap. Vi har òg hatt debatt om investeringar i alkoholproduksjonen. Dette er relevante innspel som må vurderast nøye. Det gjeld innspel om å styrkja miljøinvesteringar gjennom å utvida rammene som vi set for det.

Kirkens Nødhjelp har vorte ei spanande stemme i debatten om global fordelingspolitikk. No må vi venta og sjå på dei vurderingane som blir presenterte om ansvarleg

investeringsstrategi frå Strategirådet, og koma tilbake til korleis vi kan sikra den etiske profilen vi ynskjer å leggja til grunn i forvaltninga av fondet. Vi kjem heller ikkje utanom diskusjonen om at ansvarleg forvaltning av SPU tilseier ein investeringsstrategi som har breiare politiske mål enn avkastning aleine.

Lat meg heilt til slutt òg takka saksordføraren for utmerkt arbeid.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:04:40]: Jeg kan i det store og hele, som det gjerne heter, slutte meg til saksordføreren og også det representanten Sanner sa om selve forvaltningen av fondet. De få minuttene man har til rådighet, får jeg heller bruke på å si noe om de utfordringene vi ser fondet har fremover.

Hvis jeg tar Statens pensjonsfond Norge først, er jeg i grunnen enig med det representanten Kleppa nå ga uttrykk for, nemlig å vurdere deres investeringsmandat. Jeg merket meg under høringen at fondet selv ga uttrykk for at investeringer i infrastruktur er absolutt interessant, som også Kleppa var inne på. Det gir vi vår tilslutning til.

Når det gjelder Statens pensjonsfond utland, er det klart at med et så stort investeringsområde som man har – så mange selskaper man er involvert i – vil det stadig vekk komme opp spørsmål om man burde være i selskap «a» til «å». Det er lett å forstå at det fort kan bli debatt om enkelt-selskaper. La meg i hvert fall peke på noen områder hvor vi ser noen dilemmaer. Når det gjelder f.eks. regnskog, er denne sal svært enig om å gjøre det vi kan for å hindre avskoging. Samtidig er det grunn til å spørre om vi med den andre hånd gjennom SPU er med på å investere i selskaper som motvirker den politikken vi ellers står inne for, dette som på fint språk heter samstemthet. Jeg er klar over at Statens pensjonsfond utland har denne problemstillingen for øye, men jeg tror nok fortsatt vi har utfordringer i så måte.

Vi fremmer noen forslag i denne saken, de har for så vidt allerede vært nevnt. Det gjelder både innenfor etikk, innenfor eget område for investeringer i fattige land og også innenfor miljø. Det synes vi er riktige signaler å gi, og vi er også spent på å se Strategirådets konklusjoner, ikke minst når det kommer til den etiske forvaltningen. For dette fondet trenger en solid legitimitet i det norske folk – det er det norske folks sparepenger vi forvalter – og da kan ikke målet om avkastning gå på bekostning av grunnleggende menneskerettigheter eller miljø, for å nevne noen av de viktigste elementene i det etiske regelverket.

Ellers har spørsmålet om å utvide de etiske retningslinjene for statsobligasjoner blitt tatt opp fra flere hold. Det er ingen enkel affære – det er jeg klar over – men vi fremmer allikevel følgende forslag: Vi ber regjeringen foreta en ny og mer grundig gjennomgang av mulighetene for å utvikle etiske retningslinjer for statsobligasjoner, hvor åpenhetskriterier hos utstederlandene ligger til grunn.

Dette med åpenhetskriterier går rett og slett på at vi i mange situasjoner opplever at land tar opp gjeld som i rea-

liteten er illegitim, ved at man ikke har den nødvendige basis i eget land for å ta opp de lånene man faktisk gjør.

Så må jeg få lov til å nevne et forhold. Nå har vi fra SVs side – ikke fra finanskomiteens medlem fra SV, men fra utenrikspolitisk talsperson – i flere omganger blitt servert ønsket om boikott av Israel i ulike sammenhenger. Da er det paradoksalt gledelig – sett fra mitt ståsted, selvfølgelig – at fondet nå har startet med investeringer i israelske statsobligasjoner. Vi gratulerer med det. Det er sikkert for å spre risiko og sørge for at man får en bedre investering og avkastning for investeringen enn man ellers ville gjort.

Til slutt: Det var også interessant å høre Rytman – hva skal vi si – ulike innspill om hvor man ville investere fremover: gull, grønne skoger og kunst. Et øyeblikk håpet jeg at nå får vi en støtte til Edvard Munch og nytt museum, men det var ikke museet, det var altså kunsten som ble støttet.

Presidenten: Presidenten har registrert at representanten har omtala forslaga.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:10:00]: Da tar jeg dem også opp.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Borghild Tenden (V) [18:10:24]: Også jeg vil takke saksordføreren for en god jobb.

Store inntekter fra petroleumssektoren har bidratt til at den norske stat nå forvalter en betydelig finansiell formue gjennom Statens pensjonsfond utland. Den er forvaltet på en måte det er grunn til å være stolt av, og som vi i all hovedsak bør fortsette med. Jeg er helt sikker på at de fleste lands parlamentarikere gjerne skulle hatt nettopp den debatten vi har i dag – om hvordan vi skal forvalte vår felles formue på best mulig måte til glede for kommende generasjoner.

Investeringsstrategien i Statens pensjonsfond utland har naturlig nok vært preget av moderat risiko og investeringer i kjente markeder og objekter. Det har vært fornøftig. Men nå er tiden inne til å justere kursen noe: Venstre ønsker at Statens pensjonsfond utland i større grad investerer i samfunnsansvarlige og bærekraftige virksomheter og i fremtidsrettede sektorer som fornybar energi og annen klima- og miljøvennlig virksomhet. I tillegg bør fondet investere mer i fremvoksende markeder, noe som de siste årene har vist seg å gi langt bedre avkastning enn investeringer i rike land.

Vi har et spesielt ansvar for god moral og etikk. De mål som et bredt flertall i denne sal står sammen om, må også gjenspeiles i den aktiviteten den norske stat, gjennom SPU, fører i andre land. Målet om avkastning i SPU må derfor aldri gå på bekostning av menneskerettigheter eller miljø. Derfor bør vi nå utrede den finansielle og klimapolitiske risikoen involvert ved at SPU i dag er tungt investert i olje- og kullselskaper. SPU bør ikke foreta investeringer som ikke er forenlige med den globale klimamålsettingen om maksimalt 2 graders temperaturøkning.

Venstre har en rekke ganger foreslått og tatt til orde for

å styrke fondets etikkarbeid. Etikkrådet trenger større ressurser, slik at rådet kan behandle flere saker og sørge for at selskaper utelukkes fra fondet hvis de bryter med fondets etiske retningslinjer. I tillegg ønsker vi – i den grad det lar seg gjøre – å ta i bruk en best-i-klassen-filtrering for en del av fondets portefølje, slik at selskapet også aktivt investerer i de mest bærekraftige selskapene, og ikke kun fokuserer på å unngå de verste.

I dag investeres en sjettedel av formuen i statsobligasjoner. Denne formen for utlån reguleres ikke av norske eller internasjonale retningslinjer. Derfor mener Venstre at et krav om åpenhet i politiske beslutningsprosesser i utlandet må være en forutsetning for at fondet investerer i statsobligasjoner. Det har flere vært inne på allerede.

Venstre vil i tillegg at det skal settes av kapital fra oljeformuen til investeringer innenfor to prioriterte områder. Den ene delen skal ha et utviklingsmandat og investere i infrastruktur og selskaper som kan bidra til bærekraftig vekst i utviklingsland der det er gode avkastningsmuligheter og akseptabel risiko. Den andre delen skal ha et klimamandat og investere i fornybar energi og annen klimavennlig virksomhet, både i rike og i fattige land. Disse investeringene bør ikke inngå i mandatet til SPU, men investeres og forvaltes ut fra et mandat og en akseptabel risikoprofil som er tilpasset målene om bærekraftig utvikling og reduserte klimagassutslipp, med sikte på langsiktig lønnsomhet. Det vil være bra for Norge og for å redusere de samlede globale klimagassutslipp.

Ved en inkurie har Venstre ikke blitt medforslagsstiller til forslagene nr. 4 og 5, fra Kristelig Folkeparti. Som det fremgår av merknadene i innstillingen, tar vi nettopp til orde for det som blir foreslått her. Venstre ønsker derfor her og nå å gi beskjed om at vi ønsker å stemme for disse forslagene.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:14:34]: Meldingen som vi diskuterer i dag, om Statens pensjonsfond Norge og Statens pensjonsfond utland, handler om de langsiktige valgene og hvordan vi skal forvalte våre felles sparepenger. Debatten og meldingen er også ment å bidra til åpenhet og en bred debatt om forvaltningen av fondet, med andre ord: samhandling med og forankring i Stortinget av de viktige veiene framover for begge fond.

Ser vi på både SPU og SPN, oppnådde de gode resultater i fjor. Det var lave kostnader. Jeg finner grunn til å berømme begge fondene for den jobben man har gjort, og måten man forvalter våre felles sparepenger på.

Hvis en ser på SPU, er utgangspunktet for investeringsstrategien å prøve å oppnå høyest mulig avkastning innenfor det som kalles moderat risiko. Derfor har jeg nå utvidet investeringene gradvis til å omfatte både nye land og nye typer investeringer og selskaper. Ved årsskiftet hadde vi investert i 72 land.

I meldingen for 2011 la vi bl.a. fram flere endringer i referanseindeksen for fondet, og formålet var å få en enda bredere geografisk fordeling av investeringen. I årets melding drøfter vi flere sider ved strategien og følger opp beslutninger som er tatt de siste årene, men det er ikke lagt opp til endringer i referanseindek-

sen eller i mandatene til Norges Bank og Folketrygdfondet.

Det er slik at investeringsstrategien er utviklet gradvis og over tid. Vi har lagt fram brede, faglige vurderinger av de valg som ligger bak. Det er en styrke. De siste årene har vi behandlet flere store temaer om investeringsstrategien, og i noen tilfeller har vi gjort store endringer. I andre tilfeller har konklusjonen vært at vi ikke gjør noen endring. Hvis vi ser på behandlingen av meldingene de siste årene, viser de tydelig at det er et bredt flertall som støtter den nåværende investeringsstrategien i Pensjonsfondet.

Det er, som andre talere har vært inne på, slik at vi forvalter disse to fondene på vegne av det norske folk, og i rollen som ansvarlig investor skal vi ivareta verdier i videste forstand. Vi skal sikre langsiktig avkastning, og det henger etter mitt syn tett i hop med rollen som ansvarlig investor. Vi har høstet bred erfaring med arbeidet med ansvarlige investeringer. Norges Bank forvalter SPU og har ansvaret for eierskapsutøvelsen. Etikkrådet overvåker porteføljen og gir råd om utelukkelse eller observasjon av selskapet. Finansdepartementet, som eier SPU, har ansvaret for å fastsette den overordnede strategien og ta beslutninger om utelukkelse etter råd fra Etikkrådet.

Helt siden vi fikk etiske retningslinjer i 2004, har vi sammenhengende jobbet med å styrke arbeidet med ansvarlige investeringer. Dette er et arbeid som er under utvikling hele tiden, og det er også bakgrunnen for at vi har gitt Strategirådet for SPU et oppdrag om å legge fram en rapport om fondets overordnede strategi på dette feltet. Den rapporten vil bli lagt fram til høsten, og konklusjonene fra Strategirådet og departementets vurdering vil bli tatt inn i meldingen for 2013 og lagt fram for Stortinget for diskusjon.

Vi skal sørge for at Etikkrådet har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre arbeidet sitt. Samtidig er det ikke slik at økningen i fondets størrelse automatisk innebærer behov for en direkte økning i Etikkrådet's ressursbehov. Rådet skal vurdere selskapers virksomhet, og antallet selskaper i porteføljen øker ikke med porteføljens størrelse. Vi har heller ikke basert systemet på at Etikkrådet skal ha inngående kjennskap til alle selskapene, men de skal fange opp tilfeller der andre kontroll- og overvåkingsmekanismer ikke strekker til.

Slik er det, egentlig: Oljeformuen har gitt oss et utgangspunkt som er få andre land forunt. Men det å ha en stor naturressurs er i seg selv ikke nok. Det har mange land med store naturressurser erfart. For å nyttiggjøre seg en slik gave som petroleumsformuen er, må den forvaltes til beste for befolkningen på en god og langsiktig måte, og jeg mener at det har vi klart.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jørund Rytman (FrP) [18:19:53]: Som presidenten kanskje hørte, holdt jeg mitt innlegg og dro noen refleksjoner fra den tiden Stortinget og Norges Bank solgte Norges gullbeholdning. Jeg lurer på om statsråden har noen synspunkter på det – om han nå i etterkant selvfølgelig synes det var en mindre klok beslutning å selge, eventuelt i hvert

fall å selge på det daværende tidspunkt, når man i etterkant ser at mange andre stater har hamstret gullreservene sine. Man finner noen eksempler på at noen har solgt, men man ser bl.a. at gullprisen siden 2004 har økt med over 400 pst.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:20:36]: Når en tar en beslutning f.eks. om det å selge gullbeholdningen, vurderer en utsiktene der og da. En ser både bakover og kanskje framover, og så tar en en beslutning. Så kan det vise seg i ettertid at en har «tapt på» det å selge, at en kunne tjent på å bevare gullbeholdningen, eller en kunne faktisk ha sett at en hadde ventet for lenge på grunn av at prisen gikk ned.

Jeg tror at i etterpåklokskapens lys er det vanskelig å gjøre om igjen beslutninger som man tok på et tidspunkt. Beslutninger må tas ut fra den beste kunnskapen man har på det tidspunktet.

Når det gjelder Statens pensjonsfond utland, har det den store fordel at det er et fond som skal vare lenge – en er en langsiktig investor. Det betyr også at en f.eks. kan tåle svingninger i aksjemarkedet og dermed ha et mer langsiktig syn på forvaltningen.

Jan Tore Sanner (H) [18:21:48]: Under høringen om meldingen om Statens pensjonsfond utland utfordret jeg finansministeren på opposisjonens forslag om en evaluering knyttet til måten vi har organisert Pensjonsfondet på. Da åpnet finansministeren for å foreta en slik vurdering i begynnelsen av neste periode. Finansministeren sa – for å være mer presis – at det er naturlig at et nytt storting foretar en slik vurdering.

På hvilken måte ser finansministeren for seg at en slik evaluering kan foretas? Vil det være en intern vurdering i Finansdepartementet, eller vil man åpne for en noe bredere evaluering og vurdering om en fremtidig organisering?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:22:40]: Som jeg sa i den høringen, er det naturlig at en ved begynnelsen av en stortingsperiode behandler og diskuterer i Stortinget noen store saker som angår forvaltningen av fondet, slik vi også gjorde det i 2010 da en diskuterte spørsmålet om organiseringen. På det tidspunktet hadde en gjennomført en del endringer i måten dette var organisert på, og da var argumentet at vi bør se hvordan dette virker over tid, slik at de endringer vi har gjort, får satt seg.

Jeg tror det vil være fornuftig nå å se på hva som har skjedd i løpet av fireårsperioden. Vi har ikke tatt noen stilling til hvordan vi rent praktisk skal organisere det, men jeg står ved mitt løfte om at i meldingen for 2013 vil en legge opp til en diskusjon om disse tingene, ut fra både erfaringer og litt tanker om hvordan framtiden ser ut. Jeg tror det er fornuftig og nyttig at en med jevne mellomrom har den type diskusjoner.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:23:50]: Jeg skal prøve å få inn to spørsmål på den korte tiden.

For det første litt rundt det statsråden var innom, nemlig åpenhet. Hvordan vil statsråden se på at fondet løpende offentliggjør hvordan man stemmer på generalforsamlinger?

For det andre: Under høringen var det noen analyser av

hvordan man kan se for seg at Statens pensjonsfond utland investerer fremover og vektingen i de ulike markeder. Er statsråden enig i at det fremover kan bli enda større behov for å endre vektingen, slik at man går inn med større tyngde i fremvoksende markeder, også av hensyn til den avkastningen vi ønsker å få på fondet?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:24:51]: Når det gjelder spørsmålet om åpenhet, var det en diskusjon som kom opp for litt siden. Der ga også Norges Bank uttrykk for hvordan de har tenkt å organisere det i tiden framover, med en mer jevnlig rapportering. Jeg er i grunnen fornøyd med den linjen som NBIM der la seg på, og jeg tror det er et fornuftig standpunkt at en får en mer løpende og regelmessig rapportering. Men i tillegg dreier det seg om et ganske stort antall selskaper. Det er klart at det er mer omfattende når en eier 7 000 selskaper enn om en hadde eid ti selskaper.

Når det gjelder vekting, gjennomførte vi store endringer i forbindelse med årsmeldingen for 2011. Jeg tror det er viktig at en nå ser hvordan dette slår ut. En del av de endringene vil også innebære at en øker investeringsandelen i framvoksende økonomier fra om lag 6 til om lag 10 pst.

Borghild Tenden (V) [18:25:56]: Venstre mener at Etikkrådet trenger større ressurser, slik at rådet kan behandle flere saker og sørge for at selskaper utelukkes fra fondet hvis det bryter med fondets etiske retningslinjer, som jeg sa i mitt innlegg.

Så hørte jeg – i hvert fall tolket jeg finansministerens innlegg slik – at han mente at dette ikke hadde noen betydning, og at det ville bli mer etikk om man styrket Etikkrådet. Mitt spørsmål er da om jeg tolket finansministeren rett.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:26:32]: Det jeg sa, var at det er ingen automatisk forbindelse mellom økningen i fondet og en tilsvarende automatisk ressurstilgang til Etikkrådet, for det Etikkrådet ser på, er enkeltelskaper. Så her er det antallet enkeltelskaper som fondet investerer i, som er det avgjørende. Faktisk er det slik at en i løpet av en tid nå har redusert antall selskaper som fondet er inne i, slik at det nå er på om lag 7 000 selskaper.

Det som er viktig for meg, er at fondet skal ha tilstrekkelige ressurser. Jeg mener at det er fornuftig å se dette i sammenheng med den rapporten som nå kommer fra Strategirådet, der en både skal se på totale ressurser og kompetanse i Finansdepartementet, Etikkrådet og Norges Bank under ett, for å se hvordan en på best mulig måte kan få best mulig nytte av de ressursene i etikkarbeidet. Så det vil være naturlig å komme med det når denne rapporten foreligger.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 23 og 24.

Sak n r. 25 [18:27:46]

Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarknadsmeldinga 2012 (Innst. 423 S (2012–2013), jf. Meld. St. 30 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske frå finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlem av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til replikkordskifte på inntil fire replikkar med svar etter innlegg frå medlem av regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare foreslår presidenten at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Torgeir Micaelsen (A) [18:28:44] (komiteens leder og ordfører for saken): Dette er fjerde og siste gang vi behandlar de årlige finansmarknadsmeldingene denne stortingsperioden.

Hvis vi ser litt i speilet og ser bakover, tror jeg det er få politikkfelter som har fått tilsvarende internasjonal og nasjonal oppmerksomhet som regulering av finansmarkedene de siste fire årene. Finanskrisen lærte oss at når det knaker i finansnæringen, slår det veldig raskt inn i resten av samfunnet.

Det er også få områder som nå står overfor så dyptgående nye reguleringer som finansnæringen vil gjøre de neste årene. Det er nok langt fra siste gang vi har debatter i denne sal om hvordan finansmarkedene skal se ut i framtiden.

Når det er sagt, er norsk finansnæring variert, sterk, solid og står godt rustet for framtiden. Bankene og finansinstitusjonene er en helt avgjørende del av norsk økonomi. Gjennom utlån til boligeiere, og lån til små og store bedrifter støtter bankene opp under utvikling, nyskaping og vekst både for privatpersoner og næringsliv over hele landet.

Det er samtidig bred internasjonal enighet om å heve minstekravene til bankenes egenkapital. Solide banker er sikre banker, og sikre banker er bra for stabiliteten i norsk økonomi. Sannsynligheten for bankkriser reduseres.

Stortinget behandlet som kjent i forrige uke, noe tidligere enn vi er forpliktet til etter EØS-avtalen, hvordan kravene i hovedsak vil se ut for bankene framover. Det var en viktig avklaring, som også næringen selv har bedt om. Forholdene ligger godt til rette for innføring nå. Og selv om det står igjen spørsmål bl.a. om konkretisering av kapitalkrav og beregningsgrunnlaget, har vi nå tatt viktige steg i riktig retning.

Så gjenstår det fortsatt betydelig arbeid overfor andre deler av det norske finansmarkedet. Dette må håndteres gradvis utover i neste stortingsperiode. Vi vet bl.a. at de nye EU-reglene for forsikringselskap – såkalt Solvens II – vil medføre utfordringer for norske livsforsikringselskaper. Økte krav til kapital i kombinasjon med lav rente og økende levealder, som øker verdien av selskapenes forpliktelser, utgjør en ikke ubetydelig utfordring framover. Regjeringen har på dette feltet varslet avklaringer om regelverket høsten 2013. En samlet komité imøteser en slik avklaring i innstillingen til finansmarknadsmeldingen.

Så til slutt to korte kommentarer om temaer som er særskilt behandlet i årets melding.

For det første: Det er en samlet komité, selv om jeg må legge til at Kristelig Folkeparti nok vil gå enda litt lenger, som mener det er positivt at regjeringen har fremmet forslag til endringer i hvordan Finansklagenemnda fungerer. Sammen med de tidligere varslede tiltakene for styrking av forbrukernes rettsikkerhet vil endringene bety betydelig forbedret forbrukervern i finansmarkedsområdet. Det er viktige grep for forbrukertilliten til finansmarkedene.

For det andre: En samlet komité har også sluttet seg til at vurderinger av den såkalte finansielle infrastrukturen – altså faren for svikt, kriminalitet og andre trusler som er rettet mot de nettbaserte betalingsløsningene – naturlig hører hjemme i vurderingen av soliditeten i finansmarkedet. Det er bra at det er gitt en omfattende behandling av dette i årets melding, og jeg tror personlig at dette også er et felt vi kommer til å følge nøye opp i årene som kommer. Det har etter vært blitt en veldig innvevd del i folks privatøkonomi og selskapenes økonomi, og vi er ekstremt sårbare når teknologien ikke fungerer. Samfunnet blir rett og slett lammet.

Med dette legger jeg fram innstillingen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [18:33:06]: Nordea Markets varslet i går at farten i norsk økonomi er klart svakere. Nordea anslår veksten i nordmenns kjøpekraft til 2,5 pst. i år. Det er den svakeste utviklingen siden 2001. En snau time senere kom NHO med tilsvarende budskap. Deres medlemmer ser mørkere på fremtiden. Markeds situasjonen er den svakeste siden høsten 2010. For å sitere:

«Vi er vitne til en kraftig oppbremsing. Investeringene vokser svakere både på fastlandet og på sokkelnen. Husholdningene er mer forsiktige. Vi regner med at dette varer inn i 2014.»

Advarslene fra Nordea Markets og NHO er tydelige. Det er altså ikke mulig å regulere seg ut av kriser, men fornuftige og avbalanserte reguleringer bidrar til stabilitet. Enhver regulering har en kostnad. Den kostnaden er det noen som må betale. Reguleringskostnader er ikke like åpenbare for folk flest, og for mange kan de virke usynlige, men de er der. Økt egenkapital betyr mindre penger i sirkulasjon og indirekte et mindre potensial for økonomisk vekst. Økt egenkapital må dekkes inn gjennom tilbakeholdt overskudd, lavere utbytte, høyere rentemarginer, kapitalinnkalling eller kostnadsutt, eller en kombinasjon av de virkemidlene. Men som sagt, finansmarkedet trenger reguleringer, og i et internasjonalt finansmarked er det en selvfølge at slike reguleringer er internasjonale, og at de trer i kraft på samme tidspunkt.

Den første betingelsen møter regjeringen. EØS-avtalen sikrer dette. Fremskrittspartiet er imidlertid skeptisk til at regjeringen ivrer etter å implementere internasjonale reguleringer før fristen, og lenge før våre konkurrentland gjør det samme. Det er oppskriften på å tape konkurransekraft. Fremskrittspartiet er på denne bakgrunn spesielt glad for at regjeringen har lagt bort planene om å innføre en egen

aktivitetsskatt på finansnæringen. Det var jo et yndet samtaletema her – for noen år siden var det det som var særlig SVs gullkalv, nemlig en ekstraskatt på finansnæringen. Heldigvis er det lagt bort, og jeg håper for godt.

Verden rundt oss er preget av stor ustabilitet. Den ustabiliteten kan fort smitte over til Norge. Regjeringen ønsker selvsagt å fremstille det som et resultat av egen politikk, men jeg tror at vi alle skal være såpass ærlige at vi innrømmer at vår store pengebølge har gjort det mulig å videreføre ulike syke- og trygdeordninger. Antall nordmenn sysselsatt i privat virksomhet er ikke spesielt imponerende.

Jeg registrerer også at regjeringen nevner tre faktorer den mener påvirker sårbarheten i finanssystemet, nemlig lav rente, høy bolig gjeld og høyere levealder. De to første er det nok stor enighet om, men det å nevne gleden ved at mennesker lever lenger, som en finansiell belastning, blir makabert og uverdigg. Mange eldre føler allerede i dag at de er en belastning for samfunnet. Det er de ikke. Det må aldri oppfattes som et problem at mennesker lever lenger. Det er faktisk et mål med forskning, medisin og politikk nettopp at mennesker lever lenger. Dersom kostnadene ved lang levealder blir høye, bør regjeringen heller oppmuntre mennesker til å stå lenger i jobb – færre på trygd.

Det kan ta lang tid å bygge opp finansielle verdier, men de kan raskt forsvinne. I en usikker og ustabil verden er det å bygge opp samfunnsøkonomisk lønnsom infrastruktur noe av det klokkeste vi kan foreta oss. Å omgjøre finanskapital til realkapital er en investering i varige verdier. Og la det være sagt fra denne talerstol fra Fremskrittspartiet at kommer det et børskrakk, kommer det et stort fall i børsverdiene rundt omkring i verden, og våre verdier raser, har vi advart: Vi burde og bør fremdeles investere i infrastruktur. Den vil ikke forsvinne i et børskrakk.

Arve Kambe (H) [18:37:25]: Først ros til komiteen, som i en svær sak som finansmarknadsmeldinga skriver seg sammen om mye. Finansmarknadsmeldinga 2012, og for så vidt utviklingen videre mot 2013, viser at Norge er i en særstilling. Den norske modellen er gjerne hovedforklaringen på det, selvfølgelig, sammen med de enorme oljepengene, den utbyggingen som er i Nordsjøen, og ikke minst også en god avkastning i Statens pensjonsfond utland.

Vi har allikevel valgt å signalisere politisk uenighet på noen punkter, og vi tar det i kronologisk rekkefølge. Både Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har også i år en merknad som kritiserer 15 pst.-regelen som Finanstilsynet bruker. Boligprisene stiger fortsatt, de som regelen er ment å ramme, får finansiering enten via foreldre eller via kredittkort, og mange får finansiering via kommunale startlån eller statsbanker. Så vi har en merknad om det.

Så er det et svært emne som har vært oppe nå i flere år, i både europeisk og norsk målestokk. Det er at alle ønsker trygge banker, men det er ikke nødvendigvis alle som har sett behovet for å ha en konkurransedyktig finansnæring i et relativt lite land som Norge. Der går det også en forskjell mellom de rød-grønne på den ene siden og de aller fleste borgerlige partiene på den andre siden. Vi skriver i merknadene her at det er litt oppsiktsvekkende

at regjeringen ikke bruker anledningen i forbindelse med finansmarknadsmeldinga til å kommentere eller analysere de tenkbare negative effektene av strengere norske krav og raskere innføring enn i andre land.

Vi ser i Dagbladet for i går at regjeringspartiet SV garanterer en ny aktivitetsskatt, som skal komme på toppen av alle andre krav i finanssektoren. Vi har vært bekymret for at det får store konsekvenser for norske små og mellomstore bedrifter som skal finansiere lån for å bygge seg opp og skape nye arbeidsplasser og sikre eksisterende arbeidsplasser. Regjeringen har hatt ekstremt lite fokus på de mulige konsekvensene av det. Flere bedrifter og foreninger rapporterer om investeringsproblemer nettopp fordi bankene holder igjen utlåne sine.

I likhet med finanskomiteens leder støtter vi også de fire endringene – for å kalle det det – som nå kommer i Finansklagenemnda. Den ene er at leder og nestleder av fagenemndene skal være en høyt kvalifisert jurist som er nøytral overfor avtalepartene. Det er på tide – de burde nesten vært det fra dag én. Det at nemndene utvides fra fem til sju medlemmer vil også bidra til å øke kompetansen, og hvis det er uenighet, vil det kunne bredere avspeiles. At Finansklagenemndas sekretariat skal drive veiledning når det gjelder klager, er en styrke for veldig mange av dem som klager. Men det aller viktigste for oss i det som kommer fram nå, er at den enkelte bank eller forsikringsselskap, eller hva det måtte være, som taper og ikke ønsker å respektere nemnduttalelser, selv må ta kostnadene ved en rettsak. For oss er det et veldig viktig forbrukeraspekt.

Finansmarknadsmeldinga 2012 viser at Norge går godt i en verden som har store utfordringer. Det er bra med enstemmighet om det meste. For Høyres del hadde vi satt større pris på at regjeringen involverte Stortinget for å skape en mer enstemmighet om de store endringene som gjelder finanssektoren. Det ser nesten ut som om SV har fått litt for stor innflytelse i regjeringen, framfor at vi får en helhetlig innfallsvinkel med et bredt kompromiss i hele Stortinget.

Geir-Ketil Hansen (SV) [18:42:43]: Til representanten Kambe kan jeg si at det er helt riktig at SV har mye å si og har stor innflytelse på norsk politikk. Derfor går det også veldig bra for landet.

Sentralt i denne meldinga er orienteringen om utviklingen i det internasjonale finansmarkedet og de tiltakene som regjeringen har satt inn for regulering av det norske finansmarkedet, slik at denne næringen skal være robust nok til å stå imot om krisen i den europeiske økonomien skulle ramme Norge. Situasjonen er fortsatt usikker.

Erfaringen fra den norske bankkrisen på 1990-tallet er også viktig å ha med når vi skal håndtere situasjonen i dag. Det er en erfaring som ikke minst nåværende finansminister har god kjennskap til, da han var finansminister også den gang. Det kommer godt med.

Av komitémerknaden går det fram at det er enstemmighet om de premissene som er lagt til grunn for vurderingen av de egenkapitalkravene som nå er vedtatt i forhold til det norske bankmarkedet. Beskrivelsen av situasjonen i norsk økonomi kontra situasjonen i europeisk økonomi

tilsier at vi ikke kan ha de samme regulerende tiltakene i Norge som i Europa for øvrig. Norske banker går godt og har store overskudd. De nye kravene til egenkapital vil være bra for banknæringen som helhet, da de er tjent med tillit og stabilitet.

Derfor er det noe merkelig at opposisjonen hopper av når vi kommer inn på konkrete tiltak og gjennomføringen av det som ligger til grunn for hvordan vi skal håndtere situasjonen. Da mener de at kravene kommer for raskt, at de burde være de samme som i Europa for øvrig, at de går ut over norsk næringsliv, at vi får kapitaltørke, og at det går ut over låntakerne. De argumentene som er framført i merknadene fra opposisjonen, er nær identiske med det som kom av innspill fra finansnæringen i høringen.

Det burde ikke da i den sammenheng komme som noen overraskelse at det kanskje fra nettopp bank- og finansnæringen kommer protester når slike regulerende tiltak blir gjennomført. Det er ikke ukjent verken her i landet eller i Europa for øvrig. Men erfaringen – og det er det sentrale poenget – fra krisen forrige gang var at regjeringen og Stortinget på et selvstendig grunnlag må styre den økonomiske politikken, uavhengig av press fra ikke minst denne næringen, for å sikre landets økonomi. Da er det interessant å merke seg at opposisjonen ikke er villig til å ta styringen i spørsmål som er så avgjørende for en stabil og trygg økonomi framover.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [18:46:13]: Debatten om finansmarknadsmeldinga 2012 er prega av den uvissa som får i verdsøkonomien, og tiltak som må fylgjast opp før eller seinare for å sikra finansiell stabilitet.

Stortinget behandla førre veke Prop. 96 L om auka kapitalkrav til bankane. Det var brei semje om forslaga regjeringa fremma, og også semje om at det var i norsk interesse å gjennomføra tiltaka mens vi er i ein føre-var-posisjon og er så heldige å ha ei robust finansnæring.

Ein samla komité uttrykkjer i innstillinga bekymring for at stadig fleire hushald i Noreg har ei gjeldsbelastning som gjer dei sårbare for høgare rente, auka arbeidsløyse eller fall i bustadprisane. Verken bustadprisane eller hushalda si gjeld har nokon gong vore så høge som no. Låg rente dempar verknadene av dette.

Komiteen er einig i verkelegheitsbeskrivinga, men trekker ulike konklusjonar når det gjeld tiltak som er sette inn for å dempa risikoen for verknadene på norsk økonomi. Dette kan handla både om kundar som ikkje kan betena låna sine, og om bankar som må ta store tap på utlån. Begge delar er dramatisk for dei det direkte gjeld, og for samfunnsøkonomien.

Fleirtalet har ut frå dette forståing for Finanstilsynet sine krav om 15 pst. egenkapital ved bustadkjøp. Opposisjonen vil fjerna eller redusera krava. Eg trur ikkje det er kloke konklusjonar ut frå den felles verkelegheitsbeskriving vi har i komitéinnstillinga.

Så vil eg seia meg tilfreds med oppfylginga av Stortinget sitt oppmodingsvedtak frå 2012, der regjeringa vart bedt om å vurdere organiseringa av Finansklagenemnda med sikte å styrkja rettstryggleiken til klagarane. Det er skissert fleire tiltak som Finansklagenemnda sine avtale-

partar forsikrar om skal fylgjast opp og bli gjennomførte. Det vil bli lettare å melda inn klagar, samansetjinga i klagenemndene blir gjennomgått, og det skal arbeidast med betre rettleiing til publikum om klagerett og korleis ein klage skal utformast.

Eg er òg tilfreds med forsikringa i finansmarknadsmeldinga om at det blir arbeidd med å sikra at den norske innskotsgarantien blir oppretthalden. EU sitt ynskje om full harmonisering av dekningsnivået til 100 000 euro vil redusera verdien av vår nasjonale garanti med 60 pst. Frå Senterpartiet si side vil vi understreka at det ikkje er aktuelt å svekkja den norske innsatsen for å sikra vår nasjonale innskotsgaranti.

Noregs Bank si verksemd er meir omfattande og betydningsfull enn kva som er tilfellet for dei fleste lands nasjonale bankar. Som i andre land har dei si rolle knytt til penge-, kreditt- og valutapolitikken, men Noregs Bank er òg tillagt forvaltninga av Statens pensjonsfond utland. Det har etter kvart vorte ei svært viktig rolle å fylla, som vi nettopp har drøfta.

Det er regjeringa som utnemner hovudstyret i Noregs Bank, mens Stortinget utnemner representantskapet. Representantskapet sitt kontroll- og tilsynsansvar er viktig, og i meldinga blir det vist til deira direkte ansvar overfor Stortinget, gjennom at representantskapet si melding om verksemda – som vi òg behandlar i dag – skal sendast direkte til Stortinget og ikkje vegen gjennom Finansdepartementet, som tidlegare.

I finansmarknadsmeldinga 2012 heiter det at ein bør vera open for å sjå nærmare på korleis representantskapet si rolle kan utviklast vidare, bl.a. ved val av hovudstyret. Det er òg teke opp i komitémerknaden til representantskapet si melding til Stortinget.

I Senterpartiet er vi positive til ei styrking av representantskapet si rolle. Det vil kunna gje representantskapet – og indirekte Stortinget, som utnemnande organ – ein hensiktsmessig funksjon, om f.eks. representantskapet blir gjeve ei rolle når Noregs Bank sitt hovudstyre og banken si leiing skal utnemnast.

Hans Olav Syversen (KrF) [18:51:25]: Denne meldingen – finansmarkadsmeldinga – kommer med et bakteppe, hvor vi ser uro i Europa, og hvor «det er vanskelig på forhånd å si hvilke forstyrrelser økonomien kan bli utsatt for i møte med nye kriser», som det heter i komiteens merknader. Jeg slutter meg i grunnen til komitéleders overordnede syn på dette og har ikke så mye å tilføye til det.

Et par andre bemerkninger: Når det gjelder uenigheten om egenkapitalkravet, vil jeg fra Kristelig Folkepartis side si at vi i forrige uke ga vår tilslutning til regjeringens forslag om økte kapitalkrav til finansnæringen. Gjennom det har vi gitt uttrykk for at det er viktig at vi har en solid kapitalbase for norsk finansnæring. Men slik utslagene har blitt når det gjelder det nye egenkapitalkravet, mener vi at regjeringen har tatt for lett på hvilken effekt disse endringene faktisk har fått.

Hvis en lytter til dem som nå er i markedet, er det faktisk slik at vi står overfor en mer klassedelt boligsektor

enn på mange, mange år. Selv et nyutdannet akademikerpar, med solide fremtidsutsikter, både for lønn og soliditet, har nå ikke mulighet til på egenhånd å skaffe seg bolig. De må enten ty til foreldre eller få inn kapital på annen måte – endog gjennom forbrukslån – eller gå til husbank, ta opp startlån eller ty til den typen virksomhet som tross alt innebærer noe begrensede muligheter for å få lån.

Jeg synes ikke argumentasjonen om at man må ha et slikt generelt krav, frembæres med den største overbevisning. Jeg synes det hadde vært bedre at man utøvde et individuelt skjønn i hvert enkelt tilfelle i disse sakene.

Så til Finansklagenemnda: Vi fremmet i fjor et forslag om betydelige endringer i det systemet vi har i dag. Daværende saksordfører, Gerd Janne Kristoffersen, gikk inn i dette med stort alvor, og opposisjonen fikk for en gangs skyld et vedtak i positiv retning.

Det har vært jobbet i Finansdepartementet, og det er vi glad for også fra Kristelig Folkepartis side. Jeg tar opp forslaget vårt i innstillingen.

Vi ønsker primært å få en helt uavhengig statlig nemnd. Det gjør vi med bakgrunn i det vi har sett av hvordan nemnden har fungert til nå. Jeg er likevel glad for de klare endringene i forbrukervennlig retning som regjeringen foreslår, når man først legger til grunn det rammeverket for nemnden, som man gjør.

Problemet er at – og det kan jeg ikke unnlate å si – det har vært en for høy terskel for mange. Når forbrukerne selv må bruke advokat for å komme i noenlunde grei kontakt med nemnden, er det noe som ikke fungerer. Det som generelt er alvorlig, er at finansinstitusjonene i altfor stor grad har tilpasset seg det faktum at nemnden overhodet ikke bryr seg om det som har skjedd av muntlig kontakt mellom kunder og banknæring. Det har finansinstitusjonene så til de grader tilpasset seg ved å sørge for å massere kundene i lang tid før det kommer noe skriftlig, som man da undertegner på. For norsk finans- og banknæring synes jeg det må være et stort tankekors å se hvordan man har behandlet sine kunder.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Borghild Tenden (V) [18:56:31]: Jeg vil bruke anledningen til å ta opp to ting i mitt innlegg.

Det ene er strenge kapitalkrav. Strenge kapitalkrav kan være fornuftig nok, men det må utvises nødvendig fleksibilitet, som representanten Syversen også var inne på. Som det fremgår av merknadene, er alle opposisjonspartiene kritiske til Finanstillsynets krav om 15 pst. egenkapital ved kjøp av bolig og forundret over regjeringspartienes iver etter å forsvare denne. De samme partiene har i 2013 økt bevilgningene til driftsutgiftene ved boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse med 37 mill. kr eller 71 pst., sammenliknet med saldert budsjett for 2012, fordi pågangen til ordningen har økt dramatisk. Altså øker man tilskuddet til en offentlig låneordning som slett ikke stiller de samme kapitalkrav som det de samme partiene mener er nødvendig for dem som ikke er medlemmer av Statens Pensjonskasse.

Det samme gjelder for Husbanken, som også represen-

tanten Syversen var inne på. Kommunene rapporterer om en økning i antall søknader og innvilgede startlån gjennom Husbanken. Derfor må det økte kravet til egenkapital gjennomgås på nytt og erstattes med andre virkemidler, som nødvendige krav til sikkerhet for lån og bedre ordninger for å spare til egen bolig gjennom boligsparing for ungdom.

Venstre mener det er fornuftig å innføre et veiledende egenkapitalkrav på 10 pst. ved kjøp av bolig, men vil la bankene få utøve skjønn ved lånetilsagn, bl.a. basert på utsikter til fremtidig inntekt.

Det andre jeg vil ta opp, er tilgangen på lån for små og mellomstore bedrifter. Disse bedriftene utgjør ryggraden i norsk næringsliv. Over 99 pst. av bedriftene i Norge har 100 ansatte eller færre. En av de største utfordringene for næringslivet er tilgangen til kapital, bl.a. gjennom lån fra bankene. Som følge av nye og strengere kapitalkrav faller nå bankenes utlån til næringslivet. Det kan få store konsekvenser på sikt dersom dette er en vedvarende utvikling. Som del av EUs forordning om nye kapitalkrav – som Norge plikter å rette seg etter – er det tatt inn en bestemmelse som skal stimulere bankene til å yte kreditt til små og mellomstore bedrifter. Dette er låntagere som i særlig grad vil kunne rammes når bankene – som følge av strengere krav til kapital – strammer inn sin utlånspraksis. Det er derfor svært viktig at Norge har samme forståelse av EU-forordningen om nye kapitalkrav, slik at små og mellomstore bedrifter i Norge blir likebehandlet med landene rundt oss når det gjelder muligheten til å få lån og tilgang på kapital innenfor rammene av et felles regelverk. Dessverre er både finansministeren og regjeringspartiene nølende når det gjelder dette punktet. Viktigheten av små og mellomstore bedrifter blir ofte omtalt av regjeringspartiene i denne salen. Men dette gjenspeiler seg ikke – slik Venstre ser det – i denne saken.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:59:47]: Jeg tror det er bred enighet om finansnæringens betydning, eller betydningen av det en kan kalle den finansielle infrastrukturen, både for landet, for bedrifter og for enkeltpersoner. Vi har mye kunnskap om hvor galt det kan gå når det først går galt. Derfor er det viktig at en i det arbeidet en legger ned på dette området, både i Norge og internasjonalt, lærer av historien og bruker kunnskapen, slik at en kan unngå å bygge sårbarhet inn i finanssystemet i gode tider.

Det er fortsatt stor usikkerhet internasjonalt, og vi ser også at dette kan slå inn i norsk økonomi. Derfor pågår det både i Norge og internasjonalt et bredt arbeid med å utarbeide nye reguleringer og tilsyn og å styrke soliditeten i finansnæringen.

For Norges del: Når det går bra i økonomien, når det er gode resultater i finansnæringen, når det er muligheter for det, slik jeg ser det nå, skal vi bygge reserver. Ofte er det slik, og det er også en lærdom fra historien, at det er i gode tider en kan gjøre feil og miste litt overblikket – noe som gjør at en må betale dyrt senere, som vi sa i stad.

Det er en del utfordringer framover, både i Norge og internasjonalt, når det gjelder finansnæring. Det ene er at vi nå over lang tid har hatt særdeles lave renter, både internasjonalt og i Norge, og effekten av lave renter over tid,

hvordan det ter seg den dagen det blir mer normalisert, er et viktig spørsmål å fokusere på. Vi ser at det er tilført betydelig likviditet både i europeiske og i amerikanske banker. Hva skjer den dagen det er nødvendig å trekke noe av dette tilbake? I litt mindre målestokk har vi det faktum at en i flere land har lang avdragsfrihet på lån kombinert med lave renter. Hva skjer den dagen avdrag skal betales, og høyere renter trer inn, som de vil gjøre på ett eller annet tidspunkt? Det er mange ting å akte på innenfor denne næringen.

Stortinget har sluttet seg til loven om nye kapitalkrav. Det er bra. Det var bred enighet om det. Det gjenstår et par element i dette. Det ene er den såkalte motsykliske buffere, der vi tar sikte på ganske snart å sende på høring et forslag. Det andre som gjenstår, er en forskrift om risikovekter for boliglån, som det også jobbes med i Finansdepartementet.

Et tredje punkt som vi også vil vise til, er behovet for å ha mest mulig like konkurransevilkår for banker som opererer i Norge. Derfor jobber vi fortsatt med muligheter for en best mulig nordisk samordning akkurat på det punktet.

Når det gjelder innskuddsgarantiordningen, er den viktig, som det tidligere har blitt påpekt i debatten. Her har det stoppet litt opp i EU, i den forstand at vi ennå ikke har fått på plass en avgjørelse, men jeg kan love Stortinget – og det er det lett å gjøre, med den backingen vi har i Stortinget – at vi holder på, og at vi vil holde ut når det gjelder å kjempe for Norges posisjon i forhold til den gode innskytergarantiordningen vi har.

Avslutningsvis har jeg lyst å si følgende: Solide banker er en fordel. Det er en fordel for landet, det er en fordel for bedriftene, og det er en fordel for oss som betror banker sparepengene våre. Men det er også viktig, som representanten Syversen var inne på, at vi får gode råd, og at det utøves et godt og sunt bankhåndverk i så måte. Solide banker og en solid finansnæring skal også kunne bidra til tillit – hos den enkelte, men ikke minst i markedet, slik at norske banker får de best mulige innlånsvilkår.

Jeg har lyst til å avslutte med et sitat fra den avgående sentralbanksjefen i England, Mervyn King, som sa: «Banks are global in life and local in death.»

I det ligger det at det er den enkelte banks ansvar og det enkelte lands ansvar å sørge for at vi har solide banker, for den dagen noe skjer, må krisene håndteres lokalt, der og da. Vi må med andre ord være forberedt.

Dag Terje Andersen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte begrenset til inntil fem replikker. Første replikant er representanten Christian Tybring-Gjedde.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:05:00]: Jeg trodde det var fire replikker, men det er greit med fem!

Presidenten: Det skal være fire replikker med svar – og det skal det bli!

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:05:13]: Regjeringen innfører økte kapitalkrav for norske banker tidligere enn påkrevd. Det øker kostnadene for bankene. Som en konsekvens varslet DNB at den vil øke renten med 0,3 pst. Det reagerte bankens hovedaksjonær på, nemlig regjeringen selv. Men litt tidligere opplevde vi at bankens hovedaksjonær tok ut og stemte for et økt utbytte på 3 mrd. kr fra DNB. Da stusser jeg litt, for akkurat for to minutter siden sa statsråden at solide banker var en forutsetning. Og hvis solide banker er en forutsetning, hvorfor skal man da ta ut 3 mrd. kr av den banken man mener skal være solid, når en da attpåtil skal gi den økte kapitalkrav? Var det litt valgflesk her, at det gikk ut over folk flest, som fikk høyere renter, mens regjeringen skal ha sine 3 mrd. kr på bok? Er det det som er tilfellet?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:06:12]: Det er ingen tvil om at solide banker både er riktig og fornuftig, og solide banker kan en få til på flere måter. Den ene måten er å følge opp de kapitalkrav som Stortinget nå har vedtatt. Det andre er at en driver godt bankhåndverk, som gir tillit til vedkommende bank.

Når det gjelder spørsmålet om utbytte, er det jo slik i aksjeselskaper at det er styret som fastsetter utbyttet. Styret i DNB består av representanter fra ulike eiere med ulike andeler, bl.a. de 34 pst. som staten har, og de 66 pst. som private eiere har. Det var styrets anbefaling som gikk gjennom, herunder også med den følge at staten får utbytte. Men det rokker ikke ved det faktiske forhold at en nå må holde tilbake utbyttet for å bygge kapital i banker.

Arve Kambe (H) [19:07:20]: I gårsdagens Dagbladet kommenterer SVs leder et forslag om å innføre en finansskatt på 9 mrd. kr med følgende begrunnelse, at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har signalisert en positiv holdning til finansskatt. Lysbakken skryter videre av at dette grepet ligner det regjeringen nylig gjorde ved å øke beskatningen av oljesektoren.

Høyre har gjennom noen uker nå vært på jakt etter hvem som skal betale mer når andre skal betale mindre i skatt. Da har finansministeren en mulighet: Kan finansministeren garantere at regjeringen i resten av sin periode, men også dersom regjeringen – mot formodning – skulle bli gjenvalgt, ikke kommer til å innføre finansskatt i Norge?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:08:20]: Det foregår et arbeid internasjonalt med en finansskatt, og det Norge har sagt der, er at vi støtter det internasjonale initiativet som skjer, men det vi også har understreket, er at dersom det skjer, er det viktig at det innføres i mange land samtidig. Det er det internasjonale bildet.

Så er det slik at skatteløftet står fast. Det betyr at det er skattenivået fra 2004 som gjelder, og det vil vi også legge til grunn i en ny rød-grønn regjering.

Det tredje jeg vil si, er at i stortingsproposisjonen om skatt for 2013, på side 215–217, omtalte vi en utredning av en aktivitetsskatt for finansnæringen som et alternativ til en ordinær merverdiavgift. Det er et komplisert områ-

de å begi seg inn i. Vi kommer tilbake til dette. Og dette er regjeringens politikk; derom er det ingen tvil.

Presidenten: Da vil presidenten få klarhet i debattopp-legget, for på presidentens skjerm står det fem replikker, men det kan tyde på at det har blitt vedtatt et taletidsopp-legg med fire replikker, og hvis det er enighet om det, er det da to replikanter igjen – først representanten Hans Olav Syversen.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:09:45]: Om man er enig om den femte replikken, kommer an på hvem som hadde fått den!

Presidenten: Derfor nevnte ikke presidenten hvem som ville fått den!

Hans Olav Syversen (KrF) [19:09:58]: Det hadde vel uansett ikke vært undertegnede.

Det var en interessant replikkveksling mellom finansministeren og Arve Kambe. Det finansministeren nå sier, er at det skal ikke engang være forhandlinger med SV etter en eventuell ny valgseier. Det er bestemt allerede at nivået fra 2004 – den nye skattehandlingsregelen til de rød-grønne – ligger fast. Det var det greit å få avklart.

Så mitt spørsmål blir da: Når statsråden likevel ikke avviser aktivitetsskatt prinsipielt, men ser dette i en internasjonal sammenheng, dvs. at hvis det skal komme, så skal det komme tilsvarende skattelettelser på andre områder – er det riktig forstått?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:10:51]: Det ligger jo i det jeg sier at ut fra mitt ståsted ligger skatteløftet fast. Det betyr at det er skattenivået en ser på. Det som skjer internasjonalt, er nok et lengre lerret å bleke. Selv om en kom fram til en slags enighet i EU, er det en lang vei å gå før en er der – også i EU.

Så det jeg tror er viktig for vår del i Norge, er å føre videre den utredningen som jeg viste til, og som er omtalt i budsjettet for 2013, for å se på muligheten for å finne fram til et alternativ til en ordinær merverdiavgift for finansnæringen. Det er en utredning som pågår. Det er et komplisert arbeid, men her har vi, både i nasjonalbudsjettet og i skatteproposisjonen, vist til det arbeidet som pågår.

Det er det regjeringen driver med på dette området.

Borghild Tenden (V) [19:11:48]: I mitt innlegg snakket jeg om utlån til små og mellomstore bedrifter.

Mitt spørsmål til finansministeren blir: Vil finansministeren sørge for at utlån til små og mellomstore bedrifter blir slik de er i landene rundt oss?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:12:05]: Det er litt vanskelig å svare på, for det er klart at det å ha et solid bankvesen som får de beste innlånsvilkårene, er også en forutsetning for å gi lån til både store, små og mellomstore bedrifter. Samtidig vil det være slik at det er litt opp til bedriftene selv, de prosjektene de har, og de prosjektene de ønsker å lånefinansiere.

Men jeg legger til grunn at for norske bankers del, med den soliditeten og gode konkurranseposisjonen de har, vil de også være i stand til å gi gode og rimelige lån til små og mellomstore bedrifter – og til fornuftige prosjekter i sin alminnelighet. Jeg ser ingen grunn til at det ikke skulle være slik.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:13:07]: For det første er det ganske interessant å oppleve at finansministeren allerede nå har slått fast hva rød-grønn politikk skal være også i neste periode. Han har også avlyst SVs valgkamputspill i Dagbladet i går, der det sto at ikke bare skulle vi ha en finansavgift, men at en skulle ha netto økte inntekter fra den. Det har nå finansministeren avlyst. Det sier jo sitt om hvem som har makten i denne regjeringen. En ny regjering med dagens opposisjonspartier tror jeg heller skal forhandle og bli enige i fellesskap, framfor å avlyse hverandres politikk. Så jeg er glad for å tilhøre høyresiden i Norge. Der er det lov til å tenke og til å snakke sammen.

Så til det jeg egentlig skulle ta ordet for: Jeg ble litt overrasket da f.eks. representanten Meltveit Kleppa snakket om hvor viktig det var å ha egenkapitalkrav på plass, for nå var det viktig å regulere lånesituasjonen i boligsektoren. I det samme budsjettet som denne regjeringen har lagt fram, har en økt lånerammen til Husbanken nok en gang – en har mer enn doblet den på få år. I det samme reviderte budsjettet øker en altså lånekapitalen i Statens pensjonskasse med 12,5 mrd. kr. Det er mer enn en dobling på bare et par år. Så mens en snakker om at private banker må være restriktive med sine utlån, kan de statlige bankene altså få lov til å mer enn doble sine utlån. Jeg klarer ikke å se at statlige utlånskroner har en annen effekt i boligmarkedet enn private. Det betyr jo bare at enten driver en gjøn med folk når en later som om en strammer inn, eller så er dette et forsøk på ren statskapitalisme. Jeg vet ikke hva som er verst.

Men det som også er påfallende, er at når vi har stilt spørsmål til Finansdepartementet om hva konsekvensene blir av at Husbanken får lov til å låne ut mer penger, hva konsekvensene blir av at Statens pensjonskasse får låne ut mer penger til boligmarkedet, er svaret at det vil ikke bli noen effekt i norsk økonomi, for dette skal bare erstatte andre lånekilder. Da er det jo egentlig statskapitalisme en bekrefter, for når en sier at Husbanken får mer penger, men at det bare betyr at de skal erstatte private bankers utlån, har jo ikke det noe resultat, netto, på boligmarkedet. Det har bare noe å gjøre med hvem som er aktørene som boliglansformidlere. Jeg synes ikke det er fornuftig at staten skal overta risikoen fra private banker og bare late som om man da er mer ansvarlig. En burde heller sørge for at det var gode reguleringer for bankene. Det jobber vi med. Men dette egenkapitalkravet blir svært kunstig når private banker tvinges til å låne ut mindre, mens statlige banker i stedet bare overtar låneporteføljen.

Jeg skulle gjerne hørt det logiske resonnementet fra representanten Meltveit Kleppa og andre rød-grønne politi-

kere om hvorfor det er mer ansvarlig når staten låner ut penger til boligmarkedet enn når private låner ut.

Jeg ser fram til et godt svar.

Torgeir Micaelsen (A) [19:16:16]: Her kommer noen korte kommentarer fra meg, og først om skatt: Jeg må bare si at jeg synes kanskje opposisjonen – som ledes an av Høyre, med en ambisjon om å kutte norske skatter med 25 mrd. kr, og det nest største opposisjonspartiet, som vil gå til valg på å kutte skattene med opp mot 100 mrd. kr – først skulle sette seg sammen og danne seg et realistisk bilde av hvor mye de samlet skal kutte norske skatter med, før de blander seg inn i diskusjonen på rød-grønn side om skattenivå.

Jeg vil si at diskusjonen i Norge ikke går mellom uendret eller marginalt høyere skatt, som SV har et kjent standpunkt om, og som vi har et helt avslappet forhold til. Det må være en helt lovlig sak å flagge hva man mener om dette. Det gjorde de også før valget i 2009. Regjeringen har likevel styrt etter det løftet som ble gitt før valget i 2005. Opposisjonen bør heller manne seg opp til å diskutere konsekvensene av til dels massive skatteuttak, som Fremskrittspartiet foreslår, og ikke fullt så massive, men ganske kraftige skatteuttak, som Høyre foreslår, og hva som blir konsekvensen av det, istedenfor å blande seg inn i en sånn type diskusjon.

Vi har hatt denne diskusjonen flere ganger, men jeg klarer ikke å unnlate å kommentere at hvis det skulle skje at Jan Tore Sanner eller Ketil Solvik-Olsen eller noen andre på borgerlig side skulle bli finansminister etter valget, er noe av det første de skal gjøre, med støtte fra de andre, mindre opposisjonspartiene, å gå opp i Finansdepartementet og sende instruks til Finanstilsynet – et uavhengig faglig tilsyn – om at det de på det beste faglige grunnlag har anbefalt norske myndigheter å gjøre, skal man nå se bort fra. Instruksen skal være: Tilbake dit vi var før! En kan se bort fra det egenkapitalkravet som bankene nå er påført.

Det er ikke riktig, som det er blitt framført en rekke ganger, både i offentligheten og her i salen, at det ikke er mulig å lage en særskilt, individuell behandling – og også å gå rundt dette kravet hvis man har en spesiell behandling. Det er riktig at det er strengere, men hele poenget er at når Husbanken og andre aktører nå deltar i boligmarkedet, slik Solvik-Olsen peker på, er det riktig at det har vært vekst. Jeg sier ikke at den veksten er helt uproblematisk. Men når en ser på den samlede porteføljen, beholdningen til de private, kommersielle bankene og statsbankene – altså både Pensjonskassen og Husbanken – er det snakk om en til to prosent av den totale utlånsbeholdningen i Norge. Det er ikke her de store ubalansene er i ferd med å bygge seg opp.

Så vil jeg til slutt legge til: Noe av poenget er at for folk i Norge som ellers ikke kan fylle kravene til de kommersielle bankene, er det nettopp staten og de offentlige aktørene som tar noe av risikoen – av børa – til enkeltpersoner. De er med og bærer noe av faren hvis man ikke klarer å håndtere dette på sikt. Det er bra, og det burde folk forstå.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:19:42]: Ja, det var tydeligvis en øm tå, det å konstatere hva som er situasjon på

rød-grønn side. Torgeir Micaelsen sa nå at vi burde holde oss unna å blande oss inn i diskusjonen på rød-grønn side.

Jeg har ikke sett noen diskusjon. Jeg har sett et diktat fra Arbeiderpartiet. Så vi kan nok ikke blande oss inn i noe som ikke er en diskusjon, men vi konstaterer fakta. Det tror jeg også det norske folk er interessert i å høre om.

Så var det dette med egenkapitalkravet. Ja, nå sa jo Torgeir Micaelsen egentlig det som Ketil Solvik-Olsen for så vidt sa: Man overfører mer av boliglångivningen til statsbankene, og da trenger man ikke ha det samme egenkapitalkravet. Man letter «børa», som representanten Micaelsen sa. Det er jo veldig interessant. Det er bare det at det er en veldig selektiv gruppe som får den lettelsen som representanten skryter av.

Vi hadde møte med KS for bare et par uker siden. Det er jo kommunene nå som i mye større grad skal sitte med den risikoen som Torgeir Micaelsen åpenbart synes er helt riktig, i stedet for at man foretar en individuell vurdering fra privatbankenes side om hvem som faktisk kan betjene lån og ikke, og ikke med dette rigide 15 prosentkravet.

Arve Kambe (H) [19:21:21]: Bare først til representanten Micaelsen. Det er jo ikke sånn at når vi kommer i regjering etter valget, kommer finansministerens kontor til å sende en instruks til Finanstilsynet.

Hvis man leser merknaden fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, står det:

«Disse medlemmer mener derfor at det økte kravet til egenkapital bør gjennomgås på nytt og erstattes med andre virkemidler som nødvendige krav til sikkerhet for lån og bedre ordninger for å spare til egen bolig gjennom Boligsparing for ungdom»

– og i pakt med det vi allerede har sagt, flere av oss, når det gjelder at finansieringen oppnås gjennom statlige banker, og dermed blir det ikke etter netto lånereduksjon.

Så til dette med finansskatt. Jeg synes det var interessant at finansministeren avfeide SVs forslag mindre enn et døgn etter at det kom. Det betyr jo at løftet om de 9 mrd. kr, som SV tydeligvis skal drive valgkamp på, i beste fall er – jeg skulle til å si en bløff, men det kan jeg vel ikke si fra Stortingets talerstol – unøyaktig eller uklart, for da har man et løfte som man vet ikke kan finansieres. Det er ganske oppsiktsvekkende. Da hadde det vært interessant å vite hva SVs medlem av finanskomiteen synes om at finansministeren fra Stortingets talerstol tar ned et av SVs viktigste valgløfter før valgkampen i det hele tatt er i gang, og tar vekk hele manøvreringsmuligheten til SV for å drive den politikken som SVs leder i dag sier de skal.

Jeg er for så vidt helt enig med finansministeren i at det skattenivået som Bondevik II-regjeringen hadde i 2004, var bra da. Vi mener at det skattenivået som Bondevik II-regjeringen hadde i 2004, skal ned i 2014, 2015, 2016 og 2017. Det kommer vi til å klare, for i sum har de borgerlige partiene gode oppskrifter på skattereduksjoner. Vi fikk det til i forrige periode. Vi kommer til å få det til en gang til. Men derfor er det interessant å få vite at finansministeren så tydelig i dag tar ned SV at det blir ingen finansskatt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:24:08]: Jeg synes dette har vært en litt rar debatt, og kanskje de rød-grønne kan lære litt av at det faktisk er mulig å være uavhengige partier med egne standpunkt som forhandler fram en løsning. Det som vi fant oppsiktsvekkende fra opposisjonens side, var diktatet som kom fra finansministeren om hvordan rød-grønn politikk kom til å være neste år – selv før en har sett hva styrkeforholdet blir mellom partiene på rød-grønn side – og det finner jeg litt rart. Derfor er det naturlig at opposisjonspartiene går til valg som selvstendige partier og deretter dimensjonerer politikken når en ser hvordan styrkeforholdet blir.

Jeg forstår jo at SV er blitt vant med å bli kuert under den rød-grønne regjeringen. Det er jo ikke mange ukene siden vi hørte at miljøvernministeren var blitt for olje- og gassutvinning på Barentshavet sørøst, for der var det primært gass, og det var ikke så farlig for miljøet som oljen angivelig var. Det er det samme partiet som var imot gasskraftverk for bare få år siden fordi gass var fælt. Så en utvikler seg så lenge en lever, og det er jo bra.

Når det gjelder Finanstilsynet, merket jeg meg at finanskomiteens leder ikke våget å snakke om statens rolle i dette, men kun om teknikaliteter rundt Finanstilsynets drift. Men som flere har påpekt etter finanskomiteens leder: En velger altså å ha en rolle der en sier at statlige banker står utenfor Finanstilsynets mandat. Der pøser en inn masse penger, mens de bankene som er innenfor Finanstilsynets mandat – som primært er private – får sterke restriksjoner.

Da er jo ikke dette særlig ansvarlig overfor det totale bankmarkedet, selv om det bare er noen prosent. Når en i tillegg sier at Husbanken har en viktig rolle, for de skal gi penger til folk som ikke ellers ville klart å betjene lånene, minner det jo litt om hvordan finanskrisen startet i USA. Men ikke minst: Regjeringen sier jo selv at Husbankens lån ikke skal være et netto bidrag i den norske økonomien, for det skal erstatte andre lånekilder. Så det som finanskomiteens leder her legger til grunn, har jo finansministeren allerede avvist, for han sier at når en erstatter andre kilder, er jo dette folk som ville fått lån i private banker hvis bare private banker hadde fått lov til å gi de lånene. Så jeg håper finanskomiteens leder kan komme opp en gang til og prøve å treffe litt mer presist når han skal prøve å svare på spørsmål fra opposisjonen. Det hadde vært veldig bra for debatten.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [19:27:03]: Jeg skal ikke bruke all min tid her. Jeg synes det er en interessant diskusjon om skatt, og det er veldig fint at vi har fått dette avklart. Det er jo greit å gå ut og drive valgkamp på det når vi har fått informasjonen allerede nå. Det ser jeg frem til.

Så var det litt til finanskomiteens leder, som snakket om 100 mrd. kr i skattelette kontra 25 mrd. kr i skattelette. Ja, hvem vet? Det kommer an på hvem som blir det største partiet, og som får mest gjennomslag i en regjering. Men kanskje vi skulle spørre komiteens leder om han har registrert det estimerte overskuddet på statsbudsjettet for 2013 på 380 mrd. kr – 380 mrd. kr. Finanskomiteens leder mener at den aller beste anvendelse av pengene er å investere dem

i våre konkurrentlands bedrifter – absolutt alt sammen. Genialt! Det er veldig få som synes det er genialt, men det gjør man. Man er skråsikker, så overbevist om og får så mye støtte rundt omkring for dette geniale sjakktrekket med å investere i og styrke våre konkurrentlands bedrifter, istedenfor å prøve å bygge ny infrastruktur i Norge, eller å gi pengene tilbake til dem som eier dem, nemlig de norske innbyggerne. Det er det Fremskrittspartiet primært ønsker, og vi går ikke konkurs hvis vi gjør akkurat det.

Så har jeg lyst til å komme tilbake til det jeg sa i innlegget mitt, nemlig det som er nevnt her som en sårbarhet i finanssystemet, nemlig at folk blir eldre. Jeg fikk ingen kommentar på det, og siden finanskomiteens leder har vært ute med det flere ganger, kan finanskomiteens leder kanskje utdype dette – om han faktisk mener at det er en utfordring at folk blir eldre, og at det er noe man skal nevne i samme åndedrag som man nevner lav rente og høy boliggield. Jeg synes det er underlig at det tas opp i samme åndedrag, og jeg forstår problemstillingen. Men synes han det er verdig måte å behandle de eldre på?

Geir-Ketil Hansen (SV) [19:29:10]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å kommentere den siste delen av debatten, for den var, for å si det mildt, et syltynt forsøk på å beskrive en uenighet mellom de rød-grønne partiene om skattepolitikken i neste fireårsperiode.

Det er nok delte meninger og meningsforskjeller i skattepolitikken og den økonomiske politikken, men til forskjell fra opposisjonspartiene har jo de rød-grønne partiene styrt dette landet i åtte år og har gjort det på en utmerket måte. De har vært enige om skattepolitikken, om samferdselspolitikken, om helsepolitikken og om skolepolitikken. Det kommer vi selsagt til fortsatt å være i årene framover.

Vi har demonstrert at vi makter å bli enige etter at vi har forhandlet sammen. Det står i sterk kontrast til det som opposisjonspartiene så langt har demonstrert foran valget, for de har annenhver uke annonsert at de ikke kommer til å regjere sammen hvis Fremskrittspartiet mener det, og hvis Kristelig Folkeparti mener det. En mer sprikende samling av partier enn det opposisjonen har demonstrert, har vi vel knapt hatt foran et valg. Jeg er helt enig i det som representanten Torgeir Micaelsen innledet med å si, at de får først bli enige om hvilken verden de befinner seg i når det gjelder den økonomiske politikken. Høyre har foreslått skattelettelser i størrelsesordenen 23 mrd. kr og Fremskrittspartiet i størrelsesordenen 100 mrd. kr. Ikke nok med det – de skal plusse på budsjettene like mye i den andre enden. Her er det mye som ikke henger sammen. Jeg tror ikke det norske folk skal la dem få muligheten til å forsøke å finne sammen, for regnestykket går ikke ihop uansett.

Men vi skal makte å finne en løsning, og det har finansministeren orientert om. Utredningene knyttet til finansskatt er i gang. Det utredes ikke bare i Norge, det utredes i hele Europa.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arve Kambe (H) [19:31:26]: Jeg skjønner godt at SV er skuffet over at både regjeringen, finansministeren og opposisjonen på Stortinget har avvist finansskatten før den kom opp til behandling i regjeringen. Det tror vi er bra.

Tilbake til SVs argumentasjon om at man vil ha finansskatt: Audun Lysbakken sa til Dagbladet i går:

«Folk kan selv regne på hvem som vil være i stand til å følge opp valgløftene sine.»

Da har altså finansministeren i dag med ett grep avvist SVs 9 mrd. kr. SV har altså ikke penger til å drive valgkamp lenger, og det må oppleves som et kjempeproblem for SV. Som Lysbakken sier, kan folk selv regne på hvem som vil være i stand til å følge opp sine valgløfter. Nå vet vi allerede at SVs valgløfter ikke vil bli fulgt opp.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [19:32:38]: Dette er en interessant debatt. Vi kommer sikkert tilbake til den om en uke også.

Det som er viktig å understreke, er at regjeringen faktisk – jeg henviser til skatteproposisjonen – utredet en aktivitetsskatt basert på et momslignende system. Som representanten fra SV var inne på, er det det som er regjeringens politikk.

Jeg vil også minne forsamlingen om at i Soria Moria I i 2005, ble man enig om å legge til grunn skattenivået fra 2004. Det klarte vi også i Soria Moria II i 2009, og jeg er overbevist om at vi også klarer det i Soria Moria III i 2013. Det er det denne saken handler om.

SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet selvsagt skal drive valgkamp, og vi har masse ammunisjon i den sammenhengen, så jeg tror ikke man trenger å bekymre seg over at vi ikke skal kunne drive en god valgkamp ut fra den retningen vi ønsker å drive Norge i.

Så får vi komme tilbake til det som dreier seg om den borgerlige uenigheten, som etter mitt syn er relativt sett stor. Det er en interessant utvikling – til og med denne uken – med en ny forskjell på 400 mrd. kr eller der omkring over en tiårsperiode. Slike ting skal vi nok få rikelig anledning til å diskutere senere.

Jeg stopper der, og jeg regner med at vi tar opp igjen tråden neste fredag.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:34:22]: Jeg ble nå veldig forundret over hvordan man skal tolke finansministeren. Han var i sitt forrige innlegg veldig tydelig på at skattenivået skulle ligge fast også i neste periode. Skal vi tolke det innlegget som finansministeren nå holdt som at han åpner for å reforhandle det, eller ligger det fortsatt fast? Nå kommer det litt ulike signaler, men inntil vi hører noe annet, velger jeg å tolke hans innlegg som han holdt forrige gang som at skattenivået skal ligge fast neste runde. Da har han i realiteten avlyst SVs løfte i Dagbladet i går, for det handler om at man nettopp skulle ta inn mer penger fra norsk næringsliv og norske husholdninger enn det regjeringen gjør nå. Finansskatten skulle være en ekstraintekt til staten.

Det er noe annet enn det Sigbjørn Johnsen sa skulle være regjeringens politikk neste år.

Det er et hederlig forsøk på å ro, men jeg synes ikke finansministeren gjorde det på en særlig galant måte. Det sier vel mest om problemene internt i den rød-grønne regjeringen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 25.

Sak nr. 26 [19:35:24]

Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2012 (Innst. 439 S (2012–2013), jf. Dokument 9 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [19:36:10] (ordfører for saken): Representantskapet har i samsvar med sentralbankloven § 5 ført tilsyn med driften av Norges Bank og sett etter at reglene for virksomheten i banken er fulgt i 2012. Representantskapet har sendt sin rapport til Stortinget i tråd med endringene i loven i 2009 og 2010 når det gjelder oppgaver og ansvarsområder.

Det er en samlet komité som står bak innstillingen. Komiteen har i sine merknader understreket viktigheten av mest mulig åpenhet rundt Norges Banks virksomhet. Det er stor interesse i offentligheten for bankens virksomhet. Særlig er interessen rundt forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, SPU, stor. Det er bra. NBIM forvalter vår felles formue og har et stort ansvar både for at fondet gir best mulig avkastning, og for at organisasjonen har integrert et tydelig samfunns- og miljøansvar i sin kapitalforvaltning.

Både Norges Banks hovedstyre og representantskap har i 2012 videreutviklet et styringsrammeverk for eiendomsinvesteringer i SPU som omfatter føringer vedrørende oppretting av og tilsyn med datterselskap. Representantskapet har gjennom fjoråret fulgt opp hvordan banken har bygd opp eiendomsporteføljen i SPU, og har i den forbindelse behandlet en uavhengig vurdering av styrings- og kontrollrammeverket for eiendomsinvesteringer. Dette er nødvendig all den tid eiendomsinvesteringer er nytt for forvaltningen av SPU. Komiteen uttrykker da også tilfredshet med at representantskapet har fulgt opp dette området spesielt gjennom fjoråret.

Hovedstyret for Norges Bank leder den utøvende og rådgivende virksomheten til banken, mens representantskapet fører tilsyn og kontroll. Representantskapet har sitt

eget sekretariat og fører tilsyn med bankens drift og med at reglene for bankens virksomhet blir fulgt. Representantskapet fastsetter Norges Banks regnskap og vedtar budsjett. Det har de siste årene skjedd flere endringer når det gjelder representantskapet, ikke minst gjennom den før omtalte presiseringen som ble gjort i sentralbankloven i 2009 om tilsyns- og kontrollansvaret, og ved at representantskapet fra 2010 rapporterer direkte til Stortinget.

Komiteen mener det er viktig at det løpende vurderes hvordan tilsynet med bankens virksomhet kan utvikles videre, herunder også representantskapets rolle. Det er viktig at den gode utviklingen som har vært gjennom de siste årene, fortsetter. Prioriteringen i det videre tilsynsarbeidet legger godt til rette for det bl.a. gjennom fortsatt høy prioritet på områder som risikostyring, internkontroll, risikoreducerende tiltak og en etterleving av lover og regler.

Komiteen tar til orientering representantskapets hovedkonklusjon om at hovedstyret har hatt tilfredsstillende styring og kontroll med Norges Bank i 2012.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 26.

Sak nr. 27 [19:39:25]

Innstilling fra finanskomiteen om statsregnskapen 2012 (Innst. 435 S (2012–2013), jf. Meld. St. 3 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 24 minutter og fordeles med inntil 3 minutter til hvert parti og inntil 3 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [19:40:06] (komiteens leder og ordfører for saken): Statsregnskapet er siste post i budsjett-hjulet, hvor vi gjør opp endelig status for foregående år. Statusen for 2012 forteller oss at Norge gikk godt i året vi nå har bak oss.

Det oljekorrigerte underskuddet ble 19 mrd. kr lavere enn i det salderte budsjettet som ble vedtatt sent på høsten 2011. Det er to hovedgrunner til det. For det første ble utgiftene mindre enn forutsatt. Over halvparten av mindreforbruket kommer av lavere utgifter enn det som opprinnelig ble lagt til grunn. I tillegg har inntektene økt. Skatte- og avgiftsinntektene ble samlet sett 7 mrd. kr høyere enn det som var lagt til grunn.

Så vil noen si at 19 mrd. kr er et ganske friskt tall, et betydelig avvik. Til det påpeker regjeringen, og det er jeg enig i, at det alltid vil være en viss uvisshet eller usikkerhet knyttet til tall man må framskrive i budsjett, eller andre

makroøkonomiske tall, og endringene i 2012 skiller seg ikke fra det som har vært normale avvik.

Trygg økonomisk styring handler etter min mening om å lage budsjetter basert på et best mulig faglig anslag i en veldig uoversiktlig økonomi og verden. Så skal vi alltid ta i bruk de beste modellene vi har for å beregne anslag som peker framover i den økonomiske utviklingen. Det er derfor bra at Finansdepartementet, gjennom både oppmerksomhet og et eget utvalg, adresserer nettopp det vi alle er opptatt av: Å sikre et best mulig faglig grunnlag å forholde seg til i utarbeidelsen av de årlige budsjettene.

Jeg vil legge til at det nå har blitt regelen at når man bommer, så bommer man heldigvis i stor grad ved at det blir større inntekter og mindre utgifter. Det er en mye bedre verden å være i enn der hvor mange andre land har vært, hvor man har bommet den andre veien, og inntektene har blitt lavere og utgiftene større. Da har landene ofte mye større problemer.

Går vi så videre til våre penger på bok, ser vi at den bokførte verdien av Statens pensjonsfond utland ved utgangen av 2012 er på 3 825 mrd. kr. Det er over 500 mrd. kr mer enn ved utgangen av 2011.

Den rikdommen vi har på bok, og som vi henter opp fra sokkelen, er god, men den krever også at vi tar ansvar, at vi forvalter verdiene godt. Vi må sørge for at de ekstra ressursene vi nå omsetter til en pengeverdi, ikke blir faset inn i økonomien i en slik takt at økonomien går over styr. En sånn formue kommer ikke av seg selv og forblir ikke stor hvis ikke vi ter oss ansvarlig i denne salen.

Med dette anbefaler jeg innstillingen om statsregnskapet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 27.

Sak nr. 28 [19:42:58]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i vegtrafikkloven (miljøfartsgrenser) (Innst. 350 L (2012–2013), jf. Prop. 126 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:43:39] (ordfører for saka): Viss du sit inne i ein bil med godt klimaanlegg og god musikk – kanskje Bjørø Håland med «I Love Norwegian Country» – og trivst godt, så tenkjer du kanskje ikkje på dei som er på den andre sida, som beveger seg i eit bu-

stadfelt, i ein barnehage, og som blir plaga av støyen som kjem frå den bilen som du trivst så godt i. Det er ganske mange – ca. 500 000 – som blir ramma av støy, og 78 pst. av desse blir ramma av trafikkstøy. Det betyr at det er viktig å gjera noko aktivt for å sørja for at færre blir ramma av støy og luftforureining.

Me veit at på vinterstid, når der er dårleg luft, er det veldig mange av dei som har astma og allergi, som ikkje kan bevega seg ute. Av og til stengjer òg barnehagar i byområda på grunn av luftforureining frå trafikken. Då må me inn og sjå på om me kan gjera noko. Ein forsøkte å gjera noko med det som blei heitande miljøfartsgrenser, men det viste seg at dei ikkje var gode nok til å bli gjennomførte på ein skikkeleg måte. Me måtte derfor ha ein ny gjennomgang av dette. Eg ser den gamle samferdselsministeren er til stades, og dette var jo eit av hennar favorittord.

Den gjennomgangen har me no hatt, og no legg me altså fram eit lovforslag som skal gjera noko for dei som blir ramma av trafikkstøy og luftforureining. Det vil seia at me kan gjera det som me har sett at verkar. Viss farten er høg, blir det ofte meir støy og meir svevestøv, og me får meir luftforureining enn om me dempar farten.

Eg har sjølv vore på besøk i ein barnehage i Stavanger som heiter Barnas hus, der motorvegen ligg tett inn-til. Når det regner, er det eit utruleg høgt støynivå for ungane som er ute og leiker. Dette er eit område – Saksmarka heiter det – som absolutt ville ha passa til ei sånn miljøfartsgrense. Det er viktig at me følgjer opp dette.

Så må me jo spørja kva Framstegspartiet tenkjer, som ikkje ønskjer å ta omsyn til astmatikarar og allergikarar og folk som blir plaga av støy, men berre skal auka farten, auka forureininga, auka støyen og dermed plagene til dei som blir ramma av dette. Det er då ein lurar på om representanten Hoksrud beveger seg nok rundt omkring, og det ville vore interessant i dag å høyra kva han – som er talsmann i denne saka òg, og som no har gått inn for bompengebrikke og sannsynlegvis må installera det sjølv – seier om dette at han og Framstegspartiet ser vekk frå alle dei gruppene som blir ramma av støy, ved at dei går imot å innføra desse miljøfartsgrensene som dei andre partia er for.

Då trur eg det var godt nok frå saksordføraren si side.

Bård Hoksrud (FrP) [19:47:49]: Det er ikke noe nytt i at vi diskuterer dette. Det har vært – som representanten Langeland sa – mye diskusjon og mange gjennomganger for å prøve å finne ut av dette. Noe av grunnen til at denne problemstillingen har dukket opp er jo at regjeringen valgte å gjøre om avgiftssystemet – jeg mener det var i forbindelse med statsbudsjettet i 2007 – slik at dieselbiler ble mye billigere enn bensinbiler. Dermed fikk man en omlegging, og folk kjøpte mer dieselbil. Dette medførte mer lokal forurensning.

Vi har flere ganger fremmet forslag om GTL – eller gas to liquids – som man kan bruke på dieselbiler og på den måten redusere utslippene kraftig. Vi mener også at det går an å gjøre mange andre grep når det gjelder bedre vedlikehold på disse veiene. Noe av det som er moro, er diskusjonen om miljøfartsgrenser, bl.a. på Ring 3, fordi for alle som kjører på Ring 3 i rushtid, er ikke dette noe problem.

Da går bilen sjelden over 15–20 km/t, for da står folk stort sett i kø. Det er heller ikke gunstig at man står og spyr ut avgasser – mye svovel og annet som ikke er bra. Så kanskje representanten Langeland burde vært med og gjort noe med infrastrukturen og sørget for bedre og flere veier, men den debatten regner jeg med at vi får på tirsdag i neste uke.

Jeg vil vise til våre merknader, som vi har i denne saken, og som vi har hatt tidligere i forbindelse med samme sak. Vi mener at dette er en dårlig løsning. Vi vet også at det er leger som jobber med dette, som jobber med luftveissykdommer og allergi, som sier at det ikke har den effekten som representanten Langeland og andre vil hevde at det har. Det er veldig delte meninger om dette, og vi kommer til å stemme imot endringsforslagene til loven.

Ingjerd Schou (H) [19:50:10]: I dag har lagmannsretten her i byen sendt en ankesak om miljøfartsgrenser i retur fordi hjemmelsgrunnlaget ikke var til stede, og det denne saken handler om, er at nettopp dette lovforslaget skal sikre det rettslige grunnlaget for en eventuell ønsket bruk av miljøfartsgrenser. Det har vært oppsiktsvekkende treg fremdrift i arbeidet med å avklare det hjemmelsgrunnlaget som vi nå får på plass for miljøfartsgrense. Det har i flere år vært uavklart hvorvidt politiet har rett til å håndheve tiltaket, og det er nå nær to år siden Høyre og Kristelig Folkeparti fremmet forslag om at regjeringen skulle avklare nettopp dette juridiske grunnlaget for miljøfartsgrense i Oslo, slik at tiltaket kunne videreføres uten opphold.

Formålet med forslaget er å klargjøre at miljø, inkludert vern av folkehelsen, er et allment hensyn i veitrafikkloven, og at overskridelse av fartsgrenser som er fastsatt av hensyn til miljøet, skal følge det ordinære reaksjonssystemet for brudd på fartsgrenser.

Veislitasje og oppvirvling av veistøv er en stor kilde til at vi får svevestøv. Etter stadige overskridelser av forurensningsforskriftens grenseverdi for svevestøv, ble det i 2004 igangsatt et prøveprosjekt med miljøfartsgrense på riksvei 4 i Oslo, og dette førte til at fartsgrensen på strekningen ble satt ned fra 80 km/t til 60 km/t i piggedekksesongen for å redusere svevestøvet. Det har vært gode resultater av dette forsøket, og det har jo ført til at miljøfartsgrense også ble innført på Ring 3 i 2006 og på strekningen Framnes–Lysaker på E18 i 2008.

Det er mange – altfor mange – som er plaget av luft- og støyforurensning, og Norsk forening mot støy og Astma- og Allergiforbundet påpeker også hvilke stadige helseplager som påføres folk nettopp av veitrafikken. Miljøfartsgrense kan sånn sett være et nyttig tiltak for å bedre luftkvaliteten.

For Høyre er det viktig å påpeke at det er lokale styresmakter som skal ha en mulighet til å ha størst mulig verktøykasse i arbeidet med å sikre at man har et godt bymiljø. Det er også viktig for Høyre å understreke at det må være lokale myndigheter som bestemmer hvorvidt miljøfartsgrenser skal innføres innenfor kommunegrensen. Da mener vi at miljøfartsgrenser også må være et virkemiddel som er tilgjengelig nettopp for lokalpolitikere, og som sånn sett kan gi den beste vurdering, men også den beste

virkning for å ha et godt bymiljø, men også en forbedret luftkvalitet.

Statsråd Marit Arnstad [19:53:34]: Det er kort tid igjen til Stortinget skal behandle stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan for det neste tiåret. Der er regjeringen klar på at transportpolitikken skal bidra til å redusere miljøskadelige virkninger av transport, og også bidra til å oppfylle nasjonale mål på helse- og miljøområdet.

Det sies også i meldingen at for å oppnå de nasjonale målene for ren luft og mindre støy, vil regjeringen gjennomføre tiltak for de mest utsatte områdene og også arbeide videre for å fastsette mål for nattestøy. Det presiseres også at miljø er et av de elementene som det kan tas hensyn til ved fastsettelse av fartsgrenser.

Det lovforslaget som i dag behandles, klargjør hjemmelen og reaksjonsregelverket for miljøfartsgrenser, og det presiserer nettopp at miljø, inkludert støy, kan være ett hensyn i veg- og skiltmyndighetenes fartsgrensesetting. Videre klargjøres det også at overskridelser av en fartsgrense som er fastsatt helt eller delvis av hensyn til miljøet, skal følge det vanlige reaksjonsregelverket for fartsgrenser.

Det skal erkjennes at det har vært en lang prosess omkring denne lovendringen, men den endringen som i dag ligger til behandling, vil danne den rettslige rammen for miljøfartsgrenser, f.eks. for å redusere svevestøv eller støy, enten for reetablering av de tre miljøfartsgrensene i Oslo eller for etablering av nye miljøfartsgrenser andre steder i landet.

Det lovforslaget som i dag ligger til behandling, har vært ute på alminnelig høring, og det endelige forslaget har fått bred støtte blant høringsinstansene, bl.a. fra Riksadvokaten, politiet og veg-, helse og miljømyndighetene.

Jeg har merket meg komitéflertallets merknad om at det er en stor fordel for lokale myndigheter å kunne ha en størst mulig verktøykasse i arbeidet for å bedre bymiljøet, og at det må være opp til lokale myndigheter å bestemme om miljøfartsgrenser skal innføres innenfor kommunegrensen. Jeg deler disse betraktningene, men har også med den presiseringen at både kommunene og regionvegkontorene må få lov til å ha et ord med i laget om det skal innføres miljøfartsgrenser på henholdsvis kommunale veger og riks- og fylkesveger – i tråd med dagens ansvarsfordeling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 28.

Vi behandler nå sakene nr. 29–40 samlet. Alle sakene gjelder andre gangs behandling av lovsaker.

Sak nr. 29 [19:56:18]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnehage-loven (politiattest m.m.) (Lovvedtak 91 (2012–2013), jf. Innst. 437 L (2012–2013) og Prop. 120 L (2012–2013))

Sak nr. 30

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnevern-loven (Lovvedtak 92 (2012–2013), jf. Innst. 395 L (2012–2013) og Prop. 106 L (2012–2013))

Sak nr. 31

Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (diskrimineringsloven om seksuell orientering) (Lovvedtak 93 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))

Sak nr. 32

Stortingets vedtak til lov om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven) (Lovvedtak 94 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))

Sak nr. 33

Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn (diskrimineringsloven om etnisitet) (Lovvedtak 95 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))

Sak nr. 34

Stortingets vedtak til lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskrimineringsloven om tilgjengelighetsloven) (Lovvedtak 96 (2012–2013), jf. Innst. 441 L (2012–2013) og Prop. 88 L (2012–2013))

Sak nr. 35

Stortingets vedtak til lov om fastsetjing og endring av eigheds- og rettshøve på fast eiendom m.m. (jordskifte-lova) (Lovvedtak 97 (2012–2013), jf. Innst. 403 L (2012–2013) og Prop. 101 L (2012–2013))

Sak nr. 36

Stortingets vedtak til lov om endring i politiloven (Lovvedtak 98 (2012–2013), jf. Innst. 427 L (2012–2013) og Prop. 152 L (2012–2013))

Sak nr. 37

Stortingets vedtak til lov om endring i straffeprosess-loven (Lovvedtak 99 (2012–2013), jf. Innst. 438 L (2012–2013) og Prop. 169 L (2012–2013))

Sak nr. 38

Stortingets vedtak til lov om endringer i akvakulturloven (Lovvedtak 100 (2012–2013), jf. Innst. 406 L (2012–2013) og Prop. 103 L (2012–2013))

Sak nr. 39

Stortingets vedtak til lov om førstehandsomsetning av villlevande marine ressurser (fiskesalslagslova) (Lovvedtak 101 (2012–2013), jf. Innst. 417 L (2012–2013) og Prop. 93 L (2012–2013))

Sak nr. 40

Stortingets vedtak til lov om endring i lov 3. februar 1995 nr. 7 om kontroll med etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalgets innsynsrett) (Lovvedtak 102 (2012–2013), jf. Innst. 371 L (2012–2013) og Dokument 8:130 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til noen av disse sakene.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da ser det ut til at Stortinget er klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2–7, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremlegge en fremdriftsplan for gjennomføring av nytt beredskaps-senter i Oslo-området.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 51 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.37)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–5 og 7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen planlegge beredskaps-sentre i hver landsdel parallelt med utredningen av beredskaps-senteret i Oslo.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avstå fra å innskrenke dagens våpenlovgivning.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte en styrt avvikling av Politidirektoratet, med sikte på å overføre direktorats oppgaver til nye og større politiregioner.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest tilrettelegge for at nødmelding kan sendes via SMS, og at dette må være på plass innen utgangen av 2013.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å få på plass en jobbgaranti for politistudenter, i overensstemmelse med forutsetningene i Dokument 8:97 S (2012–2013).»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for at en forsvarlig samordning av våpen og straffesaksregisteret kommer på plass.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 52 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.06.11)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 21 (2012–2013) – om terrorberedskap. Oppfølging av NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en endelig

investerings- og finansieringsplan for Sivilforsvaret i statsbudsjettet for 2014.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at dagens organisering av HRS forblir uendret inntil det eventuelt foreligger grundige faglige vurderinger tatt i nært samarbeid med de involverte fagmiljøene ved HRS som tilsier en omorganisering, og at politiet også i fremtiden skal ha en ledende rolle oppimot HRS.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 51 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.07.36)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 29 (2011–2012) – om samfunnssikkerhet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
440	1	Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 441 post 1, for høyes med</i>	86 300 000
		fra kr 10 368 936 000 til kr 10 455 236 000	
442	1	Politihøgskolen Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	3 000 000
		fra kr 545 688 000 til kr 548 688 000	
451	1	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	12 000 000
		fra kr 635 041 000 til kr 647 041 000	
455	71	Redningstjenesten Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten, <i>for høyes med</i>	3 500 000
		fra kr 19 610 000 til kr 23 110 000	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1733	1	Luftforsvaret Driftsutgifter, <i>for høyes med</i>	2 520 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremlegge egen sak om IKT-prosjekter og det såkalte «Merverdiprogrammet» i forbindelse med fremleggingen av statsbudsjettet for 2014.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at straffeloven av 2005 blir implementert for å gjenopprette tilliten til justissektorens gjennomføringsevne.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:40 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp og Erna Solberg om IKT i politiet, ikrafttredelse av ny straffelov mv. – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 50 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.52)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr 1, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart implementere straffeloven av 2005.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:98 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om umiddelbar iverksettelse av straffeloven – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 68 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.38)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Ulf Leirstein på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme lovfor-
slag om å erstatte bustadoppføringslovas garantiordning med en forsikringsordning som sørger for et

sterkere forbrukervern, samtidig som de negative konsekvenser i form av egenkapital- og lånevanskeligheter for byggenæringen reduseres.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:118 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Michael Tetzschner og Gunnar Gundersen om en forsikringsordning ved oppføring av bolig – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 51 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.18)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra André Oktay Dahl på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer først over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet. Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag slik at Stortinget med to tredjedels flertall forhåndsgodkjenner kandidater ved utnevning til dommere ved Høyesterett før regjeringen utnevner vedkommende i statsråd.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag slik at Høyesterett selv velger høyesterettsjustitiarius.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.10.49)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:121 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Hans Frode Asmyhr om utnevning av dommere ved Høyesterett – bifalles ikke.

Presidenten: Det voterer alternativ mellom komiteens innstilling og forslaget nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede modeller som på sikt gjør at Høyesterett selv skal kunne velge sin egen høyesterettsjustitiarius.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 51 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.26)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet
  - forslag nr. 2, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre
- Disse forslagene er omdelt på representantenes plasser i salen.

Forslaget fra Fremskrittspartiet kommer presidenten tilbake til etter at vi har votert over innstillingens forslag til vedtak.

Det voterer over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etter tre år evaluere endringer i straffeloven 1902, straffeloven 2005 og straffeprosessloven om kriminalisering av terrortrening, deltakelse i terrororganisasjon og forberedelseshandlinger for å veie nytteverdien opp mot ulempene slik at vi til enhver tid ikke benytter mer vidtgående etterforskningsmetoder enn det som er påkrevd.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 88 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.12.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.)

I

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd nr. 3 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant de som omhandles i denne lov kapittel 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26 eller 33, eller §§ 135, 135 a, 140, 141, 142, 144, 145 annet ledd, 145 b, 169, 192 til 199, 202, 202 a, 203, 204 a, 222 til 225, 227 til 235, 238, 239, 242 til 245, 291, 292, 294 nr. 2, 317, 326 til 328, 330 siste ledd, 338, 342, 367 til 370, eller 423, og i hvert fall når den

§ 12 første ledd nr. 4 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant dem som omhandles i denne lov §§ 83, 88, 89, 90, 91, 91 a, 93, 94, 98 til 104 a, 110 til 132, 147 a til 147 d, 148, 149, 150, 151 a, 152 første jf. annet ledd, 152 a, 152 b, 153 første til fjerde ledd, 154, 159, 160, 161, 162 c, 169, 174 til 178, 182 til 185, 187, 189, 190, 192 til 195, 217, 220 annet og tredje ledd, 221, 222 til 225, 227 til 229, 231 til 235, 238, 239, 243, 244, 256, 258, 266 til 269, 271, 276 til 276 c, 291, 292, 324, 325, 328, 415 eller 423 eller loven om forsvarshemmeligheter §§ 1, 2, 3 eller 5,

§ 17 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) i tilfelle hvor det er særlig bestemt, inntil 21 eller 30 år.

§ 60 a første og annet ledd skal lyde:

Dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, likevel ikke med mer enn 5 års fengsel.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller *som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

§ 66 nytt tredje ledd skal lyde:

Straffansvar etter § 147 a første jf. annet ledd foreldes ikke.

§ 71 nytt femte ledd skal lyde:

Idømt straff etter § 147 a første jf. annet ledd foreldes ikke.

§ 135 a annet ledd skal lyde:

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn,
- c) homofile legning, leveform eller orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne.

§ 145 b skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som med forsett om å begå en straffbar handling uberettiget fremstiller, anskaffer, besitter eller gjør tilgjengelig for en annen

- a) *passord eller andre opplysninger som kan gi tilgang til databasert informasjon eller datasystem, eller*

- b) *dataprogram eller annet som er særlig egnet som middel til å begå straffbare handlinger som retter seg mot databasert informasjon eller datasystem. På samme måte straffes den som uten forsett om å begå en straffbar handling besitter et selvspredende dataprogram, og besittelsen skyldes uberettiget fremstilling eller anskaffelse av programmet.*
Medvirkning straffes på samme måte.

Ny § 145 c skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved å overføre, skade, slette, forringe, endre, tilføye eller fjerne informasjon uberettiget volder fare for avbrudd eller vesentlig hindring av driften av et datasystem.
Medvirkning straffes på samme måte.

§ 147 a nytt annet ledd skal lyde:

Grov terrorhandling straffes med fengsel inntil 30 år. Ved avgjørelsen av om terrorhandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den

- har medført tap av flere menneskeliv eller svært omfattende ødeleggelse av eiendom eller miljø, eller særlig nærliggende fare for det,*
- er utført med særlig skadelige midler,*
- er begått av en person som i kraft av sin stilling nyter en særlig tillit som kan utnyttes til å gjennomføre en terrorhandling.*

Nåværende annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 147 a nytt femte ledd skal lyde:

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første eller annet ledd, og foretar handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk som etter § 51. § 50 gjelder tilsvarende.

§ 147 c første ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som

- offentlig oppfordrer noen til å iverksette en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144,
- rekrutterer noen til å begå en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144,
- gir opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144, med forsett om at ferdighetene skal brukes til dette, eller
- lar seg lære opp i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en handling som nevnt i §§ 147 a første eller tredje ledd eller 147 b første eller annet ledd, eller lov 20. mai 2005 nr. 28 §§ 138 til 144, med forsett om å bruke ferdighetene til dette eller med forsett om at opplæringen gis med dette for øyet.

Ny § 147 d skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

§ 150 første ledd bokstav e skal lyde:

- ved å forstyrre den sikre drift av skip, buss, jernbane, luftfartøy eller innretninger eller anlegg på kontinentalsokkelen eller

§ 152 b nytt tredje ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 2 år straffes den som i en væpnet konflikt forsettlig eller grovt uaktsomt bruker et kulturminne eller et kulturmiljø av særlig nasjonal eller internasjonal betydning til støtte for militære handlinger og ved det skaper fare for at kulturminnet eller kulturmiljøet skades. Straff kommer likevel ikke til anvendelse dersom det var tvingende militært nødvendig å handle på denne måten.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 161 skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i hensikt å begå en forbrytelse, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller
- bestanddel, utstyr eller andre gjenstander som alene eller samlet er av vesentlig betydning for å tilvirke eller anvende gjenstander som nevnt i bokstav a.

Under særdeles skjerpene omstendigheter, eller når forbrytelsen som nevnt i første ledd kan straffes med fengsel i 10 år eller mer, kan fengsel inntil 10 år idømmes.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 162 c skal lyde:

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene består i å begå slike handlinger.*

§ 232 tredje punktum skal lyde:

Ved avgjørelsen av om andre særdeles skjerpene omstendigheter foreligger, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen er begått mot en forsvarsløs person, om den er *motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, homofile orientering eller nedsatte funksjonsevne*, om den er skjedd uprovo-

sert, om den er begått av flere i fellesskap, og om den har karakter av mishandling.

§ 291 nytt annet ledd skal lyde:

For skadeverk straffes også den som uberettiget endrer, gjør tilføyelser til, ødelegger, sletter eller skjuler andres data.

Nåværende annet og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

I kapittel 28 skal ny § 294 a lyde:

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved å overføre, skade, slette, forringe, endre, tilføye eller fjerne informasjon uberettiget volder fare for avbrudd eller vesentlig hindring av driften av et datasystem.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 349 a første ledd annet punktum skal lyde:

På samme måte straffes den som i slik virksomhet nekter en person varer eller tjenester som nevnt på grunn av hans homofile legning, leveform eller orientering eller nedsatte funksjonsevne, såfremt nektelsen ikke skyldes manglende fysisk tilrettelegging.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 64 annet ledd nr. 1 skal lyde:

- 1) forbrytelser som kan straffes med fengsel inntil 21 eller 30 år,

§ 65 nr. 1 skal lyde:

- 1) forbrytelser som kan straffes med fengsel inntil 21 eller 30 år,

§ 200 a første ledd første punktum skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller 104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller av §§ 162 eller 317, jf. § 162, kan retten ved kjennelse beslutte at ransaking kan settes i verk uten underretning til den mistenkte eller andre.

§ 202 c skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller 104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller som rammes av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5, kan retten ved kjennelse gi politiet tillatelse til å

- a) plassere teknisk peileutstyr i klær eller gjenstander som den mistenkte bærer på seg,

- b) plassere teknisk peileutstyr i veske eller annen håndbagasje som den mistenkte bærer med seg, eller
- c) foreta innbrudd for å plassere teknisk peileutstyr som nevnt i bestemmelsen her eller i § 202 b.

§ 216 a første ledd bokstav b skal lyde:

- b) som rammes av straffeloven §§ 90, 91, 91 a, 94 jf. 90, 104 a første ledd annet punktum, eller 104 a annet ledd jf. første ledd annet punktum, § 147 d, eller av § 162 eller § 317, jf. § 162 eller av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5.

§ 216 m første ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven § 147 a første eller tredje ledd,

§ 222 d første ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven § 147 a første eller tredje ledd,

§ 222 d annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) straffeloven §§ 83, 84, 86, 86 b, 88, 90, 91, 91 a, kapittel 9, §§ 104 a første ledd annet punktum eller annet ledd, jf. første ledd annet punktum, 147 a fjerde ledd, 147 b, § 147 d, 152 a eller 153 a,

III

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 17 b første ledd nr. 5 første punktum lyde:

5. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang, eller overtredelser av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c og 147 d.

IV

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 79 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) når en straffbar handling er utøvet som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom* tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller *som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene* består i å begå slike handlinger.

§ 131 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første ledd eller § 132, og foretar handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk. Forsøket straffes mildere enn fullbyrdet overtredelse. § 16 annet ledd gjelder tilsvarende.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 136 skal lyde:

§ 136 *Oppfordring, rekruttering og opplæring til terrorhandlinger*

- a) Med fengsel inntil 6 år straffes den som offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar

- handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144,
- b) rekrutterer noen til å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144,
- c) gir opplæring i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, med forsett om at ferdighetene skal brukes til dette, eller
- d) lar seg lære opp i metoder eller teknikker som er særlig egnet til å utføre eller bidra til utførelsen av en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 134, 135 eller §§ 137 til 144, med forsett om å bruke ferdighetene til dette eller med forsett om at opplæringen gis med dette for øyet.

Ny § 136 a skal lyde:

§ 136 a *Straff for deltakelse mv. i en terrororganisasjon*
 Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Medvirkning straffes ikke.

§ 158 annet ledd skal lyde:

Er lovbruddet begått som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, eller handlingen gjennomføres ved trusler om eller bruk av våpen, er straffen fengsel i minst 1 år.

§ 191 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om befatningen er grov, skal det særlig legges vekt på

- a) hvilken type og hvor stort omfang overtredelsen gjelder, og
- b) om den av andre grunner er særlig farlig eller *samfunnsskadelig*.

Ny § 191 a skal lyde:

§ 191 a *Befatning med skytevåpen eller eksplosiver i den hensikt å begå en straffbar handling*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i hensikt å begå en straffbar handling, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) *skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller*
- b) *bestanddeler, utstyr eller andre gjenstander som alene eller samlet er av vesentlig betydning for å tilvirke eller anvende gjenstander som nevnt i bokstav a.*

Ny § 191 b skal lyde:

§ 191 b *Befatning med skytevåpen mv. i den hensikt å begå en grov straffbar handling*

Grov overtredelse av § 191 a straffes med fengsel inntil 10 år.

Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den straffbare handling nevnt i § 191 a som befatningen tok sikte på

a) *ville volde fare for betydelig skade på kropp, eiendom eller miljø, og*

b) *ville være særlig farlig eller samfunnsskadelig.*

Når den straffbare handling som nevnt i § 191 a kan straffes med fengsel i 10 år eller mer, skal overtredelsen alltid anses som grov.

§ 198 skal lyde:

§ 198 *Forbund om alvorlig organisert kriminalitet*

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av lovbrudd kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes *et samarbeid mellom tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller som går ut på at en ikke ubetydelig del av aktivitetene består i å begå slike handlinger.*

V

I lov 3. juni 2005 nr. 33 om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. skal § 15 femte ledd lyde:

Dersom overtredelsen er ledd i *aktivitetene* til en organisert kriminell gruppe, gjelder straffeloven §§ 162 c og 60 a.

VI

I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd annet punktum skal lyde:

Kundekontroll og løpende oppfølging skal foretas på grunnlag av en vurdering av risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, der risikoen vurderes ut fra type kunde, kundeforhold, produkt eller transaksjon.

§ 6 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, eller

§ 9 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. Bekreftelse av identiteten til kunder og reelle rettighetshavere skal kunne foretas under etablering av kundeforhold, dersom etableringen av kundeforholdet er nødvendig for ikke å hindre den alminnelige forretningsdrift og det er liten risiko for transaksjoner med tilknytning til en straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 10 første ledd annet punktum skal lyde:

Et etablert kundeforhold skal avvikles hvis fortsettelse

av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 15 første ledd skal lyde:

I situasjoner som etter sin art innebærer høy risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, skal rapporteringspliktige ut fra en risikovurdering anvende andre kontrolltiltak i tillegg til de tiltak som følger av §§ 5 til 14.

§ 15 fjerde ledd skal lyde:

Rapporteringspliktige skal vie særlig oppmerksomhet til produkter og transaksjoner som fremmer anonymitet, og om nødvendig iverksette tiltak for å forebygge transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 17 første ledd skal lyde:

Dersom rapporteringspliktige har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d, skal det foretas nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkreftet mistanken.

§ 26 annet ledd nr. 2 skal lyde:

2. iverksette andre tiltak som er egnet til å motvirke risikoen for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som beskrevet i straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

§ 30 første ledd skal lyde:

Økokrim kan gi opplysninger som Økokrim mottar etter § 18, til andre offentlige myndigheter enn politiet som har oppgaver knyttet til forebygging av forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b, 147 c eller 147 d.

VII

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over I § 147 a nytt femte ledd og Ny § 147 d, II § 200 a første ledd første punktum, § 202 c, § 216 a første ledd bokstav b, § 222 d annet ledd bokstav a, III, IV § 131 nytt tredje ledd og Ny § 136 a.

Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til de nevnte paragrafer ble bifalt med 89 stemmer mot 1 stemme.
(Voteringsutskrift kl. 20.12.59)

Presidenten: Det voteres så over de øvrige paragrafer under I, II, III og IV og over V, VI og VII.

Votering:

Komiteens innstilling til de øvrige paragrafer bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det foreligger så et forslag fra Fremskrittspartiet som er framsatt i tilknytning til denne saken.

Dette forslaget gjelder forhold som ligger utenfor det som er temaet i regjeringens proposisjon, og det har følgende ikke vært grunnlag for å behandle det i komiteens innstilling.

Når forslaget likevel er framsatt i tilknytning til saken og mulighetene for en ordinær behandling er veldig begrenset på denne tiden av året, vil presidenten, siden den saken vi behandler, også gjelder straffeloven, foreslå at forslaget behandles i tråd med § 38 annet ledd i Stortingets forretningsorden.

Punkt d i nevnte bestemmelse innebærer at det kan tas opp til avgjørelse straks dersom ikke presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsetter seg dette.

Presidenten foreslår på denne bakgrunn at det realitetsvoteres over forslaget fra Fremskrittspartiet.

Ingen innvendinger er kommet mot det – og det anses vedtatt.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Vedtaket til lov om endring i lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (forlengelse av foreldelsesfrister)

I

I lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov skal § 67 lyde:

§ 67

Fristen for foreldelse er 10 år når den høyeste lovbestemte straff er fengsel inntil 6 år og 30 år når den høyeste lovbestemte straff er fengsel i mer enn 6 år.

Straffbare forhold der den høyeste lovbestemte straff er 21 år eller mer, foreldes ikke. Det samme gjelder straffbare forhold etter §§ 193, 194, 195, 196, 197 og 198.

Hefte anses like med fengsel ved beregning av fristen.

At bøter eller rettighetstap kan idømmes ved siden av

annen straff, har ikke betydning ved beregning av fristen.

Har noen i samme handling begått flere lovovertridelser, som etter første ledd skulle foreldes til ulike tid, gjelder den lengste foreldelsesfrist for alle overtridelser.

Fristen for foreldelse av straffansvaret for foretak beregnes ut fra strafferammen for enkeltpersoner i det straffebudet som er overtrådt.

II

Endringene i straffeloven § 67 gjelder også for straffbare forhold forøvet før vedtakelsen av loven her.

III

Loven trer i kraft straks.»

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget. Presidenten forventer at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet stemmer imot.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 50 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.14.53)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Jan Böhler på vegne av justiskomiteen.

Forslag nr. 1 lyder:

«I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 28 fjerde ledd lyde:

Utskrift skal nektes når det av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat ville være betenkelig å gi utskrift, eller når det er grunn til å frykte at utskriften vil bli nyttet på urettmessig vis. Overfor andre enn partene gjelder det samme når retten har gitt pålegg om hemmelighold. Utskrift kan nektes på de vilkår som er fastsatt i § 242 a første ledd. Reglene i § 242 a annet til sjetted ledd gjelder tilsvarende så langt de passer. Det kan ikke gis utskrift av dokumenter som inneholder opplysninger som kan føre til at identiteten til vitner som har forklart seg anonymt, jf. § 130 a eller § 234 a, blir kjent, eller som inneholder opplysninger som tidligere er unntatt fra innsyn etter reglene i § 28 fjerde ledd, § 242 a, § 264 sjetted ledd eller § 267 første ledd tredje punktum, jf. § 264 sjetted ledd. Det kan heller ikke gis utskrift av dokumenter som inneholder opplysninger som påtalemyndigheten tidligere har begjært unntatt fra innsyn etter disse bestemmelsene, dersom påtalemyndigheten har innstilt forfølgningen etter § 72 første ledd annet punktum annet alternativ fordi den ikke fikk medhold i begjæringen.

II

Endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Straffeprosessloven § 160 a oppheves fra det tidspunkt Kongen bestemmer.»

Forslagene er omdelt på representantenes plasser i salen.

Votering:

Forslagene fra justiskomiteen ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i straffeprosessloven mv.
(behandling og beskyttelse av informasjon)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 28 fjerde ledd skal lyde:

Utskrift skal nektes når det av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat ville være betenkelig å gi utskrift, eller når det er grunn til å frykte at utskriften vil bli nyttet på urettmessig vis. Overfor andre enn partene gjelder det samme når retten har gitt pålegg om hemmelighold. Utskrift kan nektes på de vilkår som er fastsatt i § 242 a første ledd. Reglene i § 242 a annet til sjetted ledd gjelder tilsvarende så langt de passer. Retten kan ikke gi utskrift av dokumenter som inneholder opplysninger som *kan føre til at identiteten til vitner som har forklart seg anonymt, jf. § 130 a eller § 234 a, blir kjent, eller som* inneholder opplysninger som tidligere er unntatt fra innsyn etter reglene i § 242 a, § 264 sjetted ledd eller § 267 første ledd tredje punktum, jf. § 264 sjetted ledd. Retten kan heller ikke gi utskrift av dokumenter som inneholder opplysninger som påtalemyndigheten tidligere har begjært unntatt fra innsyn etter disse bestemmelsene, dersom påtalemyndigheten har innstilt forfølgningen etter § 72 første ledd annet punktum annet alternativ fordi den ikke fikk medhold i begjæringen.

§ 52 tredje ledd skal lyde:

Er det besluttet anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, skal den siktede opplyses om dette. For øvrig skal han ikke gjøres kjent med innholdet i kjennelsen. Kjennelsen skal i stedet meddeles forsvareren, hvis ikke forsvareren har motsatt seg å få opplysninger om vitnets identitet, og advokat oppnevnt etter § 100 a. *Opplysninger i kjennelsen som det er besluttet at forsvareren ikke skal opplyses om, jf. § 130 a annet ledd fjerde punktum, skal ikke meddeles forsvareren.* Forsvareren kan anke avgjørelsen på den siktedes vegne. Kjennelsen skal oppbevares på en strengt betryggende måte i samsvar med forskrift som Kongen gir.

§ 55 nytt fjerde ledd skal lyde:

Påtalemyndighetens tjenestemenn skal opptre objektivt i hele sin virksomhet, herunder på etterforskningsstadiet, når det treffes påtalevedtak og ved irettføring av saken.

§ 100 a første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Retten skal på samme måte oppnevne offentlig advokat for den mistenkte dersom det er begjært at forsvarer ikke skal opplyses om vitnets navn eller gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, jf. § 130 a tredje ledd fjerde punktum.

Ny § 106 a skal lyde:

Forsvareren eller andre som utfører tjeneste eller arbeid for forsvareren eller et advokatkontor denne er tilknyttet, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i straffesaker får vite om:

- 1) *noens personlige forhold, eller*
- 2) *tekniske innretninger og framgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.*

Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene brukes i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta klientens tarv i saken.

Overtredelse av taushetsplikten etter første ledd kan straffes etter straffeloven § 121.

I kapittel 9 a skal ny § 107 i lyde:

Bistandsadvokaten eller andre som utfører tjeneste eller arbeid for bistandsadvokaten eller et advokatkontor denne er tilknyttet, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i straffesaker får vite om:

- 1) *noens personlige forhold, eller*
- 2) *tekniske innretninger og framgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.*

Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene brukes i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta klientens tarv i saken.

Overtredelse av taushetsplikten etter første ledd kan straffes etter straffeloven § 121.

§ 127 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Tilsvarende kan påtalemyndigheten bekrefte med forsikring at et vitne ikke kan gi forklaring eller svare på et spørsmål.

§ 130 a skal lyde:

I saker om overtredelse av straffeloven §§ 132 a, 147 a, 151 a, 162 annet eller tredje ledd, 192, 224, 229 tredje straffalternativ, 231, 233, 266, 268 jf. § 267, § 317 jf. § 162 annet eller tredje ledd eller § 317 jf. § 268 jf. § 267 eller ved overtredelser som nevnt i alkoholloven § 10-1 tredje ledd – eller forsøk på slik forbrytelse – eller ved overtredelse av lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff §§ 101 til 107 – eller forsøk på eller medvirkning til slik forbrytelse – eller ved forbund om eller tilskynding til eller overordnede ansvar for slik forbrytelse, jf. §§ 108 til 109 – kan

retten etter begjæring fra statsadvokaten ved kjennelse bestemme anonym vitneførsel når det om vitnets identitet blir kjent, kan være fare

- a) *for en alvorlig forbrytelse som krenker livet, helsen eller friheten til vitnet eller til noen vitnet står i et slikt forhold til som nevnt i § 122, eller*
- b) *for at muligheten for et vitne til å delta skjult i etterforskningen av andre saker av den art som er nevnt foran, blir vesentlig vanskeliggjort.*

Anonym vitneførsel kan besluttes bare dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar.

Anonym vitneførsel kan gå ut på ett eller flere av følgende tiltak:

- a) *at vitnets navn ikke opplyses,*
- b) *at det ikke gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, eller*
- c) *at det settes i verk fysiske eller tekniske tiltak for å holde vitnets identitet hemmelig.*

Dommere, lagrettemedlemmer, aktor, forsvarer eller advokat oppnevnt etter § 100 a og bistandsadvokat skal opplyses om vitnets navn og gjøres kjent med andre forhold som er av betydning for saken. Opplysningene skal likevel ikke gis til forsvareren dersom han motsetter seg det. Dersom det foreligger et særlig behov for å begrense kretsen av personer som kjenner vitnets identitet, kan retten etter begjæring fra statsadvokaten bestemme at leddommere, lagrettemedlemmer, bistandsadvokat eller forsvarer ikke skal opplyses om vitnets navn eller gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent.

De som får opplysninger etter tredje ledd, plikter å bevare taushet om alle opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen om anonym vitneførsel, faller taushetsplikten bare bort når det er klart at påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130. Polititjenestemenn som kjenner vitnets identitet, har tilsvarende taushetsplikt.

En avgjørelse under saksforberedelsen av om anonym vitneførsel skal tillates, treffes i lagmannsretten av tre fagdommere. I tingretten tar rettens leder avgjørelsen. Har statsadvokaten begjært at leddommene ikke skal opplyses om vitnets navn eller gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, treffes også avgjørelse under hovedforhandling av fagdommerne alene.

En kjennelse som tillater anonym vitneførsel, skal angi det saksforholdet som retten har funnet bevist som grunnlag for avgjørelsen. Retten skal også opplyse de grunner den har lagt vekt på ved avgjørelsen av om vilkårene i bestemmelsen her er oppfylt.

Retten kan beslutte at en person som nevnt i tredje ledd annet punktum skal forlate rettsalen under behandling av en begjæring om anonym vitneførsel, dersom statsadvokaten har begjært at vedkommende ikke skal opplyses om vitnets navn eller gis andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Dette gjelder likevel bare i den utstrekning det er nødvendig for å forhindre at vitnets identitet blir kjent. Ved behandling av begjæring om anonym vitneførsel under saksforberedelsen gjelder § 284 første ledd annet punktum tilsvarende.

Dersom en kjennelse som tillater anonym vitneførsel omgjøres, kan vitnet ikke føres under full identitet, jf. § 130, med mindre vitnet samtykker til det.

§ 202 a nytt fjerde ledd skal lyde:

Reglene om sletting og sperring i § 216 g med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 202 c nytt syvende ledd skal lyde:

Reglene om sletting og sperring i § 216 g med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 216 c annet ledd skal lyde:

Dersom den telefon den mistenkte antas å ville bruke er tilgjengelig for et større antall personer, kan tillatelse til kommunikasjonskontroll bare gis når det foreligger særlige grunner. Det samme gjelder ved kontroll av telefon som tilhører advokat, lege, prest eller andre som erfaringsmessig fører samtaler av svært fortrolig art over telefon eller redaktør eller journalist, såfremt vedkommende ikke selv er mistenkt i saken. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for andre kommunikasjonsanlegg.

§ 216 g skal lyde:

Opptak, kopier, notater eller annen gjengivelse fra kommunikasjonskontrollen som ikke er fremlagt som bevis i saken, skal slettes når saken er avgjort ved rettskraftig dom dersom de åpenbart er uten betydning for saken, og ellers sperres. Med sperring menes markering av materiale i den hensikt å begrense den fremtidige behandlingen av dette.

Dersom saken henlegges, skal materiale fra kommunikasjonskontrollen slettes etter at klagefristen i § 59 a er utløpt. Klages det over henleggelsesbeslutningen, skal sletting utsettes til etter at klagen er endelig avgjort. Påtalemyndigheten kan likevel beslutte at materialet i stedet skal sperres, dersom det er grunn til å regne med at siktede vil kreve erstatning i anledning av forfølgning eller at materialet kan få vesentlig betydning for senere etterforskning eller forebygging av en straffbar handling.

Opplysninger fra kommunikasjonskontrollen som retten etter §§ 117 til 120 er avskåret fra å motta forklaring om, og opplysninger fra personer som etter §§ 122 er fritatt fra forklaringsplikt, skal slettes så snart som mulig etter at det er fastslått at materialet omfatter slike opplysninger. Dette gjelder likevel ikke dersom vedkommende kan mistenkes for en straffbar handling som opplysningene kan ha betydning for.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om sletting og sperring av materiale fra kommunikasjonskontroll.

§ 216 i første ledd tredje punktum skal lyde:

Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene brukes

- a) som ledd i etterforskningen av et straffbart forhold, herunder i avhør av de mistenkte,
- b) som bevis for det straffbare forholdet som begrunnet kontrollen,
- c) som bevis for et annet straffbart forhold som etter sin

art kunne ha begrunnet den form for kommunikasjonskontroll som opplysningene stammer fra,

- d) *som bevis for et annet straffbart forhold som etter sin art ikke kunne ha begrunnet den form for kommunikasjonskontroll som opplysningene stammer fra, såfremt slik bruk etter sakens art og forholdene ellers ikke vil være et uforholdsmessig inngrep, og oppklaring av forholdet uten bruk av opplysningene i vesentlig grad ville ha blitt vanskeliggjort. Er det andre forholdet påtalt som en overtredelse som kunne ha begrunnet den form for kommunikasjonskontroll som opplysningene stammer fra, eller belyser opplysningene også et straffbart forhold som etter sin art kunne ha begrunnet slik kontroll, kan opplysningene uansett brukes som bevis,*
- e) *for å forebygge at noen uskyldig blir straffet,*
- f) *for å avverge en straffbar handling som kan medføre frihetsstraff, eller*
- g) *for å gi opplysninger til kontrollutvalget.*

§ 216 m fjerde ledd skal lyde:

Tillatelse til romavlytting kan bare gis for sted hvor det må antas at den mistenkte vil oppholde seg. Tillatelse til avlytting av offentlig sted eller annet sted som er tilgjengelig for et større antall personer, kan bare gis når det foreligger særlige grunner. Det samme gjelder ved avlytting av sted hvor advokat, lege, prest eller andre erfaringsmessig fører samtaler av svært fortrolig art eller av redaksjonslokale eller tilsvarende sted hvor redaktør eller journalist fører samtaler av yrkesmessig art, såfremt vedkommende ikke selv er mistenkt i saken. Romavlytting må innrettes slik at den i minst mulig grad fanger opp samtaler hvor den mistenkte ikke er part.

§ 242 skal lyde:

Mistenkte, hans forsvarer, fornærmede, etterlatte i lovbestemt rekkefølge og bistandsadvokaten skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskningens øyemed eller for tredjemann. Innsyn i opptak, notater og andre dokumenter som inneholder opplysninger om eller fra bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 a, 202 b, 202 c, 202 e, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m og 222 d kan også nektes dersom innsyn kan skade etterforskningen av andre saker. Offentlig forsvarer kan ikke nektes adgang til dokumenter som fremlegges eller har vært fremlagt i rettsmøte, unntatt rettsmøte som holdes for å avsi kjennelse etter tredje ledd. Disse regler gjelder likevel ikke dokumenter som bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat.

Mistenktes forsvarer kan gis innsyn selv om mistenkte nektes innsyn etter første ledd. I så tilfelle plikter forsvareren å bevare taushet om opplysningene han får innsyn i.

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. §§ 130 a eller 234 a, kan mistenkte eller fornærmede ikke få innsyn i opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen, gjelder reglene i første ledd likevel bare dersom påtalemyndigheten fører vitnet under full identitet, jf. § 130. Forsvareren kan anke et avslag om innsyn etter første punktum på den siktedes vegne.

Blir adgang til dokumentene nektet, kan spørsmålet kreves avgjort ved kjennelse av retten.

Når det er flere mistenkte i en sak, gjelder retten for den enkelte mistenkte og hans forsvarer til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, ikke dokumenter som bare gjelder andre mistenktes forhold.

Mistenkte har rett til å gjøre seg kjent med dokumenter fra andre saker i den utstrekning de er av betydning for avgjørelsen av skyld- eller straffespørsmålet i mistenktes sak.

Den som har fremmet et borgerlig krav i saken skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter i den utstrekning det er nødvendig for at han skal kunne ivareta sine interesser i saken, og så fremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskingens øyemed eller for tredjemann.

Kongen kan gi forskrifter om hvordan dokumentene skal gjøres tilgjengelig etter denne paragraf.

§ 242 a skal lyde:

Etter begjæring fra statsadvokaten skal den særskilte dommeren, jf. § 272 a, ved kjennelse beslutte at påtalemyndigheten kan nekte den mistenkte og forsvareren innsyn i opplysninger som påtalemyndigheten ikke vil påberope som bevis i saken, når det om innsyn gis, kan være fare for

- a) en alvorlig forbrytelse mot noens liv, helse eller frihet,
- b) at muligheten for en person til å delta skjult i etterforskningen av andre saker blir vesentlig vanskeliggjort,
- c) at muligheten for politiet til å forebygge eller etterforske forbrytelser blir vesentlig vanskeliggjort fordi informasjon om andre saker eller om politiets metodebruk blir kjent,
- d) at politiets samarbeid med et annet lands myndigheter blir vesentlig vanskeliggjort, eller
- e) at identiteten til en person som har gitt opplysninger til politiet blir avslørt.

Unntak fra dokumentinnsyn kan bare besluttes dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den mistenktes forsvar.

Første ledd gjelder tilsvarende for opplysninger som er fremlagt for retten som grunnlag for avgjørelse om bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 c, 202 e, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m og 222 d.

Bestemmelsen i § 130 a sjette ledd gjelder tilsvarende så langt den passer. Foreligger det rettskraftig kjennelse om at det skal gis innsyn i opplysninger som er begjært unntatt etter *paragrafen* her, kan påtalemyndigheten likevel nekte innsyn dersom den innstiller strafforfølgningen.

Retten kan ikke motta forklaring om innholdet i opplysninger som er unntatt fra innsyn etter denne paragrafen.

Retten kan bare omgjøre en kjennelse om å nekte innsyn etter *paragrafen* her, dersom det har kommet til nye opplysninger som tilsier at vilkårene for å nekte innsyn ikke lenger er oppfylt. Tredje ledd annet punktum gjelder tilsvarende. Rettens avgjørelse etter *paragrafen* her kan ikke brukes som ankegrunn.

Statsadvokatens begjæring etter første ledd og andre dokumenter knyttet til behandlingen av begjæringen inngår ikke i straffesaksdokumentene i den sak begjæringen knytter seg til, og skal ikke gjøres kjent for mistenkte og

forsvareren. §§ 216 e annet ledd og 216 i første ledd første punktum gjelder tilsvarende. Kjennelsen skal meddeles den advokat som er særskilt oppnevnt etter § 100 a.

§ 248 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Begjæringen skal uttrykkelig angi eventuelle opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd, og begrunne hvorfor vilkårene for å føre disse som bevis anses oppfylt.

§ 262 første ledd skal lyde:

Når påtalemyndigheten har besluttet å reise tiltale, sender den retten kopi av tiltalebeslutningen med oppgave over de bevis den vil føre. Bevisoppgaven skal uttrykkelig angi eventuelle opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd, og begrunne hvorfor vilkårene for å føre disse som bevis anses oppfylt. Dersom påtalemyndigheten mener at saken bør behandles med fagkyndige meddommere, skal den samtidig opplyse om dette. Rettens leder kan om han finner behov for det, be om utlån av sakens dokumenter.

§ 262 fjerde ledd oppheves.

§ 264 skal lyde:

Samtidig med at tiltalebeslutningen går til forkynning for tiltalte, sender påtalemyndigheten kopi av tiltalebeslutningen og bevisoppgaven til forsvareren sammen med sakens dokumenter. *Saksdokumentene kan sendes i kopi i stedet for i original. Er det sterke hensyn som taler mot å oversende saksdokumenter, kan de gjøres tilgjengelig for forsvareren på annen forsvarlig og hensiktsmessig måte.*

Vil påtalemyndigheten begjære at et vitne forklarer seg anonymt, jf. §§ 130 a eller 234 a, skal det opplyses om dette i bevisoppgaven. Vitnets navn og andre opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent, skal ikke nevnes. Avslår retten en begjæring om anonym vitneførsel, skal vitnets navn opplyses snarest mulig etter at avgjørelsen er rettskraftig dersom påtalemyndigheten likevel vil føre vitnet under full identitet, jf. § 130.

Dokumenter som inneholder opplysninger som det er nektet innsyn i etter reglene i § 242 a, skal ikke oversendes til forsvareren, med mindre grunnen til at det ble nektet innsyn er bortfalt. Inneholder dokumentene også opplysninger som forsvareren har krav på innsyn i, skal disse opplysningene gjøres tilgjengelige for forsvareren på en hensiktsmessig måte.

Dokumenter som bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat, har tiltalte og hans forsvarer bare krav på å gjøre seg kjent med i den utstrekning og på den måte som retten finner påkrevd for tiltaltes forsvar. Når særlige grunner taler for det, kan for øvrig påtalemyndigheten sette forbud mot at dokumentene blir lånt ut til tiltalte eller at de blir mangfoldiggjort.

Er det begjært anonym vitneførsel, jf. § 130 a eller § 234 a, kan den tiltalte ikke få innsyn i opplysninger som kan føre til at vitnets identitet blir kjent. Avslår retten begjæringen, gjelder reglene i første og annet ledd bare der-

som påtalemyndigheten likevel fører vitnet under full identitet, jf. § 130. Forsvareren kan anke et avslag om innsyn etter første punktum på den tiltaltes vegne.

Dokumentinnsyn kan også nektes på de vilkår som er fastsatt i § 242 a første ledd. Reglene i § 242 a annet til sjette ledd gjelder tilsvarende.

Er det flere tiltalte i en sak, har én forsvarer ikke rett til å få oversendt dokumenter som bare gjelder andre tiltaltes forhold.

Tiltalte har rett til å gjøre seg kjent med dokumenter fra andre saker i den utstrekning de er av betydning for avgjørelsen av skyld- eller straffespørsmålet i tiltaltes sak.

§ 267 første ledd tredje punktum skal lyde:

Reglene i § 242 femte ledd og § 264 annet, femte og sjette ledd gjelder tilsvarende.

§ 272 a annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

Nytt annet ledd annet punktum skal lyde:

Den særskilte dommerens beslutning om ikke å omgjøre en kjennelse, kan ikke ankes.

§ 292 a skal lyde:

Etter begjæring fra aktor skal den særskilte dommeren, jf. § 272 a, ved kjennelse beslutte at et vitne ikke skal forklare seg om forhold som påtalemyndigheten ikke vil påberope som bevis i saken, når det om forklaring gis, kan være fare for

- a) en alvorlig forbrytelse mot noens liv, helse eller frihet,
- b) at muligheten for en person til å delta skjult i etterforskningen av andre saker blir vesentlig vanskeliggjort,
- c) at muligheten for politiet til å forebygge eller etterforske forbrytelser blir vesentlig vanskeliggjort fordi informasjon om andre saker eller om politiets metodebruk blir kjent,
- d) at politiets samarbeid med et annet lands myndigheter blir vesentlig vanskeliggjort, eller
- e) at identiteten til en person som har gitt opplysninger til politiet blir avslørt.

Bevisavskjæring kan bare besluttes dersom det er strengt nødvendig og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvar.

Første ledd gjelder tilsvarende for vitneforklaring om forhold som kan røpe opplysninger som er fremlagt for retten som grunnlag for avgjørelse om bruk av tvangsmidler som nevnt i §§ 200 a, 202 c, 202 e, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a, 216 b, 216 m og 222 d.

Reglene i § 242 a tredje til sjette ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 314 annet ledd annet punktum skal lyde:

§ 264 annet ledd gjelder tilsvarende.

II

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 125 nytt tredje ledd skal lyde:

Muntlige forhandlinger om bevisavskjæring av opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd, skal holdes for lukkede dører.

§ 128 nytt annet punktum skal lyde:

Ved muntlige forhandlinger om bevisavskjæring av opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd, skal de tilstedeværende bevare taushet om det som fremkommer der, frem til det eventuelt avses kjennelse som tillater opplysningene ført som bevis.

§ 130 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kjennelse som forbyr bruk av opplysninger som nevnt i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav d første punktum, jf. § 216 m sjette ledd, som bevis, kan bare gjengis offentlig i anonymisert form.

III

Ikrafttredelses- og overgangsregler

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til I, § 216 i første ledd tredje punktum.

Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Voteringstavlene viste at det var avgitt 81 stemmer for og 1 stemme mot komiteens innstilling.

(Voteringsutskrift kl. 20.15.37)

Presidenten: Det er avgitt for få stemmer til at vi har et gyldig vedtak i Stortinget. Dermed foreslår presidenten at vi tar voteringen på nytt.

Etter de signaler som er gitt, tyder det på at alle utenom Venstres representant vil stemme for, men vi må ha et gyldig stortingsvedtak, så voteringen tas på nytt.

Det voteres over komiteens innstilling til I, § 216 i første ledd tredje punktum.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 93 stemmer mot 1 stemme bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.16.28)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under I, unntatt § 28 fjerde ledd, og II og III.

Votering:

Komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under I, unntatt § 28 fjerde ledd, og II og III ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i passloven (politiets adgang til å benytte passregisteret)

I

I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd skal lyde:

Med unntak av § 8 og § 8 a gjelder loven ikke diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av lov om utenrikstjenesten § 1.

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

Bare passmyndigheten, Kripos og norsk grensekontrollmyndighet skal ha tilgang til passregisteret med mindre annet er bestemt i lov eller i forskrift i medhold av lov.

Ny § 8 a skal lyde:

§ 8 a *Utlevering av opplysninger fra passregisteret til andre formål*

Foruten til de formål som ligger innenfor loven her, kan politiet hente ut opplysninger fra passregisteret til bruk

- a) *i arbeid med å finne en savnet person eller med å identifisere en død person eller en person som det hører under politiets oppgaver å hjelpe*
- b) *i arbeid med å identifisere en person som kan innbringes eller skal pågripes eller anbringes i politiarrest*
- c) *ved forebygging eller etterforskning av en handling som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder*
- d) *i arbeid etter utlendingsloven med å avklare identiteten til en person som har plikt til å gi opplysninger om egen identitet*

- e) *ved kontroll av opplysninger som skal føres inn i det sentrale registeret over strafferettslige reaksjoner*
- f) *når den som opplysningene gjelder har gitt et uttrykkelig samtykke som er basert på frivillighet og informasjon.*

Uthenting etter første ledd kan skje ved direkte tilgang.

Opplysninger som er hentet fra passregisteret på grunnlag av bestemmelsen her, skal ikke lagres ut over det som er nødvendig for å oppfylle formålet med behandlingen av opplysningene eller dokumentere behandlingen av den saken som opplysningene er innhentet for.

Til oppgaver nevnt i første ledd kan opplysninger fra passregisteret utleveres til utenlandske samarbeidende politimyndigheter og sikkerhetstjenester når utleveringen ikke anses uforholdsmessig. Utleveringen skal besluttes av den som Politidirektoratet utpeker. Første og annet punktum innebærer ingen begrensning i adgangen til å utlevere opplysninger på annet grunnlag.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i rettsgebyrloven og lov om notarius publicus (gebyr for notarialforretninger og testamentoppbevaring)

I

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal i kapittel 9 ny § 27 c lyde:

For oppbevaring av testament hos domstol i medhold av arveloven § 68 betales 0,8 ganger rettsgebyret.

II

I lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus skal § 2 nytt fjerde ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi reglar om gebyr for forretningar etter lova her. Gebyret tilkjem staten. Gebyra er tvangsgrunnlag for utlegg.

III

Loven trer i kraft 1. juli 2013.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i straffeprosessloven (bording av skip ved terrorhandlinger m.m.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

Første del overskriften skal lyde:
Første del. Domstolene og deres avgjørelser *mv.*

Kapittel 1 overskriften skal lyde:

Kap 1. Lovens virkekrets *mv.*

I kapittel 1 skal ny § 4 a lyde:

*Påtalemyndigheten kan gi tillatelse til at utenlandske myndigheter border et norsk fartøy og gjør bruk av tvangsmidler *mv.* i samsvar med protokoll 2005 til konvensjon 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart artikkel 8bis. Tillatelse bør normalt ikke gis hvis de aktuelle bestemmelser om bruk av tvangsmidler i vedkommende stat er vesentlig mindre betryggende enn de tilsvarende norske bestemmelsene. Det kan stilles vilkår for tillatelsen.*

Påtalemyndigheten avgjør om Norge skal opptre som anmodende stat etter protokollen artikkel 8bis nr. 4 og nr. 5.

Kongen bestemmer hvem som skal anses som påtale-

myndighet etter denne bestemmelsen og kan gi nærmere regler om den kompetente myndighetens arbeid og oppgaver.

Ny § 446 a skal lyde:

Skade som skjer i forbindelse med en aksjon som norske myndigheter foretar ombord på et fartøy i samsvar med protokoll 2005 til konvensjon 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart, skal erstattes av norske myndigheter dersom:

- a) tiltak er gjennomført på en måte som ikke er hjemlet i protokollen, eller går ut over det som med rimelighet kan anses som nødvendig, eller*
- b) mistanken om ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart viser seg å være ugrunnet, forutsatt at fartøyet, rederen eller besetningen ikke har foretatt seg noe som gir grunn til mistanken.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av protokoll av 14. oktober 2005 til konvensjon av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved skipsfart og protokoll av 14. oktober 2005 til protokoll av 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten ved faste plattformer plassert på kontinental-sokkelen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om at en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter, som tilfredsstillter kravene i Paris-erklæringen fra 1993, underlegges Stortinget.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om at en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter årlig rapporterer til Stortinget på menneskerettighetssituasjonen i Norge.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om at det er Stortinget som utnevner leder på åremål for en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter.»

Forslagene er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslagene.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:68 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om at det etableres en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Venstre ble innstillingen bifalt med 86 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.18.59)

Votering i sak nr. 16

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen øke utdanningsbistandens andel av bistandsbudsjettet og sikre tilstrekkelig kapasitet til planlegging, forvaltning og kontroll av utviklings-samarbeidet for å høyne skoledekningen og læringsutbyttet.

II

Dokument 8:105 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Kjell Arvid Svendsen, Hans Olav Syversen og Ingun E. Ulfsten om høyere prioritering av utdanning for alle i norsk utviklingspolitikk – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voterer over komiteens innstilling til I.

I fremmes av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Venstre har varslet at de vil stemme for I. Det antas at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets representanter vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I ble med 51 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.19.33)

Presidenten: Det voterer over II.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 17

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i inndelingslova

I

I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser skal desse endringane gjerast:

Overskrifta til § 2 skal lyde:

§ 2 *Verkeområde*

§ 3 andre ledd skal lyde:

Deling inneber

- a) at ein kommune eller eit fylke blir delt i to eller fleire nye einingar, *eller*
- b) at ein kommune eller eit fylke blir delt, og dei einskilde delane blir lagde til andre kommunar eller fylke.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Vedtak om deling*

Stortinget gjer vedtak om deling av eit fylke. Kongen gjer vedtak om deling av ein kommune når kommunen *eller kommunane* saka gjeld, har slutta seg til forslaget. Dersom *éin kommune* har uttalt seg mot deling, skal saka leggast fram for Stortinget for avgjerd.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Vedtak om grensejustering*

Kongen gjer vedtak om justering av grenser mellom kommunar og mellom fylke. Dersom grensejustering mellom fylke *gjeld meir enn éin kommune*, skal saka leggast fram for Stortinget til avgjerd.

§ 12 første og andre ledd skal lyde:

Når det med verknad frå byrjinga av eit kalenderår er gjennomført samanslåing av to eller fleire kommunar *eller deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, blir alle skattepliktige i eit distrikt som tidlegare har danna ein sjølvstendig kommune, ved den første likninga etter samanslåinga *eller deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, å ilikne kommuneskatt etter dei skattesatsane som i dette distriktet blei *lagde* til grunn ved fastsetjinga av forskot på skatt for vedkomande inntektsår. Dette gjeld likevel ikkje dersom kommunestyret i vedkomande distrikt før samanslåinga *eller deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, har gjort vedtak om at det ved likninga skal nyttast andre skattesatsar, og slikt vedtak er godkjent av Fylkesmannen.

Før samanslåing *eller deling* som nemnt i første ledd blir sett i verk, skal kommunestyret i den nye kommunen eller kommunane gjere vedtak om kva skattesatsar som skal nyttast ved berekning av forskot på skatt for det komande inntektsåret for alle forskotspiktige skatteytarar i den nye kommunen. Vedtaket må gjerast innan den fristen som er fastsett av Fylkesmannen. Dersom fristen ikkje blir halden, skal Fylkesmannen avgjere kva for satsar som skal brukast.

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Økonomisk kompensasjon*

Ved samanslåing av kommunar eller fylke *og deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, gir staten delvis kompensasjon for eingongskostnader som er direkte knytte til *desse prosessane*. I ein overgangsperiode gir staten også kompensasjon for bortfall av rammetilskot.

§ 17 andre ledd andre punktum bokstav a skal lyde:

- a) reglar om *lovpålagde* organ i stat, fylkeskommune eller kommune

§ 20 første ledd og andre ledd første punktum skal lyde:

Blir ein kommune eller eit fylke delt, *jf. § 3 andre ledd*, skal § 19 første ledd tilsvarande gjelde forvaltningseigedom som fullt ut eller i svært stor grad tener eitt bestemt område.

Annan eigedom og andre plikter blir å fordele mellom dei kommunar eller fylkeskommunar områda blir *lagde* til.

§ 23 første ledd skal lyde:

Kommune eller fylkeskommune som er omfatta av grenseendring etter denne lova, kan innan eitt år etter at vedtaket er sett i verk, krevje at det økonomiske oppgjeret – eller delar av det – skal fastsetjast ved skjønn, *så fram*t partane først har prøvd å kome til semje om eit økonomisk oppgjer.

Overskrifta til kapittel VI skal lyde:

Kapittel VI. Gjennomføring av vedtak om samanslåing og vedtak der ein kommune eller eit fylke blir delt, og dei einskilde delane blir lagde til andre kommunar eller fylke

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Felles kommunestyre- eller fylkestingsmøte*

Når det er gjort vedtak om samanslåing av to eller fleire kommunar *eller deling av kommunar som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, skal Fylkesmannen snarast mogleg kalle saman til eit felles møte med dei aktuelle kommunestyra. Ved samanslåing eller deling av kommunar som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b, kallar departementet saman kommunestyra dersom kommunane ligg i ulike fylke. Ved samanslåing eller deling av fylke som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b, kallar departementet saman fylkestinga. På slike fellesmøte skal følgjande saker drøftast:

- forslag til namn på den nye kommunen eller det nye fylket
- talet på medlemmer i det nye kommunestyret eller fylkestinget
- kriterium for samansetjing av og funksjonar til fellesnemnd etter § 26 i denne lova
- val av *revisor* for verksemda i fellesnemnda
- oppretting av eventuelle andre fellesorgan for å sikre gjennomføringa av samanslåinga.

§ 26 første ledd første punktum skal lyde:

Ved samanslåing av kommunar eller fylkeskommunar *og ved deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b* skal det opprettast ei fellesnemnd til å samordne og ta seg av førebuinga av samanslåinga *eller delinga*.

§ 26 tredje ledd skal lyde:

Fellessnemnda skal ta hand om det førebuinge arbeidet *med økonomiplanen* og med budsjettet for det første driftsåret etter at samanslåinga *eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, er sett i verk. Nemnda skal i sin *verkeperiode* gi fråsegn til departementet om årsbudsjetta og *økonomiplanen* for dei kommunane eller fylkeskommunane saka gjeld.

§ 26 femte ledd skal lyde:

Nemnda kan få fullmakt til å tilsetje personale i den nye eininga. Dette *omfattar også tilsetjing* av administrasjonssjef og revisor. *Tilsetjing av revisor skjer på bakgrunn av innstilling frå kontrollutvala*. Nemnda kan òg få fullmakt til å *vidareføre deltaking i interkommunalt samarbeid om revisjon eller vidareføre avtale med annan revisor*. *Tilsvarande gjeld for sekretariatet for kontrollutvalet*. *Slikt vedtak skjer etter innstilling frå kontrollutvala*.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Konstituering av nytt kommunestyre eller fylkesting*

Når det er gjennomført val til kommunestyre eller fylkesting i løpet av september månad året før ei samanslåing *eller deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b*, blir sett i verk, skal det nyvalte kommunestyret eller fylkestinget kallast saman til konstituerande møte innan utgangen av oktober månad. Leiaren av fellessnemnda kallar saman og leier møtet inntil ny ordførar er valt. Elles gjeld reglane

i kommunelova § 17 nr. 1 til 3 om konstituerende møte o.a. i kommunestyre og fylkesting.

Funksjonsperioden for kommunestyra og fylkestinga i dei kommunane og fylkeskommunane som skal slåast saman, varer inntil tidspunktet for iverksetjing av samanslåinga eller delinga som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b. Deira ansvar og fullmakter er likevel avgrensa til det som er nødvendig for å avslutte verksemda i dei eksisterande einingane.

§ 28 skal lyde:

§ 28 *Lovlegkontroll*

Departementet kan føre kontroll med lovlegheita av budsjettvedtaka i kommunar og fylkeskommunar når utgreiing om samanslåing eller deling som nemnt i § 3 andre ledd bokstav b, er sett i gang.

II

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i kraft dei einskilde føresegnene til ulik tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Laila Marie Reiertsen på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven)

§ 2-6 skal lyde:

(1) Den som har sitt arbeid om bord, har rett til å klage på forhold vedrørende skipstjenesten og arbeidsforholdet for øvrig. Klagen fremsettes overfor arbeidsgiver. Er arbeidsgiver ikke rederiet, skal arbeidsgiver i nødvendig utstrekning konsultere rederiet før klagen avgjøres.

(2) Rederiet skal sørge for at klager blir tilstrekkelig undersøkt, og skal etablere prosedyrer for rettferdig, effektiv og rask behandling av klager.

(3) Gjengjeldelse mot den som fremsetter klage i samsvar med etablerte prosedyrer, er forbudt. For øvrig gjelder § 2-7 tilsvarende.

4) Departementet kan gi forskrift om retten til å klage, herunder om:

- a) behandling og avgjørelse av klagen om bord på skipet,
- b) prosedyrer for klagebehandling hos arbeidsgiver, og i rederiet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en avklaring om at arbeidstaker til sjøs som mottar arbeidsavklaringspenger, kan arbeide på land når arbeidet ikke kan tilrettelegges til sjøs.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av Pensjonstrygden for sjøfolk, og forslag om en revidert ordning for fremtiden, basert på endret aldersgrense i skipsarbeidsloven og de konsekvenser dette må få for sjømannspensjonen.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.20.27)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip
(skipsarbeidsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1-1 *Lovens formål*

Lovens formål er:

- a. å sikre trygge ansettelsesforhold og likebehandling i arbeidslivet til sjøs,
- b. sammen med skipssikkerhetsloven å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon og full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og med en velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utvikling i samfunnet,
- c. å legge til rette for tilpasninger i arbeidsforholdet knyttet til den enkelte arbeidstakers forutsetninger og livssituasjon,
- d. å gi grunnlag for at arbeidsgiver og arbeidstakerne selv kan ivareta og utvikle arbeidsmiljøet i virksomheten i samarbeid med arbeidslivets parter og med nødvendig veiledning og kontroll fra offentlig myndighet,
- e. å bidra til et inkluderende arbeidsliv.

§ 1-2 *Lovens virkeområde*

(1) Loven får anvendelse for arbeidstaker som har sitt arbeid om bord på norsk skip. Kapittel 8 til 10 får også an-

vendelse for andre som har sitt arbeid om bord på norsk skip.

(2) Loven gjelder ikke for arbeidstaker som:

- a. bare arbeider om bord mens skipet ligger i havn,
- b. gjør tjeneste på Forsvarets skip, med unntak av sivilt personell på skip befraktet av Forsvaret.

(3) Departementet kan gi utfyllende forskrifter til første og annet ledd, herunder om:

- a. i hvilken utstrekning loven ikke får anvendelse på arbeidstaker som utfører arbeid som etter sin karakter ikke utgjør en del av skipets ordinære drift,
- b. i hvilken utstrekning loven skal gjelde for arbeidstaker som omfattes av tjenestemannsloven,
- c. hva som etter loven er å anse som skip,
- d. hvorvidt og i hvilken utstrekning loven skal gjelde for arbeidstaker som har sitt arbeid om bord på annen innretning i sjøen enn skip, og utenlandsk skip så langt folkeretten tillater det og skipet befinner seg i Norges territorialfarvann, herunder i Svalbards eller Jan Mayens territorialfarvann.

§ 1-3 Ufravikelighet

(1) Loven kan ikke fravikes ved avtale til ugunst for arbeidstaker, med mindre det er særskilt fastsatt i loven eller i forskrift gitt med hjemmel i loven.

(2) For arbeidstaker som har sitt arbeid om bord på skip registrert i norsk internasjonalt skipsregister (NIS) fastsettes NIS-loven § 8 første ledd om og i hvilken utstrekning loven kan fravikes.

Kapittel 2 Arbeidsgiverens og rederiets plikter mv.

§ 2-1 Arbeidsgiveren

Med arbeidsgiveren menes i denne lov den som har ansatt arbeidstaker for arbeid om bord på skip.

§ 2-2 Arbeidsgiverens alminnelige plikter og ansvar

(1) Arbeidsgiveren skal sørge for at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven og arbeidsavtalen blir overholdt, bortsett fra i tilfeller der rederiet i loven er pålagt å sørge for dette.

(2) Arbeidsgiveren er ansvarlig overfor egne arbeidstakere for at de får oppfylt de økonomiske krav og rettigheter de har etter arbeidsavtalen og etter bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

(3) Er arbeidsgiveren en annen enn rederiet, har arbeidsgiveren plikt til å medvirke til at rederiets plikter etter § 2-4 første og tredje ledd blir overholdt. Videre plikter arbeidsgiveren skriftlig å underrette arbeidstakeren om hvem som til enhver tid er rederiet og hvilke plikter rederiet har etter § 2-4.

§ 2-3 Rederiet

(1) Med rederiet menes i denne lov den som i henhold til skipssikkerhetsloven § 4 er å anse som rederi.

(2) Departementet kan gi forskrifter om hvem som skal anses som rederi etter første ledd.

§ 2-4 Rederiets alminnelige plikter og ansvar mv.

(1) Er arbeidsgiveren en annen enn rederiet, har rederiet plikt til å påse at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven eller i arbeidsavtalen blir overholdt overfor arbeidstaker som har sitt arbeid på skipet.

(2) Rederiet skal sørge for at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven blir overholdt der det er særskilt fastsatt.

(3) Rederiet er solidarisk ansvarlig med arbeidsgiveren for utbetaling av lønn, feriepenger og de økonomiske krav arbeidstaker som har sitt arbeid på skipet har etter bestemmelsene i lovens kapittel 4 eller i forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet.

(4) Den som på vegne av rederiet mottar opplysninger om arbeidsgivers forhold i medhold av bestemmelsen her, har taushetsplikt. Opplysningene kan bare benyttes til å sikre eller undersøke at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven eller i arbeidsavtalen blir overholdt overfor arbeidstaker som har sitt arbeid på skipet.

(5) Departementet kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 2-5 Arbeidstakerens krav mot rederiet

(1) Arbeidstakeren må fremme skriftlig krav overfor rederiet i henhold til § 2-4 tredje ledd senest innen seks måneder etter kravets forfallsdato. Rederiet skal betale kravet innen tre uker etter at kravet er kommet frem.

(2) Rederiet kan nekte å dekke kravet dersom arbeidstakeren visste at forutsetningen for arbeidsoppdraget var at lønn mv. ikke skulle dekkes av arbeidsgiver.

(3) Solidaransvaret gjelder ikke krav som omfattes av lønnsgarantiloven og forskrifter gitt i medhold av loven når det er åpnet konkurs hos arbeidsgiver.

(4) Departementet kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 2-6 Varsling om kritikkverdige forhold

(1) Arbeidstaker har rett til å varsle om kritikkverdige forhold i rederiet eller hos arbeidsgiver. Klage på skips-tjenesten og arbeidsforholdene for øvrig fremsettes etter § 9-7.

(2) Arbeidstakerens fremgangsmåte ved varslingen skal være forsvarlig. Arbeidstaker har uansett rett til å varsle i samsvar med varslingsplikt eller fastsatte rutiner for varsling. Det samme gjelder varsling til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter.

(3) Arbeidsgiveren og rederiet har bevisbyrden for at varsling har skjedd i strid med denne bestemmelsen.

§ 2-7 Vern mot gjengjeldelse ved varsling

(1) Gjengjeldelse mot arbeidstakere som varsler i samsvar med § 2-6 er forbudt. Dersom arbeidstaker fremlegger opplysninger som gir grunn til å tro at det har funnet sted gjengjeldelse i strid med første punktum, skal det legges til grunn at slik gjengjeldelse har funnet sted hvis ikke arbeidsgiveren eller rederiet sannsynliggjør noe annet.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende ved gjengjeldelse mot arbeidstaker som gir til kjenne at retten til å vars-

le etter § 2-6 vil bli brukt, for eksempel ved å fremskaffe opplysninger.

(3) Den som er blitt utsatt for gjengjeldelse i strid med første eller andre ledd, kan kreve oppreisning uten hensyn til arbeidsgivers eller rederiets skyld. Oppreisning fastsettes til det beløp som retten finner rimelig under hensyn til partenes forhold og omstendighetene for øvrig. Erstatning for økonomisk tap kan kreves etter alminnelige regler.

Kapittel 3 Ansettelse mv.

§ 3-1 *Krav om skriftlig arbeidsavtale*

(1) Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Den skal inneholde opplysninger om forhold av vesentlig betydning i arbeidsforholdet.

(2) Skriftlig arbeidsavtale skal foreligge snarest mulig, og senest ved tiltredelse av tjenesten om bord.

(3) Arbeidstakeren har rett til å la seg bistå av en tillitsvalgt eller annen representant både ved utarbeidelse av og ved endringer i arbeidsavtalen.

(4) Departementet kan gi forskrift om:

- a. minimumskrav til innholdet i den skriftlige avtalen,
- b. kontraktsformular,
- c. unntak fra annet ledd når det er nødvendig på grunn av særlige forhold utenfor partenes kontroll,
- d. krav til endring av arbeidsavtalen eller til skriftlig informasjon til arbeidstaker ved endringer i arbeidsforholdet.

§ 3-2 *Ansettelse med prøvetid*

(1) Prøvetid på inntil seks måneder kan avtales skriftlig.

(2) Har arbeidstakeren vært fraværende fra arbeidet i prøvetiden og dette ikke skyldes arbeidsgiveren, kan prøvetiden forlenges med en periode som tilsvarer lengden av fraværet. Forlengelse kan bare skje dersom arbeidsgiver har orientert arbeidstaker skriftlig både om adgangen til forlengelse ved ansettelsen og om forlengelsen innen utløpet av prøveperioden.

§ 3-3 *Informasjon om ledige stillinger i virksomheten*

Arbeidsgiver skal informere arbeidstakerne om ledige stillinger i virksomheten.

§ 3-4 *Midlertidig ansettelse*

(1) Arbeidstaker skal ansettes fast. Avtale om midlertidig ansettelse kan likevel inngås:

- a. for et bestemt tidsrom, for en bestemt reise eller for arbeid av forbigående varighet, når arbeidets karakter tilsier det,
- b. for arbeid som utføres i stedet for en annen eller andre (vikariat),
- c. for praksisarbeid.

(2) En arbeidstaker som har vært midlertidig ansatt i mer enn ett år, har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden senest en måned før dette tidspunktet. Varslet skal anses for å være gitt når det er kommet fram til arbeidstakeren. Dersom fristen ikke overholdes, kan arbeidsgiveren ikke kreve at arbeidstakeren fratrer før en måned etter at varsel er gitt.

(3) Midlertidige arbeidsavtaler opphører ved det avtalte tidsrommets utløp eller når det bestemte arbeidet eller arbeidet av forbigående varighet er avsluttet, med mindre annet er skriftlig avtalt eller fastsatt i tariffavtale. En arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år etter første ledd bokstav a og b, skal anses som fast ansatt slik at reglene om oppsigelse av arbeidsforhold kommer til anvendelse. Ved beregning av ansettelsestid etter andre punktum skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers fravær.

(4) Arbeidsgiver skal minst én gang per år drøfte bruken av midlertidige ansettelser etter denne bestemmelsen med de tillitsvalgte.

§ 3-5 *Virkninger av ulovlig midlertidig ansettelse*

(1) Dersom det foreligger brudd på bestemmelsene i § 3-4, skal retten etter påstand fra arbeidstaker avsi dom for at det foreligger et fast arbeidsforhold eller at arbeidsforholdet fortsetter. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter en avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter.

(2) Ved brudd på bestemmelsene i § 3-4 kan arbeidstakeren kreve erstatning. Erstatningen fastsettes i samsvar med § 5-11 annet ledd.

§ 3-6 *Fortrinnsrett til ny ansettelse*

(1) Arbeidstaker som er sagt opp på grunn av virksomhetens forhold, har fortrinnsrett til ny ansettelse i virksomheten, med mindre det gjelder en stilling vedkommende ikke er kvalifisert til.

(2) Fortrinnsretten gjelder også:

- a. arbeidstaker som er midlertidig ansatt, og som på grunn av virksomhetens forhold ikke får fortsatt ansettelse. Denne bestemmelsen gjelder likevel ikke arbeidstaker i vikariat,
- b. arbeidstaker som har akseptert tilbud om redusert stilling i stedet for oppsigelse.

(3) Fortrinnsretten gjelder ikke dersom arbeidsgiver er avhengig av å foreta ansettelse straks, og arbeidstaker ikke kan varsles eller tiltre i tide.

(4) Fortrinnsretten gjelder bare arbeidstaker som har vært ansatt i virksomheten i til sammen 12 måneder i de siste to årene.

(5) Fortrinnsretten gjelder i ett år fra oppsigelsesfristens utløp eller fra opphør av midlertidig ansettelse.

(6) Fortrinnsretten faller bort dersom arbeidstaker ikke har akseptert tilbud om ansettelse i en passende stilling senest 14 dager etter at tilbudet ble mottatt.

(7) Har flere fortrinnsrett til en stilling, skal arbeidsgiver følge de regler for utvelgelse som gjelder ved oppsigelse på grunn av driftsinnskrenkning eller rasjoneringstiltak.

§ 3-7 *Fortrinnsrett for deltidsansatte*

(1) Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten.

(2) Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling

fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten.

(3) Fortrinnsretten er betinget av at arbeidstaker er kvalifisert for stillingen og at utøvelse av fortrinnsretten ikke vil innebære vesentlige ulemper for virksomheten.

(4) Fortrinnsrett etter § 3-6, med unntak av annet ledd bokstav a, går foran fortrinnsrett for deltidsansatte.

§ 3-8 *Virkninger av brudd på reglene om fortrinnsrett*

(1) Dersom retten kommer til at en arbeidstaker med fortrinnsrett skulle ha vært ansatt i en bestemt stilling, skal retten etter påstand fra vedkommende avsi dom for ansettelse i stillingen, med mindre dette finnes urimelig.

(2) Ved brudd på reglene om fortrinnsrett kan arbeidstaker kreve erstatning. Erstatningen fastsettes i samsvar med § 5-11 annet ledd.

§ 3-9 *Bruk av arbeidsformidlingsvirksomhet*

(1) Arbeidsgiver som benytter seg av arbeidsformidlingsvirksomhet, skal dokumentere at denne virksomheten oppfyller krav som er stilt i eller i medhold av arbeidsmarkedsloven.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om arbeidsgivers dokumentasjon.

Kapittel 4 Lønn mv.

§ 4-1 *Beregning av lønn*

(1) Lønn løper fra og med den dagen som er fastsatt i arbeidsavtalen, men senest fra og med den dagen arbeidstaker tiltrer tjenesten.

(2) Skal lønn beregnes pr. dag når den er avtalt med et bestemt beløp pr. måned, utgjør en dags lønn 1/30 av månedslønnen.

(3) Er lønnen satt til et bestemt beløp for en reise, og denne varer kortere enn forutsatt, har arbeidstaker krav på hele beløpet, med mindre annet er avtalt. Varer reisen lenger enn forutsatt, har arbeidstaker krav på et forholdsmessig tillegg, med mindre annet er avtalt.

(4) Denne bestemmelsen får ikke anvendelse for beregning og utbetaling av lott for arbeidstaker på fiske- og fangstfartøy.

§ 4-2 *Utbetaling av lønn og feriepenger*

(1) Utbetaling av lønn skal skje minst én gang i måneden. Utbetaling av feriepenger skjer i henhold til ferieloven og lov 6. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere.

(2) Arbeidstaker har rett til månedlig skriftlig oppgave over tilgodehavende og utbetalte beløp, med angivelse av lønn, tilleggsutbetalinger og eventuelle trekk.

(3) Arbeidstaker kan kreve fast månedlig overføring via bank av hele eller deler av sitt tilgodehavende til husstandsmedlemmer eller andre.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere krav til gjennomføring av kravene i denne bestemmelsen, herunder fastsette særregler for fiskeri og fangst.

§ 4-3 *Trekk i lønn og feriepenger*

(1) Trekk i lønn eller feriepenger kan ikke gjøres med mindre:

- a. det er hjemlet i lov,
- b. det er fastsatt i tariffavtale,
- c. det på forhånd er skriftlig avtalt, eller
- d. det gjelder erstatning for skade eller tap som arbeidstaker i forbindelse med arbeidet forsettlig eller grovt uaktsomt har påført virksomheten, og arbeidstaker skriftlig har erkjent erstatningsansvar, eller dette er fastslått ved dom, eller arbeidstaker rettsstridig fratrer sin stilling.

(2) Trekk i lønn eller feriepenger etter første ledd bokstav c og d skal begrenses til den del av kravet som overstiger det arbeidstaker med rimelighet trenger til underhold for seg og sin husstand.

(3) Før trekk i lønn eller feriepenger etter første ledd bokstav d foretas, skal arbeidsgiver drøfte grunnlaget for trekket og beløpets størrelse med arbeidstaker og med arbeidstakers tillitsvalgte eller to representanter valgt av arbeidstaker, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det.

§ 4-4 *Lønn ved sykdom og skade*

(1) Arbeidstaker som er arbeidsufør som følge av sykdom eller skade, har rett til lønn så lenge arbeidsforholdet består.

(2) Retten til lønn faller bort i den utstrekning arbeidstaker har rett til sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8 eller tilsvarende ytelse etter utenlandsk trygdeordning. Retten til lønn faller under enhver omstendighet bort 12 måneder fra uførheten oppstod. For arbeidstaker som ikke omfattes av reglene om rett til sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8 og som heller ikke mottar tilsvarende ytelse fra trygdeordning i sitt hjemland, faller retten til lønn bort 16 uker fra arbeidsuførheten oppstod.

(3) Retten til lønn faller bort dersom skaden eller sykdommen er svikaktig fortiet ved ansettelsen, eller er pådratt forsettlig etter ansettelsen.

(4) Denne bestemmelsen får ikke anvendelse for arbeidstaker på fiske- og fangstfartøy med mindre det er avtalt løpende tidslønn.

§ 4-5 *Lønn ved skipsforlis*

(1) Er arbeidstaker sagt opp fordi skipet ved sjøulykke er gått tapt eller er blitt umulig å reparere, har arbeidstaker krav på lønn så lenge vedkommende er arbeidsledig, men ikke ut over en måned etter oppsigelsesfristens utløp.

(2) Denne bestemmelsen får ikke anvendelse for arbeidstaker på fiske- og fangstfartøy med mindre det er avtalt løpende tidslønn.

§ 4-6 *Rett til fri hjemreise*

(1) Ved opphør av arbeidsforholdet fra arbeidsgivers side skal arbeidsgiver sørge for arbeidstakers hjemreise til bosted og dekke utgifter til dette og til nødvendig underhold. Det samme gjelder når:

- a. arbeidstaker som har vært ansatt i seks måneders sammenhengende tjeneste i utenriksfart hos samme arbeidsgiver eller på samme skip,
- b. midlertidig ansettelse etter § 3-4 opphører,
- c. gravid arbeidstaker har fått permisjon etter §§ 7-2 eller 7-4,

- d. arbeidstaker har rett til å fratre tjenesten om bord etter § 9-5,
- e. skipet er gått tapt ved sjøulykke eller blitt umulig å reparere,
- f. arbeidstaker på grunn av sykdom, skade eller andre medisinske grunner ikke lenger er i stand til å utføre sine arbeidsoppgaver,
- g. arbeidsgiver er insolvent eller av andre grunner ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser overfor arbeidstaker,
- h. arbeidstaker er suspendert.

(2) Er arbeidstaker gitt avskjed etter reglene i § 5-14, kan arbeidsgiver kreve at arbeidstaker selv dekker arbeidsgivers utgifter etter første ledd.

(3) Departementet kan gi nærmere forskrift om retten til fri hjemreise, herunder om:

- a. hjemreise til annet sted enn bosted,
- b. kortere opptjeningstid enn seks måneder etter første ledd bokstav c der særlige forhold foreligger,
- c. særlige regler for arbeidstaker som ved ansettelsestidspunktet var under 18 år,
- d. innholdet av arbeidstakers rettigheter ved hjemreisen,
- e. statens plikt til å sørge for hjemreise og dekke utgiftene der arbeidsgiver unnlater å gjøre det, samt statens rett til refusjon fra arbeidsgiver for pådratte utgifter,
- f. unntak for arbeidstakere på fiske- og fangstfartøy.

§ 4-7 Rederiets garantiplikt

(1) Rederiet skal sørge for at det blir stilt garanti for bestemte ytelser til arbeidstaker som ikke er omfattet av norske trygdeordninger eller av EØS-avtalens trygdeforordning, og som:

- a. arbeider om bord på skip registrert i norsk internasjonalt skipsregister, eller
- b. er ansatt i tjeneste hos utenlandsk arbeidsgiver som driver næringsvirksomhet om bord på skip i utenriksfart, registrert i norsk ordinært skipsregister (NOR).

(2) Rederiet skal også sørge for at det blir stilt garanti for bestemte ytelser til arbeidstaker som er ansatt i hotell- og restaurantvirksomheten om bord på turistskip, registrert i norsk internasjonalt skipsregister (NIS), og som omfattes av EØS-avtalens trygdeforordning.

(3) Departementet kan gi nærmere forskrifter om:

- a. hvem som kan stille garantier,
- b. dokumentasjon for at nødvendig garanti foreligger,
- c. omfang og innhold av garantiene,
- d. virkningen av at garantier ikke er stilt eller er opphørt,
- e. garantistens og statens regresskrav i arbeidsgivers konkursbo,
- f. anmerkning av garanti i skipsregisteret.

§ 4-8 Rederiets inntreden i arbeidstakers rettigheter

Har rederiet dekket arbeidstakers krav på lønn mv. i anledning arbeidstakers arbeid på skipet, trer rederiet inn i arbeidstakers rettigheter i tilknytning til slike krav, herunder arbeidstakers sjøpanterett etter sjøloven § 51.

Kapittel 5 Opphør av arbeidsforhold

§ 5-1 Drøfting før beslutning om oppsigelse

(1) Før arbeidsgiver fatter beslutning om oppsigelse, skal spørsmålet så langt det er praktisk mulig drøftes med arbeidstaker og med arbeidstakers tillitsvalgte, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det. Både grunnlaget for oppsigelsen og eventuell utvelgelse mellom flere arbeidstakere av hvem som skal sies opp, skal drøftes.

(2) Vurderer arbeidsgiver å gå til oppsigelse av minst ti arbeidstakere uten at oppsigelsene er begrunnet i de enkelte arbeidstakers forhold, skal det innledes drøftelser med arbeidstakernes tillitsvalgte. Drøftelsene skal omhandle muligheten for å unngå oppsigelser eller redusere antallet, og tiltak for å minske skadevirkningene av oppsigelsene for arbeidstakerne. Arbeidsgiver skal så tidlig som mulig gi tillitsvalgte relevante opplysninger skriftlig.

§ 5-2 Oppsigelsesfrister

(1) Den gjensidige oppsigelsesfristen er én måned. For skipsfører er den gjensidige fristen likevel tre måneder. Oppsigelsesfristen regnes fra dato til dato.

(2) Har arbeidstaker vært ansatt i minst fem år sammenhengende i virksomheten når oppsigelsen gis, er den gjensidige oppsigelsesfristen minst to måneder. Har arbeidsforholdet vart i minst ti år sammenhengende, er den gjensidige oppsigelsesfristen minst tre måneder.

(3) Er arbeidstaker skriftlig ansatt med en bestemt prøvetid, er den gjensidige oppsigelsesfristen 14 dager.

(4) Arbeidstaker som er permittert uten lønn i forbindelse med driftsinnskrenkning eller driftsstans, kan si opp arbeidsavtalen med en frist på 14 dager regnet fra den dag oppsigelsen blir mottatt av arbeidsgiver.

(5) Dersom skipet har gått tapt ved sjøulykke eller blitt umulig å reparere og dette gjør det nødvendig å avslutte arbeidsforholdet, er arbeidsgiverens oppsigelsesfrist én måned. For oppsigelse av skipsfører er oppsigelsesfristen likevel tre måneder.

(6) Oppsigelsesfristene i første, annet og tredje ledd kan fravikes ved skriftlig avtale. Kortere frister kan likevel bare avtales i tariffavtale eller etter at oppsigelse har funnet sted. En avtalt oppsigelsesfrist kan uansett ikke være kortere for arbeidsgiver enn for arbeidstaker.

§ 5-3 Formkrav ved oppsigelse

(1) Oppsigelse skal skje skriftlig.

(2) Oppsigelse fra arbeidsgivers side skal leveres til arbeidstaker personlig eller sendes i rekommandert brev til arbeidstakers oppgitte adresse. Er arbeidstaker i arbeid om bord, skal oppsigelsen hvis mulig leveres arbeidstaker personlig. Oppsigelsen skal anses for å ha funnet sted når den er kommet frem til arbeidstaker.

(3) Oppsigelsen skal inneholde opplysninger om:

- a. arbeidstakers rett til å kreve forhandling og reise søksmål etter §§ 6-1 og 6-2,
- b. arbeidstakers rett til å fortsette i stillingen etter § 5-10,

- c. de frister som gjelder for å kreve forhandling, reise søksmål og for krav om å fortsette i stillingen,
- d. fortrinnsrett etter § 3-6, dersom oppsigelsen er begrunnet i virksomhetens forhold,
- e. hvem som er arbeidsgiver og rett saksøkt i en eventuell tvist.

(4) Dersom arbeidstakeren krever det, skal arbeidsgiver skriftlig oppgi de omstendigheter som påberopes som grunn for oppsigelsen.

§ 5-4 Virkninger av formfeil ved oppsigelse

(1) Dersom arbeidsgivers oppsigelse ikke er gitt skriftlig eller ikke inneholder opplysninger som nevnt i § 5-3 tredje ledd og arbeidstaker går til søksmål innen fire måneder etter at oppsigelsen fant sted, skal oppsigelsen kjennes ugyldig, med mindre det er åpenbart urimelig.

(2) Er oppsigelsen mangelfull, kan arbeidstakeren kreve erstatning. Dette gjelder selv om arbeidstakeren ikke krever dom for ugyldighet eller slik dom ikke blir avsagt, jf. første ledd. Erstatningen fastsettes i samsvar med § 5-11 annet ledd.

§ 5-5 Oppsigelsesvern i arbeidsavtaler med bestemt prøvetid

(1) Blir arbeidstaker som er ansatt på bestemt prøvetid sagt opp, må oppsigelsen være begrunnet i arbeidstakers tilpasning til arbeidet, faglige dyktighet eller pålitelighet. Oppsigelse må være gitt innen utløpet av prøvetiden.

(2) Bestemmelsen i første ledd innskrenker ikke arbeidsgivers rett til å si opp arbeidstaker etter § 5-6.

§ 5-6 Vern mot usaklig oppsigelse

(1) En arbeidstaker kan ikke sies opp uten at det er saklig begrunnet i virksomhetens, arbeidsgivers eller arbeidstakers forhold.

(2) Skyldes oppsigelsen driftsinnskrenkning eller rasjonaliseringstiltak, er den ikke saklig begrunnet dersom arbeidsgiver har annet passende arbeid å tilby arbeidstaker. Ved avgjørelse av om en oppsigelse har saklig grunn i driftsinnskrenkning eller rasjonaliseringstiltak, skal det foretas en avveining mellom virksomhetens behov og de ulemper oppsigelsen påfører den enkelte arbeidstaker.

(3) Registrering av et skip i norsk internasjonalt skipsregister (NIS) gir alltid saklig grunn til oppsigelse dersom arbeidsgiver ikke har annet passende arbeid å tilby arbeidstaker.

(4) Overdragelse av en samlet virksomhet er ikke i seg selv saklig grunn for oppsigelse fra tidligere eller ny arbeidsgiver. Ved oppsigelse fra ny arbeidsgivers side skal det ved vurderingen av om oppsigelsen er saklig legges vekt på om begrunnelsen også ville kunne anses saklig om overdragelsen ikke hadde funnet sted.

§ 5-7 Oppsigelsesvern ved sykdom eller skade

(1) En arbeidstaker som er helt eller delvis borte fra arbeidet på grunn av sykdom eller skade, kan ikke av denne grunn sies opp i de første 12 månedene etter at arbeidsuførheten inntrådte.

(2) Oppsigelse som finner sted innenfor det tidsrom arbeidstakeren er vernet mot oppsigelse etter denne para-

graf, skal anses å ha sin grunn i arbeidsuførheten, dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig.

(3) En arbeidstaker som vil påberope seg oppsigelsesvern etter denne paragraf, må innen rimelig tid gi varsel om grunnen til fraværet. Om arbeidsgiver krever det, må det samlede fraværet bekreftes ved legeattest.

§ 5-8 Oppsigelsesvern ved svangerskap og etter fødsel eller adopsjon

(1) Arbeidstaker som er gravid, kan ikke av den grunn sies opp. Oppsigelse som finner sted mens arbeidstaker er gravid, skal anses å ha sin grunn i dette forholdet dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig. Graviditeten må dokumenteres ved legeattest dersom arbeidsgiver krever det.

(2) Arbeidstaker som har permisjon etter §§ 7-2 til 7-6, kan ikke sies opp av disse grunner. Er arbeidstaker lovlig oppsagt til fratreden i permisjonstiden, er oppsigelsen gyldig, men oppsigelsestiden legges til permisjonstiden.

§ 5-9 Oppsigelsesvern ved militærtjeneste mv.

(1) Arbeidstaker kan ikke sies opp på grunn av permisjon etter § 7-11.

(2) Oppsigelse som finner sted umiddelbart før eller innenfor det tidsrom arbeidstaker er vernet mot oppsigelse etter denne paragraf, skal anses å ha sin grunn i dette forhold, dersom ikke noe annet gjøres overveiende sannsynlig.

§ 5-10 Rett til å fortsette i stillingen

(1) Ved tvist om et arbeidsforhold lovlig er brakt til opphør etter reglene i § 5-6, kan arbeidstakeren fortsette i stillingen så lenge forhandlinger pågår etter § 6-1.

(2) Har arbeidstakeren reist søksmål innen de frister som følger av § 6-2, kan retten etter krav fra arbeidstakeren bestemme at vedkommende skal fortsette i stillingen under sakens behandling dersom den finner det klart urimelig at arbeidsforholdet ikke opprettholdes i dette tidsrommet.

§ 5-11 Virkninger av usaklig oppsigelse

(1) Finner retten at oppsigelsen er i strid med §§ 5-5 til 5-9, skal oppsigelsen kjennes ugyldig dersom arbeidstakeren krever det. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter.

(2) Arbeidstaker kan kreve erstatning dersom oppsigelsen er i strid med §§ 5-5 til 5-9. Erstatningen fastsettes til det beløp som retten finner rimelig under hensyn til det økonomiske tap, arbeidsgivers og arbeidstakers forhold og omstendighetene for øvrig.

§ 5-12 Opphør av arbeidsforhold grunnet alder

(1) Arbeidsforholdet kan bringes til opphør når arbeidstaker fyller 70 år. Lavere aldersgrense kan følge av annet grunnlag når grensen er saklig begrunnet og ikke uforholdsmessig inngripende, jf. § 10-3 annet ledd.

(2) Arbeidstaker har krav på skriftlig varsel om tidspunktet for fratreden. Fratreden kan tidligst kreves seks

måneder etter den første dag i måneden etter at varslet er kommet frem til arbeidstaker.

(3) Før varsel gis skal arbeidsgiver så langt det er mulig innkalle arbeidstaker til en samtale, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det.

(4) Arbeidstaker som ønsker å fratre, har en tilsvarende varslingsfrist på en måned, likevel slik at kravet til skriftlighet ikke gjelder.

(5) Departementet kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 5-13 *Suspensjon*

(1) Er det grunn til å anta at arbeidstakeren har gjort seg skyldig i forhold som kan medføre avskjed etter § 5-14 og virksomhetens behov tilsier det, kan arbeidsgiver pålegge arbeidstakeren å fratre arbeidsforholdet mens saken undersøkes.

(2) Suspensjonen skal straks oppheves dersom vilkårene etter første ledd ikke lenger er til stede. Suspensjon utover tre måneder må være begrunnet i forholdets særlige art.

(3) Frem til suspensjonen opphører, beholder arbeidstakeren sin lønn.

(4) Bestemmelsene i §§ 5-1 første ledd, 5-3 og 5-11 gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 5-14 *Avskjed*

(1) En arbeidstaker kan gis avskjed med påbud om øyeblikkelig fratreden dersom vedkommende har gjort seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen.

(2) Ved avskjed gjelder §§ 5-1 første ledd og 5-3 tilsvarende.

(3) Er avskjeden urettmessig, skal retten kjenne den ugyldig dersom arbeidstakeren krever det. I særlige tilfeller kan retten likevel, etter påstand fra arbeidsgiver, bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre dersom den etter avveining av partenes interesser finner at det vil være åpenbart urimelig at arbeidsforholdet fortsetter. Retten kan også bestemme at arbeidsforholdet skal opphøre når den finner at vilkårene for saklig oppsigelse er til stede.

(4) Arbeidstakeren kan kreve erstatning dersom avskjeden er urettmessig. Erstatningen fastsettes i samsvar med § 5-11 annet ledd.

§ 5-15 *Fratredelseshavn ved arbeidsforholdets opphør*

(1) Dersom oppsigelsesfristen utløper eller en midlertidig ansettelse opphører mens skipet er i sjøen, gjelder arbeidsforholdet til skipet kommer i havn.

(2) Arbeidsforholdet opphører ikke i havner som bare anløpes for å bunkre, bringe i land syke og skadede og heller ikke ved andre uforutsette, kortvarige anløp av hensyn til de ombordværendes, skipets eller lastens sikkerhet.

§ 5-16 *Attest*

(1) En arbeidstaker som fratrer etter lovlig oppsigelse har krav på skriftlig attest fra arbeidsgiver. Attesten skal inneholde opplysninger om arbeidstakers navn, fødsels-

dato, hva arbeidet har bestått i og om arbeidsforholdets varighet.

(2) Bestemmelsen i første ledd begrenser ikke arbeidstakerens rett til å kreve en mer utførlig attest i arbeidsforhold hvor dette er sedvane og ikke annet er fastsatt i tariffavtale.

(3) En arbeidstaker som er gitt avskjed har også krav på attest, men arbeidsgiveren kan uten nærmere angivelse av grunnen opplyse i attesten at arbeidstakeren er gitt avskjed.

Kapittel 6 Tvister om arbeidsforhold

§ 6-1 *Rett til å kreve forhandlinger*

(1) En arbeidstaker kan kreve forhandlinger med arbeidsgiver dersom det gjøres gjeldende at:

- en oppsigelse eller avskjed er ulovlig,
- lovens regler om fortrinnsrett er brutt,
- en midlertidig ansettelse eller suspensjon er ulovlig,
- forhold nevnt i bokstav a til c gir rett til å kreve erstatning,
- en nektelse av permisjon er ulovlig.

(2) Krav om forhandlinger må fremsettes skriftlig til arbeidsgiver innen to uker fra:

- oppsigelsen eller avskjeden fant sted,
- arbeidsgiver avsto krav fra arbeidstaker om fortrinnsrett til ny stilling eller permisjon,
- arbeidstaker fratradte ved tvist om det har foreligget ulovlig midlertidig ansettelse,
- suspensjonens opphørstidspunkt.

(3) Arbeidsgiver skal sørge for at forhandlingsmøte blir holdt snarest mulig og senest innen to uker etter at kravet er mottatt.

(4) Arbeidsgiver kan kreve forhandlinger med arbeidstaker dersom arbeidstaker reiser søksmål eller underretter arbeidsgiver om at søksmål vil bli reist uten at forhandlinger har vært holdt. Krav om forhandlinger må fremsettes skriftlig så snart som mulig og senest to uker etter at arbeidsgiver er underrettet om at søksmål er eller vil bli reist. Arbeidsgiver skal sørge for at forhandlingsmøte blir holdt. Er søksmål reist, skal arbeidsgiver skriftlig underrette retten om at forhandlinger vil bli holdt. Arbeidstaker plikter å møte til forhandlingene.

(5) Arbeidstaker og arbeidsgiver har rett til å la seg bistå av rådgiver under forhandlingene. De skal være sluttført senest to uker etter datoen for det første forhandlingsmøtet, med mindre det er enighet om å fortsette. Det skal settes opp protokoll, som skal underskrives av partene og deres rådgivere.

(6) Departement kan gi forskrifter om forhandlinger, herunder om:

- forhandlingssted,
- utgiftsdekning for arbeidstaker til reise og opphold,
- forhandlinger ved norsk utenriksstasjon,
- protokollformular.

§ 6-2 *Søksmålsfrister*

(1) Med mindre partene i den enkelte sak er enige om en lengre frist, er søksmålsfristen åtte uker ved:

- tvist om oppsigelse og avskjed,

- b. brudd på lovens regler om fortrinnsrett,
- c. tvist om det har foreligget ulovlig midlertidig ansettelse eller suspensjon.

(2) Krever arbeidstakeren bare erstatning, er søksmålsfristen seks måneder.

(3) Søksmålsfristen regnes fra forhandlingenes avslutning. Er forhandlinger ikke holdt, regnes fristen fra de tidspunktene som fremgår av § 6-1 annet ledd.

(4) Det er ingen søksmålsfrist ved oppsigelse eller avskjed dersom formkravene i § 5-3 første, annet og tredje ledd ikke er oppfylt.

(5) Retten kan bestemme at arbeidsforholdet skal fortsette etter § 5-10, dersom søksmål med krav om dette reises innen åtte uker fra tidspunktet for arbeidstakers fratreden eller fra forhandlingenes avslutning.

§ 6-3 Fristforlengelse og oppfriskning

(1) Ved tvist om en oppsigelses rettmessighet ved fravær som omhandlet i § 5-7 løper fristene for å kreve forhandling eller gå til søksmål fra det tidspunkt forbudet mot oppsigelse etter § 5-7 første ledd opphører.

(2) Ved oppsigelse under fravær på grunn av barns eller barnepassers sykdom etter § 7-8 eller fravær på grunn av pleie av nære pårørende etter § 7-9, forlenges fristen for å kreve forhandlinger eller gå til søksmål med det antall dager arbeidstaker var fraværende etter at oppsigelsen fant sted.

(3) Oppfriskning av søksmålsfristene kan kreves etter bestemmelsene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

§ 6-4 Tvister i Norge om arbeidsforhold

(1) I forbindelse med søksmål om rettigheter og plikter etter denne lov kan retten også behandle krav om oppgjør av lønn og feriepenger. Det samme gjelder andre krav som står i sammenheng med eller kommer i stedet for det kravet søksmålet gjelder, dersom det ikke vil være til vesentlig ulempe for behandlingen av saken. Rettens avgjørelse etter forrige punktum kan ikke angripes.

(2) Mekling i forliksråd finner ikke sted for krav som er gjenstand for forhandlinger etter § 6-1 eller krav som nevnt i denne paragrafs første ledd.

(3) Ved søksmål som omfattes av § 6-2 første og annet ledd, skal retten påskynde saken mest mulig og om nødvendig beramme den utenom tur.

(4) Under hovedforhandling og under ankeforhandling i lagmannsrett settes retten med to meddommere oppnevnt etter forslag fra partene. Foreligger ikke forslag innen den frist dommeren har bestemt, eller blir flere saksøkere eller saksøkte ikke enige om noe felles forslag, kan dommeren oppnevne meddommere etter domstolloven § 94.

(5) Retten kan likevel settes uten meddommere, dersom partene og retten er enig i at meddommere er unødvendig.

§ 6-5 Tvister i utlandet om arbeidsforhold

(1) Tvist om arbeidsforholdet mellom arbeidstaker og arbeidsgiver eller mellom arbeidstaker og rederiet mens skipet er i utlandet må ikke bringes inn for utenlandsk myndighet.

(2) Tvist etter første ledd kan forelegges norsk utenriks-

tjenestemann. Utenriks-tjenestemannen avgjør saken etter å ha innhentet partenes forklaringer. Avgjørelsen kan innen seks måneder bringes inn for retten i Norge. I tvist om avskjed eller oppsigelse kan utenriks-tjenestemannen ikke avgjøre saken, men kan forberede og lede forhandlinger etter § 6-1.

(3) Departementet kan gi forskrifter om behandling av tvister etter annet ledd.

Kapittel 7 Rett til permisjon

§ 7-1 Svangerskapskontroll

Arbeidstaker som er gravid, har rett til fri fra arbeidet med lønn i forbindelse med svangerskapskontroll, dersom slik kontroll ikke med rimelighet kan finne sted utenfor arbeidstiden. Fraværet skal arrangeres slik at det ikke er til vesentlig ulempe for skipets drift.

§ 7-2 Svangerskapspermisjon

Arbeidstaker som er gravid, har rett til permisjon når svangerskapet har vart i seks måneder.

§ 7-3 Omsorgspermisjon

(1) Faren har i forbindelse med fødselen rett til to ukers permisjon for å bistå moren. Bor foreldrene ikke sammen, kan retten til permisjon utøves av en annen som bistår moren.

(2) Adoptivforeldre og fosterforeldre har rett til to ukers permisjon i forbindelse med at omsorgen for barnet overtas. Dette gjelder ikke ved stebarnsadoptsjon eller hvis barnet er over 15 år.

§ 7-4 Fødselspermisjon

Etter fødselen skal moren ha permisjon de første seks ukene, med mindre hun fremlegger legeattest om at det er bedre for henne å komme i arbeid.

§ 7-5 Foreldrepermisjon

(1) Foreldre har rett til permisjon etter at barnet er født i til sammen 12 måneder, medregnet permisjon etter reglene i §§ 7-2 og 7-4. Foreldrene har uansett rett til permisjon i det tidsrom det ytes foreldrepenger fra folketrygden.

(2) Hver av foreldrene har i tillegg til permisjon etter første ledd rett til 12 måneder permisjon, som må tas ut umiddelbart etter foreldrenes permisjon etter første ledd. Arbeidstaker som har delvis permisjon etter § 7-6 har likevel ikke rett til permisjon etter dette leddet.

(3) Rett til permisjon etter første ledd kan utøves av en annen som har omsorg for barnet, dersom ikke begge foreldrene har omsorg for barnet. Arbeidstaker som er alene om omsorgen for barnet har rett til to års permisjon etter annet ledd.

(4) Adoptivforeldre og fosterforeldre har rett til permisjon etter reglene i denne paragraf når omsorgen for barnet overtas. Det samme gjelder arbeidstaker som har eller får tildelt foreldreansvar når den andre av foreldrene dør, og som har hatt mindre enn vanlig samvær med barnet. Retten til permisjon gjelder ikke ved stebarnsadoptsjon eller hvis barnet er over 15 år.

§ 7-6 *Delvis permisjon*

(1) Permisjon etter §§ 7-2, 7-4 og 7-5 første ledd kan tas ut som delvis permisjon.

(2) Delvis permisjon baseres på skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Arbeidstakers ønske om hvordan uttaket av permisjon skal gjennomføres, skal oppfylles med mindre dette medfører vesentlige ulemper for arbeidsgiver. Arbeidstaker har rett til å la seg bistå av en tilfittesvalgt eller annen representant. Avtale om delvis permisjon kan endres eller opphøre når særlige grunner gjør det nødvendig.

(3) Delvis permisjon må tas ut innenfor en tidsramme på tre år.

§ 7-7 *Varslingsplikt*

Permisjon etter §§ 7-2 til 7-6 skal varsles arbeidsgiver snarest mulig og senest en uke i forveien ved fravær utover to uker, senest fire uker i forveien ved fravær utover 12 uker og senest 12 uker i forveien ved fravær utover et år. Oversittelse av fristene medfører ikke at arbeidstaker må utsette permisjonen, dersom permisjon er nødvendig på grunn av forhold som arbeidstaker ikke hadde kjennskap til ved fristens utløp.

§ 7-8 *Barns og barnepassers sykdom*

(1) Arbeidstaker som har omsorg for barn, har rett til permisjon ved barnets sykdom og tilhørende legeundersøkelse og ved sykdom eller tilsvarende permisjon hos den person som har det daglige tilsynet med barnet.

(2) Arbeidstaker som har omsorg for barn, har også rett til permisjon i forbindelse med barnets opphold ved helseinstitusjon eller etter utskrivning, og ellers når barnet har nedsatt funksjonsevne eller sykdom eller skade som er svært alvorlig eller langvarig.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd kan fravikes i tariffavtale for skip i utenriksfart registrert i norsk ordinært skipsregister (NOR).

(4) Departementet kan gi forskrift om slik permisjon, herunder om omfanget av permisjonen og for hvilke barn retten til permisjon gjelder.

§ 7-9 *Omsorg for og pleie av nære pårørende*

(1) En arbeidstaker som pleier nære pårørende i hjemmet i livets slutfase, har rett til permisjon. Arbeidstakeren har også rett til permisjon for nødvendig omsorg for nære pårørende.

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes i tariffavtale for skip i utenriksfart registrert i norsk ordinært skipsregister (NOR).

(3) Departementet kan gi forskrift om slik permisjon, herunder om:

- hvilke personer som skal anses som nære pårørende,
- omfanget av permisjonen,
- dokumentasjon av nødvendig omsorg,
- varslingsplikt.

§ 7-10 *Utdanningspermisjon*

(1) Arbeidstaker som har vært i arbeidslivet i minst tre år og som har vært ansatt hos arbeidsgiver de siste to årene,

har rett til hel eller delvis permisjon i inntil tre år for å delta i organisert utdanningstilbud.

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes i tariffavtale for skip i utenriksfart registrert i norsk ordinært skipsregister (NOR).

(3) Departementet kan gi forskrift om utdanningspermisjon, herunder om:

- krav til utdanningstilbudets innhold,
- forhold hos arbeidsgiver som gir rett til å nekte permisjon,
- rett til ny utdanningspermisjon,
- varsel til arbeidsgiver om bruk av retten til permisjon,
- varsel fra arbeidsgiver om at vilkårene for permisjon ikke anses oppfylt,
- unntak fra retten til permisjon for visse arbeidsgivere.

§ 7-11 *Militærtjeneste mv.*

(1) En arbeidstaker har rett til permisjon ved pliktig eller frivillig militærtjeneste eller lignende allmenn verne-tjeneste. Det samme gjelder ved frivillig tjenestegjøring av til sammen 24 måneders varighet i styrker organisert av norske myndigheter for deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner, hvis arbeidstaker snarest mulig etter å ha inngått bindende avtale om tjenestegjøring i slike styrker varsler arbeidsgiver om dette.

(2) En arbeidstaker som ønsker å fortsette i stillingen etter tjenestegjøringen, skal varsle arbeidsgiver før tjenesten begynner. Arbeidsgiveren plikter ikke å ta arbeidstakeren tilbake i arbeid før en måned etter mottak av varsel om fra hvilken dag arbeidstakeren kan gjenoppta arbeidet.

§ 7-12 *Offentlige verv*

(1) En arbeidstaker har rett til permisjon i det omfang det er nødvendig for å oppfylle lovbestemt møteplikt i offentlige organer.

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes i tariffavtale for skip i utenriksfart registrert i norsk ordinært skipsregister (NOR).

Kapittel 8 Rederiets og skipsførerens omsorgsplikter

§ 8-1 *Omsorgsplikt ved sykdom og skade*

(1) Rederiet skal sørge for forsvarlig sykepleie, herunder legehjelp, legemidler og underhold, om bord eller i land, dersom den som har sitt arbeid om bord er blitt syk eller er kommet til skade. Vedkommende skal så vidt mulig undersøkes av lege, dersom det er grunn til å tro at sykdommen eller skaden innebærer fare for vedkommende selv eller andre om bord. Må det anses påkrevet, skal vedkommende bringes i land.

(2) Rederiets plikt til å sørge for sykepleie varer så lenge vedkommende er i tjeneste om bord. Er vedkommende fortsatt syk eller skadet ved fratreden, gjelder det samme i inntil 16 uker etter fratreden, med mindre vedkommende er medlem av folketrygden eller en tilsvarende offentlig trygdeordning i sitt hjemland som overtar forpleiningsplikten.

(3) Rederiet skal sørge for at omsorgen overtas av norsk utenrikstjenestemann, dersom den som har sitt arbeid om

bord blir etterlatt i utlandet på grunn av skade eller sykdom. Er dette ikke praktisk mulig, skal rederiet sørge for at det på annen måte skaffes forsvarlig pleie, og underrette de nærmeste pårørende dersom vedkommende ber om det.

(4) Skipsføreren skal medvirke til gjennomføringen av omsorgsplikten etter denne paragraf.

(5) Departementet kan gi forskrifter om det nærmere innhold og omfang av omsorgsplikten etter denne paragraf.

§ 8-2 Omsorgsplikt ved dødsfall og begravelse

(1) Rederiet skal sørge for underretning til nærmeste pårørende og for begravelse eller hjemsendelse av båren, dersom den som har sitt arbeid om bord dør mens vedkommende:

- a. er i tjeneste om bord,
- b. har rett til sykepleie etter § 8-1,
- c. er under reise for rederiets eller arbeidsgiverens regning.

(2) Skipsføreren skal medvirke til gjennomføringen av omsorgsplikten etter denne paragraf.

§ 8-3 Omkostningsdekning

Omkostninger som rederiet eller skipsføreren pådrar seg ved gjennomføring av sine plikter etter §§ 8-1 og 8-2, kan rederiet kreve dekket av arbeidsgiver. Arbeidsgiver kan kreve dekning av omkostningene hos folketrygden eller hos tilsvarende offentlig ordning i arbeidstakers hjemland, så langt dette følger av de relevante reglene.

§ 8-4 Erstatning for eiendeler

(1) Går eiendeler som tilhører den som har sitt arbeid om bord tapt eller blir skadet, er rederiet erstatningsansvarlig. Dette gjelder likevel ikke for gjenstander som vedkommende bærer på seg. Ansvarer kan lempes under hensyn til vedkommendes eget forhold og omstendighetene for øvrig.

(2) Departementet kan gi utfyllende bestemmelser til første ledd.

§ 8-5 Eiendeler som etterlates om bord

(1) Rederiet skal sørge for å ta vare på og eventuelt ettersende eiendeler som den som har sitt arbeid om bord, etterlater når vedkommende forlater skipet ved arbeidsforholdets opphør eller på et annet tidspunkt.

(2) Ting som ikke tåler oppbevaring eller forsendelse, eller som ikke kan oppbevares uten vesentlig omkostning eller ulempe, kan rederiet la selge. Tilsvarende gjelder dersom den som har sitt arbeid om bord, ikke innen ett år etter at vedkommende forlot skipet har fremmet krav om å få eiendelene utlevert.

(3) Skipsføreren skal medvirke til gjennomføringen av omsorgsplikten etter denne paragrafen.

Kapittel 9 Skipstjenesten

§ 9-1 Kontrolltiltak

(1) Rederiet kan bare iverksette kontrolltiltak overfor den som har sitt arbeid om bord, når tiltaket har saklig

grunn i arbeidsforholdet og det ikke innebærer en uforholdsmessig belastning for arbeidstaker.

(2) Rederiet plikter så tidlig som mulig å drøfte behov, utforming, gjennomføring og vesentlig endring av kontrolltiltak i virksomheten med de tillitsvalgte.

(3) Personopplysningsloven gjelder for rederiets behandling av opplysninger om arbeidstakere i forbindelse med kontrolltiltak, med mindre annet er fastsatt i denne eller annen lov.

(4) Departementet kan gi nærmere forskrifter til bestemmelsen, herunder om kravene til informasjon om kontrolltiltak og om jevnlig evaluering av slike tiltak.

§ 9-2 Rett til å ta med eiendeler om bord

(1) Den som har sitt arbeid om bord, kan i rimelig omfang ta med seg ting til personlig bruk. Vedkommende må ikke bringe om bord narkotika eller andre farlige giftstoffer, eller ta med våpen eller ammunisjon uten tillatelse fra skipsføreren.

(2) Ved mistanke om at noe ulovlig er brakt om bord, kan mulige tilholdssteder undersøkes i nærvær av vedkommende.

§ 9-3 Skipsførerenes plikter ved alvorlige forbrytelser om bord

(1) Dersom skipet ikke er i norsk havn, skal skipsføreren ved alvorlig straffbar handling om bord, snarest mulig foreta undersøkelse, sikre bevis og ta opp forklaring. Dette gjelder likevel ikke hvis handlingen er begått på et fremmed lands territorium og etterforskes av stedets myndigheter.

(2) Inntil relevante myndigheter kan ta seg av saken, kan skipsføreren iverksette tiltak og anvende maktmidler som er nødvendige og forholdsmessige for å sikre kontroll med den som har begått handlingen.

(3) Departementet kan gi forskrift om tiltak og maktmidler etter første og annet ledd.

§ 9-4 Rett til å gå i land i fritiden

Den som har sitt arbeid om bord, har rett til å gå i land i sin fritid under skipets opphold i havn. Dette gjelder likevel ikke dersom skipets forhold gjør det nødvendig at vedkommende blir om bord. I så fall har vedkommende krav på passende godtgjøring.

§ 9-5 Rett til å fratse

(1) Den som har sitt arbeid om bord, har rett til å fratse dersom:

- a. skipet ikke oppfyller krav i skipssikkerhetsloven eller i forskrift fastsatt i medhold av loven til teknisk, operativ og personlig sikkerhet, og manglene klart utgjør en fare for skipet eller for de som har sitt arbeid om bord,
- b. rederiet unnlater å etterkomme krav om besiktelse i henhold til skipssikkerhetsloven § 43 femte ledd bokstav c og forskrifter fastsatt i medhold av den bestemmelsen,
- c. skipet mister retten til å føre norsk flagg,
- d. det foreligger krig eller krigslignende forhold i farvann

- der skipet skal seile eller i havn som skipet er bestemt for,
- e. det i havn som skipet er bestemt for, foreligger en epidemisk sykdom med omfattende utbredelse, eller betydelige helseskadelige miljøforurensninger,
- f. vedkommende er ansatt for en bestemt reise, og reisen blir vesentlig endret.

(2) Fratreden kan skje før avreise fra havn eller i første havn skipet anløper etter at vedkommende ble kjent med forholdet.

§ 9-6 Bestemmelser som skal være tilgjengelige

(1) Rederiet skal sørge for at denne lov, skipssikkerhetsloven og relevante internasjonale konvensjoner er tilgjengelige om bord, sammen med tilhørende forskrifter.

(2) Kopi av arbeidstakers arbeidsavtale og av tariffavtale som utgjør en del av arbeidsavtalen, skal likeledes være tilgjengelige om bord. Det samme gjelder kopi av kontrakt for andre som har sitt arbeid om bord.

§ 9-7 Rett til å fremsette klage

(1) Den som har sitt arbeid om bord, har rett til å klage til rederiet på forhold vedrørende skipstjenesten og arbeidsforholdet for øvrig. Er rederiet ikke vedkommendes arbeidsgiver, skal rederiet i nødvendig utstrekning konsultere arbeidsgiver og kan eventuelt overlate til denne å behandle og avgjøre klagen i første omgang.

(2) Rederiet skal sørge for at klager blir tilstrekkelig undersøkt, og skal etablere prosedyrer for rettferdig, effektiv og rask behandling av klager.

(3) Gjengjeldelse mot den som fremsetter klage i svar med etablerte prosedyrer, er forbudt. For øvrig gjelder § 2-7 tilsvarende.

(4) Departementet kan gi forskrift om klage til rederiet, herunder om:

- behandling og avgjørelse av klagen om bord på skipet,
- prosedyrer for klagebehandling i rederiet.

(5) Den som har sitt arbeid om bord, kan også klage til tilsynsmyndigheten på forhold som angitt i første ledd. Departementet kan gi forskrift om slik klage, herunder om:

- hvem klage kan fremsettes overfor,
- klagen først skal behandles av rederiet,
- hvilke klager tilsynsmyndigheten kan behandle og avgjøre,
- saksbehandlingen for øvrig,
- vedtak fra tilsynsmyndigheten kan påklages videre,
- klage fra arbeidstaker på utenlandsk skip.

Kapittel 10 Vern mot diskriminering

§ 10-1 Forbud mot diskriminering

(1) Direkte og indirekte diskriminering på grunn av politisk syn, medlemskap i arbeidstakerorganisasjon eller alder er forbudt.

(2) Trakassering og instruks om å diskriminere personer av grunner nevnt i første ledd, anses som diskriminering.

(3) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder tilsvaren-

de ved diskriminering av arbeidstaker som arbeider deltid eller er midlertidig ansatt.

(4) Ved diskriminering på grunn av kjønn gjelder likestillingsloven.

(5) Ved diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn gjelder diskrimineringsloven om etnisitet.

(6) Ved diskriminering på grunn av nedsatt funksjons- evne gjelder diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

(7) Ved diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk gjelder diskrimineringsloven om seksuell orientering.

§ 10-2 Hva kapitlet omfatter

(1) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder alle sider ved arbeidsforholdet, herunder:

- utlysning av stilling, ansettelse, omplassering og forfremmelse,
- opplæring og annen kompetanseutvikling,
- lønns- og arbeidsvilkår,
- opphør.

(2) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder tilsvarende for rederiets valg og behandling av personer som har sitt arbeid om bord.

(3) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder tilsvarende for innmelding i og deltakelse i en arbeidstaker-, arbeidsgiver- eller yrkesorganisasjon. Dette gjelder også for fordeler som slike organisasjoner gir sine medlemmer.

(4) Bestemmelsene i dette kapittel får ikke anvendelse ved forskjellsbehandling som skyldes medlemskap i arbeidstakerorganisasjon for så vidt gjelder lønns- og arbeidsvilkår i tariffavtaler.

§ 10-3 Unntak fra forbudet mot diskriminering

(1) Forskjellsbehandling som har et saklig formål, ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles og som er nødvendig for utøvelse av arbeid eller yrke, anses ikke som diskriminering etter loven her.

(2) Forskjellsbehandling som er nødvendig for å oppnå et saklig formål og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles, er ikke i strid med forbudet mot indirekte diskriminering, diskriminering på grunn av alder eller diskriminering av arbeidstaker som arbeider deltid eller er midlertidig ansatt.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om rekkevidden av unntaket fra forbudet mot aldersdiskriminering i annet ledd.

§ 10-4 Innhenting av opplysninger ved ansettelse

(1) Arbeidsgiver må ikke i utlysning etter nye arbeidstakere eller på annen måte be om at søkerne skal gi opplysninger om hvordan de stiller seg til politiske, religiøse eller kulturelle spørsmål eller om de er medlemmer av arbeidstakerorganisasjoner. Arbeidsgiver må heller ikke iverksette tiltak for å innhente slike opplysninger på annen måte.

(2) Forbudet i første ledd gjelder ikke dersom innhenting av opplysninger om hvordan søkerne stiller seg til politiske spørsmål eller om de er medlemmer av ar-

beidstakerorganisasjon er begrunnet i stillingens karakter, eller det inngår i formålet for vedkommende virksomhet å fremme bestemte politiske syn og arbeidstakers stilling vil være av betydning for gjennomføringen av formålet. Dersom slike opplysninger vil bli krevet, må dette angis i utlysingen av stillingen.

(3) Arbeidsgiver kan heller ikke innhente opplysninger som angitt i likestillingsloven § 18, diskrimineringsloven om etnisitet § 17 og diskrimineringsloven om seksuell orientering § 16.

§ 10-5 *Positiv særbehandling*

Særbehandling som bidrar til å fremme likebehandling er ikke i strid med bestemmelsene i dette kapittel. Særbehandlingen skal opphøre når formålet med den er oppnådd.

§ 10-6 *Opplysningsplikt*

Arbeidssøker som mener seg forbigått i strid med bestemmelsene i dette kapittel, kan kreve at arbeidsgiver skriftlig opplyser om hvilken utdanning, praksis og andre klart konstaterbare kvalifikasjoner for arbeidet den som ble ansatt har.

§ 10-7 *Forbud mot gjengjeldelse*

Det er forbudt å gjøre bruk av gjengjeldelse overfor arbeidstaker som har fremmet klage eller på annen måte tatt opp sak om brudd på bestemmelsene i dette kapittel, eller som har gitt uttrykk for at slik sak kan bli fremmet. Forbudet gjelder ikke dersom arbeidstaker opptre grovt uaktsomt.

§ 10-8 *Bevisbyrde*

Dersom den som har sitt arbeid om bord eller arbeidssøker fremlegger opplysninger som gir grunn til å tro at det har funnet sted diskriminering i strid med bestemmelse i dette kapittel eller at det er gjort bruk av gjengjeldelse i strid med § 10-7, må arbeidsgiveren eller rederiet sannsynliggjøre at det likevel ikke har funnet sted slik diskriminering eller gjengjeldelse.

§ 10-9 *Virkningene av brudd på diskrimineringsforbudet*

(1) Den som er blitt diskriminert i strid med § 10-1, eller utsatt for gjengjeldelse i strid med § 10-7, kan kreve oppreisning og erstatning uavhengig av om arbeidsgiveren eller rederiet kan bebreides for diskrimineringen. Erstatningen skal dekke økonomisk tap som følge av diskrimineringen. Oppreisning for ikke-økonomisk skade fastsettes til det som er rimelig ut fra skadens omfang og art, partenes forhold og omstendighetene for øvrig.

(2) Bestemmelser i tariffavtaler, arbeidsavtaler, reglementer, vedtekter mv. som er i strid med dette kapittel, er ugyldige.

Kapittel 11 Informasjon og drøfting

§ 11-1 *Plikt til informasjon og drøfting*

(1) I virksomhet som jevnlig sysselsetter minst 50 arbeidstakere, skal arbeidsgiver informere om og drøf-

te spørsmål av betydning for ansettelsesforholdene med arbeidstakernes representanter.

(2) Bestemmelsene i dette kapittel kommer til anvendelse for passasjerskip og for skip i fart på innsjøer og elver.

(3) Departementet kan gi forskrift om beregningen av antall arbeidstakere i virksomheten.

§ 11-2 *Gjennomføring av plikten til informasjon og drøfting*

(1) Plikten til informasjon og drøfting omfatter:

- informasjon om den aktuelle og forventede utvikling av virksomhetens aktiviteter og økonomiske situasjon,
- informasjon og drøfting om den aktuelle og forventede bemanningssituasjonen i virksomheten, inkludert eventuell fare for innskrenkninger og de tiltak arbeidsgiver vurderer i den forbindelse,
- informasjon og drøfting om beslutninger som kan føre til vesentlig endring i arbeidsorganisering eller ansettelsesforhold.

(2) Informasjon etter første ledd bokstav a skal skje på et passende tidspunkt. Informasjon og drøfting etter første ledd bokstav b og c skal skje så tidlig som mulig.

(3) Informasjonen skal gis slik at det er mulig for arbeidstakernes representanter å sette seg inn i saken, foreta en passende undersøkelse, vurdere saken og forberede eventuell drøfting. Drøftingen skal bygge på informasjon fra arbeidsgiver, finne sted på det nivå for ledelse og representasjon som saken tilsier og skje på en måte og med et innhold som er passende. Drøftingen skal gjennomføres slik at det er mulig for arbeidstakernes representanter å møte arbeidsgiveren og få et grunnlagt svar på uttalelser de måtte avgi. Drøfting etter første ledd bokstav c skal ta sikte på å komme fram til en avtale.

§ 11-3 *Fortrolige opplysninger*

Dersom virksomhetens behov tilsier at bestemte opplysninger ikke bør gis videre, kan rederiet pålegge arbeidstakernes representanter og eventuelle rådgivere taushetsplikt. Arbeidsgiver kan i særlige tilfeller unnlate å gi informasjon eller gjennomføre drøfting dersom det på det aktuelle tidspunktet åpenbart vil være til betydelig skade for virksomheten at opplysningene blir kjent.

§ 11-4 *Fravik*

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder så langt ikke annet følger av tariffavtale eller annen lovgivning.

Kapittel 12 Tilsyn og sanksjoner

§ 12-1 *Tilsyn og sertifisering*

(1) Det føres tilsyn med loven etter bestemmelsene i tredje ledd.

(2) Kongen fastsetter hvem som skal ha tilsynsmyndighet etter loven.

(3) For tilsyn og sertifisering gjelder det som er bestemt i skipssikkerhetsloven §§ 13, 41 annet og tredje ledd, 43 til 46 og 48.

§ 12-2 Forvaltningstiltak

For forvaltningstiltak gjelder det som er bestemt i skipssikkerhetsloven §§ 49 til 52.

§ 12-3 Overtredelsesgebyr

(1) Dersom noen som har handlet på vegne av arbeidsgiveren, har overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 3-1, 3-3, 3-4 fjerde ledd, 3-9, 4-2, 4-3 tredje ledd, 5-16, kapittel 7 eller kapittel 11, jf. § 2-2 første ledd, kan tilsynsmyndigheten ilegge arbeidsgiveren overtredelsesgebyr.

(2) Dersom noen som har handlet på vegne av rederiet, har overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 9-1 annet ledd eller 9-7, jf. § 2-4 annet ledd, eller en bestemmelse gitt i eller i medhold av noen av bestemmelsene som nevnt i første ledd, jf. § 2-4 første ledd, kan tilsynsmyndigheten ilegge rederiet overtredelsesgebyr.

(3) Overtredelsesgebyr etter første og annet ledd kan ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.

(4) Ved avgjørelsen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr og ved utmåling av gebyret skal det særlig legges vekt på:

- hvor alvorlig overtredelsen er,
- om overtredelsen kunne ha vært forebygget gjennom interne systemer eller ved instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak,
- om overtredelsen er begått for å fremme arbeidsgiverens eller rederiets interesser,
- om arbeidsgiveren eller rederiet har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- om det foreligger gjentakelse,
- arbeidsgiverens eller rederiets økonomiske evne.

(5) Skipssikkerhetsloven §§ 55 fjerde ledd og 57 gjelder tilsvarende.

(6) Departementet kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 12-4 Straff

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som på vegne av arbeidsgiveren eller rederiet forsettlig eller grovt uaktsomt lar en arbeidstaker være ansatt på vesentlig andre vilkår enn de som fremgår av loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller tariffavtale som gjelder for arbeidstakeren. Ved vurderingen av om en overtredelse av første punktum er vesentlig, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld.

Kapittel 13 Øvrige bestemmelser

§ 13-1 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.

§ 13-2 Endringer i andre lover

Fra det tidspunkt loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

- I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn skal § 1 annet ledd bokstav b lyde:
- Skip under 100 tonnasjeenheter/register tonn brutto som er innført i norsk skipsregister, dersom rederiet

samtidig disponerer større skip som går inn under bokstav a, og arbeidstakerne om bord er fast ansatt i rederiet etter bestemmelser i *skipsarbeidsloven* med rett og plikt til å tjenestegjøre på samtlige av rederiets skip,

- I lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd skal § 2 første ledd bokstav e tredje punktum lyde:

Likeledes har rederen rett til å få godtgjort av arbeids- og velferdsetaten utlegg til begravelse etter reglene i folketrygdloven dersom han etter *skipsarbeidsloven* § 8-2 første ledd har måttet bekoste begravelsen.

- Sjømannslov 30. mai 1975 nr. 18 oppheves.

- I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister § 8 gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i *skipsarbeidsloven* §§ 3-1 fjerde ledd, §§ 3-3 til 3-8, § 4-2 tredje ledd, § 4-6 første ledd bokstav a, § 5-1 annet ledd, § 5-2 første ledd annet punktum, annet og tredje ledd, § 5-3 annet og tredje ledd bokstav a til d, § 5-4, § 5-6 annet og fjerde ledd, § 5-7, § 5-9, §§ 5-10 og 5-12, §§ 6-1 til 6-3, §§ 7-2 og 7-3, §§ 7-5 til 7-12, § 8-4 og kapittel 11 kan fravikes i tariffavtale.

§ 12 annet ledd bokstav d skal lyde:

- plikten til å stille garanti eller tegne slik forsikring som nevnt i § 4-7 i *skipsarbeidsloven* er overtrådt.

- I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten skal § 408 annet ledd annet punktum lyde:

Om opptak av forklaring gjelder *skipsarbeidsloven* § 9-3 første ledd tilsvarende for passasjerer.

- I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 8-24 tredje ledd bokstav c lyde:

- permisjon etter *skipsarbeidsloven* §§ 7-2 til 7-5, 7-8 og 7-9, eller

- I lov 10. juni 2005 nr. 40 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda skal § 1 annet ledd nr. 10 lyde:

10 *Skipsarbeidsloven* kapittel 10, med unntak av §§ 10-1 tredje ledd og 10-9.

- I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Lovens formål*

Loven skal trygge liv og helse, miljø og materielle verdier ved å legge til rette for god skipssikkerhet og sikkerhetsstyring, herunder hindre forurensning fra skip, sikre *et fullt forsvarlig arbeidsmiljø* og trygge arbeidsforhold om bord på skipet, samt et godt og tidsmessig tilsyn.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel 4 Arbeidsmiljø og personlig sikkerhet

§ 21 første ledd skal lyde:

Et skip skal ha nødvendige innretninger og utstyr og det skal treffes slike sikkerhetstiltak og andre forholdsregler som er nødvendige for å unngå eller redusere fare for

liv og helse og sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for dem som har sitt arbeid om bord.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Tilrettelegging og utføring av arbeidet om bord*

Arbeidet om bord skal tilrettelegges og utføres slik at hensynet til liv, helse og arbeidsmiljø blir ivaretatt på en god og hensiktsmessig måte. Ved tilretteleggingen skal det tas hensyn til den enkeltes forutsetninger for å kunne utføre arbeidet på en måte som er sikkerhetsmessig forsvarlig.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om de kravene som stilles etter første ledd for å unngå eller redusere farer forbundet med arbeidet eller for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, herunder om:

- a) kartlegging av farene og iverksettelse av hensiktsmessige tiltak,
- b) nødvendige tiltak til opplæring og øvelse samt instruksjon av dem som har sitt arbeid om bord,
- c) tilgjengelighet av hensiktsmessig sikkerhets- og verneutstyr,
- d) plikt til å informere og drøfte farer forbundet med arbeidet og sikkerheten med dem som har sitt arbeid om bord,
- e) tilrettelegging av arbeidssituasjonen for dem som har sitt arbeid om bord for å gi mulighet for variasjon, for faglig og personlig utvikling og for selvbestemmelse,
- f) nødvendig informasjon, medvirkning og kompetanseutvikling under omstillingsprosesser,
- g) tiltak for å sikre et godt psykososialt arbeidsmiljø,
- h) plikt til å samarbeide med andre om arbeidsmiljøet om bord,
- i) plikt til å legge forholdene til rette for varsling.

Ny § 22 a skal lyde:

§ 22 a *Sertifikat for arbeids- og levevilkår*

Et skip skal ha sertifikat for arbeids- og levevilkår som dokumentasjon på at skipet på tidspunktet for utstedelsen tilfredsstiller krav til arbeids- og levevilkår fastsatt i eller i medhold av denne lov og skipsarbeidsloven.

Sertifikatet utstedes av tilsynsmyndigheten eller den departementet bestemmer og skal til enhver tid være tilgjengelig om bord. Sertifikatet kan inneholde særskilte vilkår.

Departementet kan gi forskrift om krav til sertifikatet, herunder om:

- a) hvilke skip som skal være utstyrt med sertifikat,
- b) utstedelse, gyldighet og vilkår,
- c) erklæring om samsvar med relevante konvensjoner for skip og fiskefartøyer,
- d) adgang til å fravike kravene i første og annet ledd,
- e) anerkjennelse av utenlandske sertifikater.

§ 25 annet ledd annet punktum oppheves.

Overskriften i § 27 skal lyde:

§ 27 *Legemidler og rett til behandling av syke*

Ny § 28 a skal lyde:

§ 28 a *Arbeidsgiverens plikter etter dette kapitlet*

Er arbeidsgiveren en annen enn rederiet, skal vedkommende medvirke til at skipet har et fullt forsvarlig arbeidsmiljø etter reglene i dette kapittel.

Departementet kan gi nærmere forskrift om kravene som stilles til arbeidsgiveren etter første ledd, herunder om plikt til å samarbeide med andre om arbeidsmiljøet om bord.

§ 29 første ledd bokstav a skal lyde:

- a. arbeidet om bord er tilrettelagt slik at det kan utføres sikkerhetsmessig forsvarlig og at kravene til arbeidsmiljøet ivaretas, jf. § 22 og forskrifter gitt i medhold av bestemmelsen,

§ 29 annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) skipet har nødvendige innretninger og utstyr og at det er truffet nødvendige sikkerhetstiltak og andre forholdsregler for å sikre liv, helse og et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for de som arbeider om bord, jf. § 21 og forskrifter gitt i medhold av bestemmelsen,

§ 30 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) arbeidet om bord tilrettelegges slik at det kan utføres sikkerhetsmessig forsvarlig og at kravene til arbeidsmiljøet ivaretas, jf. § 22 og forskrifter gitt i medhold av bestemmelsen,

§ 41 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift eller inngå avtale om at tilsyn eller tilsynsmyndighet i enkelttilfeller eller på avgrensede områder kan overlates til private eller til utenlandske eller internasjonale myndigheter.

§ 43 skal lyde:

§ 43 *Tilsynet med norske skip*

Det skal føres tilsyn med norske skip, herunder med arbeidsvilkår og arbeidsmiljø for dem som har sitt arbeid om bord.

Departementet kan i forskrift bestemme at tilsyn ikke skal finne sted helt eller delvis, med mindre Norges folkerettslige forpliktelser er til hinder for slikt unntak.

Tilsynet etter første og annet ledd kan omfatte forhold som nevnt i skipsarbeidsloven og i kapittel 3, 4, 5 og 6 i denne loven og skal ha som formål å bringe på det rene om de kravene som fremgår i eller i medhold av disse lovene, er oppfylt.

Rederiet har plikt til å be om tilsyn etter første ledd når dette er nødvendig for å oppfylle krav i eller i medhold av skipsarbeidsloven eller denne lov.

Departementet kan gi forskrifter om tilsynet, herunder om:

- a. hyppighet, innhold og omfang, herunder besiktelse,
- b. den praktiske gjennomføringen, herunder besiktelse,
- c. rett for den som har sitt arbeid om bord til å kreve tilsyn, herunder besiktelse.

§ 44 første ledd skal lyde:

Det kan foretas tilsyn av utenlandske skip, herunder

med arbeidsvilkår og arbeidsmiljø for dem som har sitt arbeid om bord.

§ 45 skal lyde:

§ 45 *Plikt til å medvirke til tilsynet*

Rederiet, arbeidsgiveren, skipsføreren og andre som har sitt arbeid om bord skal medvirke til tilsynet etter dette kapittel, og skal blant annet:

- a. gi alle opplysninger som er nødvendige for utøvelsen av tilsynet,
- b. utlevere skipsbøker, rapporter, tegninger og annet materiale.

Plikt til medvirkning som nevnt i første ledd påhviler også andre, så langt slik medvirkning ikke kommer i strid med deres taushetsplikt i henhold til lov eller avtale.

Tilsynsmyndigheten skal til enhver tid ha adgang til skipet og rederi- og arbeidsgiverkontorer.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om innholdet, omfanget og gjennomføringen av medvirkningen og om tilsynets adgang til skipet og rederi- og arbeidsgiverkontorer.

§ 46 første ledd skal lyde:

Rederiet, arbeidsgiveren og skipsføreren skal yte bistand til utenlandske og internasjonale tilsynsmyndigheter på en slik måte og i et slikt omfang som følger av Norges folkerettslige forpliktelser.

§ 49 skal lyde:

§ 49 *Pålegg om tiltak*

Er krav som følger av lov eller forskrift ikke etterkommet, kan tilsynsmyndigheten pålegge rederiet eller arbeidsgiveren å gjennomføre nødvendige tiltak innen en bestemt frist.

Er pålegg ikke etterkommet innen den fastsatte tidsfristen, kan det iverksettes tiltak som nevnt i § 50 til § 54.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om rederiets og arbeidsgiverens plikt til å gjennomføre tiltak etter første ledd.

§ 50 første ledd første punktum skal lyde:

Hvis rederiet eller eventuelt arbeidsgiveren ikke har etterkommet et pålegg etter § 49 innen den fastsatte fristen, kan tilsynsmyndigheten treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at pålegget blir etterkommet.

§ 50 annet ledd annet punktum skal lyde:

Ved fastsettelse av tvangsmulktens størrelse skal det blant annet legges vekt på viktigheten av rettigheter og hensyn til sikkerhet, miljø og arbeidsmiljø som pålegget skal ivareta og kostnadene med å oppfylle pålegget.

§ 51 første ledd skal lyde:

Hvis rederiet eller arbeidsgiveren ikke etterkommer pålegg etter § 49 eller betaler gebyrer i henhold til § 48 innen den fastsatte tidsfristen, kan tilsynsmyndigheten trekke tilbake relevante sertifikater.

§ 52 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) skipet ikke oppfyller krav i lov eller forskrift til teknisk, operativ eller miljømessig sikkerhet eller til arbeidsmiljø og personlig sikkerhet, og manglene klart utgjør en fare for de interessene som vedkommende krav er satt til å beskytte,
- b) det foreligger alvorlige brudd på bestemmelser i skipsarbeidsloven eller i forskrifter gitt i medhold av den,

Ny § 71 a skal lyde:

§ 71a *Rett til å fremsette klage og vern mot gjengjeldelse*
For rett til å fremsette klage gjelder det som er bestemt i eller i medhold av skipsarbeidsloven § 9-7.

9. I lov 19. desember 2008 nr. 123 om endringer i sjømannsloven oppheves del I og del II.

Presidenten: Det voteres først over komiteens innstilling til kapittel 12 § 12-3.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til kapittel 12 § 12-3 ble bifalt med 57 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.20.55)

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under kapittel 12 samt kapitlene 1-11 og 13.

Votering:

Komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under kapittel 12 samt kapitlene 1-11 og 13 ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 19

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 32 (2012–2013) – Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 20

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 28 (2012–2013) – om unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar – vert å leggje ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 21

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av norsk industris rammevilkår, herunder avskrivningsreglene, og fremme forslag om tiltak som skal sikre at norske bedrifter opprettholder konkurransekraften.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:71 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å styrke norsk industri – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 51 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.30)

Votering i sak nr. 22

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Torgeir Dahl på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 3–5, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 6–12, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre
- forslag nr. 13, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet

Forslagene nr. 1–5 er tatt inn i innstillingen, mens forslagene nr. 6–13 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det voteres først over forslagene nr. 6, 7, 10 og 12, fra Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et ekstra tilleggskriterium i SkatteFunn-ordningen hvor det gis adgang til å utgiftsføre ytterligere 2 mill. kroner utover det som er angitt i § 16-40 annet ledd bokstav a og 4 mill. kroner utover det som er angitt i § 16-40 annet ledd bokstav b for FoU knyttet til klima, miljø og energieffektivisering.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Enovas støtteordninger for bioenergi og biogass.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke bevilgningene til ny teknologi for å fremme 2. generasjons biodrivstoff.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke omsetningspåbudet for biodrivstoff til 10 pst. innen 2020.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 91 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.10)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag om økning i totalvekt på inntil 60 tonn på modulvogntog, også åpne for å øke boggitrykk på vogntog til 20 tonn.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.29)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8, 9 og 11, fra Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke investeringsstøtten til bygging av biogassanlegg, både industrielle anlegg og gårdsanlegg.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forenkle mulighetene

for bygging av biovarmeanlegg som tilleggsnæring på landbrukseiendommer finansiert med egen tømmerkapital.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre avgiftsfritaket for biodiesel.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslagene.

Hans Olav Syversen (KrF) (fra salen): Jeg vil anbefale Kristelig Folkepartis stortingsgruppe å stemme for forslagene.

Presidenten: Da er det altså varslet at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 67 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at begrepet «inngrepssvære naturområder» ikke lenger skal tillegges vekt ved behandling av arealsaker i statlige forvaltningsorganer.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 55 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve boplikten for skogeiendommer.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å åpne for aksjeselskapsmodellen som driftsform i skogbruket.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.01)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en konkret, lang-

siktig målsetting om at modulvogntog med lengde opp til 25 m og totalvekt på inntil 60 tonn skal kunne brukes på de strekninger på stamveinet hvor det er dimensjonert for slik transport.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen skogmelding.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 51 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.25.21)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:93 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold, Torgeir Trældal og Bård Hoksrud om rammevilkår for norsk skogbruk og treforedlingsindustri – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 23

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Jørund Rytman på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Jørund Rytman på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes først over forslag nr. 5, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny og mer grundig gjennomgang av muligheten for å utvikle etiske retningslinjer for statsobligasjoner, hvor åpenhets-kriterier hos utstederlandene ligger til grunn.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 87 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en utredning og vurdering av oljefondets forvaltningsstrategi, samt hvorvidt man skal utvide investeringsuniverset til også å omfatte andre investeringsobjekter.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 21 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsfond med formål å investere i bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren, med spesiell vekt på nyskapende og miljøvennlig energiteknologi. Fondet må gjennom sin virksomhet underbygge Norges posisjon som energinasjon.»

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 66 mot 28 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.48)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med neste evaluering av Statens pensjonsfond utland foreta en utredning av alternative måter å organisere fondet på, herunder spørsmålet om etablering av egen pengepolitisk komité i Norges Bank slik at Hovedstyret i større grad kan konsentrere kompetansen om kapitalforvaltning eller en modell hvor forvaltningen av SPU skilles fra Norges Bank, samt om det i fortsettelsen skal være ett eller flere fond.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland (SPU), med samme krav til forvaltningen som andre investeringer i SPU, med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land og fremvoksende markeder, med en målsetting om samlet investeringsramme opp til 10 mrd. kroner.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 51 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.27.09)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 27 (2012–2013) – om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 24

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en grundig vurdering av hvilke ressurser som etikkarbeidet i Statens pensjonsfond utland vil kreve de nærmeste år, gitt meget høye ambisjoner om oppfølging av de etiske retningslinjene, og orientere Stortinget om dette på egnet måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om økte ressurser til etikkarbeidet i Statens pensjonsfond utland.»

Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene fra Kristelig Folkeparti.

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:62 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Kjell Arvid Svendsen og Kjell Ingolf Ropstad om å styrke etikkarbeidet i Statens pensjonsfond utland (oljefondet) – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 85 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.08)

Votering i sak nr. 25

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det opprettes et uavhengig, statlig klageorgan for finansielle tjenester.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 88 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.31)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 30 (2012–2013) – om Finansmarknadsmeldinga 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 26

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 9 (2012–2013) – rapport fra Norges Banks representantskap for 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 27

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 3 (2012–2013) – om statsrekneskapen 2012 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 28

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i vegtrafikkloven

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

§ 6 tredje ledd skal lyde:

I trafikkregler gitt i medhold av § 4 og skiltregler gitt

i medhold av § 5 kan det fastsettes nærmere bestemmelser om fartsgrenser, herunder om lavere fartsgrense for bestemte grupper av motorvogner og lavere fartsgrense, for bestemt eller ubestemt tid, også av hensyn til miljøet.

§ 33 nr. 2 første punktum skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at retten til å føre førerkortpliktig motorvogn skal gå tapt for en bestemt tid av hensyn til trafiksikkerheten *eller allmenne hensyn*, dersom rettighetshaveren har fått nærmere angitte straffbare handlinger registrert et bestemt antall ganger i løpet av en fastsatt tidsperiode.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 71 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.33)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet også her ønsker å stemme imot. – Det nikkes.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 69 mot 21 stemmer bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.00)

Votering i sakene nr. 29–40

Presidenten: Sakene nr. 29–40 er andre gangs behandling av lovsaker. Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 41 [20:30:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.